Uppsala kommun

Kommunledningskontoret
Kommunfullmäktige

Datum:
2021-10-08

Diarienummer:
KSN-2021-00096

Handläggare:
John Hammar

Anmälningsärenden till kommunfullmäktige 11 oktober 2021

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. **att** med godkännande lägga förteckningen över anmälningsärenden till protokollet.

Anmälningsärenden

- Granskning av digitalisering - policy för digital transformation från kommunrevisionen
- Granskning av leverantörsregister från kommunrevisionen,
- Granskning av direktupphandling från kommunrevisionen
- Granskning av det förebyggande arbetet mot jäv mutor och korruption från kommunrevisionen
- Styrelseprotokoll 2021-09-03 från Svenska Kommun Försäkrings AB
- Rapport av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen, andra kvartalet, från äldrenämnden
- Rapport av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till funktionshindrade, andra kvartalet, från Omsorgsnämnden
- Rapport av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen, andra kvartalet, från socialnämnden

Postadress: Uppsala kommun, kommunledningskontoret, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stationsgatan 12
Telefon: 018-727 00 00 (Kontaktcenter)
E-post: kommunledningskontoret@uppsala.se
www.uppsala.se

Uppsala kommun

Datum:
2021-08-27

Diarienummer:
KRN-2021-00013

KOMMUNREVISIONEN

Mottagare:

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige för kännedom

Granskning av digitalisering - policy för digital transformation

PwC har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete med digital transformation. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Efter genomförd granskning bedömer vi att kommunstyrelsen **till övervägande del** säkerställt att det finns förutsättningar för ett ändamålsenligt arbete i enlighet med fullmäktiges policy.

Kommunstyrelsen har beslutat om en handlingsplan för år 2020-2025 vilken omfattar hela kommunkoncernen. Policy för digital transformation samt handlingsplan är integrerade i det ordinarie mål- och uppföljningsarbetet vilket vi ser som positivt, liksom att det finns en tydlig och dokumenterad ansvarsfördelning. Det finns möjligheter för förvaltningarna och bolagen att ta fram digitala färdplaner i syfte att säkerställa att hela koncernen rör sig mot samma mål och enligt samma styrprinciper. Handlingsplanen uppfattas vara känd såväl inom kommunledningsförvaltningen som i övriga förvaltningar, och ett aktivt arbete med olika informations- och utbildningsinsatser kopplat till digitaliseringens möjligheter, både centralt och ute i förvaltningarna, pågår.

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att vara observant på och vidta åtgärder vid indikationer på att arbetet med digital transformation inte löper enligt plan. Det är i sammanhanget också viktigt att kommunstyrelsen säkerställer att hela koncernen arbetar mot samma mål och enligt samma styrprinciper.

Revisionen begär yttrande över revisionens iakttagelser och rekommendation från kommunstyrelsen senast 2021-11-30 till kommunrevisionen@uppsala.se och till det sakkunniga biträdet, lena.salomon@pwc.com.

För kommunrevisionen

Per Davidsson

Per Davidsson, ordförande

Postadress: Uppsala kommun, kommunrevisionen, 753 75 Uppsala
Telefon: 018-727 11 32 (Kansli)
E-post: kommunrevisionen@uppsala.se
www.uppsala.se

Granskning av digitalisering - policy för digital transformation

Uppsala kommun
Augusti 2021

Projektledare: Linus Owman
Projektmedarbetare:
- *Malin Odby, certifierad kommunal revisor*
- *Omid Asali*
- *Simon Sundberg*

pwc

Revisionsrapport

Sammanfattning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun har en granskning genomförts av kommunens arbete med digital transformation. Efter genomförd granskning bedömer vi att kommunstyrelsen till övervägande del säkerställt att det finns förutsättningar för ett ändamålsenligt arbete i enlighet med fullmäktiges policy för digital transformation.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
Revisionsfråga 1: Har den av kommunfullmäktige fastställda policyn brutits ned i en konkret handlingsplan som omfattar kommunkoncernen som helhet?	Ja	●
Revisionsfråga 2: Är handlingsplanen känd i verksamheterna som ska genomföra förändringen?	Ja	●
Revisionsfråga 3: Finns det en tydlig och dokumenterad ansvarsfördelning avseende arbetet?	Ja	●
Revisionsfråga 4: Säkerställs det att ansvariga chefer för verksamhetsutveckling har tillräcklig kompetens om digitaliseringens möjligheter?	Ja	●
Revisionsfråga 5: Följer kommunstyrelsen upp arbetet kontinuerligt?	Ja	●
Revisionsfråga 6: Vidtar kommunstyrelsen åtgärder om man identifierar att arbetet inte utvecklas enligt policyn?	Går ej att bedöma	○

Rekommendationer

Utifrån genomför granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att

- vidta åtgärder vid indikationer på att arbetet med digital transformation inte löper enligt plan.

Innehållsförteckning

Sammanfattning **1**

1. Inledning **4**

1.1 Bakgrund 4

1.2 Syfte och revisionsfrågor 4

1.3 Revisionskriterier 5

1.4 Avgränsning och metod 5

2. Granskningsresultat **6**

2.1 Handlingsplan 6

2.2 Kännedom om handlingsplanen 7

2.3 Ansvarsfördelning 8

2.4 Kompetens om digitaliseringens möjligheter 9

2.5 Uppföljning 10

2.6 Åtgärder 12

3. Samlad bedömning **13**

3.1 Rekommendationer 13

3.2 Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor 13

Bilaga 1 - Pågående digitaliseringsprojekt Uppsala kommun **15**

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I januari år 2021 presenterade regeringen en kraftsamling för att leda den digitala strukturomvandlingen. Uppdraget samordnas av Vinnova och syftet är att hitta samverkan mellan näringsliv, lärosäten och myndigheter inom bl a digital förvaltning. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 15 maj år 2021.

Kommuner och regioner utvecklar allt eftersom mer och fler digitala/automatiserade tjänster. Detta möjliggör ökad kvalitet inom välfärdssektorn i en tid då det är alltmer viktigt att de personella resurserna används där de skapar bäst nytta för medborgarna och verksamheten. Takten och omfattningen av förändringsarbetet skiljer sig åt mellan kommuner och regioner men användningen av digital teknik tog genomgående ett stort steg våren 2020 i och med behov av ändrade arbetssätt p g a covid-19. En högre grad av digitalisering och fler automatiserade arbetsmoment kräver styrning, kompetens, tydlig ansvarsfördelning och förändringsledning för ett lyckat resultat.

I Uppsala kommun har kommunfullmäktige fastställt en policy för digital transformation. Policyn anger styrande principer för kommunkoncernens arbete för digital transformation på ett sätt som ska bidra till kommunens övergripande mål. Till policyn finns en handlingsplan beslutad av kommunstyrelsen. Enligt policyn syftar digital transformation till olika former av verksamhetsförbättringar och till att nå den politiska visionen att göra Uppsala till en av Europas mest digitala platser år 2050. Policyn gäller hela kommunkoncernen, och ska verka styrande i planering, budget, uppföljning och i genomförande av verksamhet.

Revisorerna har utifrån sin bedömning av väsentlighet och risk beslutat att genomföra en granskning avseende kommunstyrelsens arbete med att leda och samordna kommunkoncernens tillämpning av Policy för digital transformation.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen säkerställt att det finns förutsättningar för ett ändamålsenligt arbete i enlighet med fullmäktiges policy för digital transformation.

Granskningens syfte besvaras genom följande revisionsfrågor:

- Har den av kommunfullmäktige fastställda policyn brutits ned i en konkret handlingsplan som omfattar kommunkoncernen som helhet?
- Är handlingsplanen känd i verksamheterna som ska genomföra förändringen?
- Finns det en tydlig och dokumenterad ansvarsfördelning avseende arbetet?
- Säkerställs det att ansvariga chefer för verksamhetsutveckling har tillräcklig kompetens om digitaliseringens möjligheter?
- Följer kommunstyrelsen upp arbetet kontinuerligt?

- Vidtar kommunstyrelsen åtgärder om man identifierar att arbetet inte utvecklas enligt policyn?

1.3 Revisionskriterier

- Kommunfullmäktiges policy för digital transformation (2020)

1.4 Avgränsning och metod

Granskningen avgränsas till att avse kommunstyrelsen. Styrelsen har ett helhetsansvar för IT och dess tillämpning inom kommunkoncernen, samt ansvar att leda och samordna tillämpning av Policy för digital transformation. Övriga nämnders och styrelsers ansvar att i sin verksamhetsplanering aktivt verka för att digital transformation drivs i linje med policyn berörs inom granskningen, men revisionsobjektet är kommunstyrelsen.

Granskningen har genomförts genom granskning av styrdokument, rutiner, dokumenterade uppföljningar, dokumenterad ansvarsfördelning (reglemente och delegationsordning), styrelsens protokoll för perioden 2020-08 tom 2021-05, samt genom intervjuer med styrelsens presidium, stadsdirektör samt andra ansvariga tjänstepersoner. Intervjuer i form av stickprov har genomförts med ett antal förvaltningar.

Intervjuer har genomförts med följande befattningar (gruppering anger samma intervju-tillfälle):

- CIO (Chief Information Officer - motsvarande IT-chef)
- Stadsdirektör,
  biträdande Stadsdirektör
- Förvaltningsdirektör, Kulturförvaltningen
  Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen
  IT-strateg, Kommunledningskontoret.
- Biträdande utbildningsdirektör, Utbildningsförvaltningen
  Enhetschef IKT och Digitalisering, Utbildningsförvaltningen
- Förvaltningsdirektör, Vård- och omsorgsförvaltningen
  Innovationsledare, Vård- och omsorgsförvaltningen
- Förvaltningsdirektör, Miljöförvaltningen
  Verksamhetsutvecklare, Miljöförvaltningen
- Kommunstyrelsens ordförande
  1:e vice ordförande
  2:e vice ordförande

Rapporten har varit föremål för sakavstämning av de intervjuade.

2. Granskningsresultat

2.1 Handlingsplan

Revisionsfråga 1: Har den av kommunfullmäktige fastställda policyn brutits ned i en konkret handlingsplan som omfattar kommunkoncernen som helhet?

Iakttagelser

Kommunfullmäktige beslutade 2020-06-08 om en policy för digital transformation. Policyn anger styrande principer för kommunkoncernens arbete för digital transformation på ett sätt som bidrar till kommunens övergripande mål. Detta är ett led i den politiska visionen att göra Uppsala till en av Europas mest digitala platser år 2050. Det framgår vidare av policyn att den ska verka styrande i planering, budget, uppföljning och i genomförande av kommunens verksamhet samt i samverkan med externa parter.

I policyn anges fyra styrprinciper som ska tillämpas med ett kommunalt helhetsperspektiv:

- Sammanhållen digital service
- Ledning, styrning och organisation
- Arkitektur och säkerhet
- Informationsförsörjning och digital infrastruktur

Kommunstyrelsen beslutade 2020-05-27 om en handlingsplan för digital transformation med en planeringshorisont om fem år, 2020-2025. Syftet med handlingsplanen är att driva på en positiv utveckling i kommunens verksamheter genom att tillvarata digitaliseringens möjligheter. Handlingsplanen pekar ut riktningen för vad Uppsala kommun vill uppnå inom området och tydliggör förväntade resultat och effekter. Handlingsplanen beskriver också hur och när åtgärderna ska följas upp. Redan beslutade och pågående åtgärder ingår i handlingsplanen för att ge en helhetsbild.

I handlingsplanen framgår åtgärder för fem målområden vilka baseras på innehåll och slutsatser från en koncerngemensam beredning med representanter från både nämnder och bolagsstyrelser. Denna beredning har valt att peka ut fem målområden inom digital transformation:

- Digitaliserade processer och flöden
- En datadriven kommun.
- Digital först - samverkande med invånare, näringsliv och besökare
- God kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare.
- Teknisk basförmåga och infrastruktur för digital transformation.

Det framgår av handlingsplanen att åtgärderna inom respektive målområde är formulerade på ett övergripande sätt som tydliggör ambitioner och ger utrymme för flexibilitet och innovation i genomförandet. För varje målområde i handlingsplanen framgår det ett identifierat fokus inom målområdet samt åtgärder inom området. Utöver detta framgår även vilken styrelse/nämnd som är samordnare, delansvarig samt vilka

årtal åtgärden skall genomföras. För att konkretisera åtgärderna är det även framtaget indikatorer för varje målområde.

I kommunens budget 2021 med plan för 2022-2023 framgår att det finns nio inriktningsmål som styr den kommunala verksamheten och strävar mot att skapa en gemensam riktning och förändring i hela den kommunala verksamheten. I kommunstyrelsens verksamhetsplan och budget för 2021-2023 beskrivs hur kommunstyrelsen ska förverkliga fullmäktiges övergripande styrdokument Mål och budget 2021-2023. Det beskrivs att kommunstyrelsen bidrar till fullmäktiges inriktningsmål 2, *"Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i"*, bland annat genom att stärka Uppsala som en digital plats. I kommunstyrelsens verksamhetsplan med budget framgår även nämndmålet *fortsätt det långsiktiga arbetet med att göra Uppsala till en av Europas mest digitala platser år 2050*. Målet är en del av genomförandet av handlingsplanen för digital transformation.

I syfte att konkretisera handlingsplanen och nämndsmålet tar många förvaltningar fram *digitala färdplaner* som syftar till konkreta åtgärder för att lyckas med digital transformation som en naturlig del i verksamhetsutvecklingen. Den digitala färdplanen (per förvaltning) beskrivs som en stor canvas som fångar reflektionerna från befintliga styrdokument som verksamhetsplaner och handlingsplan för digital transformation.

Förvaltningarna har kommit olika långt i utarbetandet av digitala färdplaner, och inom ramen för denna granskning har vi tagit del av ett exempel på en färdig digital färdplan från miljöförvaltningen. Detta dokument kan utgöra ett exempel på hur verksamheter beskriver de förutsättningar som gäller för området digital transformation:

"Styrning och ledning av kommunens IT utgår från policyn för digital transformation. Sen finns en handlingsplan som verkställer policyn och beskriver den förflyttning som kommunen behöver göra för att nå önskat läge för IT-utveckling och digitalisering. Därutöver finns riktlinjer på IT-området som säkerställer en inom kommunen enhetlig och effektiv hantering av IT. De årliga objektsplanerna inom förvaltningsobjekten anger mål och aktiviteter för ett antal IT-system och de verksamhetsområden som IT-systemen stödjer. Till stöd i sitt arbete har varje förvaltning tilldelats en IT-strateg som utgör stöd i arbetet.".

Bedömning

***Revisionsfråga**: Har den av kommunfullmäktige fastställda policyn brutits ned i en konkret handlingsplan som omfattar kommunkoncernen som helhet?*

***Bedömning:** Ja.*

Bedömningen grundar sig på att kommunstyrelsen beslutat om en handlingsplan för år 2020-2025 vilken omfattar hela kommunkoncernen. Vidare konstaterar vi att policy för digital transformation samt handlingsplanen är integrerad i det ordinarie målarbetet vilket vi ser som positivt. Vi ser det vidare som positivt att det finns möjlighet för förvaltningarna och bolagen att ta fram digitala färdplaner i syfte att säkerställa att hela koncernen rör sig mot samma mål.

2.2 Kännedom om handlingsplanen

Revisionsfråga 2: Är handlingsplanen känd i verksamheterna som ska genomföra förändringen?

Iakttagelser

Av handlingsplanen för digital transformation framgår det att det är kommunstyrelsen som ansvarar för genomförandet av handlingsplanen. Det framgår vidare att åtgärderna i handlingsplanen hanteras som tillägg i kommunstyrelsens verksamhetsplan och att åtgärdsansvariga tillhör kommunledningskontoret. Utifrån genomförd intervju med kommunens CIO framgår att att handlingsplanen ingår i kommunstyrelsens ordinarie uppföljningsprocess, vilket bidrar till att det finns en kännedom om handlingsplanen.

Av genomförda intervjuer med representanter från miljöförvaltningen, utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen och vård- och omsorgsförvaltningen framgår att policy och handlingsplan för digital transformation är känd hos flertalet av de intervjuade. Det framgår även att samtliga av de intervjuade förvaltningarna har påbörjat ett arbete med att skapa digitala färdplaner även om arbetets fortskridande och antalet digitala initiativ varierar mellan förvaltningarna. Vid intervjuerna med förvaltningarna ges flera exempel på digitala initiativ som pågår inom respektive förvaltning. Som exempel kan nämnas att arbetsmarknadsförvaltningen robotiserat stöd kring kontroller av försörjningsstöd vilket frigör tid för handläggarna. Detta tillsammans med att kommunen tidigt identifierade ett behov av att med egen förmåga kunna utveckla automatiserade processer har lett till en utveckling för denna typ av lösningar. Denna "robotfabrik" utgör en kommungemensam resurs.

Bedömning

Revisionsfråga: *Är handlingsplanen känd i verksamheterna som ska genomföra förändringen?*

Bedömning: *Ja.*

Bedömningen grundar sig på att handlingsplanen, utifrån intervjuer är känd i kommunledningsförvaltningen vilka genomför åtgärderna i handlingsplanen. Vidare finns det även en process inom kommunstyrelsens verksamhetsuppföljning i syfte att säkerställa att handlingsplanen även är känd utanför den egna förvaltningen. Utifrån genomförda intervjuer med representanter från förvaltningarna bedöms handlingsplanen i stort vara känd även där då den utgör grund för förvaltningarnas digitala färdplaner.

2.3 Ansvarsfördelning

Revisionsfråga 3: Finns det en tydlig och dokumenterad ansvarsfördelning avseende arbetet?

Iakttagelser

I Policy för digital transformation finns det ett avsnitt kring ansvar och spridning. Det framgår här att kommunstyrelsen har helhetsansvar för IT och dess tillämpning inom kommunkoncernen. Vidare framgår det att kommunstyrelsen leder och samordnar tillämpningen av Policy för digital transformation och ansvarar för att i samband med kommunens årliga verksamhetsplanering göra en omvärldsbevakning och granskning av policyn. Varje nämnd och styrelse ska, i sin verksamhetsplanering, aktivt verka för att digital transformation drivs i linje med policyn. Även i handlingsplanen för digital transformation framgår det att kommunstyrelsen är ansvarig för genomförandet av handlingsplanen och åtgärdsansvarig är även anställd på kommunledningskontoret.

För att bryta ner ovan ansvar ges möjligheten till förvaltningar och bolag att ta fram digitala färdplaner vilka konkretiserar deras aktiviteter inom digital transformation.

Vid intervjun med stadsdirektören framgår att kommunen har utvecklats i rätt riktning avseende ansvarsfördelningen där verksamheterna är engagerade och tar ansvar för den egna utvecklingen inom området.

Bedömning

Revisionsfråga: *Finns det en tydlig och dokumenterad ansvarsfördelning avseende arbetet?*

Bedömning: *Ja.*

Bedömningen grundar sig på att det finns en tydlig och dokumenterad ansvarsfördelning i både policy och handlingsplan för digital transformation. Vi konstaterar att det åligger respektive nämnd och bolag att inom ramen för sin verksamhetsplanering aktivt verka för att den digitala transformationen drivs i linje med policyn. Vi konstaterar även att det från kommunledningskontoret är framtaget en dokumenterad ansvarsfördelning även för de digitala färdplanerna som hänvisar till att det är en tjänstepersonprodukt och ska utgöra stöd i arbetet.

2.4 Kompetens om digitaliseringens möjligheter

Revisionsfråga 4: Säkerställs det att ansvariga chefer för verksamhetsutveckling har tillräcklig kompetens om digitaliseringens möjligheter?

Iakttagelser

I handlingsplanen för digital transformation under målområde fyra: *god kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare* framgår det att en av åtgärderna är att säkerställa en hög förmåga hos kommunledning och chefer att leda förändringsarbete och stötta medarbetare i förändring kopplad till digital utveckling.

I budget 2020 med plan för 2021-2022 beslutade kommunfullmäktige att höja kommunstyrelsens budget med 10 mnkr för riktad insats kopplad till digitalisering-/ utvecklingskompetens centralt och i förvaltningarna. Det finns även ytterligare tillägg i budgeten med 5 mnkr för tekniska plattformar. Denna nivåjustering löper enligt intervjuer även kommande år. Enligt intervjuer kan förvaltningarna ta del av dessa medel genom att inkomma med beskrivning på insatser de önskar göra inom ramen för digitalisering- / utvecklingskompetens. Förslag till fördelning av medel presenteras på Kommunledningsgrupp som sen beslutas av Kommundirektör.

För att säkerställa att ansvariga chefer för verksamhetsutveckling har tillräcklig kompetens om digitalisering och innovation genomförs regelbundet koncernledningsmöten där frågan om digitalisering och verksamhetsutveckling har ett särskilt fokus. Vid koncernledningsmötena är kommunens bolag och dess förvaltningar representerade. Det förekommer även kommunledningsmöten, där majoriteten av kommunens förvaltningar (dock inte alla) är representerade. Vid intervju med en av förvaltningarna framhölls att frågan om digital transformation tycks behandlas mer ingående på kommunledningsmötena, vilket ansågs leda till sviktande påverkansmöjligheter för förvaltningen ifråga, då denna endast fanns representerad på koncernledningsmöten där frågan behandlas på ett mer övergripande sätt.

Kommunledningskontoret har tagit fram material för förändringsledning och verksamhetsutveckling, och genomför regelbundna kompetensutvecklingsinsatser mot förvaltningarna. Kommunledningskontoret arrangerar även strategiska seminarium för att diskutera framtida utmaningar och behov. Vid framtagandet av handlingsplanen deltog även representanter från förvaltningar och bolag i syfte att bland annat förankra handlingsplanen och målen i verksamheten.

I samband med intervju framfördes att kommunledningskontoret även planerat att den 7 juni 2021 arrangera en temadag för koncernledningen där viktiga perspektiv, färdplaner och verksamhetsutveckling ska diskuteras för att följa den praktiska leveransen enligt handlingsplanen.

Kommunledningskontoret har även tagit ett innovationsinitiativ och inrättat ett innovationskontor där verksamheternas behov fångas. Målet är att sätta en tydlig process för detta i syfte att öka medarbetarnas intresse och fånga upp goda idéer. Detta initiativ sker bland annat tillsammans med UIC (Uppsala Innovation Centre), och

kommunledningskontoret utvecklar idag en process för att driva detta initiativ inom hela kommunen.

Utöver detta sker det även regelbundna workshops för att visa digitaliseringens möjligheter i stort. Som ett led i arbetet med digital transformation har IT-staben utsett ett antal strateger som ska stötta förvaltningarna i arbetet. Strategerna stödjer förvaltningarna, nära verksamheten, men tillhör resursmässigt IT-avdelningen. Det ligger i strategernas roll att arbeta nära förvaltningarna och det finns även en förväntan på att detta görs. Utifrån genomförda intervjuer framgår att inte alla förvaltningar deltagit i de temadagar som kommunledningskontoret hållit utan istället arrangerat egna temadagar kring digitalisering. Någon förvaltning anser att de inte blivit informerade om dessa centrala initiativ. Ett exempel på en förvaltningsspecifik aktivitet som skett är socialförvaltningens Socialarbetardag 2021 där fokus var på digitalisering och framtidens socialtjänst.

Bedömning

Revisionsfråga: *Säkerställs det att ansvariga chefer för verksamhetsutveckling har tillräcklig kompetens om digitaliseringens möjligheter?*

Bedömning: *Ja.*

Bedömningen grundar sig på att det pågår ett aktivt arbete med olika informations- och utbildningsinsatser kopplat till digitaliseringens möjligheter, både centralt och ute i förvaltningarna. Vi ser det vidare som positivt att det har gjorts en särskild nivåjustering i kommunstyrelsens budget i syfte att höja kompetensen och vetskapen om digitaliseringens möjligheter. Likaså är det positivt att IT-staben har rådighet över de stöttande resurserna som tillförts förvaltningarna som stöd i transformationsarbetet, då det säkerställer en tät koppling mellan verksamheten och IT, samtidigt som verksamhetens behov är i fokus. Samtidigt tycks det finnas ett behov av att säkerställa att alla förvaltningar får samma information, oberoende av huruvida förvaltningen är representerad vid koncernledningsmöten eller kommunledningsmöten.

2.5 Uppföljning

Revisionsfråga 5: Följer kommunstyrelsen upp arbetet kontinuerligt?

Iakttagelser

Det framgår av *Handlingsplan för digital transformation* att kommunstyrelsen årligen ska följa upp handlingsplanens åtgärder i samband med ordinarie verksamhetsuppföljning och revidera handlingsplanen vid behov. Vidare beskriver *Policy för digital transformation* att digital transformation ska bedrivas som en naturlig del i ordinarie uppföljningsprocess.

Av kommunstyrelsens årsredovisning 2020, bilaga 1, framgår status för uppdrag och indikatorer. Här bedömer kommunstyrelsen i vilken mån den bidragit till att förverkliga kommunfullmäktiges inriktningsmål och uppdrag samt kommunstyrelsens egna mål. Under inriktningsmål 2 framgår en status på kommunstyrelsens uppdrag med att "Påbörja det långsiktiga arbetet med att göra Uppsala till en av Europas mest digitala platser år 2050". Av de tillhörande 15 indikatorerna har genomförandet stoppats för åtta

indikatorer med anledning av att den tidigare strategiska planen för IT-utveckling och digitalisering ersatts av handlingsplan för digital transformation. För tre indikatorer löper arbetet på enligt plan och för resterande indikatorer har arbetet inte påbörjats ännu.

Under inriktningsmål 8 "Uppsalas invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället" så framgår det att indikatorn "revidera strategisk plan för IT-utveckling och digitalisering" är genomförd då både policy och handlingsplan för digital transformation är antagen.

Det framgår även av kommunstyrelsens årsredovisning att pandemin i många avseenden gav digitaliseringens en skjuts framåt under 2020, men bromsade också annat digitaliseringsarbete. Vid intervju med kommunstyrelsens presidium lyfts även att det under år 2020 genomförts upphandlingar vilka utgjort en del av digitaliseringsarbetet, där bland annat digitalisering av kommunens arbetsprocesser skett.

Vid intervjun lyfts det även fram att då digital transformation ständigt är levande i organisationen innebär det även att det löpande sker uppföljningar av vad status på arbetet är. Exempel på detta är de strategiska möten som hålls inom kommunen där nytta, behov och budget diskuteras. Det lyfts vidare att efterfrågan på de extra medel som är avsatta för att höja kommunens förmåga och kompetens inom digitalisering bidrar till en insyn hur förvaltningarna arbetar med digital transformation.

Vidare granskning har gjorts på kommunstyrelsens protokoll för perioden 2020-08-26 - 2021-05-26. Av 13 granskade protokoll så tycks ingen explicit uppföljning av arbetet med digital transformation ha skett, varken som ordinarie ärende eller som informationsärende. Genom förvaltningarnas intresseanmälningar avseende medel för kompetensutveckling lyfter kommunstyrelsens presidium att det sker en indirekt uppföljning av hur aktiva och lång verksamheterna kommit i kompetensutveckling inom digital transformation.

Verksamheternas uppföljning sker inom ramen för de mål varje förvaltning sätter i sina digitala färdplaner. Vid intervjuer med förvaltningsrepresentanter framkommer att det råder viss osäkerhet kring hur återrapportering ska ske.

Vid intervju med kommunstyrelsens presidium lyfts att de extra budgetmedel som anslagits till verksamheterna för att öka sin förmåga inom digitalisering anses dock hittills ha gett önskad effekt.

Bedömning

Revisionsfråga: *Följer kommunstyrelsen upp arbetet kontinuerligt?*

Bedömning: *Ja.*

Bedömningen grundar sig på att det sker en kontinuerlig uppföljning av arbetet med digital transformation av kommunstyrelsen inom ramen för befintlig uppföljningsprocess. Vi noterar dock att kommunstyrelsen under perioden augusti 2020 till maj 2021 inte särskilt berört arbetet med digital transformation under sina möten utöver befintlig uppföljningsprocess.

2.6 Åtgärder

Revisionsfråga 6: Vidtar kommunstyrelsen åtgärder om man identifierar att arbetet inte utvecklas enligt policyn?

Iakttagelser

Då policy och handlingsplan för digital transformation antogs år 2020 och ännu inte har hunnits utvärderas är det svårt för kommunstyrelsen att identifiera om arbetet utvecklas enligt policy och handlingsplan. Vi noterar dock att det enligt intervju finns en plan att genomföra internrevision/ uppföljning av att policy och handlingsplan för digital transformation ger önskad effekt och verkningskraft. Handlingsplanen är enligt uppgift från kommunledningskontoret integrerad i kommunstyrelsens verksamhetsplan och följs således upp inom ramen för ordinarie uppföljning, vilket är tre gånger per år.

Av intervju med stadsdirektören framgår att i den händelse initiativ identifieras som anses gå långsamt kan beslut fattas om att ändra fokus. Det framgår dock att kommunen ännu inte har stött på några bakslag i arbetet med handlingsplanen. Politiken kan ställa frågor som berör enskilda initiativ och då sker uppföljningar i form av statusrapportering. Denna typ av uppföljning dokumenteras i Hypergene, och sedan i varje enskild nämndsärende för uppföljning.

För att inte tappa fart i arbetet har löpande åtgärder av mindre karaktär vidtagits på verksamhetsnivå, som exempelvis att justera tidplan och budget.

Kommunstyrelsen är ansvarig för handlingsplanens genomförande. Av granskningen framgår (i kommunstyrelsens årsredovisning 2020) att av de 15 indikatorerna har genomförandet stoppats för åtta indikatorer med anledning av att den tidigare strategiska planen för IT-utveckling och digitalisering ersatts av handlingsplan för digital transformation. För tre indikatorer löper arbetet på enligt plan och för resterande indikatorer har arbetet inte påbörjats ännu. Det framgår dock inte tydligt vilka åtgärder kommunstyrelsen valt att vidta med anledning av de indikatorer som inte påbörjats eller pausats.

Vidare har kommunstyrelsen inte särskilt behandlat frågan om arbetet med digital transformation på de möten vars protokoll granskats, eftersom denna fråga följs upp inom ramen för ordinarie verksamhetsuppföljning, och inte utgör ett eget ärende.

Bedömning

Revisionsfråga: *Vidtar kommunstyrelsen åtgärder om man identifierar att arbetet inte utvecklas enligt policyn?*

Bedömning: *Går ej att bedöma*

Bedömningen grundas på att det inte genomförts någon utvärdering av policy eller handlingsplan för digital transformation i kommunen ännu, vilket innebär att kommunstyrelsen inte har något underlag för att bilda sig en uppfattning om huruvida arbetet utvecklas i enlighet med policy och handlingsplan. I det tänkta uppföljningsarbetet finns mekanismer för att vidta åtgärder om önskad framdrift enligt policy och handlingsplan inte infinner sig. Åtgärder planeras att genomföras år 2021 varför frågan ännu inte går att bedöma.

3. Samlad bedömning

Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsens arbete med digitalisering sker på ett ändamålsenligt sätt. Den sammanfattande bedömningen är att kommunstyrelsens arbete sker på ett ändamålsenligt sätt.

Den sammanfattande bedömningen baseras på bedömningen av granskningens sex revisionsfrågor.

3.1 Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att

- vidta åtgärder vid indikationer på att arbetet med digital transformation inte löper enligt plan.

3.2 Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Revisionsfråga 1: Har den av kommunfullmäktige fastställda policyn brutits ned i en konkret handlingsplan som omfattar kommunkoncernen som helhet?	**Ja** Bedömningen grundar sig på att kommunstyrelsen beslutat om en handlingsplan för år 2020-2025 vilken omfattar hela kommunkoncernen. Policy för digital transformation samt handlingsplan är integrerade i det ordinarie målarbetet. Det finns möjligheter för förvaltningarna och bolagen att ta fram digitala färdplaner i syfte att säkerställa att hela koncernen rör sig mot samma mål.
Revisionsfråga 2: Är handlingsplanen känd i verksamheterna som ska genomföra förändringen?	**Ja** Bedömningen grundar sig på att handlingsplanen, utifrån intervjuer är känd i kommunledningsförvaltningen. Vidare finns det även en process inom kommunstyrelsens verksamhets-uppföljning i syfte att säkerställa att handlingsplanen även är känd utanför den egna förvaltningen. Utifrån genom-förda intervjuer med representanter från förvaltningarna bedöms handlings-

	planen i stort vara känd även där, då den utgör grund för förvaltningarnas digitala färdplaner.	
Revisionsfråga 3: Finns det en tydlig och dokumenterad ansvarsfördelning avseende arbetet?	**Ja** Bedömningen grundar sig på att det finns en tydlig och dokumenterad ansvarsfördelning i både policy och handlingsplan för digital transformation. Från kommunledningskontoret är det framtaget en dokumenterad ansvarsfördelning för de digitala färdplanerna.	
Revisionsfråga 4: Säkerställs det att ansvariga chefer för verksamhetsutveckling har tillräcklig kompetens om digitaliseringens möjligheter?	**Ja** Bedömningen grundar sig på att det pågår ett aktivt arbete med olika informations- och utbildningsinsatser kopplat till digitaliseringens möjligheter, både centralt och ute i förvaltningarna.	
Revisionsfråga 5: Följer kommunstyrelsen upp arbetet kontinuerligt?	**Ja** Bedömningen grundar sig på att det sker en kontinuerlig uppföljning av arbetet med digital transformation av kommunstyrelsen inom ramen för befintlig uppföljningsprocess.	
Revisionsfråga 6: Vidtar kommunstyrelsen åtgärder om man identifierar att arbetet inte utvecklas enligt policyn?	**Går ej att bedöma** - Bedömningen grundar sig på att det finns mekanismer för att vidta åtgärder om önskad framdrift enligt policy och handlingsplan inte infinner sig. Åtgärder planeras att genomföras år 2021 varför frågan ännu inte går att bedöma.	

Bilaga 1 - Pågående digitaliseringsprojekt Uppsala kommun

Uppsala kommun

Projektnamn	Beskrivning	Fas	Start (/Planerad start)	Slut
Projekt- och portföljverktyg	Projekt- och portföljverktyg som i första steget ska implementeras för samhällsbyggnadsprojekt, men senare även för andra projekttyper inom Uppsala Kommun. Effektmålet: Ökad förmåga till ekonomisk planering, uppföljning och kontroll.	Genomförande	201901	202012 (Fas 1)
HR-lön	Syfte: Att förenkla och kvalitetssäkra personalprocesser inom Uppsala kommun och på så sätt frigöra tid för chefer och medarbetare samt öka informationssäkerheten och spårbarheten i personaldata. Vad: Upphandling genomförd och införande planeras för bolagen bolagen är oktober 2021 och för förvaltningarna januari 2022.	Genomförande	201806	202203 (Fas 1)
Föreningsbidrag och bokning av lokaler	Syfte: Ska vara lätt att komma i kontakt med kommunen, få information och ansöka om föreningsbidrag samt att verka för ökat nyttjande av kommunens lokaler för föreningslivet. Vad: Upphandling genomförd och projektet är i startfasen för införande av systemlösning. (Bidrag kommer att ligga kvar inom Uppsala kommun och Bokning kommer att gå över till UKAF)	Genomförande	2020	2022
Nytt fastighetssystem	Effektmål: Effektivare och mer samordnat arbetssätt inom och mellan intressenterna Kortare svars- och ledtider i dialog med intressenter Förbättrad kommunikation och tydligare beslutsunderlag till kunderna Enhetlig och robust förvaltning av systemetUpphandling av ett verksamhetsstöd för administrativa och teknisk förvaltning som skapar förutsättningar för ett effektivare och mer samordnat arbetssätt.	Genomförande	201901	202109
SocSys	Syfte: För att kunna möta kommande krav på service och resurser krävds en effektivisering av verksamheten inom hälsa, vård och omsorg med hjälp av en modern IT-lösning. Vad: Upphandling genomförd och införande pågår. Arbetsmarknad och socialförvaltningarna har infört Lifecare. Äldrevård och Omsorgsförvaltningarna har gjort sina första migreringar av data från Siebel till Lifecare med lyckat resultat.	Genomförande	201904	202211
Skoladministrativt system	Upphandling och införande av stöd för elevadministration.	Genomförande	2019	202105
e-tjänsteportal	Etablering av teknik och organisation för utveckling av digitala tjänster (e-tjänsteplattform) inkl 3-4 pilotprojekt	Genomförande	2020	2021

RPA-plattform	Etablering av teknik, ramverk och organisation för robot processautomation inkl två piloter som idag är produktionssatta.	Avveckling	2020	2021
Etablering av UKAF	För att kunna möta ett växande Uppsala och kommande investeringsbehov beslutade kommunfullmäktige i november 2020 att bilda ett bolag för arenor/arena och fastighetsförvaltning. Målet med sammanslagningen är att ge utvecklad service till allmänheten och föreningar. (Digitaliseringsperspektivet inom detta projekt är att etablera en fungerande IT-miljö för det nya bolaget)	Genomförande	2020	2021
Digital utbildningsplattform (LMS)	En digital utbildningsplattform (LMS) med verktyg för att producera utbildningar och stöd för administration och uppföljning av utbildning och kompetensutveckling i kommunen.	Genomförande	202002	202110
Digital akt	Förvaltningarnas (VOF, SCF, AMF) medarbetare och chefer har fortfarande mycket papper att hantera. Särskilt myndighetsutövande delar har en hög andel pappersadministration. Målet är på sikt en helt digital handläggning.	Genomförande	2020	2022
Digital lärmiljö	Nuvarande avtal går ut och en ny upphandling måste genomföras. Syftet är upphandla en leverantör som kan säkerställa tillgång till och öka kvalitet för de nödvändiga funktioner som idag används. En leverantör som också tillsammans med Uppsala kommun kan driva utveckling och innovation inom området. Idag pågår arbete med att ta fram omfattar för morgondagens lärplattform och elevdokumentation.	Planering	2021	2024
CRM	Att utreda behovsbilden förutsättningar för ett eventuellt införande av ett gemensamt kundrelationssystem i kommunen för att möjliggöra ett gott bemötande, hög tillgänglighet och förbättrad service till företag, medborgare och organisationer.	Genomförande	2020	2021 (Förstudie)
Nytt intranät	Under 2021 är ambitionen att formera ett nytt intranätsprojekt. Under våren 2021 har kommunikationsstaben tagit hjälp av en extern konsult för att sätta den strategiska riktningen (syfte och effektmål) för intranätet och ta fram första rekommendationer för koncept och design.	Planering	2021	
Säkra meddelanden och e-underskrifter	Projektet ska dels leverera en lösning för avancerad elektronisk underskrift och för säkra meddelanden. Projektet arbetar vidare med målet att Uppsala kommun ska kunna ansluta till nationella lösningar för säkra meddelanden vilket betyder funktionalitet för Mina meddelanden och Säker digital kommunikation (SDK) inklusive adressbok. Kommunledningskontoret har beslutat att upphandla en koncerngemensam lösning för avancerad elektronisk underskrift. Det som upphandlas är en fristående underskriftslösning som ska kunna användas oavsett i vilken process eller i vilket verksamhetssystem som arbetet utförs.	Genomförande	202002	202206
Den digitala fyrklövern	Den digitala fyrklövern syftar till att öka kommunens förmåga till data- och informationshantering genom utveckling av den systematiska informationsförvaltningen, analys- och beslutsstöd, öppna data och sakernas internet.	Initiering	2021	2021

Destination Uppsala

Projektnamn	Beskrivning	Start (/Planerad start)	Slut
Antura	Enheten Möten & Evenemang inom Destination Uppsala implementerar projektledningssystemet Antura med mål om att digitalisera hanteringen av de projekt som projektleds på uppdrag av Uppsala kommun samt ordinarie verksamhet.	Apr-21	Apr-22
Processverktyg webb	Enheten Möten & Evenemang inom Destination Uppsala har under de senaste åren arbetat med att öka tillgängligheten för evenemangs- och mötesarrangörer. Ett webbaserat verktyg är framtaget för att tillhandahålla underlag för arrangörer som vill vara verksamma i Uppsala - oaktat vilken tid på dygnet/arbetsveckan dessa inkommer	pågående utveckling	
Chat-bot (Chatfuel)	Automatiserad chat-bot med kundservicefunktion. Hjälper besökare med enklare, återkommande frågor om upplevelser och aktiviteter i Uppsala. Digitaliserar personlig turistinformation.	2019	Fas 1 avslutad. Fas 2 pågår löpande framöver.
Learning Uppsala	Digitalisering av kortare utbildningar till Uppsalas besöksmottagare.	2019	Pågående
Lime CRM privatresande	Digitalisering av kontakter med nationella och internationella reseagenter för löpande uppföljning och dokumentation, oberoende person.	2021	2022
DHS	Vi har ansökt om att få tillgång till Uppsala kommuns dokumenthanterinssystem DHS,	Om vi får tillgång till systemet så är planerat införande jan 2022	

Uppsala Stadsteater AB

Projektnamn	Beskrivning	Start (/Planerad start)	Slut
Hemsida	Ett projekt pågår för att förbättra vår hemsida.		2021
Biljettsystem	Våra kunder har blivit hårt drabbade av Covid genom att vi återköpt biljetter. Tillsammans med leverantören tittar vi på olika möjligheter att säkert göra återköp utan att behöva e-posta personuppgifter.		2021
Digitala föreställningar	Nya möjligheter och ökad efterfrågan på digitala föreställningar. Skapar möjligheter men även nya utmaningar som rättighetsfrågor mm.		
DHS	Vi förbereder oss för att gå in i DHS. Ett led i att arkivera digitalt.		2021
Tillgänglighetsanpassa	Hemsida, protokoll mm måste tillgänglighetsanpassas i takt med den digitala utvecklingen.		2021
Systembyten	Flera av våra administrativa system måste bytas ut eller uppdatera. Det finns moderna digitala system som underlättar vardagen för användare och undviker dubbelarbete.		2021
Digital signering			
Kunskapslyftet	Som för många andra har Covid skyndat på processen. Ett steg för teatern har varit att gå in i kommunens IT miljö. Nu måste vi lyfta oss både med kunskap och utrustning. Nedan kommer exempel på vad vad som ingår i projektet.		
	Teams - Hur skall det användas och alla måste få utbildning.		
	Officepaketet generellt - låg kunskapsnivå		

	Policyer - Med utvecklingen av IT följer krav på dokumentation, regler och riktlinjer		
	Uppdatera utrustning		

Uppsala Vatten och Avfall AB

Projektnamn	Beskrivning	Start (/Planerad start)	Slut
Införande av plattfromen Public360 - grundinstallation samt Diaremodul	Första delleveransen av plattformen Public360 är installation och konfiguration av Diarie-modulen. Denna modul är först ut, sedan ska Public360 utvecklas vidare hos oss under 1-2 år framöver.	1-Jun-21	
Public360 Styrande dokument modul	Modul för styrande dokument. Ska kopplas ihop med bolagets Ledningssystem (se även punkt nedan)	Hösten 2021	2022
Public360 Mötesmodul med app.	Modulen ska underlätta möteshantering i bolaget. Den app. som används idag finns i en gammal SharePoint-miljö som inte längre kan förnyas. Därför viktigt att vi kommer igång med den lösning som finns i Public360	Vinter 2022	2022
Public360 e-tjänster för medborgare	Det finns färdiga tjänster i Public360 för webblösningar med BankID-inloggning. Då kan medborgare logga in och följa sina ärenden direkt i Public360, t ex klagomål, frågor. Förstudie ska göras om processen "Anslut ny VA-kund" ska flyttas över till Public360 för att diarieföring ska förenklas. (Digitalt först i samverkan med invånare)	Våren 2022	2022
I samband med bolagets kvalitetscertifiering under 2021 ska ett nytt Ledningssystem tas fram	Ledningssystemet kommer sättas upp på Intranätet (som precis flyttats till M365-miljön) och kopplas ihop med dokumenthantering i Public360	Hösten 2021	2022
Införande av Projektverktyg Antura	Ett Projektverktyg för hantering av stora Investeringsprojekt är upphandlat och installerat under 2021. Verktyget ska nu implementeras ute i verksamheten. På sikt är tanken att verktyget ska användas för alla former av Projekt inom bolaget	2021	2022
Införande av Systemförvaltningsobjekt enl. PM3-modellen under 2021	Under 2020 beslutade Uppsala Vatten om System-förvaltningsorganisation för IT-systemen. Under detta år ska minst 4 st. nya förvaltningsobjekt etableras. Detta är en process som påbörjas under 2021 och kommer fortsätta under 1-2 år framåt eftersom bolaget har många IT-system som ska förvaltas	Helår 2021	2023
Segementering datanät för dricksvattenproduktion	IT-sektionen har tillsammans med en upphandlad leverantör sedan årsskiftet installerat en parallell central nätverksmiljö. Under maj och framöver 2021 ska bit för bit fasas in i den nya nätverksmiljön. Detta arbete utförs med personal från Dricksvatten, Automation, IT och konsulter då arbetet kräver många kompetensområden. Vi har haft ett gemensamt uppstartsmöte och genomfört riskbedömning med åtgärder samt kommunicerat med berörda. Detta görs utifrån krav från NIS-direktivet, där Livsmedelsverket är tillsynsmyndighet (teknisk basförmåga och IT-säkerhet)	Helår 2021	Dec-21

Förnya teknisk plattform/teknisk infrastruktur i bolagets Datacenter	Bolagets tekniska plattform är föråldrad och ska bytas ut. Den nya lösningen kommer att designas om för att optimera prestanda, säkerhet och kommunikation. IT-infrastrukturen är verksamhetskritisk och måste kunna hantera ökande antal volymer i alla IT-system, samt även nya applikationer. Bolaget lyder under Säkerhetsskyddslagstitftning vilket innebär att det ställs höga krav på robusthet i IT-lösningarna. Upphandling genomförs under 2021 och införande i början av 2022 (teknisk basförmåga)	2021	2022
Utbyggnad av Fiber för datakommunikation pågår tillsammans med kommunen och kommunens upphandlade leverantör	En plan har tagits fram angående vilka punkter vi ska börja dra ut Fiber till. Vi har nästan 300 anläggningar där vi har aktiv utrustning som kräver kommunikation. En prioriteringsordning är gjord där vi börjar med de mest strategiska platserna. Förfrågningsunderlag är skickat till Uppsala kommun för att få pris och förväntad installationstid.	2021	2023
Implementering av bolagets Klassningsmodell för information pågår	Bolaget har beslutat om en klassificeringsmodell för information. Denna modell ska implementeras bland annat i M365-plattformen mha funktionen Etiketter. Diskussion pågår med kommunens IT hur detta ska genomföras på bästa sätt. Hänger ihop med hur bolaget ska använda Teams/OneDrive framöver.	2021	2022
Tillsammans med kommunens IT införa central hantering av bolagets mobila enheter	Projekt för central hantering av bolagets mobila enheter är påbörjat tillsammans med kommunens IT. Det beräknas vara klart under hösten 2021. En viktig pusselbit för att vi ska ha en säker IT-miljö	2021	2022
Utreda och ta fram strategi för Fjärravlästa mätare i ledningnsäten (IoT)	Bolaget har ett övergripande mål att minska läckor i ledningsnäten och förenkla för hushållen att läsa av sina vattenmätare. Detta kan genomföras med IoT-utrustning. Hur detta ska gå till utreds, och det är ett projekt som kommer pågå under flera år, där samarbete mellan IT och Verksamheten krävs	2021	
Vidareutveckling av GIS-lösningar	Plattformen för Geosecma implementerades under 2020. Nu ska en plan för framtida GIS-lösningar internt och externt tas fram för 2021 och framåt.	2021	
Inköp och införande av säker digital mötesplattform Skiffer	Skiffer är en säker videokonferens/mötesplattform för samhällsviktig verksamhet som levereras av företaget Tutus och Teracom. Det är en videokonferenslösning med ökad säkerhet. Ska fungera som ett komplement till Teams som vi redan har idag. Produkten är testad och beställd så alla chefer inom bolaget har fått en inloggning. Utvärdering av plattformen kommer ske under året.	Mar-21	Dec-21
Digital lösning för företag som lämnar av avfall på ÅVC utreds	Idag används ett pappersbaserat system för att fakturera Företag som besöker bolagets ÅVC-er. Nu utreds en digital lösning där handenheter används för att scanna kundernas plastkort. Kunden måste ansöka om ett kort först. Med hjälp av handenheten kan då kundens besök registreras direkt i vårt kundsystem, och sedan faktureras därifrån. Lösningen är inte klar, just nu pågår diskussion med kommunens IT ang. kommunikationslänkar för de digitala handenheterna. Det ska även göras en integration mot vårt affärssystem.	Helår 2021	2022
Förstudie tidrapportering, för en bättre digital arbetsmiljö	Våra medarbetare rapporterar idag tid via en mall i Excel som manuellt förs över till ekonomi-systemet. Det är tidsödande och kan lätt bli fel. En förstudie ska genomföras där verksamheten definierar vilket data som medarbetarna behöver rapportera in, och vilket IT-system som ska ha vilken information. (Tidrapportering kommer ske antingen i Ekonomisystemet Agresso eller HR-systemet Hogia)	2021	2022

Digital utbildningsplattform, förstudie	Tanken var att Uppsala Vatten skulle medverka i kommunens upphandling av utbildningsplattform, men tyvärr försvann detta i hanteringen. Eftersom vi är ett bolag kan vi nu inte avropa från det avtal kommunen har skrivit. Vi kommer troligen behöva upphandla en egen utbildningsplattform under 2021/2022. En förstudie ang. digital utbildningsplattform ska startas upp under hösten 2021. Vi ser stora behov med e-utbildning inom alla bolagets området, allt från regelverk och lagstiftning som krävs i verksamheten till IT-säkerhet och GDPR.	2021	2022
Beslut om införande av Säkerhetsskydd enl. säkerhetsskyddslagen	Vid införande av säkerhetsskydd enligt säkerhetsskyddsanalys kommer ett antal krav på säkerhetsskyddsåtgärder att bli tillämpliga utgående från befintlig författning för säkerhetsskydd. Det kommer bland annat beröra IT där informationssystem som berör säkerhetskänslig verksamhet måste ges ett starkare skydd. Utredning av hur säkerhetsskydd påverkar bolagets verksamhet kommer påbörjas under året.	2021	Oklart när detta kommer vara klart. Kommer pågå under flera år framöver
Införande av E-underskrifter när kommunen är klar med sin upphandling	Uppsala Vatten bör installera en "egen" instans av tjänsten så vi har full kontroll på systemet. Detta ska diskuteras med kommunen när tjänsten finns på plats.	Möjligen slutet av 2021	2022

Uppsalahem AB

Projektnamn	Beskrivning	Start (/Planerad start)	Slut
Utveckla ny boendeapp	Utveckling, driftsättning och marknadsföring av boendeapp	8/1/2020	6/30/2021
Felanmälan och kundärenden	Se över viktiga serviceögonblick och förbättra bakomliggande processer och e-tjänst	2/1/2021	12/31/2022
Förbättrade e-tjänster för felanmälan & kundärenden	Förändra formulär för att skapa bättre datakvalité - något som leder till snabbare hantering	12/1/2021	2/1/2022
Intern kunskapsbank	Sätta upp en kunskapsbank där medarbetare kan söka svar på vanligt återkommande frågor från kunder	9/1/2021	12/31/2021
Chatt på hemsidan	En ny kanal för kunderna att kontakta oss på	10/1/2021	1/31/2022
Automatiskt fördelning av arbetsordrar	Kundärenden fördelas automatiskt till rätt avdelning/resurs	2/1/2021	12/31/2021
Ruttoptimering	Färdväg kan optimeras - förarbete för att titta närmare på nyttor	10/31/2021	4/1/2022
Digital kundtjänstmedarbetare	Uppsalahem är med i initiativ från Sveriges Allmännytta kring frågan	9/1/2021	3/1/2022
Implementation av månadsvis kundundersökning via hemsida/app	1400 hyresgäster väljs varje månad ut att delta i en automatisk kundundersökning. Kunden får en länk via Mina Sidor och i app.	1/3/2021	3/1/2021
E-tjänst för studiekontroll	Alla studerande hyresgäster får två gånger per år en studiekontroll där de skickar in registrerings- och studieintyg till oss - de kontrolleras sedan automatiskt mot LADOK.	8/1/2020	10/30/2021
E-tjänst för studieuppehåll	Ny e-tjänst där studerande hyresgäster kan anmäla uppehåll i studier till oss	8/1/2020	10/30/2021
Ny service för uppladdning av dokument på uppsalahem.se	Förbättrad e-tjänst för uppladdning av dokument och bilder, framtidssäkra för kommande e-tjänster	1/1/2021	3/1/2021
Sammanslagning av Studentstaden och Uppsalahem	Två hemsidor blev en	2/1/2021	3/15/2021

Nyttjare får tillgång till hemsida och app	Hyresgäster som bor ett kommunavtal får tillgång till Uppsalahem.se och utvalda e-tjänster	2/1/2021	5/30/2021
Digitalisering av hyresavisering, betalning via Swish		8/1/2021	11/30/2021
Bobutiken på webben	Ny butikslösning för tillval, HLU och kringtjänster	8/1/2021	3/1/2022
E-tjänst boendeintroduktion	Nyinflyttade hyresgäster får några steg de behöver gåigenom, titta på en film, läsa en kortare text och navigera sig på hemsidan	5/1/2021	12/1/2021
Ersätta system för ventilation- och energibesiktningar	Gammalt system behöver ersättas	12/1/2021	4/1/2022
Elektroniskt medgivande	Ny e-tjänst där kunder med hjälp av bankid kan ge oss medgivande för till exempel renovering	5/31/2021	10/31/2021
Fordonspool	Kunder kan via vår app ta del av ett erbjudande om att teckna upp sig på en fordonspool i sitt bostadsområde. Lanseras under maj till boende i ett av våra områden.	12/1/2020	6/30/2021
Byta analysverktyg på uppsalahem.se	Byta från Google Analytics till Matomo	5/30/2021	6/30/2021
Digital trapphusinformation	Pilotprojekt med som digitaliserar trapphusinformation och information om till till exempel hissbesiktning / energideklaration	4/30/2021	12/31/2021
Vattenbesparing tvättstugor	Pilot för att testa en produkt för att återanvända och rena vatten i samband med tvätt	5/3/2021	12/31/2021
Smarta paketskåp och leverans till fastighet	Pilotprojekt som testar nya affärsupplägg för leveranslösningar till hyresgäster	8/20/2021	7/31/2022
Återinförande av ärendehanteringssystem för icke förvaltningsfrågor	Upphandla och etablera ett ärendehanteringssystem för icke förvaltningsfrågor för att säkerställa att vi följer lagar och förordningar, t.ex. arkivlagen, offentlighets- och sekretesslagen och dataskyddsförordningen - och möjliggöra e-arkivering i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.		12/31/2022
Digital kompetens/arbetssätt	Arbete med att höja bolagets kompetens kring digitalt arbetssätt, med Office och Teams i första hand. Innehåller både utbildning och viss anpassning till identifierade behov	1/1/2020	12/31/2021
Datadrivet företag: * Data Governence * Systematiskt datakvalitetsarbete * Informationsarkitektur * BIM/GIS ??	Etablering av enklare plattform och proof of concepts för att öka intresset för datadrivet	1/1/2020	
Införande av ny nätleverantör	Införande av fastighetstekniskt nät och kontorsnätverk för hela vårt bestånd.	7/1/2021	12/31/2021
Förstudie kring KO2.0	Digitaliseringen i samhället ställer nya krav på oss som bostadsbolag. Trådlöst internet, 5G och IoT, Internet i hyran och nya välfärdstjänster i hemmet kräver att vi tänker om lite kring hur vi upphandlar kommunikationsoperatör. Lägga grunden för hur vi ska tänka kring er KO-upphandling.	8/1/2021	12/31/2021
Införande av webbshop för "IT-prylar"	Från kommunens ramupphandling	8/1/2021	10/31/2021
Ta fram en systemförvaltningsmodell	Tydliggöra roller inom bolaget för att vi ska kunna arbete mer effektivt med befintliga IT-stöd.	1/1/2021	10/31/2021
Ny printleverantör	Från kommunens ramupphandling	10/1/2021	12/31/2021
Etablera en modell för systematiskt arbete med informationssäkerhet	Tillse att informationssäkerhetsarbetet blir en naturlig del av organisationen	10/1/2019	12/31/2021
Förstudie för eventuellt införande av Atea Smartphone	Enhetlig hantering av mobila enheter	3/1/2021	12/31/2021
E-arkivering och signering	Arbete med att kanalisera in behov mot rätt lösningar.	1/1/2021	12/31/2022

GIS / BIM	Arbete med att upphandla nytt ritningsarkiv, uppdatera ritningar och ta fram en plan för kontinuerligt underhåll av informationen	8/1/2021	12/31/2022

UKK

Projektnamn	Beskrivning	Start (/Planerad start)	Slut
Dynamics 365	Affärssystem för verksamhetens alla delar	2019	2021 fas 1
Business Central	Ekonomisystem	2019	2020
ExFlow	Digital fakturahantering och attestering	2020	2020
Office 365	Flytt av alla användare och funktioner till Office 365	2016	2022
Digital signering	Upphandling och implementering av system för digital signering (delaktig i kommunens upphandling)	2021	2022
Sal E	Digital arena för program och upplevelser	2021	2022
Onlinebordsbokningar	Bordsbokningar i vår restaurang online	2021	2022
HR	Digitalt HR-system som upphandlas ihop med nytt löne- och försystem	2021	2021
Utlägg	Digital lösning för utlägg och reseräkningar som upphandlas ihop med nytt löne- och försystem	2021	2021
Power BI	Analysverktyg för företagsdata	2021	2022
Projektkalkyl	Tilläggsmodul i Dynamics för projektkalkylering	2021	2021
Digital mötesteknik	Teknik för hybridmöten (online och fysiskt)	2021	2022

Uppsala Parkerings AB

Projektnamn	Beskrivning	Start (/Planerad start)	Slut
Digital parkeringsövervakning	Vakternas övervakningssystem	Klart	
Scanningbil för parkeringsövervakning	Vakternas övervakningssystem	Klart	
Personlarm	Säkerhetssystem för vakterna	Klart	
Kroppskameror	Säkerhetssystem för vakterna	Pågår	Hösten 2021
Digitaliserade betalautomater	Betalautomater på stan	Klart	
Mobila betalsystem	Betalning via mobilen	Klart	
Tillståndshanteringssystem	Betalning via internet	Pågår	Årsskiftet 21/22
System för fordonsflytt	System att använda för administrationen vid fordonsflytt	Diskuteras	
Fakturahanteringssystem	Ta emot fakturor digitalt	Klart	
Redovisningssystem	System där vi sköter bolagets redovisning	Klart	
Lönehanteringssystem	System för hantering av löner (HRM)	Pågår	Hösten 2021
Digitalt ärendehanteringssystem (DHS)	System för hantering av verksamhetens handlingar	Klart	
Parkeringsdetekteringssystem	System i anläggningar för detetktering av lediga platser	Klart	
Parkeringsledningssystem			
Digitala låssystem/smarta passersystem	System för digitala lås för verksamhet och kunder	Behöver införas	?
Fastighetsdatanät	Interna datanät i anläggningar	Finns och behöver byggas	Hösten 2021
Kameraövervakning i anläggningar	Kameror och system för digital övervakning	Klart	

Brandlarm i anläggningar	Brandlarm kopplat till räddningstjänsten	Klart	
Digitala driftsystem	Styrning av el, ventilation, fjärrvärme m.m	Finns och behöver byggas	
Digitala system för laddplatser	System för styrning och betalning av ladd-el kopplat till effektutmaning		
GIS system			
Analys av information (solel, batteriladdning)			
Systemintegration	Systemintegration mellan olika system i bolaget		

Uppsala bostadsförmedling

Projektnamn	Beskrivning	Start (/Planerad start)	Slut
Dela förmedlingstjänst	Bygger om vår infrastruktur till Azure devops för bättre CI/CD samt gör mängd anpassningar för att automatisera beslutsfattande och skapa effektivare förmedlingsprocess. Vi skall dela system med Boplats Syd.	1/1/2020	12/31/2021
Ordning och reda	Förflytta oss från filhanterare/G:gemensamma till Teams och lagra arkiv i DHS	2/1/2021	12/31/2021
Nyhetsbrevsleverantör	Istället för lagra intressen för våra nyhetsbrev lokalt och flytta över personuppgifter mellan egen databas och Nyhetsbrevsleverantör skapar vi register och nyhetsbrev hos en helhetsleverantör.	6/1/2021	10/31/2021
Kartläggning av förmedlingsprocessen (inkl delprocesser) (Startade i september, inget slutdatum...)	Identifiering av hela vår förmedlingsprojekt med avsikt att dokumentera nuläget och identifiera lågt hängande frukter samt ta fram förbättringsförslag för att automatisera idag långsamma manuella processer/aktiviteter	9/1/2020	
Flytta in alla förmedlare i Enterprise	Kundservice jobbar idag i callcenterlösningen Trio medan förmedlarna sitter med samtal som går direkt till deras mobil eller direktanknytningar. Genom att lyfta in förmedlarna finns det effektivitetsvinster att hämta, vi kan integrera mot vårt verksamhetssystem så ärenden öppnas direkt samt förmedlarna kan tagga upp olika samtalsämnen och vi kan få mer statistik	6/1/2021	
Implementera nya digitala funktioner såsom chatt & co-browsing."	Erbjuda bättre service på vår hemsida för våra besökare och bostadssökare genom digital kontakt via chatt. Vi implementerar även co-browsing så vi kan ta över datorer och hjälpa sökande direkt, hjälp till självhjälp.	6/1/2021	12/31/2021
HRM	Vi går in i HRM och konsoliderar då vårt HR arbete med lönearbetet. Vi ser att vi får digitalt stöd för många manuella processer idag.	6/1/2021	12/31/2021
Ekonomisystem	Byte från Hogia till Fortnox, bygga in integration mellan verksamhetssystemets bokföringsfil till ekonomisystem och få bort manuella handpåläggningar i excelfiler. Få ett ekonomisystem bättre anpassat för oss.	6/1/2021	12/31/2021

Skolfastigheter

Projektnamn	Beskrivning	Start (/Planerad start)	Slut
Implementering av PM3	Förenklad modell som bygger på kommunens PM3-modell är under uppbyggnad.	Pågående, implementation höst -21	2021/2022
Lätt att göra rätt - Införande av intranät inklusive ledningssystem	Tekniska plattformen är Sharepoint. Första versionen av Skolfastigehters intranät är lanserad. Innehåller kontaktuppgifter till medarbetare, medarbetarhandbok, nyhetsflöde, länkar till system samt ledningssystem.	Pågående	Lanserad 1 juni
Ledningssystem	Framtagande av processer nivå 1-3 , styrande och stödjande dokument samt lagbevakningsstänst	Pågående	
Inventering av styrsystem och arbetssätt i fastigheterna		Pågående	
Införande av nytt Fastighetssystem	Upphandling och tilldelning av ny leverantör är klar. Planering för införande pågår.	Våren 2021	Våren 2022
Teams	Utökad användning av Teams i och med Covid-19. Vägledning för Teams framtagen. Under hösten planeras framtagande av rutin för dokumenthantering som inkluderar hur Teams ska användas.	Pågående	
Planering Upphandling av nytt Ekonomisystem	Riskanalys är genomförd. Kravställning är påbörjad. Nuvarande ekonomisystem passar ej Skolfastigheters verksamhet i och med att bolaget vuxit kraftigt.	Vår -22.	
Upphandling Införande av nytt Ritningssystem	Upphandling och tilldelning av ny leverantör är genomförd. Implementation av system och nytt arbetssätt samt städning av data planerades under höst -21. Implementationen är dock framflyttad i och med inkommen överprövning.	Höst 21	Vår 22
Systematiskt energiarbete	Digitalisering av data installation av mätare, grundstrukturer av arbete i energifrågor,	Hösten 2020	Våren 2021
HRM system	Implementering av nytt HRM system	Våren 2021	Hösten 2021

2021-08-27

Lena Salomon	Linus Owman
Uppdragsledare	*Projektledare*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Uppsala kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2021. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Uppsala kommun

Datum:
2021-06-18

Diarienummer:
KRN-2021-00004

KOMMUNREVISIONEN

Mottagare:

Kommunstyrelsen

Granskning av leverantörsregister och utbetalningar

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun genomfört en granskning av intern kontroll i hantering av leverantörsregister och leverantörsbetalningar. Granskningen ingår i revisionsplanen för år 2021.

Bakgrunden till granskningen är att revisorerna i sin revisionsplan beslutat granska området då rutiner och system avseende hantering och betalning av leverantörsfakturor utgör ett väsentligt riskområde. Detta eftersom rutiner och system kopplade till leverantörsfakturor hanterar många leverantörer, stora transaktionsvolymer och sammantaget stora belopp, vilket innebär väsentlighet. Det föreligger även risker för såväl oegentligheter som förtroendeskada till följd av brister i hanteringen. Att ha väl fungerande rutiner och system är således viktigt för att upprätthålla en säker hantering av leverantörsfakturor och betalningar relaterade till dessa. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen har en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av leverantörsregister och leverantörsbetalningar.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen i allt väsentligt har en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av leverantörsregister och leverantörsbetalningar.

Mot bakgrund av de iakttagelser vi gjort inom ramen för granskningen lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Säkerställ att åtgärder i leverantörsregistret vidtas vid signaler i kontrollsystemen.
- Överväg analys av ändringsloggar i leverantörsregistret som ett led i att stärka den interna kontrollen.

Revisionen begär yttrande, över revisionens iakttagelser och lämnade rekommendationer från respektive styrelse och nämnd senast 2021-09-30 till kommunrevisionen@uppsala.se och till det sakkunniga biträdet, lena.salomon@pwc.com.

För kommunrevisionen

Per Davidsson

Per Davidsson, ordförande

Postadress: Uppsala kommun, kommunrevisionen, 753 75 Uppsala
Telefon: 018-727 11 32 (Kansli)
E-post: kommunrevisionen@uppsala.se
www.uppsala.se

Granskning av intern kontroll i hantering av leverantörsregister och leverantörsbetalningar

Uppsala kommun

Juni 2021

Stefana Vasic

Anton Melén

pwc

Revisionsrapport

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun genomfört en granskning av intern kontroll i hantering av leverantörsregister och leverantörsbetalningar. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen har en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av leverantörsregister och leverantörsbetalningar.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen i allt väsentligt har en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av leverantörsregister och leverantörsbetalningar.

Nedan redovisas bedömningen för varje revisionsfråga. Kommentar till bedömningarna redovisas löpande i rapporten under respektive revisionsfråga.

Revisionsfrågor	Bedömning	
Finns det rutiner för initial och löpande kontroll av leverantörer?	Delvis	
Finns det rutiner för att följa upp ändringar av fast data?	Delvis	
Finns det rutiner som säkerställer att leverantörsregistret är aktuellt?	Ja	
Finns det en aktuell attestförteckning som stämmer med registrerade attestbehörigheter i ekonomisystemet och efterlevs den?	Ja	
Finns det rutiner som säkerställer att leverantörsfakturor betalas i tid?	Ja	

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendation till kommunstyrelsen:

- Säkerställ att åtgärder i leverantörsregistret vidtas vid signaler i kontrollsystemen.
- Överväg analys av ändringsloggar i leverantörsregistret som ett led i att stärka den interna kontrollen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	**1**
Inledning	**3**
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	3
Metod och avgränsning	3
Granskningsresultat	**4**
Kommunens leverantörsregister	4
Ändringar av fast data i leverantörsregistret	6
Leverantörsregistrets aktualitet	7
Attest och attestförteckning	9
Processen för leverantörsbetalningar	10
Samlad bedömning	**14**
Rekommendationer	14

Inledning

Bakgrund

Inköpskostnader utgör en stor del av Uppsala kommuns externa kostnader. Rutiner och system avseende hantering och betalning av leverantörsfakturor utgör ett väsentligt risk-område. Detta eftersom rutiner och system kopplade till leverantörsfakturor hanterar många leverantörer, stora transaktionsvolymer och sammantaget stora belopp, vilket innebär väsentlighet. Det föreligger även risker för såväl oegentligheter som förtroende-skada till följd av brister i hanteringen. Att ha väl fungerande rutiner och system är således viktigt för att upprätthålla en säker hantering av leverantörsfakturor och betalningar relaterade till dessa.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen har en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av leverantörsregister och leverantörsbetalningar. För att uppnå syftet med granskningen har följande revisionsfrågor formulerats:

- Finns det rutiner för initial och löpande kontroll av leverantörer?
- Finns det rutiner för att följa upp ändringar av fast data?
- Finns det rutiner som säkerställer att leverantörsregistret är aktuellt?
- Finns det en aktuell attestförteckning som stämmer med registrerade attestbehörigheter i ekonomisystemet och efterlevs den?
- Finns det rutiner som säkerställer att leverantörsfakturor betalas i tid?

Revisionskriterier

- Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning.
- Kommunens egna rutiner/riktlinjer.

Metod och avgränsning

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier i form av riktlinjer och rutiner. Vidare har vi i granskningen genomfört en kvantitativ dataanalys (registeranalys) av leverantörsregister och leverantörsbetalningar. Kontroller av förekomsten av blufföretag/korrupta företag i leverantörsregistret har gjorts via jämförelser mellan kommunens leverantörsregister och Svensk Handels varningslista samt Världsbankens svarta lista över korrupta företag. Avvikelser utifrån registeranalys har följts upp genom stickprov och verifiering mot kommunens svar och underlag. Det har även skett en stickprovsverifiering av attesterade fakturor mot gällande attestförteckning. Slutligen har intervju genomförts med följande anställda vid kommunledningskontoret:

- Redovisningschef
- Gruppchef redovisningsenheten
- Objektledare redovisningsenheten
- Redovisningsekonom och processansvarig för e-handel
- Redovisningsekonom och processansvarig för leverantörsreskontran

Granskningen har avgränsats till att omfatta kommunstyrelsen. Analysperioden för registeranalysen av genomförda leverantörsbetalningar är 1 januari – 30 april 2021. Registeranalysen av leverantörsregistret genomfördes i maj 2021.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Kommunens leverantörsregister

Revisionsfråga 1: Finns det rutiner för initial och löpande kontroll av leverantörer?

Iakttagelser

I Uppsala kommuns leverantörsregister per 2021-04-30 finns totalt 9 209 leverantörer upplagda varav 8 569 unika organisationsnummer. I kommunens leverantörsregister framgår följande information:

- Leverantörsnummer
- Organisationsnummer
- Leverantörsnamn
- Uppgift om bankgiro, plusgiro eller bankkonto
- Momsregistreringsnummer

Vi har tagit del av dokumenterade rutiner för nyupplägg av leverantör samt utdrag som visar varningsindikationer från leverantörs- och betalkontrolltjänsten Inyett som kommunen använder.

Leverantörs- och betalkontrolltjänsten Inyett är en bevakningsfunktion för löpande kontroll av leverantörer som skickar signaler om leverantören har ändrat väsentliga uppgifter. Vid kontroll mot Inyett i samband med upplägg av en ny leverantör ger Inyett utslag rörande leverantörens seriositet enligt intervju, exempelvis om leverantören är flaggad som ett blufföretag, befinner sig i rekonstruktion eller saknar F-skatt. Det framförs i intervju att leverantörer inte läggs upp om Inyett ger signal om avsaknad av F-skatt förrän uppföljning har gjorts kring anledningen till avsaknaden av F-skatt.

Inköparen meddelas om Inyett ger avvikelsesignal för leverantören, exempelvis om leverantören är flaggad som ett blufföretag. För att minska risken för felaktigheter som upptäcks först vid fakturans ankomst (då kommunen redan genomfört köpet av varan eller tjänsten) genomförs webbutbildningar till inköpare på kommunen.

Vid genomförd intervju beskrivs att ansvariga för initial och löpande kontroll av leverantörer i leverantörsregistret är kommunens redovisningsenhet. Initial kontroll av leverantör sker i samband med inkommande faktura till kommunens fakturasystem. Alltså först efter att ett inköp har genomförts av kommunen. Fakturan fastnar i ekonomisystemet och ställs i kö för handläggning av någon på redovisningsenheten. Kontroll sker av att bank-/ plusgiro samt organisationsnummer är korrekt i förhållande till uppgifter i inkommande faktura och vid behov uppdateras dessa uppgifter i leverantörsregistret.

Det är redovisningsenheten som har behörighet att lägga till och ta bort leverantörer. Redovisningsenheten består av totalt 9 personer samt en sommarvikare. Var och en av dessa har behörighet till att lägga upp och genomföra förändringar av leverantörsregistret. Dualitetsprincipen tillämpas alltid, dvs. ingen enskild person får

genomföra upplägg av leverantör eller förändring av befintlig leverantör själv. Vid intervjuer framkommer även att alla ändringar som görs i leverantörsregistret loggas med uppgifter om datum, klockslag, vem som har genomfört ändringen etc.

Vidare beskrivs att de löpande kontroller som görs av leverantörer efter att de har blivit upplagda i leverantörsregistret främst sker i samband med betalning till leverantören. Detta sker i samband med att betalfil skickas via bank då en automatisk kontroll sker av leverantören via Inyett. Vid avvikelser i denna kontroll får den som skickat iväg betalfilen ett meddelande från Inyett om att en avvikelse har uppkommit för en specifik leverantör enligt de kriterier som beskrivs ovan. Det finns även en automatisk spärr inlagd i ekonomisystemet som reagerar då betalning sker avseende en ovanlig beloppsnivå i förhållande till historiska betalningar till berörd leverantör. När avvikelser uppkommer vid betalningar sker kontakt med ansvarig enhet för inköpet innan beslut tas om att bestrida eller inte betala berörd leverantörsfaktura.

Verifiering av leverantörers seriositet

Genom registeranalysen som genomförts inom ramen för granskningen har en matchning mellan leverantörer som finns med i leverantörsregistret och med de leverantörer som återfinns i Svensk Handels varningslista skett. Varningslistan varnar för s.k. blufföretag, det vill säga företag med oseriösa försäljningsmetoder och/eller för erbjudanden eller utskick som kan uppfattas som vilseledande. Av vår matchning mellan kommunens leverantörsregister och Svensk Handels varningslista framkom inga leverantörer på varningslistan.

Av registeranalysen framgår även följande:

- 1 191 leverantörer i leverantörsregistret innehar ej F-skatt.
- 572 leverantörer i leverantörsregistret har betalningsanmärkningar.
- 6 leverantörer har gått i konkurs
- 1 619 leverantörer saknar momsregistreringsnummer.

Mot bakgrund av resultatet av registeranalysen togs stickprov som verifierades mot kommunens förklaringar och underlag. Resultatet av stickprovskontrollen redovisas i nedanstående tabell (tabell 1).

Tabell 1. Stickprovskontroll av leverantörerna avseende seriositet

Kontroller	Ja	Nej	Totalt
Godtagbar förklaring: Avsaknad av F-skatt	5	5	**10**
Godtagbar förklaring: Konkurs	2	4	**6**
Godtagbar förklaring: Avsaknad av momsregistreringsnummer	0	10	**10**

Av verifieringen framgick att:

- Avsaknad av F-skattregistrering: För 5 av 10 stickprov erhölls godtagbar förklaring då samtliga leverantörer var parkerade i leverantörsregistret. Avsaknad av F-skatt för de andra 5 stickproven hade missats av kommunen. För 3 av dessa 5 avvikelser har det inte skett någon betalning efter att leverantören blivit av med sin F-skatt.

- Konkurs: Vi har endast erhållit godtagbar förklaring för 2 av de 6 stickproven. De 4 leverantörer i stickprovet som försatts i konkurs var fortfarande aktiva i leverantörsregistret. Enligt uppgift får kommunen varning avseende osäker ekonomisk ställning (även inklusive t.ex. betalningsanmärkningar) vid körning av bankfil.

- Avsaknad av momsregistreringsnummer: För samtliga stickprov erhölls inte godtagbar förklaring. Anledningen till att samtliga leverantörer i stickprovet saknar momsregistreringsnummer är för att kommunen uppger att de inte haft som rutin att lägga till det på leverantörer i leverantörsregistret tidigare.

Bedömning

Finns det rutiner för initial och löpande kontroll av leverantörer?

Delvis.

Vi kan konstatera att det finns rutiner för initial och löpande kontroll av leverantörer samt att Inyett används för kontroll vid uppläggning av ny leverantör samt i samband med betalning. Kontroll av ny leverantör eller befintlig leverantör sker i regel först när inköpet redan har gjorts. Kommunen försöker minska risken för inköp från oseriösa leverantörer genom utbildningsinsatser. Vi ser även att uppläggning av nya leverantörer är begränsat till ett antal personer som i sig enbart inriktar sig mot hantering av leverantörer i leverantörsregistret samt att dualitetsprincipen tillämpas. Däremot ser vi utifrån våra stickprov att det förekommer vissa avvikelser som tyder på att den löpande kontrollen av leverantörer kan förbättras.

Ändringar av fast data i leverantörsregistret

Revisionsfråga 2: Finns det rutiner för att följa upp ändringar av fast data?

Iakttagelser

Ändringar av uppgifter i leverantörsregistret kan, liksom uppläggning av nya leverantörer, endast genomföras av de 10 personer från redovisningsenheten som innehar denna behörighet. Dualitet föreligger mellan två parter vid genomförda ändringar. Alla ändringar registreras i en ändringslogg där historisk data över ändringen framgår och kan följas upp i efterhand.

Vid intervjuer framkommer att det finns en spärr i systemet som förhindrar att personer från redovisningsenheten som genomför en korrigering eller rensning i leverantörsregistret inte själv kan attestera korrigeringen/rensningen. Ändringsloggen går inte att radera. Vid den årliga rensningen av leverantörer (för mer info se i nästa avsnitt) krävs det däremot ingen attest vid ändring av en leverantör eftersom det avser en automatisk körning i systemet. Parkering av leverantörer sker genom att betalningsuppgifter tas bort och får då läggas upp på nytt vid en ny fakturering.

Bedömning

Finns det rutiner för att följa upp ändringar av fast data?

Delvis

Vi ser att det finns en systemmässig kapacitet för att följa upp ändringar av fast data då en logglista finns tillgänglig med historisk data över ändringar som gjorts, där information framgår om vem som har genomfört ändringen samt att det finns en systemmässig spärr som förhindrar rensning av berörd logglista. Vi ser även att det förekommer dualitet vid ändringar i leverantörsregistret. Däremot finns det ingen rutin för att kontrollera genomförda ändringar.

Leverantörsregistrets aktualitet

Revisionsfråga 3: Finns det rutiner som säkerställer att leverantörsregistret är aktuellt?

Iakttagelser

Genomförd registeranalys av eventuella dubbletter bland leverantörerna i leverantörsregistret syftar till att identifiera förekomsten av dubbelregistreringar i leverantörsregistret. Dubbelregistrerade leverantörer är primärt en ordningsfråga för kommunen och kan till exempel försvåra uppföljningar av inköp.

I analysen identifierades 1 088 dubbletter baserat på organisationsnummer samt 354 baserat på gironummer. Antalet dubbletter avseende organisationsnummer förklaras av att många leverantörer använder sig av samma organisationsnummer då de tillhör samma organisation i till exempel en koncern. Den främsta orsaken till att kommunen har dubbletter avseende gironummer hänförs till att många använder sig av så kallad factoring[1] för sina leverantörsfakturor. Analysen gav inte utslag på några dubbletter när det gäller leverantörsnummer.

Enligt intervju beskrivs att det finns aktiviteter för att hålla leverantörsregistret aktuellt dessa genomförs huvudsakligen på följande sätt:

- *Löpande åtgärder i samband med att faktura inkommer till systemet:* Åtgärder genomförs då uppgifter enligt faktura för en berörd leverantör inte matchar uppgifter i leverantörsregistret genom att ansvarig från redovisningsenheten uppdaterar leverantören med dessa uppgifter och en annan anställd från redovisningsenheten attesterar förändringen.

- *Åtgärder då leverantörer själva förmedlar information om nya uppgifter:* När leverantör via mail eller post uppmärksammar på genomförda förändringar som behöver hanteras i leverantörsregistret.

- *Årlig uppdatering av leverantörsregistret:* På årlig basis ska uppdatering genomföras genom att leverantörer som de senaste 1–2 åren inte har fakturerat kommunen ska markeras som passiva i leverantörsregistret. Detta genomförs

[1] Factoring innebär att det är en tredje part (oftast en bank eller ett företag) som sköter faktureringen åt leverantören. Betalningsmottagaren blir därför en annan än leverantören.

genom att betalningsinformationen raderas så vid en eventuell ny fakturering kommer leve-rantören att fastna som om den vore helt ny. I början av 2021 genomfördes en leverantörstvätt med hjälp av Inyett där leverantörsregistret städades genomgående. Kommunens uppgifter i registret har matchats mot Inyett. Det har lett till förbättringar av hur leverantörers namn och adresser registreras, att de verifierats mot organisationsnummer och att bankkonton kunnat ersättas med gironummer.

Verifiering av organisationsnummer och gironummer i leverantörsregistret
Genomförd registeranalys visade att det fanns 93 inaktiva gironummer. Att vissa leverantörer har inaktiva gironummer förklarats av intervjuade att det betalningsmässigt har infunnit sig en passivitet under en längre tid för dessa leverantörer vilket gör att de därför troligtvis har bytt gironummer utan kommunens vetskap. Vid eventuell ny fakturering av en sådan leverantör kommer fakturan att fastna i systemet då systemet inte kan validera uppgifterna. Den matchning som sker mellan fakturauppgifter och leverantörsregister minskar således enligt intervjuperson risken för att betalning sker till inaktiva gironummer.

Vidare visade registeranalysen även på att 222 leverantörer inte hade matchande giro- och organisationsnummer. Mot bakgrund av resultatet av registeranalysen togs stickprov som verifierades mot kommunens förklaringar och underlag. Resultatet av stickprovskontrollen redovisas i nedanstående tabell (tabell 2).

Tabell 2. Stickprovskontroll av leverantörerna avseende organisations-och gironummer i leverantörsregistret

Kontroller	Ja	Nej	Totalt
Godtagbar förklaring: Dubbletter av organisationsnummer	9	1	**10**
Godtagbar förklaring: Inaktiva gironummer	7	3	**10**
Godtagbar förklaring: Ej matchande giro- och organisationsnummer	7	3	**10**

Av verifieringen av stickprov framgick att:

- Dubbletter av organisationsnummer: För 9 av 10 stickprov erhölls godtagbar förklaring. I ett stickprov hade det missats av kommunen och lagts upp dubbelt. Denna leverantör har dock fastnat i den årliga kollen som görs av leverantörer och kommer att parkeras enligt uppgift.

- Inaktiva gironummer: Vi har erhållit godtagbar förklaring för 7 av de 10 stickproven. För de andra 3 stickproven hade det missats av kommunen att girot hade blivit inaktivt, dock har inte betalning skett till någon av dessa leverantörer under 2021.

- Ej matchande giro- och organisationsnummer: För 7 av 10 stickprov erhölls godtagbar förklaring. För 3 stickprov uppgavs det av kommunen att det hade blivit felupplagt.

Bedömning

Finns det rutiner som säkerställer att leverantörsregistret är aktuellt?

Ja

Vi kan konstatera att det finns definierade rutiner för administration och städning av leverantörsregistret. Vi ser även att det förekommer kontrollmoment för att minimera att exempelvis dubbletter av organisationsnummer registreras. För de flesta stickproven gavs godtagbara förklaringar, vissa avvikelser noterades men är av sådan karaktär att de har upptäckts eller skulle upptäckas genom den automatiserade kontroll som görs vid betalning alternativt vid årlig kontroll.

Attest och attestförteckning

Revisionsfråga 4: Finns det en aktuell attestförteckning som stämmer med registrerade attestbehörigheter i ekonomisystemet?

Iakttagelser

Attest i Uppsala kommun sker i huvudsak enligt dualitetsprincipen, av en sakattestant och en eller flera slutattestanter. Flera attestanter förekommer i de fall fakturan belastar flera kontoslag samt olika beloppsnivåer. Det finns upprättade attestförteckningar för respektive nämnd i kommunen samt ett attestreglemente (beslutad av KF 2016-10-03). Vid intervju beskrivs att kontroll sker av att attestförteckningar för kommunens nämnder är uppdaterade och korrekta var tredje till fjärde månad genom att förvaltningsdirektör samt ekonomichef hos respektive nämnd godkänner/signerar dessa.
Av Uppsala kommuns attestreglemente framgår att huvudregeln är att ingen enskild person hanterar en ekonomisk transaktion självständigt i alla led och att en ekonomisk transaktion som innebär in- eller utbetalning alltid ska ha minst två attestanter. Vid manuellt registrerade betalningar krävs även utanordningsattest. Uppsala kommun har enligt kommunens attestreglemente följande attestroller:

- Sakattest (förattest): Genomför kontroll av att leverans eller prestation har ägt rum samt att rimligt samband föreligger mellan verksamhet och ekonomisk händelse. Kontroll sker även av att belopp och kvantiteter stämmer överens med beställning, händelsens underlag samt den verkliga leveransen. Sakattestanten säkerställer att tillräckligt formella underlag finns för att verifiera händelsen samt utför angivelse av korrekt kontering och periodisering av underlaget eller i systemet för registrering av ekonomisk händelse.

- Slutattest (beslutsattest): Genomför intygande och beslut av samtliga ovanstående kontroller och angivelser av sakattestanten enligt beskrivning ovan. Slutattesten är i attestförteckningen indelad i sex olika nivåer utifrån beloppsnivå på leverantörsfakturan (-50 tkr till > 5000 tkr) med tilldelade slutattestanter för respektive beloppsnivå.

Kontroll av stora belopp (efterkontroll av sak- och slutattest i leverantörsreskontra): En extra kontroll sker av ekonom med ansvar och insyn i respektive nämnds verksamhet av registrerade fakturor i leverantörsfakturaflödet överstigande 200 000 kronor. Kontroll av stora belopp innebär en extra granskning av:

- Fakturans korrekthet.
- Fakturans belopp.
- Fakturans kontering.
- Bedömning huruvida den ekonomiska händelsen utgör en driftskostnad eller investering.
- Fakturans periodisering.

Av Uppsala kommuns attestreglemente framgår att kommunen tillämpar så kallad eskalering i form av att en attestant aldrig får slutattestera en ekonomisk händelse som avser slutattestantens egen användning eller förbrukning av kommunens resurser, vare sig detta gäller slutattestanten själv i form av ett inköp som berör hen eller dennes tjänsteutövning. Denna princip gäller även ekonomiska händelser som i relation till slutattestanten avser närstående, beroendeställning, eller jäv. Attest bör vid osäkerhet om ovanstående eskaleras enligt på förhand framtagen ram utifrån roll för den som genomför eskaleringen.

Vi har inom ramen för granskningen kontrollerat överensstämmelse under 2021 av nämnd beslutad attestförteckning mot registrerade attestbehörigheter i ekonomisystemet genom stickprovskontroll på genomförda inköp under januari-april 2021. Avstämning sker av behörig attestant i aktuell attestförteckning med angiven attestant i attestflödet från kommunens ekonomisystem för respektive inköp. Utfallet av denna kontroll framgår av tabellen nedan.

Tabell 3: Resultat av attestverifiering

	Ja	Nej	Totalt
Korrekt attest av leverantörsfaktura	16	0	**16**

Bedömning

Finns det en aktuell attestförteckning som stämmer med registrerade attestbehörigheter i ekonomisystemet?

Ja

Vi ser att det finns ett politiskt beslutat attestreglemente och kan verifiera stickproven mot aktuella attestförteckningar. Vi kan utifrån genomförd stickprovskontroll se att det finns en överensstämmelse mellan attestförteckningar och attestbehörigheter för slutattestanter i ekonomisystemet.

Processen för leverantörsbetalningar

Revisionsfråga 5: Finns det rutiner som säkerställer att leverantörsfakturor betalas i tid?

Iakttagelser

Processen för leverantörsbetalningar

Betalningsfil skickas enligt dokumenterad rutinbeskrivning för betalningar varje vardag. Processen för betalning inleds med att ett betalningsförslag skapas genom sökning av leverantörer som är redo för betalning från leverantörsreskontran. Vid intervju beskrivs att betalning i regel sker tre dagar innan förfallodatum men att betalning utifrån

omständigheterna med pandemin och den roll kommunen har för att stärka likviditet hos verksamheter i näringslivet i nuläget sker direkt när fakturan är färdigattesterad. När betalförslag framtas av ekonom sker diverse automatiska kontroller av att uppgifter för betalning i ekonomisystemet och vid förekomst av eventuella avvikelser följer berörd ekonom upp dessa. Det betalningsförslag som skapats bekräftas sedan av annan part genom att denne genomför översiktliga kontroller av berörd betalfil innan den skickas iväg via en bankfil till kommunens bank.

En kopia på betalfilerna går sedan igenom ett kontrollfilter i Inyett som söker efter eventuella avvikelser i form av exempelvis:

- Avvikande betalmönster
- Blufförtag
- Dubbletter till samma giro, belopp, datum och OCR.
- Avsaknad av F-skatt.
- Betalning till innaktiva gironummer.
- Höga belopp enligt inställd limit.

Inyett skapar en avvikelserapport för vidare uppföljning som ekonomihandläggare som bekräftat betalningen följer upp och kontrollerar dagen efter utskickad betalfil och då hinner stoppa eventuella felaktiga betalningar. Handläggare med ansvar för bekräftelse av betalningsfilen genomför även kontroller av avvisade betalningar från leverantörsbetalningsfilen enligt dokumenterad lathund.

Manuella betalningar
Enligt dokumenterad rutinbeskrivning för manuella betalningar initieras en manuell betalning genom att formulär fylls i på kommunens intranät med uppgifter om betalningen som sedan skickas in till kommunens ekonominsupport. Då formuläret har registrerats skapas ett ärende hos redovisningsenheten och ansvarig hos enheten lägger upp betalningen som en manuellt hanterad leverantörsfaktura i ekonomisystemet, och skapar ett tillhörande arbetsflöde för vidare granskning och attest enligt ordinarie rutin för hantering av inkommande leverantörsfakturor i kommunen.

Vid intervju beskrivs att utlandsbetalningar hanteras enligt ovanstående beskrivning när det gäller betalningar som sker inom EU och med EURO eller SEK som valuta. Övriga utlandsbetalningar hanteras genom en faktura som är konterad och signerad för hand. Fakturan signeras av två i förening av företrädare från verksamheten och som sedan skickas in till redovisningsenheten. Handläggare från redovisningsenheten genomför sedan en manuell betalning från banken med tillhörande kontrasignering.

Verifiering av leverantörsbetalningar
Resultatet från registeranalysen visade följande:

- 10 identifierade potentiella dubbelbetalningar.
- 284 identifierade potentiella betalningar till inaktivt gironummer.
- 1 identifierad potentiell betalning till blufföretag.
- 19 identifierade potentiella betalningar till leverantörer som saknar F-skatt.
- 1 756 obekräftade kontoägare av totalt 9 209 leverantörer.
- 1 identifierad potentiell betalning till leverantör i konkurs.

Mot bakgrund av resultatet av registeranalysen valde vi ut stickprov och efterfrågade kommunens förklaringar. Bedömning av uppgivna förklaringar redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 4: Stickprovskontroll av leverantörsbetalningar

Kontroller	Ja	Nej	Totalt
Godtagbar förklaring: Dubbelbetalning	8	2	**10**
Godtagbar förklaring: Inaktivt gironummer	10	0	**10**
Godtagbar förklaring: Betalning till blufföretag	1	0	**1**
Godtagbar förklaring: Avsaknad av F-skatt	9	1	**10**
Godtagbar förklaring: Obekräftade kontoägare	10	0	**10**
Godtagbar förklaring: Konkurs	1	0	**1**

Av verifieringen av stickproven för potentiellt felaktiga betalningar framgick att:

- Dubbelbetalningar: Godtagbar förklaring fanns på 8 potentiella dubbelbetalningar. Två av de identifierade dubbelbetalningar var handhavandefel i form av en extra punkt på ett fakturanummer vilket medförde att fakturan ej fastande i systemet, beloppet har betalats tillbaka. Det andra handhavandefelet var att det felaktigt hade lagts in på betalningsmottagarens organisationsnummer istället för leverantörens organisationsnummer.

- Inaktivt gironummer och konkurs: Godtagbar förklaring fanns för samtliga potentiella betalningar.

- Avsaknad av F-skatt: Godtagbar förklaring fanns för 9 potentiella betalningar. Ett stickprov saknade F-skatt utan anledning.

- Betalning till blufföretag: Godtagbar förklaring fanns för potentiell betalning till blufföretag. Enligt Inyett så var inte detta vid betalningstillfället klassificerat som ett blufföretag.

- Obekräftade kontoägare: Samtliga 10 stickprov kunde efter dialog med kommunen bekräftas och inget avvikande noterades.

Verifiering av betalningsdatum i förhållande till förfallodatum

Vi har inom ramen för granskningen kontrollerat att betalning av faktura har skett inom förfallodatum. 16 fakturor har granskats. 14 hade betalats innan förfallodatum, en hade betalats på förfallodatum och en hade betalats efter förfallodatum. För den faktura som betalades efter förfallodatum har vi inhämtat en rimlig förklaring av orsak till den försenade betalningen.

Tabell 5: Resultat av kontroll av betalningsmoral

	Innan förfallodatum	På förfallodatum	Efter förfallodatum
Betalning av leverantörsfaktura	14	1	1

Bedömning

Finns det rutiner som säkerställer att leverantörsfakturor betalas i tid?

Ja

Vi kan konstatera att det finns tillräckliga rutiner för ordinarie samt manuella betalningar samt att det finns dokumenterade rutinbeskrivningar för berörda moment. Verifiering av stickprov genomfördes utan någon anmärkning med undantag för en leverantörsfaktura som betalades efter förfallodatum samt två dubbelbetalningar.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun genomfört en granskning av intern kontroll i hantering av leverantörsregister och leverantörsbetalningar. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen har en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av leverantörsregister och leverantörsbetalningar.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen i allt väsentligt har en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av leverantörsregister och leverantörsbetalningar.

Nedan redovisas bedömningen för varje revisionsfråga. Kommentar till bedömningarna redovisas löpande i rapporten under respektive revisionsfråga.

Revisionsfrågor	Bedömning	
Finns det rutiner för initial och löpande kontroll av leverantörer?	Delvis	
Finns det rutiner för att följa upp ändringar av fast data?	Delvis	
Finns det rutiner som säkerställer att leverantörsregistret är aktuellt?	Ja	
Finns det en aktuell attestförteckning som stämmer med registrerade attestbehörigheter i ekonomisystemet och efterlevs den?	Ja	
Finns det rutiner som säkerställer att leverantörsfakturor betalas i tid?	Ja	

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendation till kommunstyrelsen:

- Säkerställ att åtgärder i leverantörsregistret vidtas vid signaler i kontrollsystemen.
- Överväg analys av ändringsloggar i leverantörsregistret som ett led i att stärka den interna kontrollen.

2021-06-07

Lena Salomon	Stefana Vasic
Uppdragsledare	*Projektledare*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Uppsala kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2020-12-09. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Uppsala kommun

Datum:
2021-08-27

Diarienummer:
KRN-2021-000012

KOMMUNREVISIONEN

Mottagare:

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige för kännedom

Granskning av kommunens upphandlingar och inköp

Uppsala kommuns revisorer har uppdragit åt PwC att genomföra en granskning av kommunens inköp och upphandlingar. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Efter genomförd granskning är det vår sammanfattande revisionella bedömning att kommunstyrelsen inte har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet. Bedömningen är baserad på att nämnderna gör osedvanligt många inköp som överstiger direktupphandlingsgränsen från leverantörer som inte återfinns i avtalsdatabasen. Den registeranalys som genomförts inom granskningen kan heller inte utesluta att kommunen genomfört otillåtna direktupphandlingar. Vidare kan konstateras att det lagstadgade dokumentationskravet för direktupphandlingar över 100 000 inte följs. Det är angeläget att KS vidtar åtgärder för att komma till rätta med dessa brister.

Utifrån granskningen är vi positiva till att det i hög utsträckning finns ramavtal som täcker verksamheternas behov. Däremot indikerar de stickprovskontroller av inköp från ramavtal vi genomfört att efterlevnad och uppföljning av avtal behöver förbättras. Vi är kritiska till att det kvarstår flera brister som vi påtalade i samband med en tidigare granskning. Detta trots att kommunstyrelsen i sitt svar till revisionen anförde att åtgärder skulle vidtas. Det innebär även att flera av de rekommendationer vi nu lämnar är liknande de som lämnades i samband med 2018 års granskning. Vi förutsätter att kommunstyrelsen nu säkerställer att adekvata åtgärder vidtas.

Mot bakgrund av granskningsresultaten vill vi lämna följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- att säkerställa att samtliga avtal återfinns i kommunens avtalsdatabas
- att säkerställa att följsamheten till avtal förbättras
- att i sin interna kontroll i ökad utsträckning genomföra stickprovskontroller vad gäller följsamhet till avtal vid inköp från ramavtal
- att säkerställa att nämnderna dokumenterar direktupphandlingar
- att i styrelsens internkontrollarbete inbegripa utvidgade stickprovskontroller för att säkerställa att ingångna avtal följs.

Postadress: Uppsala kommun, kommunrevisionen, 753 75 Uppsala
Telefon: 018-727 11 32 (Kansli)
E-post: kommunrevisionen@uppsala.se
www.uppsala.se

Revisionen begär yttrande över revisionens iakttagelser och lämnade rekommendationer från kommunstyrelsen senast 2021-11-30 till kommunrevisionen@uppsala.se och till det sakkunniga biträdet, lena.salomon@pwc.com

För kommunrevisionen

Per Davidsson
Ordförande

Granskning av kommunens upphandlingar och inköp

Revisorerna i Uppsala kommun

Augusti 2021

Fredrik Flodin

Josefine Bennet

Henrik Fagerlind

pwc

Revisionsrapport

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun genomfört en granskning av kommunens upphandlingar och inköp. Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet.

Efter genomförd granskning är den sammanfattande revisionella bedömningen att kommunstyrelsen inte helt har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet. Den samlade revisionella bedömningen baseras på de bedömningar som gjorts för granskningens revisionsfrågor och utgår ifrån en tregradig skala: i allt väsentligt, inte helt och ej säkerställt.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
Revisionsfråga 1: Sker inköp i enlighet med lagstiftning och kommunens regler?	Nej	
Revisionsfråga 2: Finns ramavtal som täcker verksamhetens behov?	Ja	
Revisionsfråga 3: Är efterlevnaden och uppföljningen av avtal tillfyllest?	Nej	

Rekommendationer

Mot bakgrund av granskningsresultaten rekommenderas kommunstyrelsen att:

- Säkerställa att samtliga avtal återfinns i kommunens avtalsdatabas
- Säkerställa att nämnderna dokumenterar direktupphandlingar
- Säkerställa att följsamheten till avtal förbättras

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syfte och revisionsfrågor	3
1.3 Revisionskriterier	3
1.4 Avgränsning	3
1.5 Metod	3
2. Lagstiftning	4
2.1 Upphandling över tröskelvärdena	4
2.2 Upphandling under tröskelvärdena	4
2.2.1 Direktupphandling	5
2.3 Ändring av kontrakt	5
2.4 Nämnder som egna myndigheter	6
3. Granskningsresultat	7
3.1 Upphandlingsprocessen	7
3.1.1 Iakttagelser	7
3.1.2 Bedömning	10
3.2 Ändamålsenliga ramavtal	11
3.2 1 Iakttagelser	11
3.2.2 Bedömning	12
3.3 Avtalsefterlevnad	13
3.3.1 Iakttagelser	13
3.3.2 Bedömning	14
4. Samlad bedömning	15
4.1 Rekommendationer	15
4.2 Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	15

1. Inledning

1.1 Bakgrund

För all offentlig upphandling gäller att vissa grundläggande unionsrättsliga principer måste iakttas, vilka är reglerade i upphandlingslagarna (LOU et al). Lagarna utgår från principerna om likabehandling, icke-diskriminering, öppenhet, proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Stora inköp görs årligen i kommunen och bedöms ha stor betydelse både ur ekonomiskt och kvalitetsmässigt perspektiv.

Revisorerna har utifrån en bedömning av väsentlighet och risk beslutat att genomföra en fördjupad granskning av upphandlingsverksamheten fokuserad på direktupphandlingar. Direktupphandlingar är tillåtna under vissa förutsättningar, men då de saknar formkrav är styrningen av dem viktig. Dålig kontroll och svag styrning av direktupphandlingar riskerar att resultera i lagbrott. En riklig förekomst av direktupphandlingar tyder också på att kommunen saknar ändamålsenliga ramavtal vilket har påverkan på både kvalitet och ekonomi i kommunen.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet.

1. Sker inköp i enlighet med lagstiftning och kommunens regler?
2. Finns ramavtal som täcker verksamhetens behov?
3. Är efterlevnaden och uppföljningen av avtal tillfyllest?

1.3 Revisionskriterier

- Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU)
- Uppsala kommuns Policy för upphandling och inköp (KSN-2017-1989)
- Uppsala kommuns Riktlinje för upphandling och inköp (KSN-2017-1989)

1.4 Avgränsning

Granskningen omfattar kommunens upphandlingar och inköp genomförda under år 2020 (revisionsfråga 1) samt avtal giltiga under år 2021 (revisionsfråga 2 och 3).

1.5 Metod

Genom en registeranalys utfördes en kontroll av följsamheten till LOU (ramavtalstrohet, direktupphandlingsgränser och dokumentationskrav). Vidare gjordes via stickprov en kontroll av kommunens följsamhet till avtal gällande köp från tre befintliga avtal, samt via stickprov av tre genomförda upphandlingar kontroll av följsamhet av lagar och policy.

Vidare genomfördes en kartläggning och bedömning av relevanta styrdokument. Slutligen gjordes intervjuer med upphandlingschef och enhetschef för en av upphandlingsavdelningens enheter.

De intervjuade har sakgranskat rapporten.

2. Lagstiftning

Upphandlingar gjorda av kommunen regleras av Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU)[1].

Lagen reglerar i detalj hur myndigheter får agera när de köper (upphandlar) varor, tjänster och entreprenader. För all offentlig upphandling gäller fem grundprinciper mot vilka alla regler, oavsett upphandlingsform, skall tolkas; icke-diskriminering, likabehandling, proportionalitet, öppenhet och ömsesidigt erkännande.[2]

För att välja upphandlingsform har kommunen att förhålla sig till tröskelvärden som, beroende på belopp, medger olika former av upphandlingar.[3] Dessa beskrivs förenklat nedan.

2.1 Upphandling över tröskelvärdena

För upphandlingar över tröskelvärdet, för kommuner gäller för närvarande 2 197 545[4] kronor, kan den upphandlande myndigheten välja mellan de förfaranden som följer av EU-direktiven, vanligen öppet förfarande[5].

Upphandling över tröskelvärdet är, generellt sett, mer reglerat än upphandling under tröskelvärdet. Bland reglerna kan nämnas att upphandlingen enligt LOU-direktivet inte får publiceras nationellt innan den offentliggjorts i EU:s publikationsbyrå (TED). Vidare är tidsfristen för att lämna anbud reglerad till 30 dagar för elektroniska anbud.[6] Anbudsöppning ska ske med minst två personer som utsetts av den upphandlande myndigheten. Anbuden ska föras upp i en förteckning, som ska bestyrkas av dem som deltar i förrättningen.[7] Vidare ska myndigheten i något av upphandlingsdokumenten ange den grund för utvärdering av anbud som den avser att använda.[8]

2.2 Upphandling under tröskelvärdena

De regler som föreskrivs för inköp under tröskelvärdet regleras av de nationella direktiven som finns i LOU.[9] Möjliga upphandlingsförfaranden under tröskelvärdena är förenklat förfarande och urvalsförfarande.[10] Precis som i upphandling över tröskelvärdet ska minst två personer som utsetts av den upphandlande myndigheten delta i

---

[1] Ytterligare lagar finns för offentlig upphandling men dessa är inte tillämpliga i denna granskning.

[2] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 4 §§ 1-2

[3] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 1 § 4

[4] För sociala och andra särskilda tjänster är tröskelvärdet 7 113 450 kr och för byggentreprenader 52 620 561 kr.

[5] Vid upphandling över tröskelvärdena kan myndigheten välja mellan öppet och selektivt förfarande. I vissa fall får myndigheten också använda förhandlat förfarande med föregående annonsering, konkurrenspräglad dialog och förhandlat förfarande utan föregående annonsering samt inrätta ett innovationspartnerskap. (6 kap. 1 § LOU). I praktiken är öppet förfarande den vanligaste upphandlingsformen för summor överstigande tröskelvärdet. (Upphandlingsmyndigheten).

[6] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 11 § 6

[7] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 12 § 10

[8] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 16 § 1

[9] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 19 § 1

[10] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 19 § 7

anbudsöppningen. Anbuden ska föras upp i en förteckning, som ska bestyrkas av dem som deltar i förrättningen.[11]

2.2.1 Direktupphandling

I LOU kapitel 19 återfinns regler kring när direktupphandling får användas som upphandlingsform. Där fastslås att direktupphandling får användas om värdet på upphandlingen är högst 28 % av tröskelvärdet i 5 kap. 1 §[12], den så kallade direktupphandlingsgränsen som under 2020 uppgick till 615 312 kronor.

Lagen beskriver begreppet direktupphandling som en upphandling utan krav på anbud i viss form.[13] Dock gäller de fem grundprinciperna även för direktupphandlingar.[14]

Direktupphandling får också användas i de fall förutsättningarna för förhandlat förfarande utan föregående annonsering enligt 6 kap. 12-19 §§ är uppfyllda eller om det finns synnerliga skäl.[15] Bristande framförhållning är dock inte en giltig orsak till direktupphandling.[16] Den upphandlande myndigheten ska besluta om riktlinjer för användning av direktupphandling.[17]

Värdet av en upphandling ska uppskattas till det totala belopp som ska betalas i upphandlingen. En upphandling får inte delas upp i avsikt att kringgå bestämmelserna och vid beräkningen ska options- och förlängningsklausuler beaktas som om de utnyttjats. Vid beräkningen ska den upphandlande myndigheten beakta direktupphandlingar av samma slag gjorda av myndigheten under räkenskapsåret.[18]

En upphandlande myndighet ska dokumentera genomförandet av en upphandling om värdet överstiger 100 000 kronor. Dokumentationen ska vara tillräcklig för att motivera myndighetens beslut under upphandlingens samtliga skeden.[19]

2.3 Ändring av kontrakt

Huvudregeln[20] är att upphandlande kontrakt, ramavtal och koncessioner inte får ändras utan att det genomförs en ny upphandling. Det finns dock särskilda bestämmelser om ändringar av avtal under avtalstiden som klargör i vilka fall en upphandlande organisation kan ändra i ett upphandlat avtal utan att behöva göra en ny upphandling.

Enligt reglerna kan en ändring i avtalet exempelvis vara tillåten om det är fråga om ändringar av mindre värde (10 %) eller som genomförs i enlighet med tydliga ändrings- eller optionsklausuler i avtalet. Kompletterande beställningar som av tekniska eller ekonomiska skäl inte kan upphandlas av annan leverantör under 50 % av kontraktsvärdet är också tillåtna.

---

[11] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 19 § 17
[12] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 19 § 7
[13] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 19 § 4
[14] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 4 §§ 1-2
[15] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 19 § 7 st 3
[16] Prop. 2001/02:142 s. 99
[17] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 19 § 7
[18] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 19 § 8
[19] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 19 § 30
[20] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 17

2.4 Nämnder som egna myndigheter

Högsta förvaltningsdomstolen[21] konstaterar att en kommunal nämnd i vissa fall kan vara en egen upphandlande myndighet. Vid bedömningen redogör domstolen för vad som står i LOU och i lagens förarbeten om begreppen upphandlande myndighet och kommunal myndighet. Domstolen tar också upp förhållandet att kommunala nämnder i svensk rätt normalt anses utgöra egna förvaltningsmyndigheter.

Det bör kunna accepteras att en kommun betraktar varje nämnd som en egen upphandlande myndighet så länge detta inte sker på ett sätt som strider mot direktivets syfte. Domstolen gör bedömningen att detta innebär att ett villkor för att en nämnd ska anses utgöra en egen upphandlande myndighet är att nämnden agerar tillräckligt självständigt i förhållande till kommunen.

[21] Högsta förvaltningsdomstolens dom, mål 122-18

3. Granskningsresultat

3.1 Upphandlingsprocessen

Revisionsfråga 1: Sker inköp i enlighet med lagstiftning och kommunens regler?

3.1.1 Iakttagelser

Enligt kommunens Policy för upphandling[22] och inköp så är det Kommunstyrelsen som samordnar styrningen för all upphandling inom kommunen. I kommunens Riktlinje för upphandling[23] har kommunens funktion för upphandling och inköp huvudsakligen till uppdrag att:

- ansvara för upphandling av kommun- respektive koncerngemensamma avtal, specifika upphandlingsobjekt samt samordning av upphandlingsbehov,
- vara ett stöd till verksamheten vid upphandlings- och inköpsfrågor,
- bidra till att öka kunskapen om den goda affären,
- arbeta såväl strategiskt som taktiskt för att stärka Uppsala kommuns kontroll över inköpsprocessen.

Enligt riktlinjen ska upphandlingar enligt Lagen om valfrihetssystem, LOV, genomföras av äldrenämnden samt omsorgsnämnden och projektspecifika byggentreprenadupphandlingar av Gatu- och samhällsmiljönämnden med stöd av upphandlingsavdelningen.

Kommunens Riktlinje för upphandling slår fast att kommunen alltid ska ställa arbetsrättsliga villkor samt miljökrav i upphandlingar ovanför direktupphandlingsgränsen och att kommunens samtliga bolag alltid ska tillfrågas om intresse finns att delta i upphandlingar.

Upphandlingsavdelningen i kommunen är organiserade i Kommunledningskontoret och består av 28 heltidsanställda personer. Avdelningen består av tre enheter, två enheter med upphandlare och en stödenhet med avtalscontroller, verksamhetscontroller, e-handelssamordnare och två inköpsassistenter. Enligt upphandlingschefen är avdelningens ansvar att koordinera och samordna upphandlingar över direktupphandlingsgränsen.

Resultat analys upphandlingar
Inom ramen för revisionsfrågan har tre publicerade upphandlingar granskats.

1. *Ramavtal för Färskt bröd, fikabröd, tårtor - Öppet förfarande*

Omsättningen på kontraktet beräknas till totalt 1,75 miljoner kronor över kontraktstiden på totalt fyra år och sex av kommunens 15 bolag är avropsberättigade. Utvärderingen är lägsta pris av de anbud som återstår efter att en panel om sju personer givit sitt

[22] KSN-2017-1989 antagen den 26 mars 2018 av Kommunfullmäktige.
[23] KSN-2017-1989 antagen den 26 mars 2018 av Kommunfullmäktige.

godkännande av fem utvalda produkter beträffande parametrarna smak, utseende och storlek.

Förfrågningsunderlaget är relativt lättfattligt och okomplicerat. Kraven på anbudsgivaren är ett medelvärde i kreditvärdighet men inget krav på referenser utöver branscherfarenhet som ska intygas på begäran. Vidare ställs arbetsrättsliga krav på leverantören. Kravet på tjänsten är tydligt och konkret och prisfrågan förståelig och det finns ett krav på ekologiska varor. Beställningar ska ske via e-handelssystem.

Upphandlingsverktyget används för att inge anbud, men pris inges i ett excelformulär utanför verktyget. Öppningsprotokollet är noterat med två personers namn.

Tre anbudsgivare inkom med anbud varav två klarade panelens tröskelkrav. Det med lägst pris antogs sedan enligt förfrågningsunderlaget. Upphandlingen överprövades inte och ett avtal utan avvikelser från förfrågningsunderlaget är tecknat med en anbudsvinnare efter iakttagen avtalsspärr.

2. *Ramavtal för motorsprutor - Öppet förfarande*

Omsättning är beräknad till 500 000 kronor baserat på tidigare avtalsperiod och inget av kommunens bolag är avropsberättigade till avtalsperioden på totalt fyra år.

Förfrågningsunderlaget är relativt lättfattligt och okomplicerat. Kraven på anbudsgivaren är ett medelvärde i kreditvärdighet men inget krav på referenser utöver branscherfarenhet som ska intygas på begäran. Uppsala kommun förbehåller sig rätten att vara använda egenreferens, dvs att använda egna erfarenheter av leverantören vid kontroll av referenser. Vidare ställs arbetsrättsliga krav på leverantören. Kravet på tjänsten är tydligt och konkret och prisfrågan förståelig och det ställs, utöver kravet på miljöledningssystem, krav på att motorn ska vara godkänd för HVO-diesel[24].

Det framgår inte hur anbuden ska utvärderas och inget klargörande kring saken finns heller inte.

Upphandlingsverktyget används för att inge anbud inklusive pris som ska anges i ett formulär i verktyget. Öppningsprotokollet är bestyrkt av två personer. Blott en anbudsgivare inkom med anbud vilket kontrollerades och antogs. Anbudsgivaren är korrekt kvalificerad och bedömd. Upphandlingen överprövades inte och ett avtal utan avvikelser från förfrågningsunderlaget är tecknat med en anbudsvinnare efter iakttagen avtalsspärr.

3. *Viltvårdare - Publicerad direktupphandling*

Omsättningen på kontraktet framgår inte, men målsättningen med upphandlingen är att teckna avtal med en leverantörer där det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet antas. Avtalstiden är maximalt fyra år. Förfrågningsunderlaget är lättfattligt och okomplicerat.

[24] HVO är en förkortning av hydrerad vegetabilisk olja. Produkten kan tillverkas av olika typer av råvaror som vegetabiliska oljor och animaliska fetter vilka i sin tur processats för att bli fossilfria drivmedel för dieselmotorer. HVO, oavsett råvara, räknas som en förnybar produkt då den inte har ett fossilt ursprung.

Kraven på tjänsten är tydliga och konkreta och prisfrågan förståelig. Det ställs miljökrav via kravet på att fordon ska följa SKR[25]:s *Handbok för Gatuarbete i tätort.*

Upphandlingsverktyget används för att inge anbud och öppningsprotokollet är bestyrkt av två personer. En anbudsgivare inkom med anbud och antogs i enlighet med förfrågningsunderlaget. Anbudsgivaren är korrekt kvalificerad och bedömd. Upphandlingen överprövades inte och avtal utan avvikelser från förfrågningsunderlaget är tecknat.

Resultat registeranalys

Som en del i granskningen har en registeranalys genomförts, där en jämförelse gjorts mellan kommunens leverantörsreskontra för 2020 och avtalskatalogen i kommunen. Syftet med genomförandet av en registeranalys är att erhålla en översiktlig bild kring vilka leverantörer som har avtal/är upphandlade och vilka leverantörer som är direktupphandlade.

För de leverantörer som enligt registeranalysen saknas i avtalsdatabasen har en bedömning gjorts huruvida de är upphandlingspliktiga eller inte. Inköp som är undantagna eller inte omfattas av upphandlingslagarna är, bland annat, interna köp[26] samt, under vissa förutsättningar, köp från andra myndigheter[27].

Utifrån registeranalysen noteras att 118 leverantörer, vars fakturering till kommunen överstiger direktupphandlingsgränsen, saknas i kommunens avtalsdatabas.

Vid avstämning med upphandlingsavdelningen anges att vissa avtal inom omsorgsförvaltningen saknas i avtalsdatabasen. Det kan emellertid noteras att det förekommer inköp även av andra varor och tjänster än inom vård och omsorg över direktupphandlingsgränsen som saknas i avtalsdatabasen. Upphandlingsavdelningens egen kontroll av leverantörstrohet via avtalsdatabasen visar på liknande resultat.

[25] Sveriges Kommuner och Regioner
[26] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 3 §§ 11-16
[27] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling Kap. 3 §§ 17-18

Resultat analys av direktupphandlingar
För att kontrollera följsamheten till lagar och regler har tio stickprov av direktupphandlade köp över 100 000 kronor analyserats med följande resultat:

Kontrollpunkter	Antal JA	Andel JA (%)
Har 3 leverantörer tillfrågats?	2	20%
Har kontroll av skatter/avgifter gjorts?	10	100%
Är direktupphandlingen tillräckligt dokumenterad?	1	10%
Är fakturan tillräckligt specificerad?	10	100%
Är beslutattest utförd av korrekt person?	10	100%
Finns bilagor eller beställning som underlag för inköpen?	9	100%
Samtliga kontrollpunkter	40	67%

3.1.2 Bedömning

Revisionsfråga: *Sker inköp i enlighet med lagstiftning och kommunens regler?*

Bedömning: *Nej*

Publicerade upphandlingar
De tre publicerade upphandlingarna bedöms i stor utsträckning vara utförda i enlighet med lagstiftning och kommunens regler. En notering kan göras att upphandlingsverktyget inte används fullt ut, vilket ökar risken för både anbudsgivare vid anbudsgivning och för kommunen vid utvärdering. Vidare kan en viss brist vad gäller konkurrens i upphandlingarna noteras. Att en av upphandlingarna saknar kriterier för utvärdering är förstås märkligt och inte lagenligt.

Direktupphandlingar
Som nämnts ska den upphandlande myndigheten vid beräkning av direktupphandlingar beakta alla varor och tjänster som myndigheten gjort under ett räkenskapsår. Överstiger en upphandling direktupphandlingsgränsen om 615 312 kronor kan detta innebära att det rör sig om en otillåten direktupphandling. Otillåtna direktupphandlingar är ett tillsynsområde för Konkurrensverket och ses som en "särskilt allvarlig överträdelse" och kan resultera i upphandlingsskadeavgift.[28]

Det är noterbart att kommunen gör osedvanligt många inköp som överstiger direktupphandlingsgränsen från leverantörer som inte återfinns i avtalsdatabasen. Det finns visserligen inget lagkrav eller kommunregel som kräver detta, men i riktlinjerna står att upphandlingsavdelningen ska rapportera leverantörstrohet (jfr fråga 2) vilket enligt

[28] Konkurrensverket

uppgift görs via avtalsdatabasen. Att denna interna kontroll är fastslagen i kommunens styrdokument är lovvärt, men kontrollen blir missvisande om avtalen inte återfinns i avtalsdatabasen. Ett ännu större problem som inte kan uteslutas är att avtal och därmed med största sannolikhet även upphandlingsdokumentation saknas.

Granskningen kan genom registeranalysen konstatera att det därför inte kan uteslutas att kommunen genomfört otillåtna direktupphandlingar.

Oaktat om tillsynsmyndigheten skulle bedöma inköpen som otillåtna direktupphandlingar är det en tydlig brist att så pass många leverantörer över direktupphandlingsgränsen inte återfinns i kommunens avtalsdatabas.

Direktupphandlingarna i intervallet 100 000-615 312 kronor visar att det lagstadgade dokumentationskravet i stort sett inte följs alls. Vidare noteras att konkurrensen inte tillvaratas i något av de tio stickproven.

3.2 Ändamålsenliga ramavtal

Revisionsfråga 2: Finns ramavtal som täcker verksamhetens behov?

3.2 1 Iakttagelser

Kommunens Riktlinjer för upphandling och inköp fastställer att varje nämnd och bolag ansvarar för sitt inköpsbehov. Vidare framgår av riktlinjen att upphandlingsavdelningen löpande ska ta fram uppgifter gällande leverantörstrohet för respektive nämnd.

Uppgifterna gällande leverantörstrohet kommuniceras enligt upphandlingsavdelningen till respektive nämnd med påpekandet att ett ramavtal sannolikt bör upphandlas för köpen. Upphandlingsavdelningen får via avtalsdatasen, förutsatt att avtalen finns registrerade där, meddelande om när avtalen är på väg att löpa ut och en ny upphandling behöver genomföras.

För ändrade eller nytillkomna behov som exempelvis objektsupphandlingar, som i motsats till ramavtal inte är återkommande och därmed förutsägbara, kommer verksamhetens beställning enligt upphandlingsavdelningen dock ofta sent.

Resultat registeranalys

I registeranalysen framkommer att inköpen inom kommunen fördelar sig följande vad gäller omsättning per leverantör:

Inköpsvolym	Leverantörer	Andel %	SEK	Andel %
> 5 000 000	130	3 %	2 892 821 209	73 %
1 000 001-5 000 000	323	7 %	735 520 418	19 %
500 001-1 000 000	173	4 %	129 621 882	3 %
100 001-500 000	645	14 %	149 951 071	4 %
50 001-100 000	420	9 %	30 365 185	< 1 %
< 50 000	3 019	64 %	32 411 682	< 1 %
Summa	**4 710**	**100 %**	**3 970 691 448**	**100 %**

3.2.2 Bedömning

Revisionsfråga: *Finns ramavtal som täcker verksamhetens behov?*

Bedömning: *Ja*

Registeranalysen ger ett resultat där över 92 % av alla inköp görs i de två översta intervallen vilket tyder på att ramavtal som täcker verksamhetens behov till stor del finns.

Det är viktigt att komma ihåg att det är verksamheten som har ett behov och som också enligt kommunens regler ska besluta om upphandling. En parallell kan här göras till diskussionen om nämnder som egna myndigheter.

Det är centralt i hela upphandlingsprocessen att verksamheten anmäler ett upphandlingsbehov i god tid. Det ges visserligen en signal i avtalskatalogen när ett nytt ramavtal ska handlas upp, men det finns andra former av behov som är svåra för avdelningen att förutspå. Risken finns att upphandlingen inte blir klar i tid vilket kan resultera i otillåten direktupphandling. Som påpekats tidigare är bristande framförhållning inget giltigt skäl till direktupphandling. En annan risk är att upphandlingen av tidsbrist inte genomförs tillräckligt nogsamt vilket riskerar att avtalet sedan inte motsvarar verksamhetens behov.

En detalj i sammanhanget är att de styrande dokumenten saknar skrivningar kring att avtal ska finnas, även om det kan anses vara en självklarhet med tanke på risken för otillåtna direktupphandlingar annars är uppenbar. En formuleringen kring saken hade dock minskat den risken och samtidigt ökat möjligheterna för kommunen att göra bra affärer.

3.3 Avtalsefterlevnad

Revisionsfråga 3: Är efterlevnaden och uppföljningen av avtal tillfyllest?

3.3.1 Iakttagelser

Kommunens Riktlinjer för upphandling och inköp fastställer att kommunens anställda är skyldiga att känna till och använda gällande avtal för att säkerställa hög avtalstrohet. Varje chef ansvarar för att ingångna avtal följs och att inköp görs enligt kommunens inköpsprocess.

I riktlinjerna står vidare att "En systematisk uppföljning av ingångna avtal säkerställer att kvaliteten och priset på varan/tjänsten håller avtalad nivå, att skattemedel används på bästa möjliga sätt samt att relationen mellan köpare och leverantör är affärsmässig. (...) Arbetet med förvaltning och uppföljning bör starta under upphandlingsfasen där rätt förutsättningar skapas."

Resultat ramavtalsanalys
För att kontrollera följsamheten till lagar och regler har ett stickprov av nio köp från tre olika upphandlade ramavtalsleverantörer analyserats med följande resultat:

Kontrollpunkter	Antal JA	Andel JA (%)
Omfattas köpet av avtal?	8	89%
Har avrop skett på rätt sätt i förhållande till avtal?	3	100%
Är fakturerade priser i enlighet med avtal?	2	22%
Är fakturan tillräckligt specificerad?	6	67%
Har kontroll av skatter och avgifter gjorts?	6	67%
Är beslutsattest utförd av korrekt person?	9	100%
Samtliga kontrollpunkter	**34**	**74%**

I analysen av stickprov framkommer att åtta av nio inköp omfattas av aktuellt ramavtal. Av de nio stickproven är det dock bara två fakturor där fakturerade priser är i enlighet med det aktuella avtalet. För tre av fakturorna framgår det i ramavtalet att rabatt ska ges för inköpen. Det framgår inte av fakturan om rabatt har getts eller ej och vi kan därför inte bedöma om fakturerade priser är i enlighet med avtal för dessa tre.

Av de stickprovskontrollerade upphandlingarna har två av tre avtalsklausuler om avtalsuppföljning. Enligt upphandlingsavdelningen så görs en riskbedömning av avtal där ett högriskbedömt avtal följs upp via stickprov av avtalscontroller. Som hög risk

nämns exempelvis avtal tillkomna efter onormalt låga anbud. Det görs dock ingen systematisk uppföljning av samtliga upphandlade avtal.[29]

3.3.2 Bedömning

Revisionsfråga: *Är efterlevnaden och uppföljningen av avtal tillfyllest?*

Bedömning: *Nej*

Det är, vilket slås fast i kommunens styrande dokument, varje chefs (beslutsattestants) ansvar att se till att inköpen följer avtalet. Detta sker inte i tillräckligt stor utsträckning för att uppfylla revisionsfrågan.

En notering i sammanhanget är att kommunen via de egenförfattade avtalen skaffat sig relativt goda möjligheter att, utan kostnad utöver den egna arbetsinsatsen, följa upp ingångna avtal. Detta är särskilt viktigt i avtal som bedöms ha en hög risk för att både säkra kvalitet och för att hedra ingånget avtal vilket något också de styrande dokumenten tar sikte på.

[29] Kommunen har över 1500 avtal.

4. Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun genomfört en granskning av kommunens upphandlingar och inköp. Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet.

Efter genomförd granskning är den sammanfattande revisionella bedömningen att kommunstyrelsen *inte helt* har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet.

4.1 Rekommendationer

Mot bakgrund av granskningsresultaten rekommenderas kommunstyrelsen att:

- Säkerställa att samtliga avtal återfinns i kommunens avtalsdatabas
- Säkerställa att nämnderna dokumenterar direktupphandlingar
- Säkerställa att följsamheten till avtal förbättras

4.2 Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Sker inköp i enlighet med lagstiftning och kommunens regler?	**Nej** Dokumentationsplikten för direktupphandlingar följs inte samtidigt som många köp riskerar att vara otillåtna direktupphandlingar.	
2. Finns ramavtal som täcker verksamhetens behov?	**Ja** Inköp görs i stor utsträckning från leverantörer vars omsättning hos kommunen överstiger en miljon kronor vilket tyder på att ramavtal som täcker verksamhetens behov till stor del finns.	
3. Är efterlevnaden och uppföljningen av avtal tillfyllest?	**Nej** Det är ett konstaterande i analysen av stickproven att följsamheten till avtal inte är tillräcklig.	

Augusti 2021

Lena Salomon	Fredrik Flodin
Uppdragsledare	*Projektledare*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 19 februari 2021. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Uppsala kommun

Datum:
2021-08-27

Diarienummer:
KRN-2021-00023

KOMMUNREVISIONEN

Mottagare:

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige för kännedom

Granskning av det förebyggande arbetet mot jäv, mutor och korruption

Uppsala kommuns revisorer har uppdragit åt PwC att genomföra en granskning av kommunens förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption.
Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Efter genomförd granskning är det vår sammanfattande revisionella bedömning att kommunstyrelsens övergripande förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption inte helt sker på ett ändamålsenligt sätt. Bedömningen är baserad på att området jäv, mutor och korruption är beaktat i styrelsens och delvis beaktat i nämndernas interna kontrollplaner för år 2021 med undantag för överförmyndarnämnden och räddningsnämnden. Vi konstaterar att nämnderna i sina interna kontrollplaner i större utsträckning också behöver beakta risker som är specifika för den egna verksamheten i syfte att utveckla det förebyggande arbetet gällande jäv, mutor och korruption.

Utifrån genomförd genomgång kan vi också konstatera att kommunen delvis har styrdokument inom ramen för det förebyggande arbetet samt att dess innehåll i vissa delar behöver utvecklas och göras kända för att kunna anses vara ändamålsenliga.

Utöver detta konstaterar vi att uppföljning av efterlevnaden av befintliga policyer och riktlinjer hänförliga till jäv, mutor och korruption inte sker systematiskt i dagsläget mer än för bisysslor. Vi konstaterar vidare att det finns ett förbättringsområde gällande utbildning inom jäv, mutor och korruption för såväl nyvalda förtroendevalda politiker som de som tillkommer under en mandatperiod. Vi ser även ett behov av att regelbundet informera de anställda om gällande regelverk samt värdegrunden som utgör en grundpelare i det förebyggande arbetet.

Givet svaren i vår genomförda enkät ser vi att det för relativt många är oklart vem de skall vända sig till vid misstanke om jäv eller korruption och att mycket få känner till kommunens visselblåsarfunktion vars syfte är att fungera som en alternativ rapporteringskanal när andra vägar att rapportera misstankar om oegentligheter inte kan användas. Vi har även i en fördjupad granskning under år 2020 särskilt uppmärksammat former och arbetssätt när det gäller visselblåsarfunktionen.

Postadress: Uppsala kommun, kommunrevisionen, 753 75 Uppsala
Telefon: 018-727 11 32 (Kansli)
E-post: kommunrevisionen@uppsala.se
www.uppsala.se

Sammantaget ger det en bild av att det finns ett stort behov av information kring hur misstänkta oegentligheter kan rapporteras. Detta är en brist i det förebyggande arbetet mot jäv, mutor och korruption. För att få genomslag i hela organisationen krävs ett tydligt ledarskap, såväl från tjänstemän som ansvariga politiker.

För att understryka vikten av detta arrangerar kommunrevisionen sedan flera år utbildningar för förtroendevalda, chefer och medarbetare. I år den 4-5 november. Vi ser positivt på att stadsdirektören, som högsta ansvarig tjänsteman, engagerat sig i dessa frågor och medverkar i vår utbildning. Då den når ett fåtal är det viktigt att kunskaperna sprids i hela organisationen.

Mot bakgrund av granskningsresultaten vill vi lämna följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Det är viktigt att kommunstyrelsen säkerställer att området jäv, mutor och korruption är beaktat i samtliga nämnders interna kontrollplaner.
- Informera nämnderna om vikten av att de risker som tas med för jäv, mutor och korruption i respektive riskanalys ska vara nämndsspecifika.
- Utveckla styrdokumenten relaterade till risken för jäv, mutor och korruption ytterligare i syfte att nå ett ändamålsenligt innehåll.
- Arbeta fram och kommunicera en uppförandekod för leverantörer vilken tydliggör kommunens ståndpunkt kring mutor och korruption.
- Genomföra regelbundna utbildningar kring jäv, mutor och korruption för förtroendevalda politiker även under pågående mandatperiod.
- Genomföra löpande utbildningar/ informationen kring jäv, mutor och korruption till tjänstepersoner/ chefer exempelvis vid arbetsplatsträffar och workshops.
- Säkerställa att adekvat information om kommunens visselblåsarfunktion samt alternativa rapporteringskanaler gällande misstänkta oegentligheter ges till alla förtroendevalda och tjänstepersoner.
- Genomföra en uppföljning av styrdokumentens efterlevnad vilket exempelvis kan ske inom ramen för den interna kontrollplanen.

Revisionen begär yttrande över revisionens iakttagelser och lämnade rekommendationer från kommunstyrelsen senast 2021-11-30 till kommunrevisionen@uppsala.se och till det sakkunniga biträdet, lena.salomon@pwc.com.

För kommunrevisionen

Per Davidsson
Ordförande

Granskning av det förebyggande arbetet mot jäv, mutor och korruption

Uppsala kommun

Augusti 2021

Projektledare: Malin Odby, certifierad kommunal revisor

Kvalitetssäkrare/ specialist: Magnus Lindahl

pwc

Revisionsrapport

Sammanfattning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun har PwC genomfört en granskning av kommunstyrelsens övergripande förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption. Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsens övergripande förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption är ändamålsenligt. Den sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsens övergripande förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption *inte helt* sker på ett ändamålsenligt sätt.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Är området jäv, mutor och korruption beaktat i styrelsens och nämndernas riskanalys och interna kontrollplan?	Delvis
Finns det adekvata riktlinjer med ändamålsenligt innehåll?	Delvis
Sker det en uppföljning av riktlinjernas efterlevnad i tillräcklig omfattning och frekvens avseende jäv, mutor och korruption?	Delvis
Sker det information och utbildning till tjänstepersoner, politiker och leverantörer avseende jäv, mutor och korruption i tillräcklig omfattning och frekvens?	Delvis

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Informera nämnderna om vikten av att de risker som tas med för jäv, mutor och korruption i respektive riskanalys ska vara nämndsspecifika.
- Utveckla styrdokumenten relaterade till risken för jäv, mutor och korruption ytterligare i syfte att nå ett ändamålsenligt innehåll.
- Arbeta fram och kommunicera en uppförandekod för leverantörer vilken tydliggör kommunens ståndpunkt kring mutor och korruption.
- Genomföra regelbundna utbildningar kring jäv, mutor och korruption för förtroendevalda politiker även under pågående mandatperiod.
- Genomföra löpande utbildningar/ informationen kring jäv, mutor och korruption till tjänstepersoner/ chefer exempelvis vid arbetsplatsträffar och workshops.
- Säkerställa att adekvat information om kommunens visselblåsarfunktion samt alternativa rapporteringskanaler gällande misstänkta oegentligheter ges till alla förtroendevalda och tjänstepersoner.
- Genomföra en uppföljning av styrdokumentens efterlevnad vilket exempelvis kan ske inom ramen för den interna kontrollplanen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	4
Avgränsning och metod	5
Inledande avsnitt om det förebyggande arbetet mot mutor och korruption	6
Granskningsresultat	10
Riskanalys och intern kontrollplan	10
Iakttagelser	10
Bedömning	13
Riktlinjer	13
Iakttagelser	13
Bedömning	17
Uppföljning	20
Iakttagelser	20
Bedömning	20
Utbildning och information	21
Iakttagelser	21
Bedömning	22
Samlad bedömning	24
Rekommendationer	24
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	24

Inledning

Bakgrund

Ett antal avslöjanden avseende oegentligheter inom den offentliga sektorn har inneburit en ökad uppmärksamhet på risken för oegentligheter inom dessa organisationer. Offentliga verksamheter arbetar på uppdrag av medborgare. För att upprätthålla allmänhetens förtroende är det väsentligt att det finns ett tillräckligt och effektivt skydd och en intern kontrollstruktur som motverkar förekomsten av oegentligheter. Detta gäller särskilt oegentligheter i form av jäv, mutor och korruption där medarbetare eller förtroendevalda missbrukat sin förtroendeställning vilka, oavsett den ekonomiska skadan, typiskt sett medför stora förtroendeskador och ifrågasättande av den offentliga verksamhetens saklighet och opartiskhet - vilka är grundfundament för offentlig verksamhet.

I sin senaste uppföljning av internkontrollplan 2020 redovisar kommunstyrelsen att kunskapen om mutbrott och jäv har ökat sedan 2019 års mätning. Man når dock inte full måluppfyllelse när det gäller kunskapen varken hos förtroendevalda och tjänstepersoner.

Revisorerna i Uppsala kommun har utifrån väsentlighet och risk beslutat att granska kommunstyrelsens styrning av förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsens övergripande förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption är ändamålsenligt.

Revisionsfrågor:

1. Är området jäv, mutor och korruption beaktat i styrelsens och nämndernas riskanalys och interna kontrollplaner?
2. Finns det adekvata riktlinjer (exempelvis direktupphandling, antikorruptionspolicy, tips- och incidenthantering, värdegrund, bisysslor, jäv, uppförandekod för leverantörer, representation, resor-konferenser) med ändamålsenligt innehåll?
3. Sker det en uppföljning av riktlinjernas efterlevnad i tillräcklig omfattning och frekvens avseende jäv, mutor och korruption?
4. Sker det information och utbildning till tjänstepersoner, politiker och leverantörer avseende jäv, mutor och korruption i tillräcklig omfattning och frekvens?

Revisionskriterier

- COSO ramverk för intern styrning och kontroll, 2013
- Om mutor och jäv - vägledning för anställda inom kommuner, landsting och regioner (SKR)
- Kod mot korruption i näringslivet ("Näringslivskoden"), 2020, Institutet Mot Mutor
- Interna styrdokument

Avgränsning och metod

Granskningen är kommunövergripande avseende styrning och uppföljning och avgränsas till kommunstyrelsen och nämnderna i övrigt.

Begreppet "oegentligheter" är mycket brett och kan omfatta allt från rent brottsliga handlingar, avvikelse från uppförandekoder, riktlinjer, policys, avvikelser eller kringgående av fastlagda rutiner samt trakasserier och andra förtroendeskadliga eller i största allmänhet icke önskvärda handlingar och beteenden.

Denna granskning inriktar sig på oegentligheter i form av mutor och korruption t.ex. trolöshet, förskingring och handlingar där personer i förtroendeposition (tjänstemän och förtroendevalda) nyttjar sin position för egen eller annans vinning på kommunens bekostnad. Korruptionsbegreppet omfattar således inte bara mutor i lagens mening utan också andra företeelser och agerande av personer i förtroendeställning som kan skada förtroendet för en verksamhet exempelvis s.k. vänskapskorruption och ageranden som kan medföra att krav på saklighet och opartiskhet ifrågasätts. Även insatser för att säkerställa att jäv inte föreligger i beslutsfattande ingår i granskningen. Oegentligheter som utförs av externa personer riktade mot kommunen omfattas exempelvis inte. Inte heller oegentligheter i form av trakasserier eller andra olämpliga beteende som sker utanför arbetsplatsen.
Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer. Intervjuer har genomförts med kommunstyrelsens presidium, stadsdirektör, stadsjurist, förhandlingschef, säkerhetschef samt redovisningschef. Vidare har en enkät till förtroendevalda, chefer och medarbetare genomförts inom ramen för granskningen med en totalt svarsfrekvens om 61% (se bilaga 1). Enkäten har skickats till 1.700 personer varav 153 av 389 förtroendevalda svarat (svarsfrekvens 39 %), 581 av 611 chefer svarat (svarsfrekvens 95 %) samt 301 av 700 medarbetare (svarsfrekvens 43 %).

Granskningen omfattar inte (utöver granskning av riskanalyser och interna kontrollplaner) någon testning av den faktiska tillämpningen av rutiner och kontroller och andra delar av det förebyggande arbetet.
Samtliga intervjuade har getts möjlighet att sakgranska rapporten.

Inledande avsnitt om det förebyggande arbetet mot mutor och korruption

Intern kontroll och COSO-modellen

COSO-modellen är ett internationellt etablerat ramverk för utvärdering och utveckling av intern styrning och kontroll. I COSO-modellen definieras intern kontroll på följande sätt: *"Intern kontroll kan övergripande definieras som en process, där ledningen samt övrig personal samverkar, vilken utformas för att med rimlig grad av säkerhet kunna uppnå följande mål:*

- *ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet*
- *tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten*
- *efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m."*

Enligt COSO-modellen omfattar intern kontroll komponenterna *Kontrollmiljö, Riskbedömning, Kontrollaktiviteter, Information & Kommunikation* samt *Uppföljning & Utvärdering.*

Figur 1. COSO-modellen och dess fem komponenter.

Nedan beskrivs COSO-modellens olika komponenter.

1. Kontrollmiljö är den omgivning som den interna styrningen och kontrollen verkar i och påverkas av. Detta kan vara riktlinjer, policies, organisationskulturen och ledningens styrning. Kontrollmiljön kan sägas vara fundamentet för den interna kontrollen.

2. Riskbedömning handlar om hur risker för verksamheten identifieras, värderas och hanteras. Det kan tex handla om omvärldsrisker, finansiella risker, legala risker samt verksamhetsrisker.

3. Kontrollaktiviteter är de aktiviteter som utarbetas för att fel ska upptäckas, åtgärdas och även förebyggas. Åtgärderna kan även finnas inbyggda i såväl organisationsstruktur som rutiner.

4. Information & Kommunikation handlar om hur mål, policies, riktlinjer, risker, avvikelser och åtgärder kommuniceras i organisationen.

5. Uppföljning & Utvärdering handlar om hur organisationen följer upp beslutade mål och åtgärder samt hur den interna kontrollen utvärderas och utvecklas.

I det praktiska arbetet med intern kontroll är det viktigt att det finns en tydlig koppling mellan mål och de olika COSO-komponenterna. En grundläggande del för att arbetet med den interna kontrollen ska fungera är att det finns tydliga styrsignaler, exempelvis genom dokumenterade rutiner och riktlinjer.

COSO-modellen kan även användas som utgångspunkt för utformning av ett adekvat förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption. Revisionsfrågorna för denna granskning har också en koppling till COSO-modellens olika komponenter.

Ett adekvat förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption skall vara riskbaserat vilket medför att det ställs särskild vikt vid COSO-komponenten *riskbedömning*. En bedömning, riskanalys, av vilka risker för jäv, mutor och korruption som kan finnas i en verksamhet är utgångspunkten och avgör omfattningen av det förebyggande arbetet och vilka åtgärder som sätts in för att minska riskerna. Riskerna kan se olika ut och exempelvis finnas i relationer med externa parter såsom leverantörer, typiskt sett i samband med upphandling och inköp, i myndighetsutövning, bidragsverksamhet, andra former av stödverksamhet eller annat i vilket externa parter är beroende av beslut fattade av verksamheten. Detta medför också att ett adekvat arbete mot jäv, mutor och korruption inte alltid ser lika ut utan skall vara anpassat efter de risker som typiskt sett kan finnas givet en verksamhets storlek, typ av verksamhet och de specifika risker som en verksamhet själva bedömer finns i den egna verksamheten.

Om mutor och jäv - vägledning för anställda inom kommuner, landsting och regioner

I vägledningen lyfts vikten av att arbetande i kommuner, landsting och regioner inte låter sig påverkas av ovidkommande önskemål eller hänsyn i arbetet. Detta då det är lätt att skada förtroendet för en verksamhet, men mödosamt och tidsödande att bygga upp det. Det framgår vidare att en anställd eller förtroendevald inom det offentliga aldrig får missbruka sin ställning. Av vägledningen framgår att de anställdas lojalitet mot uppdraget och mot uppdragsgivaren – ytterst medborgaren – innebär att anställda eller förtroendevalda inte stillatigande ska acceptera tecken på oegentligheter i dess närhet.

I vägledningen beskrivs vidare att det ingår i ansvaret att informera sina anställda och förtroendevalda om de lagar som gäller och hur de ska tillämpas inom den egna myndigheten samt att många organisationer har kompletterat lagstiftningen gällande mutor och jäv med särskilda riktlinjer för sin egen verksamhet. Vidare framgår det att det är angeläget att man skapar förutsättningar för återkommande arbetsplatsdiskussioner om hur regler och riktlinjer ska tillämpas.

Kod mot korruption i näringslivet, Institutet mot Mutor

Av koden framgår att företag ska vidta förebyggande åtgärder mot korruption. Åtgärderna ska vara anpassade till företagets storlek och ägarförhållanden, den verksamhet som bedrivs och de korruptionsrisker företaget möter. De förebyggande åtgärderna ska syfta till att skapa en kultur mot korruption. Av koden framgår de komponenter som ett förebyggande arbete bör innehålla:

- *Ställningstagande från ledningen*
- *Analys av risken för korruption*
- *Interna regler mot korruption*
- *Kommunikation och utbildning*

- *System och kontroll av mellanhänder och andra tredjeparter*
- *Rapporteringssystem (visselblåsning)*
- *Verktyg för kontroll och uppföljning*

Även om koden är riktad till företag framgår av koden att också myndigheter, kommuner och andra aktörer kan använda den.

Adekvata riktlinjer i det förebyggande arbetet mot mutor och korruption

De styrdokument som nämns nedan är att anse som en grundläggande nivå i det förebyggande arbetet mot mutor och korruption. Nedan följer också exempel på vad dessa styrdokument bör innehålla för att uppfattas som adekvata.

Värdegrund

Vikten av att vara saklig och opartisk bör vara en integrerad del av värdegrunden då dessa aspekter är direkt kopplade till det förebyggande arbetet mot jäv, mutor och korruption.

Antikorruptionspolicy

Det bör framgå att antikorruptionspolicyn är en förlängning av kommunens värdegrund och tydliggör förhållningssättet gällande mutor och korruption. Det ska även framgå en definition av korruption och refereras till andra relaterade styrdokument och policys som exempelvis bisysslor. Det ska vidare framgå vilka som omfattas av policys, vad som händer vid avvikelser, vilka konsekvenser får avvikelser, information kring hur man rapporterar misstanke om oegentligheter och hänvisning till en eventuell visselblåsarfunktion samt exempel på risker och situationer som kan uppstå. En antikorruptionspolicy bör också innehålla ett ramverk för hur antikorruptionsarbetet skall bedrivas (riskanalyser, kontroller/åtgärder, roller, ansvar, implementering och uppföljning).

Tips och incidenthantering

Information om hur inkomna tips och eventuella incidenter ska hanteras och utredas.

Bisysslor

En adekvat riktlinje ska innehålla en definition av bisyssla, hänvisning till lagrum, beskrivning över hur man säkerställer kännedom om bisysslor (ska frågan tar upp vid medarbetarsamtal etc.) samt hur periodiskt frågan ska tas upp. En beskrivning av hur beslut om bisyssla fattas och dokumenteras bör också framgå.

Jäv

Det är viktigt att riktlinjen innehåller en hänvisning till gällande lagstiftning och regelverk, hur riktlinjen ska kommuniceras, hur man ska agera vid jäv samt att det åligger individen att självmant lyfta jävsfrågan.

Uppförandekod för leverantör

Hänvisning ska ske till de delar i policys och riktlinjer för exempelvis värdegrund, representation och antikorruptionspolicy vilka leverantörerna har att förhålla sig till och hur den skall kommuniceras och följas upp med leverantörerna.

Representation

Det ska framgå av policyn att dessa kostnader ska ha tjänsteanknytning. Vidare ska det även framgå hur beslut om sådana kostnader fattas och att innehållet/ syftet med kostnader ska dokumenteras.

Resor/ konferenser

Det ska framgå av policyn att dessa kostnader ska ha tjänsteanknytning. Vidare ska det även framgå hur beslut om sådana kostnader fattas och att innehållet/ syftet med kostnader ska dokumenteras.

Direktupphandling

Hänvisning till regelverken med förklaring kring gällande regler och lagar samt information om kommunspecifika riktlinjer.

Granskningsresultat

Riskanalys och intern kontrollplan

Revisionsfråga 1: Är området jäv, mutor och korruption beaktat i styrelsens och nämndernas riskanalys och interna kontrollplaner?

Iakttagelser

Kommunfullmäktige antog den 26 mars år 2007, § 83 ett reglemente för intern kontroll för kommunen och de kommunala bolagen. Av reglementet framgår att det av resursskäl inte kan upprätthållas ett internkontrollsystem som syftar till att identifiera och förhindra samtliga fel eller brister som kan uppstå. En avvägning måste göras mellan bedömd risknivå och resursåtgång och riskanalysen utgör sedan grunden för nämnden/ styrelsens uppföljning av den interna kontrollplanen.

Enligt reglementet ska nämnder årligen upprätta en internkontrollplan. Av reglementet för intern kontroll framgår det av 1 § att kommunstyrelsen ska i samarbete med nämnder och styrelser medverka till att utveckla internkontrollplanerna så att planerad granskning i allt väsentligt baseras på väl genomförda riskanalyser. Av 6 § i reglementet framgår att nämnden/ styrelsen ska som grund för sin styrning genomföra riskbedömningar för sin verksamhet.

Kommunstyrelsen beslutade 2020-12-16 att godkänna uppföljningen av kommunstyrelsens interna kontrollplan för 2020. I uppföljningen redovisas att kontrollmomentet *Granskning av representationsfakturor* genomförts med mindre anmärkning. Ett fåtal fakturor saknar eller har mindre utvecklade beskrivningar av deltagare och syfte. Resultatet visar att kontrollen av representationsfakturor bedöms fungera men fortsatt utvecklingspotential och tillsynsbehov finns. Av uppföljningen framgår även att åtgärder i form av informationsinsatser till medarbetare skall ske framåt samt kommer kontrollmomentet att följas upp även år 2021.

Av dokumentet framgår även att uppföljning gjorts tidigare under år 2020 avseende *regler för mutor, jäv och representation*. Uppföljningen skedde genom en webbenkät till alla chefer och förtroendevalda i Uppsala kommun. Svarsfrekvensen var 56 % för förtroendevalda och 84 % för chefer. Enkäten bestod av frågor om kunskaper och erfarenheter av mutor, jäv och representation utifrån innehållet i kommunens policy mot mutor samt policy för representation.

Kommunstyrelsen beslutade även den 16 december år 2020 om "*Internkontrollplan 2021 med analys enligt reglemente 2020*". Av dokumentet framgår områden som det ska finnas kontrollmoment inom. De obligatoriska kontrollområden är:

- Verksamhetskontroller
- Kontroller av system och rutiner
- Kontroll av efterlevnad av regler, policys och beslut

- Finansiell kontroll
- Kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv

I dokumentet finns det två kommunövergripande kontrollmoment avseende oegentligheter, mutor och jäv. Dessa framgår av nedan tabell.

Kontrollområde	Riskbeskrivning	Kontrollmoment	Kontrollmetod	Tidpunkt för rapportering
Kontroll avseende oegentligheter. mutor och jäv	Bristande kunskap om, eller respekt för, policy för mutor och jäv samt policy för representation kan leda till risk för förekomst av mutbrott eller andra oegentligheter.	Kontroll av kunskap hos kommunens politiker och tjänstemän om regler för mutor och jäv respektive representation.	Enkät om kunskap om mutor och jäv respektive representation	Augustiuppföljning
		Kontroll av att granskningen av representations-fakturor i ekonomisystemet fungerar.	Samtliga representations-fakturor kontrolleras efter slutattest, avseende att syfte och deltagare angivits, att policy efterlevs samt att eventuellt program bifogas. Stickprov genomförs för att verifiera att kontrollen fungerar.	Årsbokslut

Nedan tabell visar om respektive nämnd beaktat mutor och korruption i sin interna kontrollplan år 2021.

Nämnd	Beaktat mutor och korruption
Kommunstyrelsen	Ja, sker genom kontroll av kunskap hos förtroendevalda i kommunstyrelsen och chefer inom den egna förvaltningen avseende regler för mutor och jäv respektive representation (sker genom kommunens enkät). Sker även genom kontroll av attestflödet och att fakturering från konsulter inte avviker från avtal inom mark och exploateringsverksamheten.
Arbetsmarknadsnämnd	Ja, uppföljning sker genom den webbenkät som sänds ut till förtroendevalda och

	tjänstepersoner av kommunledningskontoret.
Gatu-och samhällsmiljönämnden	Ja, sker genom kontroll av att utbildning i mutor och jäv för förtroendevalda och tjänstepersoner skett samt genom den kommunövergripande enkäten.
Idrotts- och fritidsnämnden	Ja, kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv beaktas. Kontrollmetoden sker genom redovisning av enkätresultaten från den kommunövergripande enkäten.
Kulturnämnden	Ja, kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv beaktas. Kontroll sker av att beviljat bidrag till organisationer används för avsett ändamål.
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Ja, kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv beaktas. Detta sker genom kontroll av att avdelnings- och enhetschefer informerat medarbetarna om rutiner för rapportering av oegentligheter, mutor och jäv minst en gång om året. Vidare sker analys av den kommunövergripande enkäten.
Namngivningsnämnden	Ja, kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv beaktas. Kontrollen sker genom den kommunövergripande enkäten till förtroendevalda och chefer.
Omsorgsnämnden	Ja, kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv beaktas. Kontrollen sker genom den kommunövergripande enkäten till förtroendevalda och chefer.
Plan- och byggnadsnämnden	Ja, kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv beaktas. Kontrollmetoden sker genom analys av den enkät som skickas kommunövergripande.
Räddningsnämnden	Nej
Socialnämnden	Ja, kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv beaktas. Kontrollen sker genom den kommunövergripande enkäten till förtroendevalda och chefer.
Utbildningsnämnd	Ja, kontroll för både mutor och påtryckningar samt risk att beslut fattas trots jävsförhållande beaktas. Om den kommunövergripande kontrollen (enkäten) visar på brister genomförts informationsinsatser.

Äldrenämnden	Ja, kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv beaktas. Kontroll sker av kunskap (kommunövergripande enkät) hos nämndens politiker och tjänstemän om regler för mutor, jäv och representation.
Överförmyndarnämnden	Nej

Bedömning

***Revisionsfråga**: Är området jäv, mutor och korruption beaktat i styrelsens och nämndernas riskanalys och interna kontrollplaner?*

***Bedömning:** Delvis.*

Vi konstaterar att området jäv, mutor och korruption är beaktat i styrelsens och delvis beaktat i nämndernas interna kontrollplan för år 2021. Vi ser det som positivt att detta är ett av de obligatoriska kontrollområdena i den interna kontrollplanen vilket säkerställer att nämnderna även beaktar området i sin interna kontrollplan. Detta är gjort med undantag för överförmyndarnämnden och räddningsnämnden. Då det förebyggande arbetet mot mutor och korruption ska vara riskbaserat är det dock viktigt att nämnderna inte enbart hänvisar till den kommunövergripande enkäten som genomförs utan även beaktar risker som är specifika för den egna verksamheten. Något som också framgår av ovan nämnda reglementet för intern kontroll från 2007. Detta i syfte att skapa ett ändamålsenligt och riskbaserat förebyggande arbete inom mutor och korruption inom den egna verksamheten.

Riktlinjer

Revisionsfråga 2: Finns det adekvata riktlinjer med ändamålsenligt innehåll?

Iakttagelser

Policys och riktlinjer utgör ofta ett bra grundskydd mot mutor och korruption om dessa är väl genomtänkta och hänger samman samt bygger på en medvetenhet om risker. I kommunen finns det ett flertal riktlinjer och policys som berör området mutor och korruption. Nedan beskrivs de styrdokument som bedöms som särskilt intressanta för granskningen.

Värdegrund

Uppsala kommun har en värdegrund med tre inriktningar, Göra skillnad, Arbeta tillsammans och Välkomna nyskapande. Nedan beskrivs några exempel på innehållet under respektive inriktning.

Göra skillnad

Uppsala kommun gör skillnad. Vi erbjuder tjänster och verkställer politiska beslut på ett sätt som uppskattas av människor och stärker Uppsalas attraktivitet. Vi tar ansvar för att det ska vara bra att leva, verka och vistas i Uppsala. Det är behoven som vägleder hur vi agerar, prioriterar och bygger för framtiden.

Arbeta tillsammans

Uppsala kommun arbetar tillsammans. Som en kommun, ett Uppsala. Det skapar gemenskap och delaktighet med kommuninvånarna, platsen och regionen. Vi är bra på att samarbeta. Alla kan bidra till ett positivt samarbetsklimat där vi känner tillit till varandra. Vi kommer längre med förtroende, lyhördhet och öppenhet för olikheter.

Välkomna nyskapande

Uppsala kommun välkomnar nyskapande. Det gör att vi kan vara resurseffektiva och samtidigt skapa värde, bidra till mer möjligheter i Uppsala och vara en inspirerande arbetsplats.

Hur vi bäst genomför vårt uppdrag är något vi alltid behöver fråga oss själva. Det kan handla om att själva tänka nytt eller om att uppmuntra andra. Vi fokuserar på de områden där förbättringspotentialen är stor.

Policy och riktlinjer mot mutor

Uppsala kommuns policy och riktlinjer mot mutor är antagen av kommunfullmäktige den 28 april 2014, § 63. Av policyn framgår det att arbetstagare och förtroendevalda i kommunen verkar på kommunmedlemmarnas uppdrag och har ett särskilt ansvar för att bekämpa mutor och andra former av korruption samt att i övrigt upprätthålla kraven på saklighet och opartiskhet. Det framgår vidare att man som arbetstagare bör betrakta varje förmån som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen. Vidare är det varje förvaltning och bolag som ansvarar för att policyn efterlevs.

Policyn konkretiseras av riktlinjer mot mutor. Riktlinjen tar i första hand sikte på det som ska gälla när arbetstagare eller förtroendevalda har rollen som mottagare av en förmån. Av riktlinjen framgår att det är en självklarhet för kommunens arbetstagare och förtroendevalda att följa gällande regelverk och att handla med omdöme och ansvar då man erbjuds en förmån. Av riktlinjen framgår även att det är viktigt att observera att personer som arbetar med myndighetsutövning, upphandling etc. verkar inom verksamheter som är extra integritetskänsliga och att dessa personer fortsätter handla därefter.

Det framgår av riktlinjen att alla arbetstagare och förtroendevalda inom kommunen ska ta del av policy och riktlinjer vilket lämpligen sker vid anställning, introduktion och på arbetsplatsträffar. Varje förvaltning ansvarar för att detta efterlevs.

Av riktlinjen framgår även exempel på otillbörlig belöning.

Tips- och incidenthantering

Policy och riktlinje saknas. Detta har även uppmärksammats i en separat granskning av visselblåsarfunktionen som PwC gjort på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna år 2020.

Bisysslor

Kommunen har en riktlinje för bisysslor. Riktlinjen gäller arbetstagare i Uppsala kommun och förtroendevalda i kommunen omfattas inte av riktlinjerna. Av riktlinjen framgår vad en bisyssla är samt vad en arbetshindrande, konkurrerande bisyssla eller förtroendeskadlig bisyssla är. I riktlinjen finns det ett avsnitt om uppföljning av bisysslor och upplysningsskyldighet. Det framgår att det är viktigt att chefer/ arbetsledare informerar arbetstagare om dessa riktlinjer och vad som kan göra en bisyssla otillåten. Informationen sker lämpligast i samband med nyanställning och på arbetsplatsträffar och följs därefter upp regelbundet vid de årliga medarbetarsamtalen.

Det framgår även att beslut om förbud av bisyssla fattas enligt delegationsordningen av förvaltnings/ kontorschef. Av riktlinjen framgår även en checklista för bedömning av bisysslornas förtroendeskadlighet.

Kommunrevisionen har tidigare genomfört en särskild utredning avseende förekomst av bisysslor.

Jäv

I riktlinjen mot mutor finns ett stycke kring jävsliknande förhållanden. Det framgår i stycket att grundläggande för kommunens tjänsteutövning är att den ska vara saklig och objektiv. Tjänsteutövningen ska därför inte påverkas av släktskap, vänskap eller andra privata relationer. Vidare nämns i stycket att det för vissa verksamheter gäller särskilda regler om jäv.

I kommunens attestreglemente framgår även en definition av jävsituation samt att en attestant aldrig får slutattestera en ekonomisk händelse vid exempelvis jävssituationer.

Policy för upphandling och inköp

Detta är ett normerande dokument som kommunfullmäktige fattade beslut om 26 mars 2018. Policyn fastslår den yttre ram som gäller för Uppsala kommunkoncern, det vill säga samtliga nämnder och bolag. Till policyn hör riktlinjer som beskriver verksamheten.

Policyn beskriver att upphandling är ett strategiskt verktyg som ska bidra till att kommunens mål uppfylls och att kommunkoncernens ekonomiska resurser nyttjas effektivt. Inköp ska göras utifrån en beräknad totalkostnad och upphandlingar ska genomföras på ett affärsmässigt sätt, med hänsyn till både kvalitet och kostnad. Uppsala kommun ska kännetecknas av en professionell upphandlingsfunktion, kompetenta beställare samt en effektiv inköps- och upphandingsprocess.

Det framgår vidare i policyn att kommunens medel ska användas på ett kostnadseffektivt och hållbart sätt. Upphandlingar ska genomföras affärsmässigt och utifrån ett helhetsperspektiv "Ett Uppsala en kommun". Uppsala kommun ska uppfattas som en bra och attraktiv affärspartner av leverantörsmarknaden i enlighet med Uppsala kommuns näringslivsprogram. Upphandlingsarbetet ska värna om en sund konkurrens och bidra till att målet om förbättrat näringslivsklimat kan uppnås. Representanter från Uppsala kommun ska uppträda opartiskt och affärsetiskt korrekt.

I policyn refereras det till kommunens policy och riktlinjer mot mutor.

Riktlinjer för upphandling och inköp

Riktlinjen är antagen av kommunfullmäktige den 26 mars 2018 beskriver hur Uppsala kommuns nämnder och helägda bolag ska genomföra upphandling och inköp i enlighet med kommunens policy och därigenom verka för långsiktiga och strukturella förändringar i ekonomisk, social och ekologisk hållbar riktning samt tillhandahållande av välfungerande avtal för varor, tjänster, byggentreprenader och koncessioner.

Det framgår av riktlinjen att upphandling är ett strategiskt verktyg som ska bidra till att kommunens mål uppfylls och att kommunkoncernens ekonomiska resurser nyttjas effektivt. Det är en förutsättning att den styrning som finns i Uppsala kommun präglar upphandlingarnas utformning och innehåll. Inköp ska göras med hänsyn till totalkostnad och upphandlingar ska genomföras på ett affärsmässigt sätt, med hänsyn till både kvalitet och kostnad. Uppsala kommun ska uppfattas som en bra affärspartner och upphandlingsarbetet ska värna om en sund konkurrens.

Vidare lyfts det att kommunens anställda är skyldiga att känna till och använda gällande avtal för att säkerställa hög avtalstrohet. Varje chef ansvarar för att ingångna avtal följs och att inköp görs enligt kommunens inköpsprocess. Alla medarbetare ska känna till hur kommunens inköpsbehov tillgodoses och ha tillräcklig kunskap om kommunens rutiner för upphandling. Funktionen för upphandling och inköp ska löpande ta fram uppgifter gällande leverantörstrohet för respektive nämnd. Bolagen ansvarar själva för att ta fram uppgifter gällande leverantörstrohet.

Riktlinjen innehåller även ett avsnitt om direktupphandling. Direktupphandlingar är mindre formbundna än övriga upphandlingsformer, men ska i likhet med dessa genomföras i enlighet med de allmänna principerna om likabehandling, proportionalitet, transparens, icke-diskriminering och ömsesidigt erkännande, i enlighet med Lagen om offentlig upphandling. Uppsala kommun ska uppfattas som en bra och attraktiv affärspartner av leverantörsmarknaden. Upphandlingsarbetet ska värna om en sund konkurrens och bidra till att målet om förbättrat näringslivsklimat kan uppnås. Varken medarbetare eller leverantörer som ingår avtal med kommunen ska medverka i någon form av korruption, givande eller tagande av muta, bedrägeri eller utpressning. Kommunens riktlinjer ska följas och de medarbetare som deltar i beredning av en upphandling ska agera på ett sådant sätt att dennes opartiskhet inte kan rubbas eller ifrågasättas.

Som relaterade dokument nämns kommunens policy och riktlinjer mot mutor.

Uppförandekod för leverantörer

Det finns ingen särskild uppförandekod för leverantörer. Men av "riktlinje för upphandling och inköp" framgår det att varken medarbetare eller leverantörer som ingår avtal med kommunen ska medverka i någon form av korruption, givande eller tagande av muta, bedrägeri eller utpressning.

Riktlinjer för representation och gåvor

Riktlinjen är beslutad av kommunstyrelsen 2019-02-06 och omfattar all verksamhet i Uppsala kommunkoncern. Av riktlinjen framgår definition och begrepp samt hur man skall förhålla sig både till extern och intern representation. Det framgår även att representation i samband med pågående upphandling inte får förekomma. Vidare framgår det att representation inte får förekomma i samband med myndighetsutövning. Det framgår även en hänvisning till policy och riktlinjer mot mutor. Det framgår vidare att nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att riktlinjen implementeras i den egna verksamheten. Direktör på förvaltningar och bolag ansvarar för att riktlinjerna tas upp vid ledningsgruppsmöten på alla nivåer.

Det finns också ett avsnitt om uppföljning där det framgår att varje nämnd och bolagsstyrelse inom ramen för sin interna kontroll ska säkerställa att riktlinjer följs. Kommunstyrelsen följer upp arbetet utifrån policyn årligen i samband med årsredovisningen samt genom internkontroll/ internrevision.

Som relaterat dokument framgår hänvisning till policy och riktlinjer mot mutor.

Resor/ konferenser

Se beskrivning under policy mot mutor.

Vår genomförda enkät

Av vår genomförda enkät (se bilaga 1) kan vi se att 77% av respondenterna uppger att de känner till innehållet i kommunens policy och riktlinjer mot mutor och 70 % av respondenterna upplever innehållet i policy och riktlinje mot mutor som tydligt och användbart.

Bedömning

Revisionsfråga: *Finns det adekvata riktlinjer med ändamålsenligt innehåll?*

Bedömning: Delvis.

Revisionsfrågan besvaras genom att en genomgång görs av kommunens riktlinjer och dess innehåll i förhållande till det innehåll som anges i rapportens inledande avsnitt *"Adekvata riktlinjer i det förebyggande arbetet mot mutor och korruption"* samt baserat på svaren i den av oss genomförda enkäten (se bilaga 1).

Resultatet av genomgången av styrdokumenten presenteras i nedan uppställning.

Riktlinjer	Riktlinje finns	Ändamålsenligt innehåll
Värdegrund	Ja	Det är positivt att kommunen arbetar aktiv med kultur och värdegrund. Vi ser dock att vikten av att vara saklig och opartisk bör integreras i värdegrunden då dessa aspekter är direkt kopplade till det förebyggande arbetet mot mutor och korruption och ett grundfundament för all offentlig förvaltning i enlighet med de krav

		som ställs i regeringsformen. Bedöms delvis ha ett ändamålsenligt innehåll.
Policy och riktlinjer mot mutor	Ja	Det bedöms som positivt att begreppet muta definieras och att det framgår exempel på otillbörliga förmåner. Vi ser dock att innehållet i policy/ riktlinje i huvudsak inriktas på begreppet muta (en kriminaliserade del av korruption) och att riktlinjen med fördel kan breddas och bredare inkludera begreppet korruption, som visserligen kort definieras i riktlinjen, men ej vidare hanteras i riktlinjen. Vidare bör policyn och tillhörande riktlinje även inkludera ett ramverk för kommunens antikorruptionsarbetet och ge exempel på detta. Vidare ser vi att policy/ riktlinje med fördel kan hänvisa till andra relevanta riktlinjer inom området såsom exempelvis riktlinjen kring bisysslor med en motiveringen eller ett exempel på att bisysslor, t.ex. i form av ett dolt engagemang hos en leverantör till kommunen, kan utgöra en risk för korruption om samma person också deltar i beslut gällande den verksamheten eller attesterar fakturor från den leverantören. För att anses ha ett adekvat innehåll bör det framgå att policy mot mutor är en förlängning av värdegrunden. Bedöms delvis ha ett ändamålsenligt innehåll.
Tips- och incidenthantering	Nej	
Bisysslor	Ja	Vi ser det som positivt att det definieras vad en bisyssla är samt med vilken frekvens detta ska följas upp. Bedöms ha ett ändamålsenligt innehåll. Dock kan nämnas att Allmänna bestämmelser uppdateras och numera säger att anställda på eget initiativ skall uppge eventuella bisysslor - inte bara på begäran.
Jäv	Nej, del av riktlinje mot mutor	Det är positivt att det framgår ett stycke om jäv i riktlinje mot mutor. Detta kan dock utvecklas med fler exempel på

		jävssituationer samt hur man ska agera vid jäv samt att det åligger individen att självmant lyfta jävsfrågan. I kommunens attestreglemente framgår en definition av jävsituation och att en attestant aldrig får slutattestera en ekonomisk händelse om en jävssituation föreligger. Jäv skulle kunna hanteras i ett eget, mer utvecklat, jävsspecifik styrdokument då jävssituationer kan föreligga i många olika situationer och är ett område som behöver tydliga riktlinjer. Ett sådan fristående styrdokument skulle det kunna refereras till i riktlinjen mot mutor tillsammans med med motiveringen eller ett exempel på att en dold jävsituation kan uppfattas som korruption om det framkommer i efterhand att jävssituationen inte hanterats på ett adekvat sätt. Jäv är vidare starkt kopplat till kravet på saklighet och objektivitet och behöver av den anledningen beskrivas utförligt. Bedöms inte ha ett ändamålsenligt innehåll.
Uppförandekod för leverantörer	Nej	
Representation	Ja	Bedöms ha ett ändamålsenligt innehåll.
Resor/ konferenser	Ja, del av policy och riktlinjer mot mutor	Resor/ konferenser nämns översiktligt i policy och riktlinjer mot mutor. Det saknas dock information om hur beslut om sådana kostnader fattas och att innehållet/ syftet med kostnader ska dokumenteras. Bedöms delvis ha ett ändamålsenligt innehåll.
Upphandling/ direktupphandling	Ja	Bedöms ha ett ändamålsenligt innehåll.

Utifrån genomförd genomgång kan vi konstatera att Uppsala kommun delvis har styrdokument inom ramen för det förebyggande arbetet mot mutor och korruption samt att dess innehåll i vissa delar behöver utvecklas för att kunna anses vara ändamålsenligt.

Av vår genomförda enkät (se bilaga 1) kan vi se att 77% av respondenterna uppger att de känner till innehållet i kommunens policy och riktlinjer mot mutor och 70 % av respondenterna upplever innehållet i policy och riktlinje mot mutor som tydligt och

användbart. Vidare anger 62% av respondenterna att de upplever att policyn och riktlinjen efterlevs medan 37% respondenter inte vet om så är fallet. Svaren i enkäten kan vara påverkat av den relativt snäva definitionen av korruption i riktlinjen mot mutor.

Vår bedömning är dock att exempelvis begreppet korruption ytterligare kan utvecklas och exemplifieras i policy och riktlinjen mot mutor t.ex. genom att inkludera dolda jävssituationer etc. I detta sammanhang vill vi även lyfta vikten av att ytterligare bredda policy och riktlinjer mot mutor till att ytterligare omfatta antikorruptionsarbete samt ge exempel på detta samt hänvisning till andra relevanta riktlinjer inom området såsom bisysslor. Vi ser också ett behov av ett mer utvecklat styrdokument gällande jäv. Ett behov som också tydliggörs i svaren i vår enkät där 62% anger att de inte vet om kommunen hanterar jävssituationer på ett korrekt sätt (se bilaga 1). Jäv kan med fördel hanteras i ett eget styrdokument alternativt utvecklas och inkluderas i styrdokumenten avseende mutor och korruption. Vidare kan det med fördel beskrivas att detta är en förlängning av kommunens värdegrund. Vi konstaterar dock att det pågår ett arbete inom kommunen med att revidera befintliga styrdokument vilket vi ser positivt på.

Vi vill lyfta att kulturen och värdegrunden utgör en av grundpelarna i det förebyggande arbetet mot mutor och korruption och ser därför att innehållet i kommunens värdegrund kan utvecklas med vikten av att vara saklig och opartiskt. Detta då värdegrunden utgör grunden till hur organisationen ska förhålla sig i dessa frågor. Det är viktigt att värdegrunden efterlevs både av förtroendevalda politiker och på tjänstemän.

Vi vill även lyfta vikten av att det upprättas en ändamålsenlig uppförandekod för leverantörer i syfte att tydliggöra för kommunens leverantörer vilket förhållningssätt som gäller inom ramen för mutor och korruption. Kommunen kan också överväga att anta och implementera de specifika överenskommelser som ingåtts mellan SKR och olika branscher i syfte att reglera umgänget och relationer mellan kommuner och externa parter i syfte att minska risken för mutor och korruption.

Uppföljning

Revisionsfråga 3:Sker det en uppföljning av riktlinjernas efterlevnad i tillräcklig omfattning och frekvens avseende jäv, mutor och korruption?

Iakttagelser

Av kommunens "policy och riktlinjer mot mutor" finns ett avsnitt avseende information och uppföljning. Det framgår av avsnittet att alla arbetstagare och förtroendevalda inom kommunen ska ta del av dokumentet vilket lämpligen sker vid anställning, introduktion och på arbetsplatsträffar. Varje förvaltning ansvarar för att policy och riktlinjen efterlevs.

För att antagna riktlinjer ska få fullt genomslag och tillämpas är det viktigt att det även sker uppföljningar av dess efterlevnad. Utifrån dessa uppföljningar kan det exempelvis sättas in extra utbildningsinsatser eller stöddokument inom de områden där brister i efterlevnaden identifierats.

Av riktlinjerna för representation och gåvor framgår att uppföljning sker via ekonomisystemet för respektive verksamhet, nämnd och styrelse. Chef som överskrider sin rätt att besluta i enlighet med riktlinjerna kan vidlådas arbetsrättslig åtgärd. Varje

nämnd och styrelse ska inom ramen för sin interna kontroll säkerställa att riktlinjerna följs. Kommunstyrelsen följer upp arbetet utifrån policyn årligen i samband med årsredovisningen samt genom internkontroll/ internrevision.

Inom ramen för intern kontroll skickar kommunstyrelsen årligen ut en enkät till förtroendevalda och chefer avseende jäv, mutor och representation. I enkäten följer man upp kunskapen om regler mot mutor och jäv samt om de regler som gäller för representation.

Vid intervjuer lyfts även att uppföljning av bisyssla sker årligen vid medarbetarsamtal och ingår i checklistan för dessa samtal.

Under år 2021 har det tagits fram en rutin för uppföljning av avtal vid upphandlingar. Rutinen beskriver de aktiviteter som ska göras för att säkerställa att Uppsala kommun handlar av rätt leverantör, till rätt pris samt till rätt kvalitet. Det framgår även en beskrivning om hur identifierade avvikelser ska hanteras. Uppföljning sker enligt avtal och nämndens uppföljningsplan eller vid behov.

Bedömning

Revisionsfråga: *Sker det en uppföljning av riktlinjernas efterlevnad i tillräcklig omfattning och frekvens avseende jäv, mutor och korruption?*

Bedömning: Delvis.
Bedömningen grundar sig i att det årligen sker en uppföljning av förtroendevaldas och chefers kunskap inom områdena jäv, mutor och korruption genom den enkät som skickas ut. Vidare framgår det ett avsnitt om uppföljning i vissa av styrdokumenten, detta är något vi gärna ser tas med i samtliga styrdokument. Utöver detta konstaterar vi dock att uppföljning av efterlevnaden av befintliga policys och riktlinjer hänförliga till jäv, mutor och korruption inte sker systematiskt i dagsläget mer än för bisysslor vilka följs upp vid det årliga medarbetarsamtalet samt upphandlingar där det från år 2021 finns en framtagen rutin för uppföljning av avtal vid upphandlingar.

Utbildning och information

Revisionsfråga 4: Sker det information och utbildning till tjänstepersoner, politiker och leverantörer avseende jäv, mutor och korruption i tillräcklig omfattning och frekvens?

Iakttagelser

De förtroendevalda i Uppsala kommun genomgår i samband med en ny mandatperiod en introduktionsutbildning som kommunledningskontoret håller i vilken bland annat behandlar områden som mutor och jäv. Utbildningen inkluderar även information om kommunens policy mot mutor vilket ges av kommunens chefsjurist.

Det framgår av genomförd intervju med kommunens chefsjurist att det i dagsläget inte sker någon uppdaterande utbildning eller information under mandatperioden till de förtroendevalda politikerna kring området mutor och korruption. Detta är dock något som man ska se över i samband med att utbildningskatalogen ses över.

På de förtroendevaldas sida på kommunens intranät är det även länkat till SKRs webbutbildning *Motverka korruption*. På intranätet framgår det även information om hur man anmäler misstanke om mutor, jäv eller tjänstefel vilken vänder sig till medarbetare och förtroendevalda.

Av intervjun med kommunens chefsjurist framgår att kommunstyrelsen och några nämnder haft ett extra utbildningstillfälle utöver introduktionsutbildningen för förtroendevalda där bland annat mutor finns inkluderat. Detta sker efter beställning av respektive nämnd.

Av kommunens policy och riktlinjer mot mutor framgår att alla arbetstagare och förtroendevalda inom kommunen ska ta del av policy och riktlinjer mot mutor. Detta sker enligt riktlinjen lämpligen vid anställning, introduktion och på arbetsplatsträffar. Varje förvaltning ansvarar för att policy och riktlinje efterlevs. Vid intervjun med kommundirektör och chefsjurist framgår det att när ett nytt styrdokument är framtaget försöker de att föra ut information om detta muntligt i organisationen men även som nyhet på kommunens intranät. De mest väsentliga styrdokumenten tas även upp i kommunledningsgruppen samt tar HR avdelningen ett ansvar för att implementera detta hos enhetscheferna i organisationen. Vid intervjun anges att mutor, jäv och korruption tas upp vid introduktionen av nyanställda men att det därefter i regel inte finns någon systematik i informationen/ utbildningen till befintligt anställda gällande mutor, jäv och korruption. Detta ska dock ses över framåt.

Det framgår vid intervju att kommunen bjuder in leverantörer årligen till leverantörsträffar där informationen berör bland annat kommunens värdegrund.

Av vår genomförda enkät framgår att 62 % av respondenterna svarat att de inte fått information och/eller utbildats av kommunen avseende jäv under de senaste två åren (se bilaga 1). Samma svar ges på frågan om du fått information och/ eller utbildats av kommunen avseende korruption och mutor under de senaste två åren. Av respondenterna svarar 62% att de inte fått någon sådan utbildning (se bilaga 1). Av respondenterna i vår genomförda enkät uppger 63% att de vet *vem* de skall kontakta vid misstanke om jäv eller korruption.

Av enkäten (se bilaga 1) framgår att endast 37% av respondenterna uppger att de har kännedom om kommunens visselblåsarfunktion. Hela 75 % av de svarande anser sig inte ha erhållit information av kommunen om visselblåsarfunktionen under de senaste två åren.

Av fritextsvaren som ges i enkäten framgår bland annat att det vore att föredra om information om jäv, mutor och korruption tas upp årligen.

Bedömning

Revisionsfråga: *Sker det information och utbildning till tjänstepersoner, politiker och leverantörer avseende jäv, mutor och korruption i tillräcklig omfattning och frekvens?*

Bedömning: Delvis.

Bedömningen grundar sig på att information och utbildning till tjänstepersoner och förtroendevalda politiker avseende mutor och korruption sker i varierande utsträckning. Avseende förtroendevalda politiker sker detta främst i samband med en ny mandatperiod och för tjänstepersoner främst vid introduktion för nyanställda.

Vi konstaterar att de förtroendevalda politikerna som väljs under befintlig mandatperiod inte genomgått någon utbildning inom mutor och korruption vilket vi ser som ett utvecklingsområde. Vi bedömer att det finns ett behov av att genomföra kommungemensamma utbildningar inom ramen för mutor och korruption för de förtroendevalda politikerna även under en mandatperiod.

Vidare konstaterar vi att information kring kommunens program mot mutor sker till vid nyanställning till kommunens anställda. Även här bedöms det finnas behov av att regelbundet informera om gällande regelverk samt hålla kommunens värdegrund levande genom workshops/ utbildningar/ information kring mutor och korruption.

Givet svaren i vår genomförda enkät ser vi att det för relativt många är oklart *vem* de skall vända sig till vid misstanke om jäv eller korruption och att mycket få känner till kommunens visselblåsarfunktion vars syfte är att fungera som en alternativ rapporteringskanal när andra vägar att rapportera misstankar om oegentligheter inte kan användas. Sammantaget ger det en bild av att det finns ett stort behov av information kring hur misstänkta oegentligheter, t.ex. misstänkt jäv, mutor eller korruption kan rapporteras - vilket är en brist i det förebyggande arbetet mot jäv, mutor och korruption.

Genom att använda informations- och utbildningsinsatser regelbundet för såväl förtroendevalda politiker som tjänstepersoner samt tydliggöra kommunens visselblåsarfunktion kan organisationen få en ökad medvetenhet och motståndskraft mot riskerna för mutor och korruption samt gynna en rapportering av eventuella misstankar om mutor och korruption.

Vi noterar även att erhållna enkätsvar indikerar på att det finns ett behov av utökade informations och utbildningsinsatser inom området inklusive information om hur misstankar kan rapporteras..

Samlad bedömning

Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsens övergripande förebyggande arbete mot mutor och korruption är ändamålsenligt. Den sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsens förebyggande arbete *inte helt* sker på ett ändamålsenligt sätt.

Rekommendationer

Utifrån genomför granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att

- Informera nämnderna om vikten av att de risker som tas med för jäv, mutor och korruption i respektive riskanalys ska vara nämndsspecifika.
- Utveckla styrdokumenten relaterade till risken för jäv, mutor och korruption ytterligare i syfte att nå ett ändamålsenligt innehåll.
- Arbeta fram och kommunicera en uppförandekod för leverantörer vilken tydliggör kommunens ståndpunkt kring mutor och korruption.
- Genomföra regelbundna utbildningar kring jäv, mutor och korruption för förtroendevalda politiker även under pågående mandatperiod.
- Genomföra löpande utbildningar/ informationen kring jäv, mutor och korruption till tjänstepersoner/ chefer exempelvis vid arbetsplatsträffar och workshops.
- Säkerställa att adekvat information om kommunens visselblåsarfunktion samt alternativa rapporteringskanaler gällande misstänkta oegentligheter ges till alla förtroendevalda och tjänstepersoner.
- Genomföra en uppföljning av styrdokumentens efterlevnad vilket exempelvis kan ske inom ramen för den interna kontrollplanen.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Är området jäv, mutor och korruption beaktat i styrelsens och nämndernas riskanalys och interna kontrollplan?	**Delvis**	
2. Finns det adekvata riktlinjer med ändamålsenligt innehåll?	**Delvis**	

3. Sker det en uppföljning av riktlinjernas efterlevnad i tillräcklig omfattning och frekvens avseende jäv, mutor och korruption?	**Delvis**	
4. Sker det information och utbildning till tjänstepersoner, politiker och leverantörer avseende jäv, mutor och korruption i tillräcklig omfattning och frekvens?	**Delvis**	

Bilaga 1

Nedan framgår de enkätsvar som erhållits i granskningen.

Ange din roll:

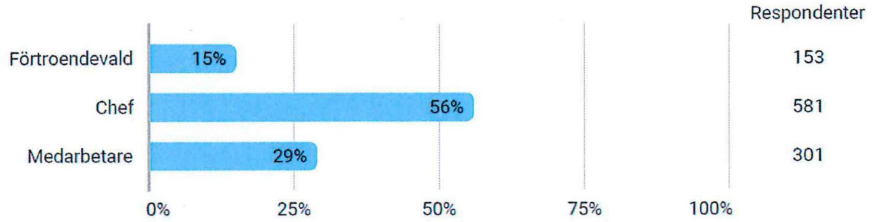

Känner du till innehållet i Uppsala kommuns policy och riktlinjer mot mutor?

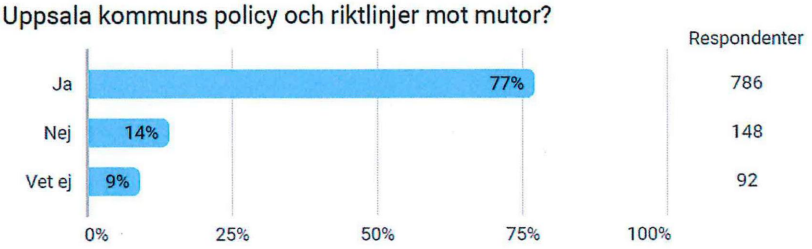

Upplever du innehållet i policy och riktlinje mot mutor som tydligt och användbart?

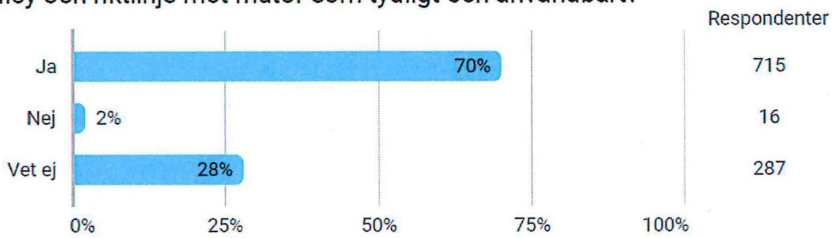

Upplever du att gällande policy och riktlinje mot mutor efterlevs?

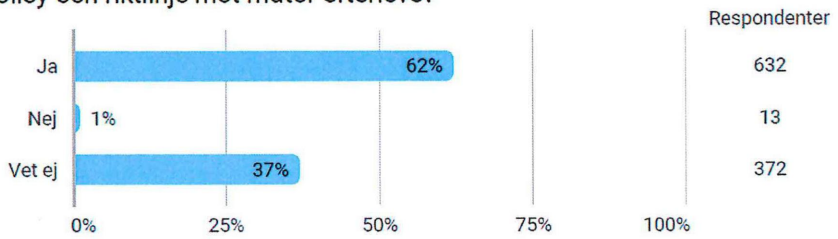

Har du fått information och/eller utbildats av kommunen avseende jäv under de senaste två åren?

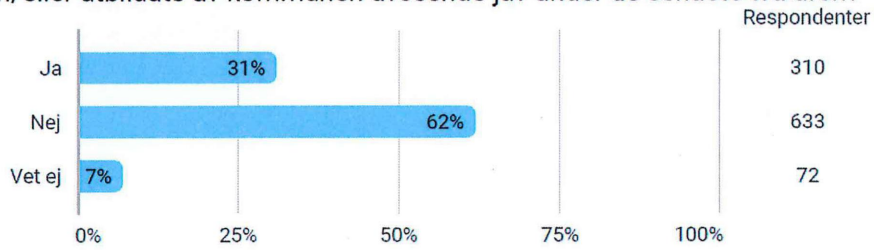

Anser du att kommunens hantering av jävsfrågor sker på ett korrekt sätt?

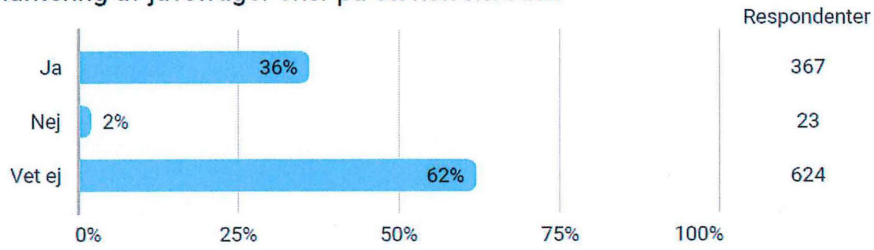

Har du fått information och/eller utbildats av kommunen avseende korruption och mutor under de senaste två åren?

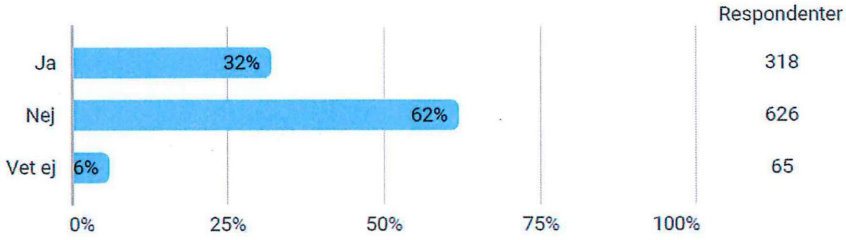

Vet du vem du ska kontakta vid misstanke om jäv eller korruption?

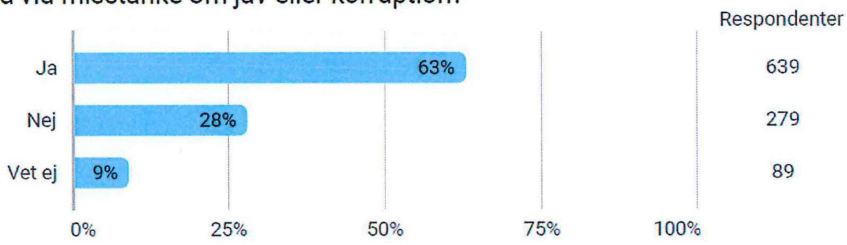

Har du kännedom om att det finns en visselblåsarfunktion i Uppsala kommun?

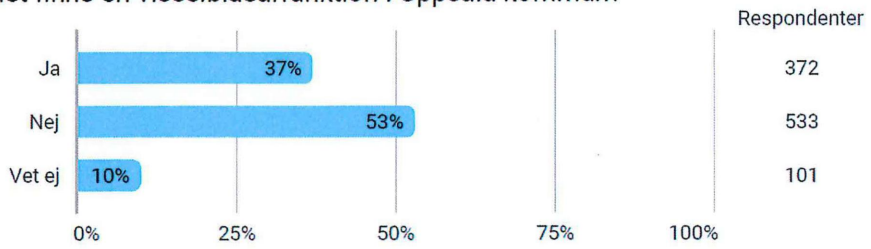

Har du har erhållit information av kommunen om visselblåsarfunktionen under de senaste två åren?

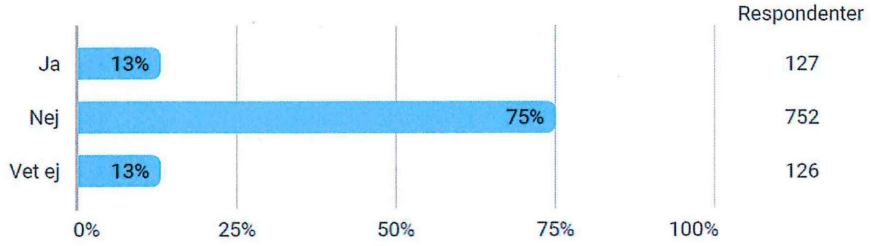

Upplever du att visselblåsarfunktionen är känd inom din organisation?

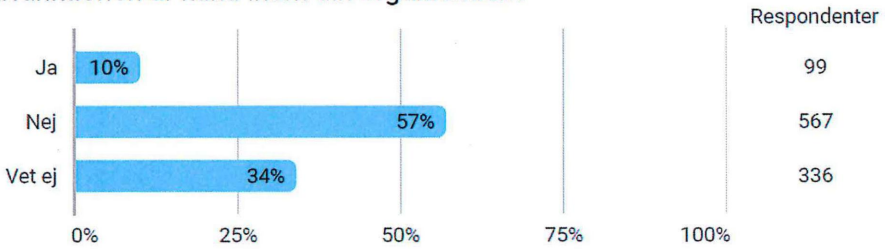

Har du förtroende för kommunens visselblåsarfunktion?

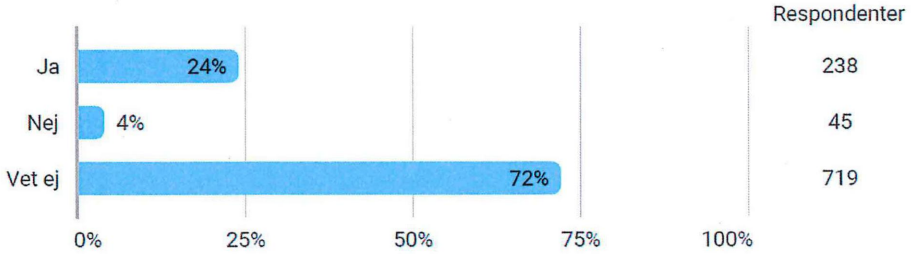

2021-08-27

Lena Salomon	Malin Odby
Uppdragsledare	*Projektledare*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Uppsala kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2021. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

SVENSKA KOMMUN FÖRSÄKRINGS AB

STYRELSEMÖTE I UPPSALA 2021-09-03

2021-09-08
Sid 1 (9)

8 bilagor

PROTOKOLL

Närvarande

Fredrik Ahlstedt	ordförande
Johan Nikula	vice ordförande
Karl-Ove Andersson	ledamot
Linda Ekström	ledamot
Olaf Løberg	ledamot (via Teams)
Anders Lundkvist	ledamot
Per Nylén	ledamot
Ann-Catrin Fredriksson	ledamot
Mona Kolarby	ledamot
Paul Åkerlund	ledamot
Tore Neverdal	tjänstgörande ersättare (via Teams)
Mikael Svegland	ersättare
Lars Backteman	ersättare
Pekka Seitola	ersättare

Frånvarande

Hans Lindberg	ledamot
Erik Pelling	ersättare

Övriga deltagare

Jan Malmberg	VD, Svenska Kommun Försäkrings AB
Rita Galanti	Ekonomichef, Svenska Kommun Försäkrings AB
Roger Nyman	Compliance Officer, Svenska Kommun Försäkrings AB
Jenny Krause	Verksamhetscontroller, Svenska Kommun Försäkrings AB
Roger Johansson	Public Partner, § 9 (affärsplan)
Anna Jansson	KPMG, § 10

FA

§ 1 Mötets öppnande, godkännande av dagordning samt val av justeringsperson och sekreterare

Mötet öppnas av styrelsens ordförande Fredrik Ahlstedt som hälsar de närvarande välkomna.

Styrelsen beslutar att godkänna den föreslagna dagordningen med en övrig fråga i form av MBL-information. För att jämte ordförande justera dagens protokoll utses Mona Kolarby. Roger Nyman utses att upprätta protokollet.

§ 2 Föregående styrelseprotokoll

Ordförande går igenom justerat protokoll från styrelsemötet 2021-06-29, **bilaga 1.**

Styrelsen beslutar att lägga protokollet till handlingarna.

§ 3 Logg över punkter för vidare åtgärd utefter tidigare styrelsemöten

Ordförande presenterar logg över punkter för vidare åtgärd utefter tidigare styrelsemöten:

- Nedan §§ 5,6,7,14 och 15

Avrapportering och muntlig information

§ 4 Anmälan om intressekonflikter

Ordförande informerar om att SKFAB har rekommenderats av sina externa kontrollfunktioner att ta upp eventuella intressekonflikter vid varje styrelsemöte. Detta gäller punkter på agendan för nu aktuellt styrelsemöte där uppdrag utanför SKFAB kan stå i konflikt med försäkringsverksamheten avseende mötesdeltagarnas roll som styrelseledamot eller VD. Tillämpning av detta sker från och med dagens styrelsemöte.

§ 5 Granskningsåtgärder 2021 med anledning av granskningar utförda 2020

VD Jan Malmberg redovisar aktuell status i åtgärder efter granskningar 2020 utförda av extern Compliance, riskkontroll, internrevision samt beställaransvariga för bolagets nyckelfunktioner.

Av totalt 45 granskningssynpunkter är 37 (37) åtgärdade, 8 (8) pågående och 0 (0) ännu inte påbörjade. Från 2019-års granskningar kvarstår att genomföra en fysisk beredskapsövning som har skjutits fram i tid beroende på Covid-19.

§ 6 Status i ORSA-processen 2021

Compliance Officer Roger Nyman redogör för aktuell status i ORSA-processen 2021 avseende:

- Ekonomiska värden, sannolikhet för inträffande samt kapitalbehov gällande av styrelsen identifierade största risker 2021
- Riskbeskrivning och riskreducering
- Riskregister inkluderat hållbarhets-, klimat- och miljörisker inom försäkringsverksamheten
- Aktuariens arbete
- Fortsatt ORSA-process med nästa statusrapportering på styrelsemötet den 22 oktober

En fråga från styrelsen uppkommer relaterat risker i Trondheim kommune som inordnas under Norsk Naturskadepool, egendom respektive ansvar, vilket tas upp på nästa styrelsemöte. **Bilaga 2** utgörs av rapport från MSB; Risker i ett klimatanpassat Sverige.

§ 7 Status i ledningsprövningar

Compliance Officer informerar om status i lednings- och lämplighetsprövningar anmälda till Finansinspektionen i juni, där tillsynsmyndighetens svar efterfrågats och inväntas.

§ 8 Redovisning från möte med revisionsutskottet

VD summerar mötet med revisionsutskottet den 30 augusti där agendan bland annat innehöll ny leverantör av aktuariefunktionen, finansiell rapportering till Finansinspektionen, revisionsplan från externrevisionen samt status i granskningsåtgärder respektive ORSA-process.

§ 9 Uppföljning av strategiemötet den 2 september

Ordförande och VD sammanfattar strategimötet från den 2 september där styrelsen bearbetade en ny affärsplan för SKFAB och där resultat återges under styrelsemötet med support från Roger Johansson, Public Partner, som ledde övningen. Ordförande sammanfattar även styrelsens arbete under strategimötet gällande process för VD-rekrytering som genomfördes under ledning av Poolia i roll som externt rekryteringsstöd. Status i ny affärsplan respektive rekrytering av ny VD tas ånyo upp på styrelsemötet

den 22 oktober, med målsättning att fastställa affärsplanen och besluta om ny VD på styrelsemötet den 10 december. Arbetet med ny affärsplan kommer även att tas upp på bolagets kommande verksamhetsplanering, där medarbetarna ges styrelsens arbete som grund för övningen.

§ 10 Presentation av revisionsplan från externrevisionsfunktionen granskningsår 2021

Anna Jansson, KPMG, går igenom revisionsplanen för SKFAB 2021 med fokusområden för granskningen, **bilaga 3**.

§ 11 Information om aktuariefunktionen

VD informerar om att SKFAB:s nuvarande aktuarie, Nikolaj Boysen, Alpha Consulting A/S, har meddelat att han avvecklar sin verksamhet per den 31 december 2021. VD föreslår att en kontakt tas med Nikolaj Boysen för att hantera frågan enligt nedan tre alternativ:

- Nuvarande aktuarie fortsätter ytterligare ett år med SKFAB
- Nuvarande avtalspart säljer sitt bolag till annan aktuarie och SKFAB: s avtal löper då avtalstiden ut med den nya ägaren (2022-12-31)
- En upphandling sker enligt LOU med annonsering hösten 2021

Styrelsen samtycker till hanteringen och ett nytt avtal med aktuarie skall vara på plats i tid före den 1 januari 2022.

§ 12 Jubileumsåret 2022, SKFAB 20 år

Ordförande och VD föreslår styrelsen att SKFAB:s 20:e verksamhetsår 2022 skall uppmärksammas och manifesteras genom att styrelsen och bolagets tjänstemän genomför studiebesök hos några av SKFAB:s externa partners i utbildande syfte, till vilket styrelsen samtycker.

Styrelsen diskuterar i sammanhanget vikten av att kontinuerligt informera delägarkommunernas politiska beslutsforum samt olika verksamhetsgrenar om SKFAB och bolagets försäkringsverksamhet, frågan återkommer på nästa styrelsemöte.

Ärenden för beslut

§ 13 Verkställande direktörens rapporter

Styrelsen beslutar

- **att** godkänna VD-rapport avseende 31 juli 2021, **bilagorna 4, 5 och 6**

Ärende och beslutsunderlag
VD och ekonomichef Rita Galanti presenterar det ekonomiska resultatet för SKFAB per 2020-07-31 samt aktuella ärenden inom verksamhet och organisation.

En **ekonomisk rapportering för SKFAB per den 31 juli 2021** avseende tekniskt resultat och kapitalförvaltning ger ett sammantaget resultat på + 49,5 mnkr. Det tekniska resultatet per den 31 juli 2021 uppgår till 9,9 mnkr och kapitalnettot inklusive valuta uppgår till 39,6 mnkr. De administrativa kostnaderna ligger 3,7 mnkr lägre än budgeterat, huvudsakligen beroende på lägre kostnader för kundkonferenser och styrelsemöten.

Skadekostnadsprocenten uppgår till 62 och driftkostnadsprocenten till 24. Skadekostnaden för egen räkning påverkar resultatet med -39 mnkr exklusive IBNR, där en större skada inom Others, Örnsköldsviks kommun, står för 10 mnkr samt där två skador inom Real Estate, Sundsvalls kommun respektive Piteå kommun, står för 3 mnkr vardera (f.e.r.).

Förmånsrättsregistret per 2021-07-31 uppvisar en täckningsgrad av FTA uppgående till 255 procent. Efter dialog med aktuarie har det sedan tidigare fattats beslut att IBNR från och med 2021 hanteras med en månadsvis periodisering om 1 mnkr, med avstämning per den 30/6 samt 31/12, för att undvika en betydande årlig bokslutseffekt.

Bolagets **kapitalförvaltning per 2021-07-31** om 497 mnkr har höjt resultatet för året hitintills med 40 mnkr genom bolagets aktieplaceringar. Aktieandelen i portföljen är 62 procent vilket motsvarar en övervikt om 12 procentenheter i relation till en för SKFAB definierad "normalportfölj". Avkastningen under årets sju första månader är 8,8 procent medan avkastningen för rullande 12 månader är positiv med 13,6 procent, vilket är 11,4 procentenheter över avkastningsmålet. Under sommaren har kompletteringar gjorts genom dels en ränteplacering om 25 mnkr dels en aktiefond med inriktning småbolag i USA om 25 mnkr. Ett beräknat VaR-värde per 31 juli 2021 är 9,2 procent, vilket innebär att risken ligger inom styrelsens accepterade riskmandat.

Skadediarium per den 31 juli 2021 redovisas där total skadekostnad, inklusive skadereglering, uppgår till 75 mnkr.

Aktuellt i försäkringsverksamheten informeras avseende:

- Skyfallet i Gävle under augusti har gett stort antal skador på privat egendom men träffade även våra försäkringsobjekt, skolor och bostadsfastigheter
- SKFAB:s nya webb-site kommer att lanseras under september månad
- Projekt "reducera vattenskador" har samarbete med Vattenskadecentrum - flerbostadshus, statistik och databas med klassificering av skador
- Styrande beslut/riktlinjer kopplas till processbeskrivningar för att säkerställa följsamhet, vilket görs med systemstöd
- Förändring i försäkringsvillkor aviserades SKFAB:s kunder före den 30 juni med både förbättringar och en del åtstramningar
- Separata träffar med återförsäkrare har genomförts och upphandlingsarbetet har påbörjats:
    - Annonsering gjordes i juni för kvalificeringsfasen
    - En av våra nuvarande ÅF har avböjt att delta då de lämnar offentliga marknaden
    - Kvalificerade ÅF får material att kvotera på i oktober
    - Avtal kan slutas i november

Gällande **organisation och medarbetare** delges bland annat Coronastatus med arbetsrelaterat förhållningssätt som följer FHM:s riktlinjer, en medarbetare som är föräldraledig från och med augusti, verksamhetsplanering i slutet av september samt genomförande av utvecklingssamtal i oktober.

§ 14 Premiesättning i SKFAB

Styrelsen beslutar

- **att** vid bestämmande av premie för försäkring ska ingå faktorerna genomsnittlig skadekostnad, kostnad för extern återförsäkring, kostnad för bolagets administration samt kunna göras en reduktion av premien baserad på delägarens andel av bolagets solvenskapital
- **att** premiereduktion endast kan tillämpas på Others-försäkringen
- **att** principerna för beräkning och fördelning av kostnader samt eventuell premiereduktion framgår av föredragning i ärendet
- **att** premieberäkning enligt ovanstående att-satser skall tillämpas på premie from försäkringsåret 2022 samt
- **att** de förändringar av premie som premiebräkning enligt föreslagna principer ger skall göras genom en infasning under upp till tre år

Ärende och beslutsunderlag

VD sammanfattar tidigare redovisning och diskussioner i styrelsen hur premierna beräknas i SKFAB, varvid det uppdrogs till VD att återkomma med ett formellt förslag på eventuella förändringar av de beräkningsprinciper som tidigare tillämpats i bolaget. Det nya aktieägaravtalet fastställer ny aktieför-

delningen mellan delägarkommunerna, vilket medfört att alla delägare utom Gävle kommun har tillfört bolaget mer kapital i olika omfattning och därmed stärkt sitt "eget kapital". Tesen är att delägare med stor andel av bolagets eget kapital, i relation till det solvenskapitalkrav som de skall försvara, tål skador som ianspråktar deras säkerhetsreserv och därigenom även kan ha en lägre premie. En lägre årlig premie än en premie som bestäms utifrån en självkostnadskalkyl, vilken nuvarande premie gör, kommer på sikt medföra att skadekostnader måste täckas med bolagets säkerhetsreserv.

Om delägarnas nivå på andelen av bolagets egna kapital och säkerhetsreserv ställs i relation till den andel av bolagets solvenskapitalkrav som delägaren skall täcka, påverkas den självkostnadsbaserade premiesättningen av solvenskapitalet. Genomsnittlig skadekostnad, extern återförsäkringskostnad, samt kostnad för administration är påverkande faktorer för premien, vilken gör den tillämpbar på othersprogrammet. Modellen passar däremot inte för ansvar och kollektiv olycksfall vilket, liksom ärendebeskrivningen i övrigt, redovisas detaljerat i **bilaga 7**. Om respektive delägares kompetens inom Risk Management skall påverka premien, vilket den implicit redan gör genom att den påverkar skadekostnaden, måste SKFAB upprätta en helt igenom verifierbar bedömning av denna kompetens, vilket inte är möjligt i dagsläget. Styrelsen diskuterar frågan och förespråkar att bolaget tar fram och utvärderar en modell för hur Risk Management skall kunna vara del i underlaget för premiesättning, i beaktande av olika förutsättningar för olika delägarkommuner samt givet ett omvärldsperspektiv.

Bolagets bedömning är att en justering av Others-programmets premiesättning kan tillämpas från och med 2022. Förändring i premieberäkning och dess grunder inom Othersprogrammet föreslås genom en infasningsperiod under upp till tre år beroende på storleken på den förändring som tillämpning av principerna medför i relation till nuvarande premier.

§ 15 Utökad återförsäkringskapacitet

Styrelsen beslutar

- **att** återförsäkring skall justeras enligt följande:
    - Others-programmet får ett självbehåll om 15 MSEK för EEL (Each and Every Loss) samt 45 MSEK för AA (Annual Aggregate)
    - Real Estate-programmet får ett självbehåll om 4 MSEK för EEL samt 12 MSEK för AA samt
- **att** justeringarna skall gälla from 2022-01-01

Ärende och beslutsunderlag

VD och försäkringssakkunnig styrelseledamot Karl-Ove Andersson återkopplar till styrelsens tidigare beslut att uppdra till dessa i roll som arbetsgrupp att utreda alternativa återförsäkringslösningar där som minst två perspektiv skall belysas:

- hur mycket mer risk (ökat självbehåll) SKFAB som bolag kan bära när aktiekapitalet och därmed även bolagets solvenskapital ökar, det vill säga hur mycket det går att öka självbehållet per EEL samt AA för bolaget utan differentiering mellan delägarna
- vad skulle alternativa självbehåll (tre nivåer) per skada kunna medföra per delägare, det vill säga på vilken självbehållsnivå delägare bör placeras baserat på storlek på "individuellt" solvenskapital samt kommunstorlek

I analysen har beräkningar endast gjorts för Others-programmet som varande delägarnas obligatoriska försäkringsområde. För Real Estate-programmet har inga beräkningar gjorts, men där finns ett justeringsbehov utifrån bolagets ökade försäkringsomfattning. De två alternativ som prövats för Others-programmet är att höja självbehållet för bolaget samt att differentiera självbehållet mellan delägarna. Vid differentiering av självbehållet inom Others-programmet har befintliga delägare placerats i de olika nivåerna främst utifrån deras interna "solvenskapital". Indikativa priser på återförsäkringspremie vid olika nivåer på EEL/AA har hämtats från marknaden.

Vidare redovisas beräkningsresultat avseende ett höjt självbehåll samt premiereduktion mot ekonomiskt utfall och skaderesultat, följt av rekommendationer till styrelsen i form av att öka SKFAB:s självbehåll inom Others-programmet till 15 MSEK per skada (EEL) respektive 45 MSEK per år (AA) baserat på att:

- normalårets utfall ger ett bättre läge för samtliga delägare och SKFAB i stort
- en skada över självbehållet innebär samma krav på kapitaltillskott för sju av tio delägare som i nuvarande upplägg
- SKFAB som helhet genom ett utökat självbehåll ger en stark utfästelse till återförsäkringsföretagen där bolagets goda solvensposition, i kombination med ett flerårigt och kontinuerligt utvecklande arbete inom Risk Management, gör att bolaget är moget att hindra förväntade premieökningar genom att acceptera ett högre självbehåll, samt
- att höja självbehållet för Real Estate-programmet från 3 MSEK för EEL och 6 MSEK för AA till 4 respektive 12 MSEK på grund av att:
    - en ökad försäkringsvolym har inneburit att AA kommit att träffas varje år, ofta under första halvåret
    - AA är ett skydd för riktigt dåliga år och därför inte ett skydd för ett normalår

För att säkerställa återförsäkringslösningar föreslås justering enligt vad som redovisas ovan och där **bilaga 8** beskriver ärendet i detalj.

§ 16 Övriga frågor

Ordförande informerar om att MBL-information avseende start av VD-rekrytering kommer att lämnas till medarbetarna i SKFAB den 9 september.

§ 17 Nästa styrelsemöten

Ordförande går igenom datum för kommande styrelsemöten.

- 22/10 kl. 09.00-11.00 via Teams
- 10/12 kl. 09.00-11.00 via Teams

§ 18 Avslutning av dagens möte

Ordförande avslutar strategi- och styrelsemötet och tackar för visat intresse i dagarna två.

Vid protokollet:

Roger Nyman

Justeras:

Fredrik Ahlstedt

Ordförande

Justeras:

Mona Kolarby

Ledamot

SVENSKA KOMMUN FÖRSÄKRINGS AB

STYRELSEMÖTE VIA TEAMS 2021-06-29

2021-06-29
Sid 1 (8)

22 bilagor

PROTOKOLL

Närvarande

Fredrik Ahlstedt	ordförande
Johan Nikula	vice ordförande
Karl-Ove Andersson	ledamot
Linda Ekström	ledamot
Hans Lindberg	ledamot
Olaf Løberg	ledamot
Anders Lundkvist	ledamot
Mona Kolarby	ledamot
Paul Åkerlund	ledamot
Tore Neverdal	tjänstgörande ersättare
Mikael Svegland	tjänstgörande ersättare
Erik Pelling	ersättare, §§ 8–15
Lars Backteman	ersättare
Pekka Seitola	ersättare

Frånvarande

Per Nylén	ledamot
Ann-Catrin Fredriksson	ledamot

Övriga deltagare

Jan Malmberg	VD, Svenska Kommun Försäkrings AB
Rita Galanti	Ekonomichef, Svenska Kommun Försäkrings AB
Roger Nyman	Compliance Officer, Svenska Kommun Försäkrings AB
Erik Blomgren	Governance Consulting B&B AB, § 4
Sirpa Bratthall Andersson	Governance Consulting B&B AB, § 4

§ 1 Mötets öppnande, godkännande av dagordning samt val av justeringsperson och sekreterare

Mötet öppnas av styrelsens ordförande Fredrik Ahlstedt som hälsar de närvarande välkomna.

Styrelsen beslutar att godkänna den föreslagna dagordningen. För att jämte ordförande justera dagens protokoll utses Mona Kolarby. Roger Nyman utses att upprätta protokollet.

§ 2 Föregående styrelseprotokoll

Ordförande går igenom justerat protokoll från styrelsemötet 2021-05-21, **bilaga 1.**

Styrelsen beslutar att lägga protokollet till handlingarna.

§ 3 Logg över punkter för vidare åtgärd utefter tidigare styrelsemöten

Ordförande presenterar logg över punkter för vidare åtgärd utefter tidigare styrelsemöten:

- nedan §§ 5,6,7,10,11,12

Avrapportering och muntlig information

§ 4 Delrapport från extern Compliance (Kl. 09.05)

SKFAB:s externa Compliancefunktion, Governance Consulting B&B AB, representerade av Erik Blomgren och Sirpa Bratthall Andersson, presenterar sig själva samt sitt företag och redovisar därefter en delrapport av årets granskning i form av SKFAB:s styrdokument samt produkttillsyn och produktstyrning, **bilaga 2**. Granskningen har utmynnat i en rekommendation att inkludera strategiska, ryktes- och framväxande risker i Riktlinje för hantering av risker, samt att styrdokumenten Riktlinje för Uppdragsavtal, Riktlinje för försäkringsprocessen samt Policy för informationssäkerhet och GDPR antas av styrelsen i stället för av VD på strategisk grund. Efter genomgång av Riktlinje för försäkringsprocessen rekommenderar extern Compliance att förstärka avsnitten kring produktgodkännandeprocessen med en tydligare detaljeringsgrad när det gäller beskrivning av de olika stegen i produktgodkännandefasen.

Bolaget har meddelat att man beaktar lämnade rekommendationer.

Extern Compliance konstaterar i och med detta att SKFAB:s regelefterlevnad inom granskade två områden bedöms vara tillfredsställande. Fortsatt granskning utförs mot efterlevnad av EIOPA:s guidelines om outsourcing till molntjänstleverantörer samt risk relaterad till implementation av rekommendationer från tidigare års Compliancegranskning.

§ 5 Granskningsåtgärder 2021 med anledning av granskningar utförda 2020

VD Jan Malmberg redovisar aktuell status i åtgärder efter granskningar 2020 utförda av extern Compliance, riskkontroll, internrevision samt beställaransvariga för bolagets nyckelfunktioner.

Av totalt 45 granskningssynpunkter är 37 (31) åtgärdade, 8 (3) pågående och 0 (11) ännu inte påbörjade. Från 2019-års granskningar kvarstår att genomföra en fysisk beredskapsövning som har skjutits fram i tid beroende på covid-19.

§ 6 Process vid intag av nya delägare

VD går igenom process vid intag av nya delägare som följer tidigare styrelsebeslut med kvalifikationskriterier inom bland annat skadeomfattning och Risk Management-organisation. En förändring mot tidigare är att styrelsen diskuterat att ny delägarkommun bör ha minst 75 000 innevånare, dessutom att intag av ny delägare alltid är förenligt med en analys hur SKFAB:s organisation och medarbetare påverkas av detta på kort respektive lång sikt. Denna diskussion förs vidare i strategi- och styrelsemötet den 2–3 september. VD informerar vidare om status hos de kommuner som tidigare hört av sig och visat intresse för SKFAB, med frågor om vad ett delägande i ett captive innebär.

§ 7 Utökad återförsäkringskapacitet

VD samt styrelsens försäkringssakkunnige Karl-Ove Andersson presenterar analys av arbete med utökad återförsäkringskapacitet inbegripet genomförda beräkningar inom Othersprogrammet. Två tänkbara alternativ i form av ökat självbehåll respektive differentierat självbehåll gås igenom med effekter på återförsäkringspremier. Styrelsen ställer frågor avseende indikativa återförsäkringspremier, utökat självbehåll, avtäckningsintervall samt intern återförsäkring och möjlig riskspridning. I beaktande av detta kommer beräkningsresultat med ekonomiska utfall och effekter för delägarkommunerna att redovisas ytterligare under strategi- och styrelsemötet den 2–3 september, detta som underlag för styrelsens ställningstagande. Ett material skickas ut till styrelsen i tid före mötet, även innefattandes en omvärldsanalys med utblick mot hela försäkringsmarknaden.

Ärenden för beslut

§ 8 Verkställande direktörens rapporter

Styrelsen beslutar

- **att** godkänna VD-rapport avseende 31 maj 2021, **bilaga 3–5**

Ärende och beslutsunderlag
VD och ekonomichef Rita Galanti presenterar det ekonomiska resultatet för SKFAB per 2020-05-31, samt aktuella ärenden inom verksamhet och organisation.

En **ekonomisk rapportering för SKFAB per den 31 maj 2021** avseende tekniskt resultat och kapitalförvaltning ger ett totalt resultat på + 19,3 mnkr. Det tekniska resultatet per den 31 maj 2021 uppgår till 2,1 mnkr och kapitalnettot uppgår till 17,2 mnkr. De administrativa kostnaderna ligger 2,4 mnkr lägre än budgeterat, huvudsakligen beroende på att kundkonferenser och styrelsemöten till fullo genomförts via Teams.

Skadekostnadsprocenten uppgår till 71 och driftkostnadsprocenten till 25. Skadekostnaden för egen räkning påverkar resultatet med -38 mnkr inklusive IBNR, där en större skada inom Others, Örnsköldsviks kommun, står för 10 mnkr samt där två skador inom Real Estate, Sundsvalls kommun respektive Piteå kommun, står för 3 mnkr vardera (f.e.r.).

Förmånsrättsregistret per 2021-05-31 uppvisar en täckningsgrad av FTA uppgående till 232 procent. Efter dialog med aktuarie har det sedan tidigare fattats beslut att IBNR från och med 2021 hanteras med en månadsvis periodisering om 1 mnkr, med avstämning per den 30/6 samt 31/12, för att undvika en betydande årlig bokslutseffekt.

Bolagets **kapitalförvaltning per 2021-05-31** om 424 mnkr har höjt resultatet för året hitintills med 17 mnkr genom bolagets aktieplaceringar. Aktieandelen i portföljen är 62 procent och har justerats ned genom ökad ränteplacering och en alternativ placering. Avkastningen under årets fem första månader är 4,2 procent medan avkastningen för rullande 12 månader är positiv med 10,3 procent, vilket är 8 procentenheter över avkastningsmålet. Ett beräknat VaR-värde per 31 maj 2021 är 9,2 procent, vilket innebär att risken ligger inom styrelsens accepterade riskmandat. Efter maj månads utgång har en kompletterande ränteplacering om 25 mnkr gjorts i en fond med duration över fem år (f.n. 12 år). Placeringen beräknas sänka risken i portföljen (VaR-värdet) med upp till en halv procentenhet. Inbetalningar för nyemission av aktier samt kapitalförstärkning mot solvensnivåer har inkommit från delägarkommunerna i enlighet med det nya Aktieägaravtalet, där någon betalning görs under juli månad beroende på beslutsprocess hos berörd delägare.

Skadediarium per den 31 maj 2021 redovisas där total skadekostnad, inklusive skadereglering, per den 31 maj 2021 uppgår till drygt 50 mnkr.

Aktuellt i försäkringsverksamheten informeras avseende:

- Integrationen mellan INSMAN och ekonomisystemet VismaNet har driftsatts i sina första delar och utgör nu SKFAB:s verksamhetssystem
- Arbete för att säkerställa att all information hanteras utifrån de krav som ställs pågår, avstämning har gjorts i juni med externt stöd
- SKFAB:s nya webbsite igångsätts inom kort
- Projektdeltagande i regi Vattenskadecentrum - flerbostadshus, statistik och databas med klassificering av skador
- Styrande beslut/riktlinjer kopplas till processbeskrivningar för att säkerställa följsamhet
- Förändring i försäkringsvillkor aviseras SKFAB:s kunder senast den 30 juni
- Separata träffar med återförsäkrare är inledda och upphandlingsarbetet har påbörjats

Gällande **organisation och medarbetare** delges bland annat Coronastatus med arbetsrelaterat förhållningssätt som följer FHM, medarbetarintervjuer inför kommande VD-rekrytering som utförts av arbetsställets skyddsombud, kommande semesterperioder samt övergripande innehåll i den verksamhetsplanering som bolaget genomför i september.

§ 9 Fastställande av strategiska styrdokument 2021

Styrelsen beslutar

att fastställa bolagets strategiska styrdokument utefter presenterade förslag, **bilaga 6–18**

att bordlägga Riktlinje för prövning av ny delägare att hanteras och fastställas på strategi- och styrelsemötet den 2–3 september

Ärende och beslutsunderlag

VD och Compliance officer Roger Nyman går igenom bolagets strategiska styrdokument vilka styrelsen årligen fastställer. Styrdokumenten har reviderats under hittillsvarande 2021 med såväl redaktionella som substantiella ändringar. De främsta förändringarna är dock att flera närbesläktade styrdokument har slagits samman och då även i vissa fall getts namnbyten. Antalet styrdokument har därför minskat i antal och bearbetats i syfte att ytterligare stärka internkontrollen i bolaget. Det genomförda arbetet följer även styrelsens direktiv att koncentrera mängden styrdokument i möjligaste mån, utan att ge avkall på kvalitet och korrekthet, för att främja användbarhet och efterlevande samt för att eliminera risken att styrdokumenten överlappar varandra innehållsmässigt.

Styrdokumenten Riktlinje för uppdragsavtal, Riktlinje för försäkringsprocessen samt Policy för informationssäkerhet och GDPR har på rekommendation från extern Compliance bedömts som strategiska och flyttats från VD för att i stället fastställas av styrelsen. Inga nya styrdokument har tillkommit.

§ 10 Premiesättning i SKFAB

Styrelsen beslutar

att uppdra till VD att återkomma till strategi- och styrelsemötet den 2–3 september med ett slutligt förslag avseende grund för premiesättning inför 2022 samt

att uppdra till VD att senast våren 2022 återkomma med förslag hur RM-förmågan hos delägare ska bedömas samt värderas i samband med premiesättning

Ärende och beslutsunderlag

VD presenterar genomförd analys där grunden för dagens premiesättning ställs i relation till premiejusterande faktorer i form av skadefrekvens samt återförsäkrings- respektive administrationskostnad. Utöver dessa faktorer har organisation för Risk Management samt försäkringstagarens andel av bolagets solvenskapital identifierats att kunna påverka premien. Resultatet av analysen för premienivåer inom Others och Real Estate, ställt i relation till delägarnas solvenskapital, gås igenom och diskuteras, liksom hur en värdering av delägarnas RM-kompetens kan nivåsättas och värderas utan risk för godtycklighet. **Bilaga 19.** Styrelsen ställer frågor om möjligheten till differentierade premier ställt mot skadeutfall, RM-arbete och kapitalinnehav, nivåer på självrisker samt kostnader för återförsäkring och administration vilka besvaras. Ytterligare exempel på detta kommer att tas upp på strategiemötet den 2 september innan styrelsen fattar beslut om premiesättningens grunder på styrelsemötet den 3 september.

§ 11 Fastställande av granskningsplan för internrevision 2021

Styrelsen beslutar

att fastställa granskningsplan för internrevision 2021 enligt av AU föreslaget, **bilaga 20–21**

Ärende och beslutsunderlag

Styrelsen har tidigare beslutat att granskningsplan för internrevision 2021 skall innehålla granskning av extern Compliance, riskkontroll samt återförsäkringsavtal och försäkringsvillkor. Ett ytterligare eventuellt granskningsområde i form av premiesättningsprocessen uppdrogs tidigare arbetsutskottet

att utreda. Arbetsutskottet föreslår, efter att ha bedömt helheten i granskningsuppdraget 2021 ställt mot tidsomfång och kostnadsram, att premiesättningsprocessen inte bör ingå i årets granskning.

§ 12 ORSA-process 2021 med största risker

Styrelsen beslutar

att fastställa bolagets största risker i ORSA-processen 2021 utefter presenterat förslag

Ärende och beslutsunderlag

Compliance Officer redovisar en bruttolista på bolagets potentiellt största risker i ORSA-processen 2021, vilken tidigare remitterats styrelsen efter att först ha framtagits av ORSA-gruppen och därefter behandlats i arbetsutskottet, **bilaga 22.** Styrelsen beslutar att fastställa följande risker:

1. En trend av skolbränder startar som smittar SKFAB:s delägarkommuner och medför att återförsäkrare tappar intresse för affären, där en enskild kommun drabbas av upprepade bränder som får återförsäkrare att exkludera den kommunen kommande årsskifte (ingick 2020)
2. Otillräcklig återförsäkringskapacitet generellt inträder som en följd av externa händelser (ingick 2020)
3. Bolagets finansiella tillgångar tappar under kort tid 30 procent i marknadsvärde (ingick 2020, men då med ett tapp på 50 procent)
4. Fyra nyckelmedarbetare slutar då de rekryteras av annan arbetsgivare, samma verksamhetsår som tre styrelseledamöter lämnar sina uppdrag, vilket även medför kostsamma felhanteringar i verksamheten (ingick 2020, utbyggd med operativ risk relaterat felhanteringar)
5. Kraschscenario som innehåller samtliga risker som valts ut av ovanstående och som inträder under ett och samma verksamhetsår (ingick 2020)

Fortsatt tidplan i ORSA-processen:

- Arbetet med att upprätta ORSA-rapporten inleds vecka 34 då även bolagets aktuarie involveras i processen
- Status i arbetet delges styrelsen på möten den 3 september samt den 22 oktober
- ORSA-rapporten remitteras till styrelsen perioden 26 november - 2 december
- ORSA-rapporten fastställs på styrelsemötet den 10 december
- ORSA-rapporten tillsänds Finansinspektionen och läggs ut på bolagets webbsite under vecka 50

§ 13 Övriga frågor

Inga övriga frågor finns anmälda.

§ 14 Nästa styrelsemöten

Ordförande går igenom datum för kommande styrelsemöten.

- 2/9 kl. 12.00 - 3/9 kl. 13.00 i Uppsala (strategi- och styrelsemöte där slutligt beslut om fysiskt möte tas i början av augusti)
- 22/10 kl. 09.00-11.00 via Teams (alternativt fysiskt möte i det fall att ovanstående möte genomförs via Teams)
- 10/12 kl. 09.00-11.00 via Teams

§ 15 Avslutning av dagens möte

Ordförande tackar för visat intresse och avslutar mötet med en önskan om trevlig sommar.

Vid protokollet:

Roger Nyman

Justeras:

Fredrik Ahlstedt
Ordförande

Justeras:

Mona Kolarby
Ledamot

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Förstudie

Risker i ett klimatanpassat Sverige

Naturolyckor

Förstudie: Risker i ett klimatanpassat Sverige – Naturolyckor

Tidsperiod: september-december 2020
Utförare: Centrum för naturkatastroflära, Institutionen för geovetenskaper, Uppsala universitet
Ansvarig: Johanna Mård och Guðrún Elín Jóhannsdóttir

Kort sammanfattning: Rapporten presenterar resultaten från förstudien ”Risker i ett klimatanpassat Sverige” med fokus på naturolyckor som genomförts under september-december 2020. Förstudien har initierats och finansierats av Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB).

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
MSB:s Kontaktpersoner: Sara Nordmark, 010-240 52 74, Susanne Ingvander, 010-240 41 31

Publ. nr: MSB1777- maj 2021
ISBN: 978-91-7927-152-7

MSB har beställt och finansierat genomförandet av denna förstudie (alt. studierapport). Författarna är ensamma ansvariga för rapportens innehåll.

Innehåll

INLEDNING **4**
Metod 4

1 ÖVERSVÄMNINGAR FRÅN VATTENDRAG **6**
1.1 Förekomst av översvämningar 6
1.2 Framtida risker 2050–2100 8

2 PLUVIALA ÖVERSVÄMNINGAR **10**
2.1 Förekomst av pluviala översvämningar i Sverige 10
2.2 Framtida risker 2050–2100 11

3 STORMAR **13**
3.1 Förekomst av stormar i Sverige 13
3.2 Framtida risker 2050–2100 14

4 SKOGSBRÄNDER **15**
4.1 Förekomst av skogsbränder i Sverige 15
4.2 Framtida risker 2050–2100 17

5 JORDSKRED **19**
5.1 Förekomst av jordskred i Sverige 19
5.2 Framtida risker 2050–2100 21

6 KUSTÖVERSVÄMNINGAR **23**
6.1 Förekomst av kustöversvämningar i Sverige 23
6.2 Framtida risker 2050–2100 24

7 HANTERING AV NATUROLYCKOR **26**
7.1 Hantering av översvämningar 26
Förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn 27
7.2 Hantering av skyfall 27
Förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn 28
7.3 Hantering av stormar 28
7.4 Hantering av skogsbränder 29
Förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn 29
7.5 Hantering av ras och skred 30
Förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn 31
7.6 Hantering av kustöversvämningar 31
Förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn 31

SLUTSATSER **32**

REFERENSER **35**

Inledning

Under sommaren 2020 kontaktades Centrum för naturkatastroflära och Institutionen för geovetenskaper vid Uppsala universitet samt Stockholms universitet och Mittuniversitetet av Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskaps (MSB) samordningsgrupp kring klimatanpassning angående förstudier kring risker i ett klimatanpassat Sverige. Avsikten med förstudierna är att bedöma behovet av fördjupade studier inom olika områden av klimatanpassning, inklusive risker kring elförsörjning (Mittuniversitetet), klimat-och vattenresursrelaterade risker (Stockholms universitet), samt naturolycksrisker (Uppsala universitet). Projektet pågick under tre månader (september-december, 2020) med målet att sammanfatta tidigare framtidsstudier som genomförts och eventuellt identifiera det behov av fortsatta studier som kan finnas inom de områden som de olika universiteten ansvarat för.

Det övergripande syftet för förstudien kring naturolyckor har varit att analysera hur klimatrelaterade naturolycksrisker ser ut i ett framtida CO_2 neutralt och klimatanpassat Sverige år 2050–2100, samt identifiera det behov av fortsatta studier som kan finnas inom just detta område. De naturolyckor som tas upp i denna studie är: översvämningar från vattendrag, pluviala översvämningar, skogsbränder, stormar, ras och skred, och kustöversvämningar.

Vidare har målet med förstudien varit att svara på följande frågor: (i) om det finns en ny geografisk distribution av risker, (ii) hur den samlade riskbilden ser ut utifrån att det sker en ökning av risknivån inom vissa områden och en reducering i andra områden, och (iii) bedöma behovet av fördjupade studier.

Förstudien är uppdelad i två delar, där den första delen behandlar förekomst av naturolyckor i Sverige och ger en överblicksbild av:

- Naturolyckors genererande processer
- Den geografiska och temporala fördelningen av naturolyckor idag
- Hur den geografiska och temporala fördelningen av naturrisker förväntas förändras fram till 2050–2100
- Utpekade riskområden för respektive naturolycka idag och 2050–2100

I den andra delen av förstudien försöker vi belysa hur naturolyckor hanteras samt se över om det finns nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn i ett klimatanpassat Sverige 2050–2100.

Metod

Förstudien utgör endast en sammanställning över publicerade vetenskapliga artiklar och officiella rapporter från organisationer och myndigheter.

För att förstå hur den geografiska och temporala fördelningen av naturrisker förväntas förändras fram till 2050–2100 behöver vi förstå hur den fördelningen ser

ut idag, samt förstå de genererande processerna för de olika naturolyckorna och hur dessa kan komma att förändras med ett varmare klimat.

Först utfördes en litteraturgenomgång för att beskriva de genererande processerna och fördelningen av naturolycksrisker idag, genom att systematiskt söka efter publicerad information om respektive naturolycka och med en geografisk begränsning på Sverige. Även enstaka studier som utförts på större skala (exempelvis Skandinavien eller norra Europa) där Sverige finns representerat har också tagits i beaktande. Liknande litteraturgenomgång utfördes för att sammanställa information kring framtidsstudier av naturolycksrisker i Sverige med begränsningen att framtidsstudierna ska sträcka sig fram till 2050–2100.

Insamling av litteratur och information kring hur naturolyckor hanteras samt hur man arbetar med naturolyckor idag med avseende på anpassnings- och åtgärdsplaner begränsas av att sådan information inte alltid är tillgänglig och att den är utspridd mellan många olika aktörer, vilket förhindrar en systematisk genomgång av litteratur liknande den för fördelning av naturolycksrisker. Sammanställningen i den här förstudien ger därför en generell, kortfattad och möjligtvis en fragmenterad bild över hantering av naturolyckor.

I de följande kapitlen tar vi upp förekomst av naturolyckor idag och hur naturolycksrisker förväntas förändras fram till 2050–2100 samt hur dessa naturolyckor hanteras och om det finns nya behov kring riskhänsyn inom klimatanpassningsarbetet.

1 Översvämningar från vattendrag

Översvämningar är den mest förekommande naturolyckan globalt sett och kan leda till stora förluster både i dödsfall och ekonomisk skada (Blöschl m.fl., 2017; Jongman m.fl., 2015). Översvämningar är även vanliga i Sverige och fast vi är relativt förskonade från större översvämningskatastrofer, så kan de materiella skadorna från översvämningar vara betydande för samhället (MSB, 2018). I det här kapitlet tas översvämningsmönstret i Sverige upp samt vilka översvämningsrisker ett förändrat klimat kan föra med sig.

Översvämningar från vattendrag orsakas av att vattennivån stiger i vattendragen och svämmar över områden som normalt inte står under vatten. Orsaken är ofta kopplad till stor vattentillförsel till vattendrag från kraftiga regn och/eller i samband med snösmältningen, vilket får vattennivån i vattendragen att stiga. Översvämnings-mönstret varierar över landet. Exempelvis har norra delarna av landet ofta höga flöden och mindre översvämningar i samband med snösmältningen, men höga flöden kan även orsakas av kraftiga regn under sommar och höst. I de södra delarna av landet kan höga flöden orsakade av kraftiga regn inträffa under större delen av året (Arheimer och Lindström, 2015; Matti m.fl., 2017). Översvämningar kan också orsakas av isdämning i vattendrag och dammbrott, varav det sistnämnda kan få stora konsekvenser. Ett exempel är dammbrottet vid Hästberga kraftverk i Skåne år 2010 där ca en miljon kubikmeter utströmmande vatten ledde till att en väg och några fastigheter översvämmades nedströms samt att en bro rasade (SOU 2012:46).

Kraftigare översvämningar sker ofta på grund av en kombination av flera faktorer, exempelvis om stor snötillgång smälter snabbt och intensivt, eller om det kommer regn i samband med snösmältningen. Vissa faktorer kan också försvåra översvämningsproblemen, såsom högt havsvattenstånd, eller tjäle och uttorkade jordar som begränsar markens infiltrationsförmåga och vattenlagringskapacitet. Översvämningsrisker påverkas även av människans inverkan, till exempel hur vattendrag regleras, vilka förebyggande åtgärder som finns, samt förändring kring bebyggelse och infrastruktur.

1.1 Förekomst av översvämningar

Under perioden 1901–2010 har ca 190 översvämningar med samhällspåverkan inträffat i Sverige, varav översvämningar från sjöar och vattendrag är den vanligaste typen (70% av inträffade översvämningar) (MSB, 2012). En stor del av översvämningarna har inträffat under senare delen av perioden och är förmodligen ett resultat av både ökad dokumentation av händelser samt ökad sårbarhet för översvämningar i samband med samhällsutvecklingen.

Vattenflöden i Sveriges vattendrag och förekomst av översvämningar varierar över året och drivs av geografiska och storskaliga klimatologiska mönster. I avrinningsområden i nordvästra Dalarna samt Norrland (förutom Gästrikland)

domineras vattenflöden och översvämningar av snösmältning. Med undantag för avrinningsområden i nordvästra fjällen där flödestopparna genereras av både snö- och glaciärsmältning. I Götaland samt stora delar av Södermanland och Uppland domineras vattenflöden och översvämningar däremot av flödestoppar orsakade av regn. Största delen av Svealand och Gästrikland har flödestoppar som är orsakade av både regn och snösmältning (Matti m.fl., 2017). MSB (2018) har i sitt arbete med översyn av områden med betydande översvämningsrisk identifierat 11 områden längs vattendrag (Tabell 1).

Det finns tydliga och statistiskt bekräftade säsongssignaler hos flödesmönstret i Skandinaviens vattendrag (Matti m.fl., 2017). I Sverige är höstfloden generellt sett mindre än vårfloden, förutom i södra Sverige (Teutschbein och Seibert, 2012; Arheimer och Lindström, 2015; Belusic m.fl., 2019). I områden som domineras av snösmältning brukar de årliga flödestopperna inträffa inom loppet av några veckor under våren (Arheimer och Lindström, 2015; Matti m.fl., 2017). I fjällen där flödestopparna genereras av både snö- och glaciärsmältning sker de oftast senare under sommaren (Matti m.fl., 2017). Regngenererade flödestoppar uppstår däremot oftast under hösten och vintern och har inte en lika tydlig topp som vårfloden utan är oftast mer utspridda över några månader (Arheimer och Lindström, 2015; Matti m.fl., 2017).

Över de senaste 100 åren syns inga tydliga statistiskt bekräftade trender i flödestopparnas magnitud eller frekvens i Sverige (Arheimer och Lindström, 2015; Lindström och Bergström, 2004). Generellt verkar dock de årliga flödestopparna ha inträffat tidigare under de senaste decennierna, speciellt inom snösmältnings-dominerade avrinningsområden (Matti m.fl., 2017). Under det senaste halvseklet finns det samtidigt tecken på att höst- och vinterfloden ökat, speciellt i södra Sverige medan sommarflödet minskat (Matti m.fl., 2017; Arheimer och Lindström, 2015). Dessa trender syns däremot inte för data över de senaste 100 åren, vilket kan peka på att 50 år inte är en tillräckligt lång dataserie för trendundersökning i Sveriges klimat (Arheimer och Lindström, 2015). Lindström och Bergström (2004) har tidigare kommit fram till liknande slutsatser.

Tabell 1. Områden med betydande översvämningsrisk från vattendrag.

Städer	Vattendrag
Alingsås	Säveån
Borås	Viskan
Falun	Dalälven
Göteborg	Göta Älv, Mölndalsån, Säveån, Kungsbackaån
Haparanda	Torne Älv
Karlstad	Klarälven
Kristianstad	Helge å
Kungsbacka	Kungsbackaån
Norrköping	Motala ström
Uppsala	Fyrisån
Örebro	Svartån

Källa: MSB 2018.

1.2 Framtida risker 2050–2100

Vattenflöden väntas förändras i samband med ett varmare klimat på grund av förändrad nederbörd, snösmältning och avdunstning, varav vissa delar i landet beräknas få ökade extremflöden medan andra delar väntas få minskade extremflöden (Belusic m.fl., 2019). Detta innebär att det är troligt att vissa vattendrag kommer att få en större klimatpåverkan jämfört med genomsnittet för hela landet (Arheimer och Lindström, 2015).

Tidigare studier pekar på att det kommer att ske ett skifte i de översvämnings-genererande processerna, varav översvämningar orsakade av regn kommer att ha en mer markant effekt i landet (Arheimer och Lindström, 2015). En minskning av 10- och 100-års översvämningar väntas främst i Norrland, men även Svealand (Eklund m.fl., 2015; Arnell och Gosling, 2016; Roudier m.fl., 2016; Belusic m.fl., 2019). Ett 100-årsflöde innebär att det inträffar eller överträffas i genomsnitt en gång under en 100-årsperiod. Samtidigt förväntas en ökning av 100-års översvämningar söderut i landet och främst i de östra delarna, exempelvis Uppsala, Stockholm, Gotland, Kalmar, Blekinge, men även Göteborg på västkusten (Roudier m.fl., 2016). I de södra delarna och främst längs kusterna förväntas en ökning av översvämningar orsakade av regn. Överlag förväntas 100- och 200-årsflöden att öka och bli vanligare i större delar av landet, exempelvis i södra och kustnära Fennoskandia där regn-genererade flöden väntas öka, förutom Norrland och större delen av Svealand där flöden är snösmältningsgenererade (Belusic m.fl., 2019).

Flera studier visar att vårfloderna förväntas bli mindre och ske tidigare i vissa vattendrag på grund av varmare vintrar och mindre snömängd, med upp mot en månad tidigare än idag (Andréasson m.fl., 2004; Rankka och Rydell, 2005; Arheimer och Lindström, 2015; Eklund m.fl., 2015; Roudier m.fl., 2016; Belusic m.fl., 2019). Årliga dagliga högsta flöden i samband med snösmältningen väntas i genomsnitt minska med 1% per år (Arheimer och Lindström, 2015). Samtidigt väntas höstfloder fortsätta bli större på grund av kraftigare regn och mindre snömängd som i vissa fall även kan generera vinterflöden. Höstfloderna väntas öka med cirka 3% per årtionde på grund av mer intensiv nederbörd (Arheimer och Lindström, 2015). Förändrade vår- och höstflöden indikerar en förändring i flödesgenererande processer, med större inflytande av översvämningar orsakade av regn. Gränsen mellan översvämningar orsakade av snösmältning och översvämningar orsakade av regn förväntas därmed att flyttas längre norrut med tiden (Arheimer och Lindström, 2015). I samband med varmare temperaturer väntas också ökad avdunstning som kan orsaka torrare jord och därmed ökad ytavrinning vid regn på grund av minskad infiltrering i jord. Samtidigt väntas också en ökning av extrem nederbörd (Belusic m.fl., 2019). Litteraturen pekar inte ut några specifika riskområden under de kommande 30 åren, men projektioner visar att vissa delar av landet får ökad samt minskad risk för översvämningar. Som nämnts tidigare förväntas 100-årsflöden minska fram till 2050 i Norrlands inland och norra kustland samt delar av Svealand, medans den förväntas öka i nordvästra Norrland, södra Norrlands kustland samt i Götaland (Figur 1). Dessa signaler förstärks också om man ser på projektioner fram till 2100 (Eklund m.fl., 2015).

Figur 1. Förändring (%) av 100-årsflödet mellan referensperioden 1963–1992 och perioden 2021-2050 (från Eklund m.fl., 2015).

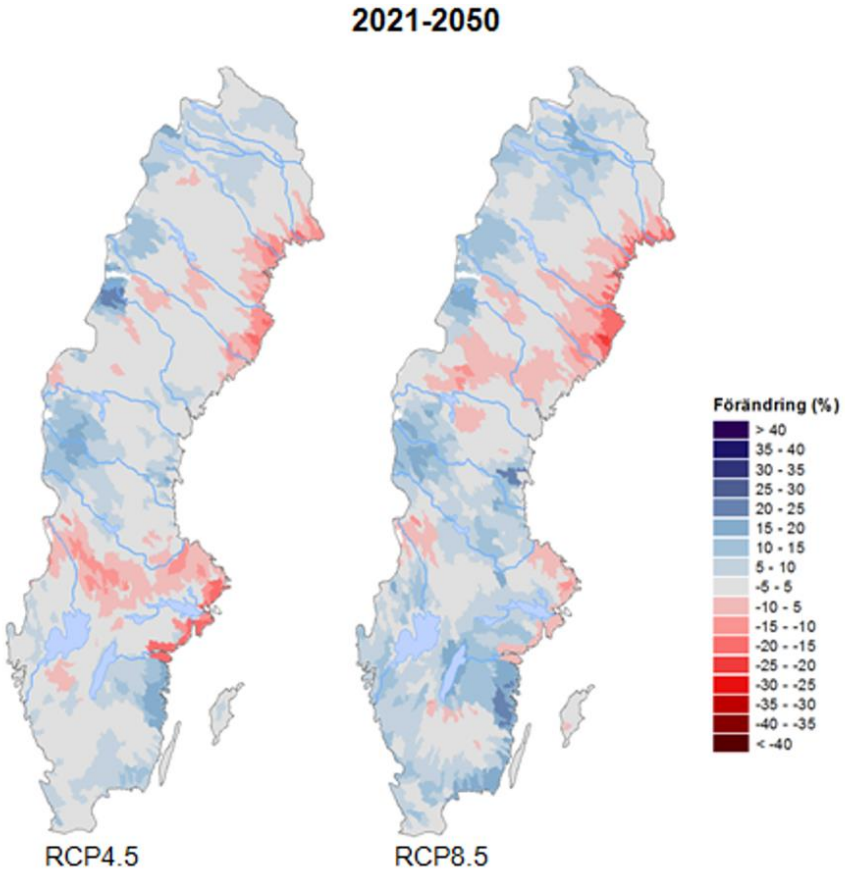

2 Pluviala översvämningar

Pluviala översvämningar från skyfall eller intensiv nederbörd har under de senaste åren drabbat flera städer och resulterat i stora ekonomiska skador (MSB, 2013b). I det här kapitlet tas översvämning från extrem nederbörd upp samt vilka nya risker ett förändrat klimat kan föra med sig.

Översvämning från extrem nederbörd (pluvial översvämning) inträffar när regnvolymer överskrider dränerings- eller infiltrationskapaciteten hos naturliga och konstruerade system, exempelvis när dagvattensystemens avbördningskapacitet överskrids, och resulterar i ytavrinning och att låglänta områden svämmas över med vatten (Sörensen, 2018). Extrem nederbörd som orsakar översvämning kan orsakas av intensiv korttidsnederbörd (under en timme eller kortare) eller mer utspritt över ett eller flera dygn där mycket nederbörd kommer under en längre period och marken blir mättad av vatten och orsakar ytavrinning. Intensiv nederbörd under kort tid benämns ibland som skyfall och definieras av SMHI som minst 50 mm nederbörd under en timme, eller minst 1 mm på en minut (MSB, 2017).

Det var först under 1995 som SMHI upprättade automatstationer som hade tillräcklig hög tidsupplösning för att kunna börja mäta intensiv korttidsnederbörd såsom skyfall. SMHI kartlägger även extrem nederbörd över större områden genom att använda dygnsdata och klassar extrem nederbörd som minst 90 mm över arean 1000 km² under en 24-timmarsperiod (Olsson m.fl., 2017). Det är i huvudsak det kraftiga regnet som är orsaken till översvämning, men händelsen kan försvåras på grund av andra faktorer såsom topografi, markens infiltrationskapacitet, otillräckliga avloppssystem eller andra sårbarheter i samhället. Städer är ofta mer utsatta för översvämningar orsakade av kraftigt regn på grund av modifierad markanvändning och otillräcklig avledning av vatten, och översvämningar förväntas öka i samband med fortsatt förtätning och urbanisering tillsammans med otillräckliga avloppssystem (Sörensen och Mobini, 2017).

2.1 Förekomst av pluviala översvämningar i Sverige

Intensiva skyfall såväl som längre extrem nederbörd (upp till minst 2 dygn) kan inträffa var som helst i landet, även om de är mindre vanliga i Norrland (Olsson m.fl., 2017; Wern, 2012). Under perioden 1996–2017 uppmättes de största nederbördsmängderna under 15 min till 15–40 mm med ett medelvärde på 24 mm och inträffade från Malmö i söder till Saittarova i norr (Olsson m.fl., 2017). Men generellt sett är intensiv korttidsnederbörd (>5mm/15 min) och skyfall (minst 1mm/1 min) vanligast i sydvästra Sverige och mindre vanligt i de norra delarna (Olsson m.fl., 2017). Även om det största uppmätta skyfallet under perioden 1961–2011 inträffade i norra Norrland då Fagerheden år 1997 fick 198 mm under ett dygn (256 mm under två dygn) (Wern, 2012). Extrem nederbörd behöver inte vara kopplad till stor årsnederbörd. Extrema areella tvådygnsregn har drabbat alla landsdelar i Sverige under perioden 1961–2017, varav Norrlandskusten som får stor årsnederbörd också ofta drabbas av extrem tvådygnsnederbörd. Samtidigt så har

Västra Götaland som har störst årsnederbörd i landet inte drabbats oftare av extrem areell tvådygnsnederbörd än övriga Sverige (Olsson m.fl., 2017).

Extrema regn, såsom intensiv korttidsnederbörd, är vanligast under sommaren och kan förekomma i hela landet (Wern, 2012; Olsson m.fl., 2017). Detta stämmer med en studie av Grahn och Nyberg (2017) som tittade på inrapporterade skador till försäkringsbolag som var orsakade av intensiva regn, där flest inrapporteringar skedde under juni-augusti. Skyfall är vanligast på eftermiddagen eller tidig kväll, men kan inträffa under hela dygnet (Olsson m.fl., 2017). Enligt en studie av Wern (2012) ökade extrem nederbörd för punktdata med varaktigheter 1–30 dygn under 1900–1930/40 för att sedan minska fram mot 1970-talet och sedan öka fram till 2011 med högre värden än på 1930-talet. Men huruvida extrem korttidsnederbörd har ökat under de senast årtiondena råder det dock delade meningar om då olika studier visar allt från en eventuell ökning till en minskning i Fennoskandia (Olsson m.fl., 2017; Belusic m.fl., 2019). Vad det gäller skyfall (15 mm/15 min) över de senaste 20 åren (1996–2017), så finns det generellt inga tydliga regionala tecken på varken ökad storlek eller frekvens. Detsamma gäller för dygnsnederbörd på regional nivå sedan 1900 (Olsson m.fl. 2017).

Även om sannolikheten att drabbas av skyfall är högre i vissa delar av landet, är det ett problem som potentiellt kan beröra alla kommuner i Sverige (Olsson m.fl., 2017). Generellt anses alla bebyggda områden vara riskområden när det kommer mer nederbörd än vad ledningssystemen klarar av att hantera. Kapaciteten och konsekvenserna är olika i olika områden, men oftast är dagvattensystemen bara dimensionerade för regn med 10-års återkomsttid. Konsekvenserna (det vill säga eventuell översvämning) beror också ofta på en kombination av flera faktorer, exempelvis typ av ledningssystem och vilka vattenmängder de är designade att hantera, andel hårda (impermeabla) ytor, bebyggelse, tilltäppning av brunnar av löv och skräp och geologiska förutsättningar (Hernebring och Mårtensson, 2013). Vi har inte hittat några studier som visar några utpekade riskområden för extrem korttidsnederbörd eller skyfall, men Stockholm, Göteborg, Malmö och Getinge har drabbats flera gånger under perioden 1950–2007 (MSB, 2020b).

2.2 Framtida risker 2050–2100

Skyfall förväntas att öka i norra Europa och skyfallens intensitet förväntas att öka i Sverige oavsett om årsnederbörden väntas öka eller ej i olika regioner (Olsson m.fl., 2017). Extrem nederbörd förväntas också ske oftare och bli mer intensiva. Enligt regionala klimatmodeller (RCP4.5 och RCP8.5) förväntas bland annat 10-års återkomsttid för nederbörd med varaktighet 1–12 timmar att öka med 10–20% i hela landet till 2050 (Olsson m.fl., 2017). Men den framtida utvecklingen kring skyfall är dock osäker då projektioner ännu är begränsade i sin temporala upplösning (Olsson m.fl., 2017).

Även om nederbörden väntas minska under sommaren och öka under vintern förväntas extrem korttidsnederbörd att öka under sommaren, och betydande ökningar förväntas redan de kommande årtiondena (Belusic m.fl., 2019). Utöver ökad extremnederbörd förväntas ett varmare klimat generera ökad avdunstning, som i sin tur kan orsaka uttorkning av mark som gör jorden mer ogenomtränglig,

vilket i samband med skyfall orsakar snabbare avrinning och ökad risk för översvämning (Belusic m.fl., 2019). Förutom klimatförändringarna förväntas urbanisering, förtätning av bebyggelser och otillräckliga avloppssystem öka risken för framtida översvämningar orsakade av skyfall (Sörensen, 2018). Precis som idag förväntas alla kommuner i Sverige att kunna drabbas av skyfall i framtiden (Anderson m.fl., 2015) och det finns inga specifikt utpekade riskområden inom den vetenskapliga litteraturen. Men städer förväntas vara fortsatt utsatta och sett till historiska data har bland annat Stockholm, Göteborg, Malmö och Getinge varit utsatta vid flera tillfällen under de senaste årtiondena.

3 Stormar

Sverige har drabbats av flera stormar under de senaste årtiondena varav flera har orsakat stora skador. I det här kapitlet tas stormar upp samt vilka effekter ett förändrat klimat kan föra med sig.

Vind uppstår på grund av tryckskillnader i atmosfären vilket får luften att röra sig från områden med högtryck till områden med lågtryck och ju större tryckskillnad desto kraftigare vind. Vind mäts i både hastighet (m/s) och riktning (väderstreck vinden blåser från) och mäts i både medelvindhastighet (mätt över minst 10 minuter) och byvind (högsta vindhastighet under en tvåsekundersperiod). När vindstyrkan når en medelvindhastighet på minst 24,5 m/s klassas det som storm, eller som orkan om medelvindhastigheten uppgår till minst 32,7 m/s. Den högsta uppmätta medelvindhastigheten är 47,8 m/s (Stekenjokk, 18 januari 2017) och den högsta uppmätta byvindshastigheten är 81 m/s (Tarfala, 20 december 1992) (SMHI, 2020).

3.1 Förekomst av stormar i Sverige

Storskaliga stormar i Fennoskandia och Europa är kopplade till cykloner från mellanbreddgraderna, så kallade extratropiska cykloner eller lågtryckssystem. Vanligtvis bildas stormar eller cykloner i Sverige i Nordatlantregionen under vintersäsongen (oktober-mars), då de mest intensiva vinterstormarna från mellanbreddgraderna förekommer (Belusic m.fl., 2019). Stormar är vanligare i de södra delarna av landet jämfört med de norra delarna (MSB, 2013a).

Stark vind kan orsaka skador på skog, bebyggelse och infrastruktur (exempelvis elavbrott), stigande havsvattenstånd, och kusterosion i samband med höga vågor, samt störningar på samhällsviktiga funktioner. Under det senaste årtiondet har Sverige drabbats av flera stormar som har orsakat stora skador. Bland annat Alfrida (2019), Egon och Gorm (2015), Simone, Hilde, Sven och Ivar (2013), och Berit och Dagmar (2011), som tillsammans stormfällde omkring 25 miljoner kubikmeter skog (Skogssverige, 2021).

Tidigare studier visar att stormar har ökat de senaste 40–50 åren (Belusic m.fl., 2019). Feser m.fl. (2015) betonar dock att trenderna i hög grad beror på vilket dataset och vilken tidsperiod som analyseras och lyfter fram att de flesta studier baserade på 100-åriga datakällor visar variationer över årtionden. De drar också slutsatsen att för Sverige (Skandinavien) finns det lika många studier som visar en ökande trend som det finns studier som visar en minskande trend och nästan lika många som inte visar någon tydlig trend (Feser m.fl., 2015). Det finns inte heller några meteorologiska mätningar som visar långtgående trender för en ökning av starkare vindar eller stormar (Belusic m.fl., 2019).

3.2 Framtida risker 2050–2100

Klimatförändringar med ökande temperaturer och fukthalt i atmosfären är gynnsam för att stormar bildas och kan därmed komma att bli mer frekventa och/eller intensiva. Regionala projektioner är emellertid mindre säkra på grund av osäkerhet i förändringar hos storskalig atmosfärisk cirkulation och dess interaktion med lokala värmeförhållanden. Överlag finns inga tydliga projektioner för hur vind och stormar kommer att förändras i ett framtida klimat då många klimatmodeller ger motstridiga svar (Belusic m.fl., 2019). En studie av Lundström m.fl. (2018) visar att årliga maximala vindbyar förväntas att minska något, upp till 1 m/s i norra delen av landet fram till perioden 2071–2100, medans ingen förändring eller möjligtvis en liten ökning förväntas i vissa delar av södra Sverige (upp till 1 m/s). Men i merparten av landet förväntas ingen större förändring. För medelvinden presenteras det inga framtidsscenarios. Samtidigt indikerar tidigare studier som fokuserar på Skandinavien och Östersjöområdet på färre stormar men en ökad intensitet. Senare studier visar att extrema vindar och stormar kan öka lokalt och regionalt, men att det samtidigt är för tidigt att säga om stormar kommer att öka i både styrka och frekvens (Belusic m.fl., 2019). Stormskador kan dock komma att öka på grund av flera faktorer, exempelvis minskad tjäle och högre vattenhalt i marken som kan minska stabilitet i skogar (Andersson m.fl., 2015).

4 Skogsbränder

Skogsbränder är starkt påverkade av klimat, väder och mänskliga aktiviteter (Yang m.fl., 2015). Regnmönstret under sommaren har stor effekt på både brandriskfördelningen och den rumsliga fördelningen av blixtantända bränder i södra Sverige (Ou, 2017; Yang m.fl., 2015; Drobyshev m.fl., 2012). Vind har också en viss effekt, särskilt på västkusten. De flesta bränder i Sverige antänds främst på grund av den mänskliga faktorn, exempelvis via eldning i trädgårdar, gräseldning eller lägereldar i skogen, och dessa bränder brukar oftast vara små då de upptäcks relativt snabbt (Sjöström och Granström, 2020). Större bränder sker oftast i glesbebyggda områden dit det ofta tar längre tid att nå och längre tid innan de upptäcks, och kan orsakas av bland annat blixtnedslag, gnistor från skogsbruksmaskiner eller återantändning av tidigare bekämpade bränder. Att identifiera brandorsak är dock ofta svårt och en stor andel (upp till 37%) av data över brandinsatser har ingen angiven antändningsorsak (Ou, 2017; Sjöström och Granström, 2020). Bara runt 7% av alla bränder har registrerat blixtnedslag som antändningsorsak (Ou, 2017). För större bränder (>0.5 ha) är blixtnedslag ändå den vanligaste orsaken och uppgår till ca 30% av alla kända antändningsorsaker (Sjöström och Granström, 2020). Blixtnedslag kan orsaka större bränder då de oftast inträffar långt ifrån bebyggelser vilket gör att det kan dröja länge tills de larmas in, samt att det tar längre tid för räddningstjänsten att ta sig till platsen på grund av avståndet och det mindre täta vägnätet (Sjöström och Granström, 2020; Pinto m.fl., 2020). Täthet av vägnät, brandgator samt befolkningstäthet är positivt korrelerade till förekomst av bränder, det vill säga fler bränder i tätbebyggda områden, men negativt korrelerade till brändernas storlek (Pinto m.fl., 2020). Skogsbränder har varit mer eller mindre under kontroll sedan 1850-talet och brandytan har sällan överstigit 0,001% av total skogsyta (Drobyshev m.fl., 2012), med undantag för torra somrar med fler antal bränder (exempelvis 1992, 2002, 2008, 2014, 2018).

4.1 Förekomst av skogsbränder i Sverige

Ungefär hälften av räddningstjänstens brandinsatser är mot gräsbränder, som utgör cirka 20% av den brunna ytan (Sjöström och Granström, 2020). Gräsbränders förekomst varierar i landet med störst andel i södra delen av landet och norrut längs östkusten. Skogsbränders förekomst liknar den för gräsbränder, men med mindre tydlig gradient norrut och större andel österut än västerut. Andel yta som har brunnit under perioden 1996–2018 uppgår till ca 3600 ha/år och antal bränder är starkt kopplat till befolkningstäthet (Figur 2; Sjöström och Granström, 2020). De flesta (mindre) skogsbränder sker i tätbebyggda områden medan större bränder oftast sker i glesbebyggda regioner i inlandet (Sjöström och Granström, 2020; Pinto m.fl., 2020).

Det är bara en liten andel av bränder som står för den största andelen bränd mark. Exempelvis utgör de fyra största bränderna tillsammans cirka 30% av den brända arean (Figur 3). Det finns flera faktorer som samspelar och bidrar till att stora bränder förekommer i boreala bältet och Norrlands inland och kust. Det finns

mindre fragmenterad skog i norr och skogens sammansättning ändras från blandskog i söder till barrskog i norr vilket innebär tillgång till mer brännbart material i norr. Mindre befolkningstäthet gör att det kan ta längre tid innan en brand upptäcks och glesare vägnät bidrar till mindre effektivt släckningsarbete (Pinto m.fl. 2020).

Förhållandevis sker fler gräsbränder på Västkusten än i andra regioner (Sjöström och Granström, 2020). Förekomsten av skogsbränder ökar söderut i landet och även österut, bortsett från större städer, och brandrisken ökar också söder- och österut (Sjöström och Granström, 2020; Pinto m.fl. 2020; Ou, 2017). Östra Svealand har generellt flest högriskdagar och högst brandrisk över året, följt av Götaland och Norrlandskusten, medan Norrlands inland och sydvästra Sverige har mindre brandrisk (Sjöström och Granström, 2020). Skåne urskiljer sig när det kommer till skogs- och gräsbränder. Här finns mindre skog än i övriga landet och den skog som finns har en högre andel lövträd samt att en stor andel av marken används till jordbruk, vilket tillsammans minskar andel brännbar mark (Sjöström och Granström, 2020). Så även om Skåne har många högriskdagar sker inte så många bränder som förväntat.

Både skogs- och gräsbrandssäsongen är ungefär lika långa och sträcker sig från mars till oktober och södra Sverige har generellt en längre brandsäsong än norra Sverige (Sjöström och Granström, 2020; Drobyshev m.fl., 2012; Ou, 2017). Gräsbränder är vanligast under våren innan växtsäsongen tar fart och sker främst under mars-maj med en topp i april (Sjöström och Granström, 2020). Öland och Gotland har ofta en dubbel gräsbrandssäsong med en extra topp i augusti på grund av sommartorka. Flest skogsbränder och störst brandyta sker under sommaren (maj-juli) och vanligtvis är mindre bränder vanligast under maj och juni medan de största bränderna brukar inträffa under juli (Ou, 2017; Sjöström och Granström, 2020). Brandsäsongen i Norrland (april-september) börjar ungefär en månad efter södra Sverige på grund av snösäsongens längd (Ou, 2017).

Figur 2. Antal skogsbränder per ytenhet och år mot befolkningstätheten i respektive region (vänster graf), och andel av alla skogsbränder med area >0.5 ha mot befolkningstätheten i respektive region (från Sjöström och Granström, 2020).

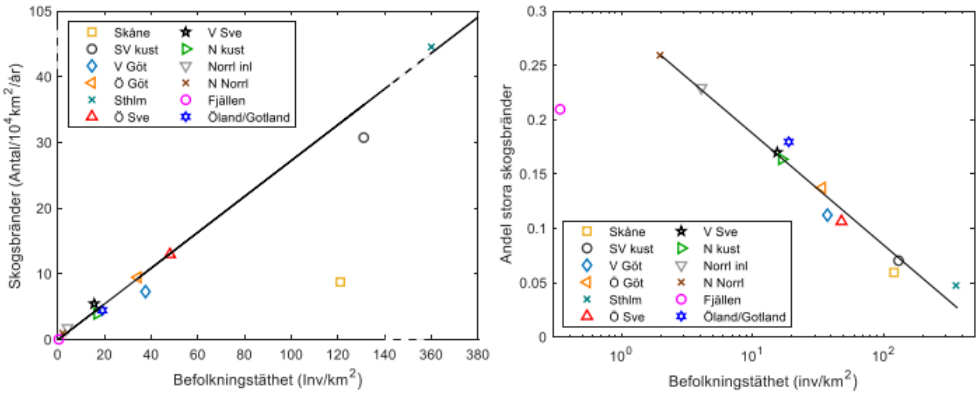

Ur ett historiskt perspektiv är antalet skogsbränder i Sverige idag relativt få (Drobyshev m.fl., 2012; Clear m.fl. 2014). Dendrokronologiska rekonstruktioner visar att skogsbränder idag är 1–2 storleksordningar lägre än under 1500–1800-talet (Drobyshev m.fl., 2012). Efter att det industriella skogsbruket infördes i slutet av 1800-talet skedde färre skogsbränder och sedan förra seklet har årlig brandyta varit relativt konstant. Men under de senaste åren har det skett en ökning av skogsbränder. Områden som pekas ut att ha större brandrisk (baserat på brandriskindex, FWI) är östra Svealand (Östersjölandskapen) och Gotland samt östra Götaland och Norrlandskusten (Sjöström och Granström, 2020).

Figur 3. Kumulativ bränd area för alla incidenter upp till en viss area mot varje enskild incidents area. Linjen representerar en logaritmisk anpassning (från Sjöström och Granström, 2020).

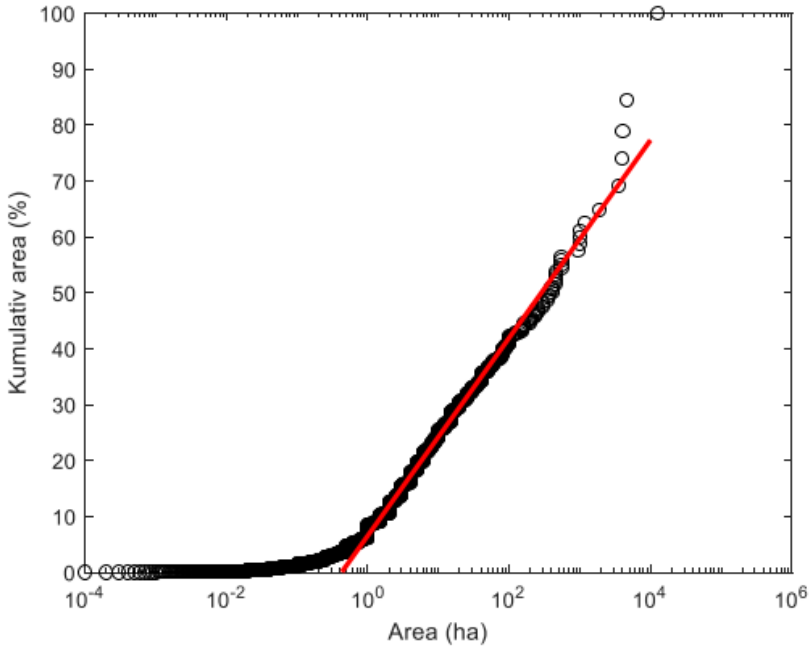

4.2 Framtida risker 2050–2100

Enligt regionala klimatmodeller (RCP4.5 och RCP8.5) förväntas högre medeltemperaturer och ökad sommartorka och brandrisk i främst södra Sverige, särskilt fram mot 2100. En ökad temperatur kan påverka bränder genom att atmosfärens förmåga att hålla vattenånga leder till en ökad avdunstning vilket kan minska bränslets fuktighet, och varmare förhållanden kan också leda till ökade blixtnedslag och förlängd brandsäsong (Flannigan m.fl., 2013). Sommartorka och brandrisk förväntas minska i norra Sverige jämfört med de södra delarna fram till 2050, även om enstaka år kan förväntas vara mycket torra med hög brandrisk (Ou, 2017, Yang m.fl., 2015). Markfuktigheten som kan bidra med en viss avkylning förväntas minska och i ett framtida torrare klimat kan en värmebölja därför förstärkas eftersom temperaturen stiger ytterligare över torr mark (Sjökvist m.fl., 2019). Kronbränder av hög intensitet kan också bli mer frekventa i framtiden (Flannigan m.fl., 2013).

Väderrelaterad brandrisk förväntas öka för de områden som redan har hög brandrisk, såsom södra Sverige och särskilt östersjöregionen (Sjökvist m.fl., 2016; Sjökvist m.fl., 2013; Yang m.fl., 2015; Flannigan m.fl., 2013). Förekomsten av skogsbränder förväntas att generellt öka i framtiden både till antal och yta och främst i södra Sverige (Andersson m.fl., 2015; Ou, 2017; Belusic m.fl., 2019; Sjöström och Granström, 2020; Eriksson m.fl., 2016). Brandrisksäsongen förväntas förlängas med upp till någon vecka i norr och två veckor i södra Sverige fram till 2050. Fram mot 2100 förväntas brandrisksäsongen utökas ytterligare med upp till en månad och tidigareläggas cirka 40 dagar i främst Svealand och Götaland (Sjökvist et m.fl., 2016). Samtidigt kommer högriskperioder att öka gradvis i antal och längd mot 2100 och redan vid 2050 förväntas högriskperioder öka i längd och förekomma i genomsnitt under två av varje tre år i Götaland och södra Svealand. Men det är oklart hur frekvensen av blixtnedslag och dess påverkan på bränder kommer att ändras i framtiden (Belusic m.fl., 2019).

Sommaren 2018 var en extrem sommar ur torka- och brandsynpunkt och överskred de förhållanden som kan förväntas av framtida klimatmodeller oavsett scenario, och sannolikheten för en sommar liknande den år 2018 är hög och förväntas förekomma igen. Tidigare utpekade områden med högre brandrisk, såsom östra Svealand och Gotland samt östra Götaland och Norrlandskusten kommer att fortsättningsvis att vara utpekade som riskområden, då brandrisk förväntas öka i redan utsatta områden (Sjökvist m.fl., 2019).

5 Jordskred

Både ras och skred är exempel på snabba massrörelser. Skred eller jordskred uppstår när en sammanhängande jordmassa kommer i snabb rörelse och beroende på jordart och vatteninnehåll kan de ha olika karaktär (exempelvis kvicklera och slamströmmar). Vid ett ras rör sig enskilda partiklar som block, sten, grus- och sand fritt i förhållande från varandra, och sker vid bergväggar samt i grus- eller sandbranter. I Sverige förekommer oftast skred i samband med snösmältning, tjällossning och perioder då det regnar mycket (MSB, 2020a). Exempelvis så sker moränskred och slamströmmar ofta när jorden blivit vattenmättad efter regnperioder eller i samband med snösmältning (MSB, 2020a; Fallsvik m.fl., 2007).

Orsakerna till skred kan vara primära, dvs. långvariga faktorer i berg eller jord där topografi, geologi, hydrologi och jordlagers bärförmåga är de viktigaste förutsättningarna för skred. Bland annat kan stabiliteten i berg påverkas av grundvattentryck, -flöde, istryck och svälltryck i lermineral (Lundström m.fl., 2018). Skred sker i silt- och lerjordar, bland annat i glaciala leror (Shahri m.fl., 2019), men kan också ske i vattenmättade siltiga och leriga moräner (MSB, 2020a; Hedfors och Rodhe, 2018). Skred kan orsakas av både naturliga och antropogena faktorer som exempelvis nederbörd och naturell erosion eller markanvändning och byggande (Andersson-Sköld m.fl., 2013).

Jordtyp, som nämnts ovan, jorddjup och sluttning anses vara de viktigaste faktorerna för skred (Shahri m.fl., 2019). De flesta skred uppstår där jorden är 10–15 m, men få uppstår där den är >30 m eller <5 m (Shahri m.fl., 2019). Skred inträffar vanligtvis där marklutningen är tillräckligt stor (Hedfors och Rodhe, 2018), exempelvis >10% för lerskred (MSB, 2020a). De kan dock också förekomma på flackare ler- och siltmarker på grund av olika naturliga eller mänskliga faktorer såsom höga portryck, markvibrationer, hållfasthetsminskning efter kemiska processer, avschaktning, muddring eller pålastning (Hedfors och Rodhe, 2018). De skred som inträffar idag beror ofta på oaktsam markanvändning (Hedfors och Rodhe, 2018).

5.1 Förekomst av jordskred i Sverige

Västra Götalands och Värmlands län samt längs Norrlandskusten anses vara Sveriges mest skredkänsliga områden och det är också här som merparten av landets skred har inträffat (Hågeryd m.fl., 2007; MSB, 2020a). Det finns även en betydande jordskredsbenägenhet i sydvästra Svealand och nordvästra Götaland (det vill säga kring Vänern och längs nordvästra kusten) samt östra Svealand och mot Norrlands östkust. I dessa områden finns det skredkänsliga finkorniga jordarter såsom lera och silt samt spår av stora jordskred (Fallsvik m.fl., 2007). De sydvästra delarna har även gynnsamma förhållanden för kvicklera. Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) har sammanställt en GIS-databas över förutsättningar för jordskred i finkorniga jordarter med utpekade aktsamhetsområden (SGU, 2021a) som också till stor del sammanfaller med områden med tidigare jordskred (Hedfors och Rodhe, 2018). Ett genomgående mönster för tidigare inträffade skred är att de flesta har skett vid större åar och älvdalgångar (Hågeryd m.fl., 2007). Exempelvis så har omkring 97% av skreden i Västra Götalands län skett inom Göta älvs, Säveåns, Viskans och Lidans

dalgångar (Hågeryd m.fl., 2007). Det finns idag skredriskkartering av tre vattendrag: Säveån, Norsälven och Göta älv (SGI, 2019). Arbete pågår för Ångermanälven, Viskan, Motala ström, Luleälven och Gullspångsälven som anses som ytterligare prioriterade vattendrag för skredriskkartering i en rapport om förnyad prioritering (SGI, 2019).

Figur 4. Översikt över finkorniga jordars skredbenägenhet från SGU:s och Statens Geotekniska Institut (SGI) databaser (SGU, 2021b).

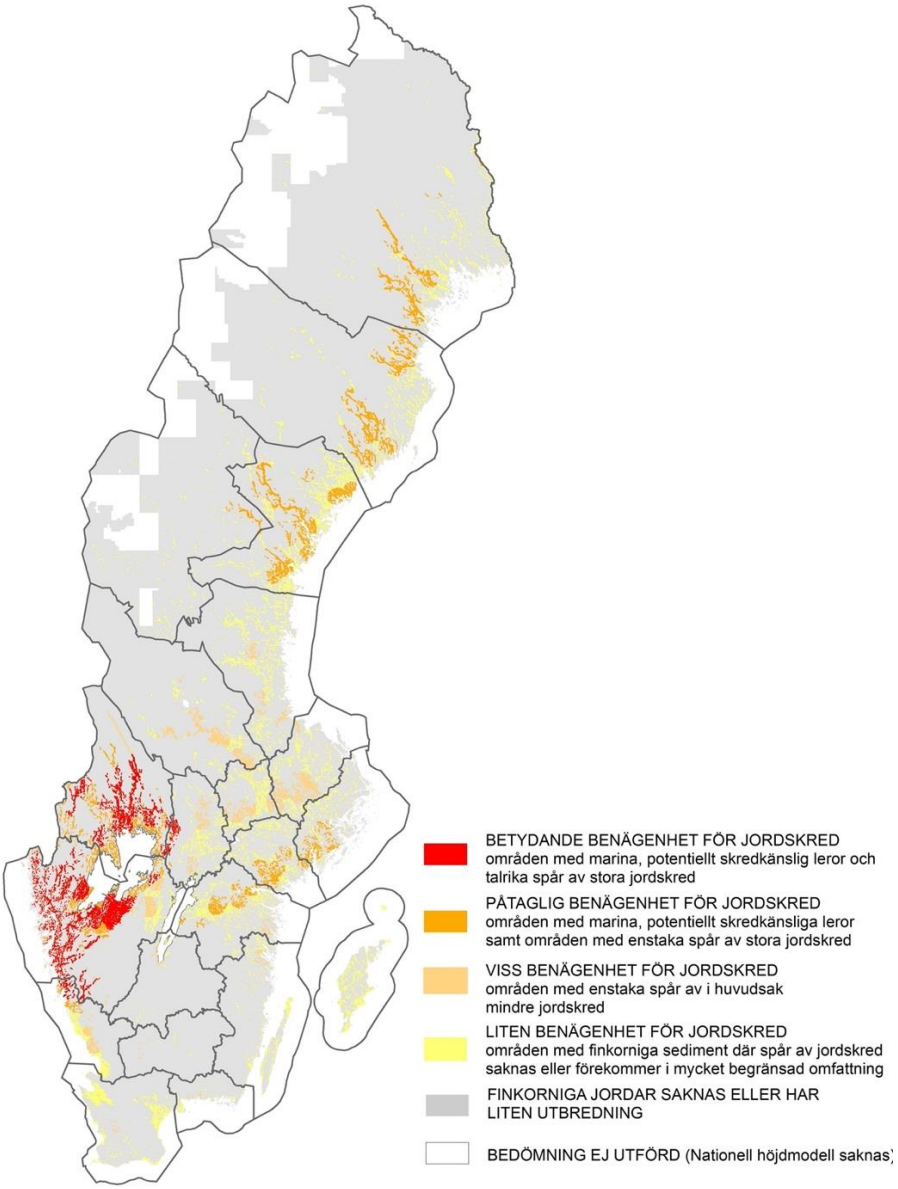

Regionala skillnader för förekomst av jordskred beror på olika geologiska förutsättningar, utbredning och egenskaper av leror, uppbyggnad av jordlager, topografi och erosion (Hedfors och Rodhe, 2018). De flesta skred inträffar på obebyggd mark (Viberg m.fl., 2001). Moränskred och slamströmmar inträffar oftast när jorden har blivit vattenmättad efter regnperioder eller i samband med

snösmältning. De är mindre vanliga än jordskred och sker huvudsakligen i fjällen men kan också förekomma i moränslänter på andra platser i landet (Hedfors och Rodhe, 2018; Fallsvik m.fl., 2007). När skred inträffar skiljer sig något mellan de norra och södra delarna av landet. I Norrland är skred vanligast under februari-maj, medan skred är vanligast under augusti-december i Svealand och Götaland (MSB, 2020a).

I SGI:s skreddatabas finns omkring 1000 inträffade skred och ras i finkorniga jordarter registrerade. Merparten av de registrerade jordskreden har skett efter 1900 (Andersson-Sköld m.fl., 2013; MSB, 2020a), varav de flesta har varit små och utan betydande skador. Skred större än en hektar sker i genomsnitt med två till tre års mellanrum (Viberg m.fl., 2001), medan större jordskred som orsakar stora skador är relativt sällsynta och har inträffat färre än tio gånger under de senaste 70 åren (Hedfors och Rodhe, 2018). Exempel på större skred som har genererat stora ekonomiska skador är Surte (1950), Göta (1957), Jordbro (1972), Tuve (1977), Vagnhärad (1997) och Småröd (2006)(Hedfors och Rodhe, 2018). Mindre skred kan dock också orsaka stora skador om de sker i sårbara områden. Före 1850 var jordskred främst påverkat av klimat och landhöjning, men mänskliga ingrepp har troligen bidragit till en ökning av stora skred under 1900-talet (Hågeryd m.fl., 2007).

5.2 Framtida risker 2050–2100

Klimatförändringarna kommer att påverka förekomst av ras och skred via förändrad stabilitet genom exempelvis ökad erosion, förändrade vattennivåer och förändringar i växtlighet (Andersson-Sköld m.fl., 2013). Sannolikheten för skred ökar exempelvis med ökad nederbörd inom områden som redan är skredbenägna, såsom västra och östra Götaland och längs norrlandskusten (Andersson m.fl., 2015). Sedan finns det ytterligare områden som kan ha otillräckligt stabila slänter för framtida förhållanden (Hedfors och Rodhe, 2018). Exempelvis kan ökad nederbörd och skyfall öka antal ytliga skred i såväl naturliga som schaktade slänter. Ökat antal dagar med kraftigt regn och skyfall ökar sannolikheten för slamströmmar och ras i sand- och moränslänter. Detta innebär problem främst i den norra delen av landet (Lundström m.fl., 2018).

I västra Norrland förväntas även ett ökat 100-årsflöde i vattendragen öka sannolikheten för slamströmmar och erosion (Lundström m.fl., 2018). Samtidigt förväntas vattendrag i Södra Sverige få fler dagar med lågflöde, och vid snabbt minskande flöden kan minskat mothåll i slänter leda till ökad sannolikhet för ras och skred (Lundström m.fl., 2018). Lägre vattennivåer i sjöar kan få liknande effekt och minska slänters stabilitet och på så vis öka sannolikheten för ras och skred. Detta är aktuellt för, exempelvis Vänern, Vättern och Hjälmaren (Lundström m.fl., 2018). Kusterna i södra Sverige förväntas drabbas av ökad erosion, ras och skred såväl som översvämningar, varav Halland, Skåne, Blekinge, östra Småland, Öland och Gotland är särskilt utpekade (Lundström m.fl., 2018). Förändrade grundvattennivåer kan också påverka sannolikheten för skred. Högre grundvattennivåer kan generera en minskning i jordens hållfasthet som i sin tur kan öka sannolikheten för ras och skred (SGI, 2019; MSB, 2020a; Lundström m.fl.,

2018). Lägre grundvattennivåer kan ibland torka ut vegetation så att rötternas stabiliserande inverkan försvinner vilket ger mindre skydd mot erosion och sämre stabilitet. Detta kan i sin tur öka sannolikheten för ras och skred, särskilt i samband med ökad nederbörd och skyfall (Lundström m.fl., 2018). Samtidigt kan lägre grundvattennivåer orsaka konsolidering av exempelvis leror vilket ger en ökad hållfasthet och därmed bättre stabilitet (Lundström m.fl., 2018).

Enligt en studie av Fallsvik m.fl., 2007, förväntas västra Sverige såväl som Norrlands kustland, Västernorrlands län och delar av Västerbotten och Gävleborgs län att få en ökad frekvens av ras och skred beroende på ökad nederbörd, avrinning och portryck. En ökning av ras och skred väntas även i områden som har förutsättningar för ras och skred i ler- och siltslänter, såsom Dalarna, Värmland, Närke, Västmanland, Uppland och Södermanland samt inom mindre områden i Östergötland och Småland. Samtidigt väntas vissa delar av landet få oförändrade eller mindre problem med ras och skred på grund av oförändrade vattenflöden i kombination med mer avdunstning och mindre erosion (Fallsvik m.fl., 2007; Lundström m.fl., 2018). Bland annat Mälardalen längs Södermanlandskusten och i delar av Östergötland och Småland. Benägenhet för ravinutveckling förväntas öka i Svealand, södra och västra Götaland och delar av Norrlands inland på grund av ökad nederbörd och avrinning. Likaså förväntas benägenheten för moränskred och slamströmmar att öka i större delen av Jönköpingstrakten, norra Svealand, södra Norrland samt dess fjälltrakter på grund av ökad sommarnederbörd och frekvens av kraftigt regn. Norra Norrlands inland blir dock oförändrat eftersom intensiva regn förväntas bli mindre (Fallsvik m.fl., 2007). För modellerna som presenteras i studien har det dock gjorts vissa förenklingar som bör beaktas. Exempelvis har man antagit att det finns linjära samband mellan nederbörd och slamströmmar och till viss del förbisett lokala faktorer såsom topografi och geologi (Fallsvik m.fl., 2007). Slutligen kan klimatförändringarna också öka risker för skred under andra perioder än de som har mest frekvens idag, dvs. februari till maj i Norrland och augusti till december i Svea- och Götaland (MSB, 2020a).

6 Kustöversvämningar

Förhöjda (extrema) havsnivåer orsakas av den kombinerade effekten av medelhavsvattenstånd, tidvattenstånd, stormfloder och en dynamisk vågkomponent. Om flera av dessa faktorer samverkar kan det resultera i kustöversvämning (Whal m.fl., 2018; Nerheim m.fl., 2017; Vitousek m.fl., 2017). Lokala effekter såsom havsbottens batymetri och kustlinjens form kan också ha en stor inverkan på stormflodens eller kustöversvämningens storlek (Quante och Colijn, 2016; Nerheim m.fl., 2017). Den stigande medelhavsnivån är ytterligare en komponent som tillsammans med andra faktorer kan orsaka långsiktiga förändringar av extrema havsnivåer och kustöversvämning (Church m.fl., 2013; Seneviratne m.fl., 2012). Flera studier pekar på att förändringar hos stormfloder och vågor också kommer att ha en betydande roll för havsnivåförändringar, men regionspecifika projektioner över förändringar hos stormar är dock av låg konfidens (Church m.fl., 2013; Hyeronimus och Kalén, 2020). Framtida havsnivåer inklusive kustöversvämningar kommer också att påverkas av den pågående landhöjningen sedan den senaste nedisningen, vilket i vissa delar kompenserar medelhavsnivåhöjningen (Nerheim m.fl., 2017).

6.1 Förekomst av kustöversvämningar i Sverige

I Östersjön blir havsvattenståndet oftast som högst i norra Bottenviken samt i de södra delarena (Schöld m.fl., 2017). Öresund och Västkusten får ofta högre havsvattenstånd än norra delarna av Östersjön och södra Bottenhavet (Schöld m.fl., 2017; Nerheim m.fl., 2017). Att havsnivåerna inte är lika höga längs kusten kan sannolikt förklaras med kustens utformning och olika väderförhållanden. Södra Bottenhavets kuststräcka som sträcker sig österut är exempelvis öppnare för nordliga vindar och har därför något högre högsta beräknade havsvattenstånd än kusten norrut (Nerheim m.fl., 2017). I Bottenviken kan havsvattenståndet vara relativt högt före en storm vilket kan gynna förutsättningar för mycket höga vattenstånd under själva stormen. I Östersjön verkar havsvattenståndet före storm ha störst effekt på stormfloders höjd medan stormeffekten däremot är den viktigaste mekanismen för höga stormfloder längs Västkusten (Schöld m.fl., 2017; Nerheim m.fl., 2017).

Förekomst av högt havsvattenstånd har varierat mycket mellan årtionden (Nerheim m.fl., 2017). I Bottenviken är höga vattenstånd relativt vanliga längs den norra kusten, men från Bottenhavet till och med södra Östersjön är höga havsvattenstånd tämligen ovanliga. Vid Sveriges sydligaste spets är de dock mer frekventa och i Öresund och längs Västkusten är de mycket vanligare. Högt vattenstånd kan däremot dröja kvar längre i Östersjön eftersom det är utgångsläget före en storm som är mest avgörande för hur höga havsnivåerna blir (Schöld m.fl., 2017). Stormar som orsakar stora havsnivåhöjningar inträffar oftast på hösten och vintern (Nerheim m.fl., 2017; Schöld m.fl., 2017) och extrema havsnivåer är vanligast under vintern (Hyeronimus och Kalén, 2020). Efter översvämningsdirektivets andra cykel har 16 områden vid havet identifierats som riskområden (Tabell 2; MSB, 2018).

Tabell 2. Områden med betydande översvämningsrisk från havet.

Städer	Städer
Göteborg	Landskrona
Halmstad	Malmö
Helsingborg	Skanör/Falsterbo och Höllviken/Ljunghusen
Kalmar	Stenungsund
Karlshamn	Stockholm
Karlskrona	Trelleborg
Kristianstad/Åhus	Uddevalla
Kungsbacka	Ystad

Källa: MSB, 2018

6.2 Framtida risker 2050–2100

Förändringar i medelhavsvattenstånd på grund av ett varmare klimat kommer inte att vara homogen längs Sveriges kust eftersom landet fortfarande genomgår en landhöjning (isostatisk upplyftning) i olika hastigheter sedan den senaste nedisningen (Nerheim m.fl., 2017). Landhöjningen är snabbast (relativt geoiden) vid Bottenvikens kust i Norra Kvarkenområdet med ungefär 10 mm/år och allt långsammare i alla riktningar därifrån. I Sverige är landhöjningen långsammast längst ned i södra Sverige, med exempelvis hastigheter på knappt 1 mm/år i Skåne (Vestøl m.fl., 2019). Landhöjningen kommer till en början att motverka havsnivåhöjningen i olika grader i olika delar av landet. Där landhöjningen är som snabbast kan det dock komma att bli problem med en sjunkande havsnivå snarare än en stigande, även under klimatscenario RCP 8.5 (Nerheim m.fl., 2017; Hyeronimus och Kalén, 2020). År 2100 förväntas havsnivån ligga under dagens nivå längs norra Östersjökusten medan upp till nästan 70 cm havsnivåhöjning är prognosticerat längst ner i söder (Hyeronimus och Kalén, 2020).

Den geografiska skillnaden i medelhavsnivån syns också tydligt i prognoser för framtida extrema havsvattenstånd (Hyeronimus och Kalén, 2020). Enligt klimatscenario RCP 2.6 för år 2100 förväntas dagens havsnivå med 100-års återkomsttid att återkomma oftare än var 20:e år på respektive mätstation i södra Östersjön. För klimatscenario RCP 8.5 förväntas samma mönster fast redan för år 2060. Generellt förväntas havsnivåer som idag anses vara ovanliga (100-års återkomsttid) att bli relativt vanliga för alla RCP scenarier i södra Östersjön fram mot seklets slut (10–50-års återkomsttid för RCP 2.6 och 5–30-års återkomsttid för RCP 8.5). I norra Östersjön förväntas däremot dagens havsnivå med 100-års återkomsttid att ha en återkomsttid på över 200 år för alla mätstationer redan 2045 under RCP2.6. Det är värt att nämna att i dessa beräkningar har inte påverkan av lokala förändringar hos stormar kvantifierats eftersom det finns mycket osäkerheter kring hur dessa kommer att utvecklas (Hyeronimus och Kalén, 2020).

Södra Östersjön pekas generellt ut som ett område som i framtiden förväntas bli mer utsatt för extrema havsvattenstånd. Där bland annat Malmö och Simrishamn pekas ut som områden där dagens 100-års återkomsttid kommer att kortas ner mest fram till år 2050, till en återkomsttid runt 5–10 år oavsett framtidsscenario (Hyeronimus och Kalén, 2020).

7 Hantering av naturolyckor

Klimatanpassning i Sverige fokuserar på att minska de sårbarheter som samhället kan stå inför i samband med klimatförändringar, och klimatanpassningsarbetet har utvecklats kontinuerligt från klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) till dagens nationella strategi för klimatanpassning (SOU 2017/18:163). Arbetet styrs av lagar och regler, och ett återkommande inslag i uppdaterade klimatanpassningsstrategier är ett förtydligande kring samordning, mandat och ansvar kopplat till klimatanpassning. Länsstyrelserna har i uppdrag att vara drivande och samordna klimatanpassningen regionalt, och Boverket, med bistånd från SMHI, SGI, MSB och länsstyrelserna, är exempelvis den samordnande myndigheten för klimatanpassning i förhållande till bebyggelse (SOU 2017:42). Kommuner förväntas vidare ta hänsyn till risker kopplade till klimatrelaterade naturolyckor på den byggda miljön i sin översiktsplan (exempelvis via kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser). Myndigheterna~~s~~ redovisar årligen sitt klimatanpassningsarbete till SMHI. Redovisningen från 2019 visar att de utmaningar som kommuner oftast har prioriterat i sitt klimatanpassningsarbete är förebyggande åtgärder mot översvämningar och ras och skred som hotar samhällen (Sjöberg m.fl., 2020). Mer information kring Sveriges klimatanpassning och de lagar och reglar som styr arbetet finns på www.klimatanpassning.se.

Här nedan presenteras översiktlig information kopplat till hantering av de naturolyckor som tas upp i förstudien. Följt av förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn för respektive naturolycka.

7.1 Hantering av översvämningar

År 2007 antog EU ett nytt direktiv om översvämningsrisker och MSB ska i enlighet med översvämningsdirektivet och enligt förordning (2009:956) göra bedömningar kring översvämningsrisker för varje vattendistrikt i Sverige. Den första bedömningen gjordes 2011 (cykel 1) där 18 områden identifierades kunna ha betydande konsekvenser av en översvämning. Inför den andra bedömningen (cykel 2) hade fler metoder utvecklats (bland annat nya höjddata för översvämnings-kartering och inkludering av kustöversvämningar) vilket resulterade i totalt 25 områden som identifierades kunna ha betydande översvämningsrisk, varav 11 för översvämning av vattendrag (Tabell 1). En del områden som identifierades under cykel 1 uppfyllde inte de nya krav som sattes upp för cykel 2, exempelvis utifrån den nya översvämningskarteringen eller att fokusområden med risk för översvämning har ändrats.

Utifrån dessa identifierade områden framställer MSB hotkartor medan länsstyrelser framställer riskkartor eller riskhanteringsplaner. MSB:s översvämningskartering (hotkartor) visar områden som hotas av översvämning när vattenflöden uppnår en viss nivå (50-, 100-, 200-årsflöde samt beräknat högsta flöde). Syftet med karteringen är att underlätta planeringsarbetet för kommuner och länsstyrelser samt ett stöd för räddningstjänstens planering av insatser. Kommuner som identifierat riskområden för översvämningar kan i sin tur söka statsbidrag hos MSB för

förebyggande åtgärder. Exempelvis sökte 14 kommuner under år 2020 omkring 240 miljoner kronor för 19 förebyggande åtgärder mot naturolyckor såsom ras, skred och översvämningar.

Översvämningshanteringen i Sverige är främst baserad på förberedelser, försäkringar och till viss del skyddsbarriärer, vilket främst är ett resultat av översvämningarnas natur i Sverige. Med tanke på variationen i översvämningsrisker i landet behöver åtgärder anpassas till lokala förhållanden. Den starka kommunala självförvaltningen innebär att översvämningsriskåtgärder främst initieras, finansieras och genomförs på lokal nivå. Resurseffektiviteten är emellertid också starkt beroende av tillgången på mänskliga, kunskaps- och ekonomiska resurser hos kommunerna och dessa resurser varierar över hela landet (Ek m.fl., 2016; Sjöberg m.fl., 2020). Enligt flera rapporter (Ek m.fl., 2016; Becker m.fl., 2020) saknas det ett bättre helhetsperspektiv på nationell nivå för hantering av översvämningsrisker i Sverige. Både hanteringen och ansvaret anses vara splittrat mellan olika aktörer, vilket gör tydligare strategier och mål på nationell nivå viktiga för att få en helhetsbild över översvämningsriskerna.

Förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn

Mot bakgrund av klimatförändringarna och dess effekter på översvämningsrisken kan det finnas anledning att ompröva vad som är det mest effektiva valet och kombinationen av åtgärder. För att ta fram riskanalyser för översvämningar används i allmänhet historiska data, vilket innebär en risk för att hänsyn inte tas till ändrade framtida översvämningsförhållanden på grund av klimatförändringarna. Kunskapen om detta måste ökas och räknas in i riskhanteringsplaner, exempelvis i risk- och sårbarhetsanalyser (RSA). RSA pekas också ut som ett verktyg för att integrera klimatanpassningen, men tidsspannet för RSA är ofta kortare (1–10 år) och tar främst hänsyn till extrema väderhändelser, medan klimatanpassning kräver längre tidsperspektiv för att ta hänsyn till klimatförändringar. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har tagit fram en vägledning kring vilka aspekter inom klimatanpassningen som kan inkluderas i kommunal RSA och vilka som faller utanför (Andersson-Sköld m.fl., 2012). Men då översvämningshanteringen i Sverige har upplevts som relativt fragmenterat (Ek m.fl., 2016), finns det behov av nationellt stöd och ett förtydligande av roll- och ansvarsfördelning i riskhanteringsprocessen samt behov av regional eller nationell samverkan (Andersson-Sköld m.fl., 2012). Ett viktigt bidrag till arbetet kan vara en reviderad och uppdaterad klimatstrategi där målsättningar är tydliga, vilket kan bidra till en mer sammanhängande och tydlig plan för översvämningshantering från nationell till lokal nivå (Ek m.fl., 2016).

7.2 Hantering av skyfall

För att minska skador från översvämningar orsakade av extrem nederbörd behövs en beredskap för hur de ska hanteras. Skyfallskarteringar utförs på kommunnivå och under 2017 publicerade MSB en vägledning för skyfallshantering (MSB, 2017). På lokal nivå sker kontinuerliga förbättringsåtgärder i avloppsystemen för att försöka minska dagvattenmängden som avleds i ledningssystem, vilka normalt sett är

dimensionerade för att klara 10-års regn (Hernebring och Mårtensson, 2013). Kombinerade avloppssystem, där dagvatten och spillvatten avleds i samma rör, ses som särskilt problematiska. De står för en stor andel källaröversvämningar (Sörensen, 2018; Svenskt Vatten, 2016) och behöver uppgraderas. Förslag har tagits fram för att implementera säkerhetshöjande åtgärder i avloppssystem mot källaröversvämningar (Svenskt vatten, 2016; Hernebring och Mårtensson, 2013). Blå-grön infrastruktur har också införts i flera kommuner med exempelvis fördröjningsdammar och konkava grönområden (Sörensen, 2018), men behovet av plats är en utmaning. Dessa lokala åtgärder vidtas främst i nybyggnadsområden men även i äldre bebyggelser (Hernebring och Mårtensson, 2013). Exempel på andra åtgärder är v-formade skyfallsvägar som leder bort vatten vid skyfall samt flödestoppsutjämning genom utjämningsmagasin (Hernebring och Mårtensson, 2013). Boverket tillhandahåller också mycket information kring skyfall och dagvattenhantering i bebyggd miljö och Linköpings univeristet har tillsammans med SMHI tagit fram en plattform ”Visual Water” för att stödja kommuner i deras arbete med hållbar dagvatten- och skyfallsplanering (Visual Water, 2021).

Förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn

Eftersom att skyfall generellt kan ske var som helst bör kartläggning göras i de flesta bebyggelser för att identifiera svaga punkter. Fortsatt arbete för att vidta lokala åtgärder behövs för att bland annat minska dagvattenmängden som avleds i ledningssystem vid extrem nederbörd. En översyn behövs också kring befintliga översvämningsåtgärder. Exempelvis kan vallar som skyddar mot översvämning från vattendrag försvåra avrinning vid extrem nederbörd (Hernebring och Mårtensson, 2013). Fortsatt insamling av nederbördsdata med hög tidupplösning behövs. Sådan information samlas idag in från både SMHI och vatten- och avloppsbranschen, men skulle kunna få betydelse för övervakning av förekomst av skyfall samt kommuners åtgärdsplanering för översvämningar och föreslås koordineras till en samordnad databas (Andersson m.fl., 2015).

Det finns flera åtgärder att ta till för att minska översvämningar i samband med kraftigt regn. Som det tidigare har nämnts så finns det även alternativ inom blågrön infrastruktur, såsom att en ökad andel gröna ytor som kan möjliggöra ökad infiltration, eller tillgång till våtmarker som hjälper till att hålla kvar vatten samt fler träd som kan minska andel nederbörd som når marken.

7.3 Hantering av stormar

Huruvida stormar kommer att öka i framtiden råder det delade meningar om och information kring hantering av stormar verkar vara begränsad. MSB har exempelvis inget uppdrag kopplat till stormar annat än att bistå med samordning om en storm inträffar. Vid händelse av en storm är det kommunens räddningstjänst som ansvarar för eventuellt räddningsarbete. Stormar orsakar främst skador på skog och infrastruktur, exempelvis elavbrott på grund av nedfallna träd och ledningar. Ett exempel på sätt att förebygga framtida stormskador är att gräva ner elkablar i tidigare stormdrabbade områden.

7.4 Hantering av skogsbränder

SMHI driver informationssystem om brandrisk i skog och mark på uppdrag av MSB och tillhandahåller brandriskprognoser till länsstyrelser, kommunala verksamheter och skogsbruk. För att se över spridningsrisken och brandbeteende av skogsbränder används FWI-modellen (Fire Weather Index) som baseras på meteorologiska indata såsom temperatur, relativ luftfuktighet och vindhastighet. Brandriskvärdet (FWI) har en stark koppling till antalet bränder, varav ett högre brandriskvärde har en större effekt på storleken på de bränder som antänds (Sjöström och Granström, 2020). Brandriskvärdet (FWI) används för kommunikation med allmänhet och media för att gå ut med eventuella varningar kopplade till brandrisk (SMHI, 2020).

Det har skett både positiva och negativa förändringar i skogbrandsförsvarets förutsättningar sedan mitten av 1900-talet. Positiva förändringar innebär bland annat användning av helikopter och flygplan för brandövervakning och brandsläckning. Utbyggnad av vägnät och mobiltelefonin har gjort att det är enklare och går snabbare att nå brandplatsen. Negativa punkter innefattar bland annat svårigheter att snabbt få in resurser till en brandplats (Sjöström och Granström, 2020). I Uppdrag gransknings reportage (2020) över bränderna 2018 svarade 38% av 600 tillfrågade brandmän och brandbefäl att det inte fanns tillräcklig bemanning. Underbemanningen ansågs vara ännu större i Norrbotten och Västerbotten där 66% respektive 52% av de tillfrågade tyckte att de var underbemannade. Även om flera av bränderna under 2018 var under kontroll i ett tidigt skede ledde otillräckligt eftersläckningsarbete eller brist på bevakning till fortsatt allvarlig spridning. Nästan två tredjedelar av bränd mark under 2018 kunde kopplas till redan bekämpade bränder som var i behov av ordentligt eftersläckningsarbete (Sjöström och Granström, 2020).

I studien av Sjöström och Granström (2020) framgår det att brandrisk har minskat de senaste 20 åren jämfört med andra halvan av 1900-talet, men detta reflekteras inte i total bränd yta vilket kan peka på sämre släckningsförmåga hos brandförsvaret. Tiden mellan larm och insats är avgörande för brandens spridning och trots att det finns en tydlig koppling mellan brandstorlek och tid till ankomst till brandplatsen har mediantiden mellan larm och ankomst ökat påtagligt mellan 1998 och 2018 (24% för gräsbränder, 28% för alla skogsbränder och 37% för stora skogsbränder (≥ 0.5 ha)). Trenden är tydligast i Norrlands inland och norra Norrland och är kopplad till befolkningstätheten och därmed minskad befintlig personalstyrka och stationstäthet (Sjöström och Granström, 2020). Under bränderna 2014 och 2018 var det flera brister som pekades ut. Bland annat att det var svårt med kommunikation över länsgränserna. Det finns 155 räddningstjänster i Sverige, men det tar tid att mobilisera och samordna.

Förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn

Tillväxtsäsongen i Sverige förväntas bli 1–2 månader längre runt 2100 och skogstillväxten förväntas öka med 25% vid en 2°C uppvärmning (Eriksson m.fl., 2016). Samtidigt förväntas bränder i skog och mark att bli vanligare och brandrisken högre– särskilt i sydöstra Sverige (Andersson m.fl., 2015; Ou, 2017; Belusic m.fl.,

2019; Sjöström och Granström, 2020; Eriksson m.fl., 2016). Sjöström och Granström (2020) föreslår både en ny klassuppdelning för SMHI:s brandriskindex och att begreppet risk expanderas från att enbart titta på vädret till att även inkludera antändningsrisk, resurstillgång och bränsletyp för att få tydligare bild av brandrisksituationen i landet. Myndigheters och räddningstjänsters diskussion och prognoser för risk borde också inkludera faktorer såsom samhällens sårbarhet, kompetens och påverkan, samt konsekvenser av större händelser, lokal bränslekarakteristik och diskrepans mellan brandfrekvens och prognosticerad risk. Pinto m.fl. (2020) är inne på en liknande linje när de föreslår att mer fokus borde sättas på parametrisering av miljömässiga kontrollfaktorer som påverkar brandstorleken än på antändningsfrekvensen eftersom storleken har så mycket att säga om de ekonomiska effekterna.

Av de faktorer som är karakteristiska för stora bränder är det främst risken för återantändning som borde kunna reduceras genom förbättrade insatser. Förändrade strategier för släckningsarbetet i områden med mindre resurser samt bättre rutiner och kontroll av eftersläckningsarbete och att insatspersonalen är bättre informerade om brandbeteende, skulle kunna minska risken för stora bränder (Sjöström och Granström, 2020). Förbättrat riskarbete inom enstaka branscher (exempelvis skogsbruket) kan också leda till förbättringar inom specifika typer av bränder (Sjöström och Granström, 2020). Bland annat finns det förbättringspotential vad det gäller antändning från tågtrafiken. Andra alternativ är att man kan behöva avstå vissa skogsbruksåtgärder under högriskperioder (Andersson m.fl., 2015), eller påverka brännbart material genom att exempelvis plantera lövträd för att bryta upp områden som är dominerade av barrskog och därmed minska risken för toppbrand med snabb spridning (Eriksson m.fl., 2016; Flannigan m.fl., 2013).

7.5 Hantering av ras och skred

Stabilitetskarteringar har tagits fram av MSB där bebyggda riskområden har identifierats, detta är områden som tidigare har haft problem med skred eller andra naturolyckor (Hedfors och Rodhe, 2018). Dessa karteringar används i olika steg i planeringsprocessen. Enligt en studie av Anderrson-Sköld m.fl. (2013), är skredrisk-hantering inom skredbenägna områden ganska effektiv i Sverige. Det finns också en del framtagna verktyg, exempelvis har ett GIS-verktyg tagits fram för att studera geometriska förändringar i samband med skred (Öberg, 2018). Men enligt en studie från SGI (2017) brister flera kommuner i sitt uppföljningsarbete kring markåtgärder kopplade till skred och ras och att detta främst gäller dokumentation kring åtgärder. Lundström et al. (2018) belyser också att det finns en kunskapslucka kring förebyggande åtgärder för slamströmmar och att det finns ett behov att analysera befintliga åtgärder och utvärdera nya alternativ. En förklaring kan vara att resursbrist orsakar svårigheter vid att prioritera uppföljningsarbete. Kommuner arbetar också ofta enskilt där uppföljningen ofta är personberoende och sker tillfälligt och det saknas rutiner och ett övergripande system (Kiilsgaard och Ezziyani, 2019).

Förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn

Markstabiliteten och risk för skred och ras förväntas att ändras på många platser i Sverige på grund av ökad nederbörd, ökad skyfallsfrekvens, förändrade vattennivåer samt stigande havsnivåer i vissa områden. Förutsättningarna för ras och skred kommer att öka i stora delar av Sverige i framtiden om vi inte tar till stabilitetshöjande åtgärder (Hågeryd m.fl., 2007). Samtidigt ökar konkurrensen om markområden i takt med en ökande befolkning och behov av utökad infrastruktur. Att utforma en hållbar och effektiv markanvändning kommer att bli alltmer viktigt (Hedfors och Rodhe, 2018).

Lundström m.fl. (2018) lyfter bland annat att SGI:s skredriskkarteringar längs vattendrag också behöver ta hänsyn till klimatförändringar och att det finns behov av forskning kring hur förändrade grundvatten- och portrycksförhållanden påverkar stabiliteten och hur ytavrinning och yterosion påverkas av ett framtida klimat. Reglering av vattendrag kan exempelvis kompensera för negativa effekter i de områden där ökade flöden i vattendrag kan medföra ökad erosion samt ökad sannolikhet för ras och skred (SGI, 2019; Lundström m.fl., 2018).

7.6 Hantering av kustöversvämningar

MSB har i sitt arbete kring förordningen om översvämningsrisker (SFS 2009:956) tagit fram hot- och riskkartor för områden med betydande översvämningsrisk där 18 kuststäder ingår (Översvämningsportalen, hot-och riskkartor; MSB, 2021a). MSB har även tagit fram kartering för översvämmad mark längs Sveriges kust utifrån olika vattenståndsnivåer, men dessa vattenståndsnivåer bygger inte på klimatscenarios och tar inte hänsyn till landhöjningen (Översvämningsportalen, kustöversvämning; MSB, 2021b).

Förslag på nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn

Det finns en efterfrågan från länsstyrelser och kommuner för ett nationellt planeringsunderlag kopplat till framtida havsnivåer. Då nationella riktlinjer för havsvattennivåer kopplat till fysisk planering saknas lämnas enskilda kustkommuner att fatta egna beslut kring framtida planering (Andersson m.fl., 2015). I ett framtida klimat kan en högre medelhavshöjd i samband med extremväder resultera i en förhöjd havsnivå, vilket kan resultera i både översvämning och erosion längs kuster (Lundström m.fl., 2018). Dagens strandskydd, erosionsskydd och vallar är inte dimensionerade eller anpassade till dessa förhöjda havsnivåer, och naturanpassning kan komma att ha en större betydelse i samband med klimatanpassningsarbetet (Lundström m.fl., 2018). I de fall där skydd inte kan förstärkas eller byggas om behöver andra alternativ ses över, såsom reträtt av bebyggelse.

Slutsatser

Förstudien ger en överblick över den geografiska och temporala fördelningen av naturolyckor i Sverige fram till idag samt hur dessa naturolycksrisker förväntas förändras till följd av klimatförändring fram till 2050–2100. De naturolyckor som har tagits upp är: översvämningar från vattendrag, pluviala översvämningar, skogsbränder, stormar, ras och skred, och kustöversvämningar. Förstudien försöker också belysa hur naturolyckor hanteras och se över om det finns nya behov av skyddsåtgärder eller riskhänsyn i samband med hantering av naturolyckor i ett klimatanpassat Sverige 2050–2100. Nedan presenteras en sammanfattning av resultaten samt huruvida det förväntas en ny geografisk distribution av risker och hur den samlade riskbilden ser ut, samt om det finns behov av fördjupade studier.

För översvämningar från vattendrag förväntas ett skifte i de översvämnings-genererande processerna, varav översvämningar orsakade av regn kommer att ha en mer markant effekt i landet. Vårfloden som idag domineras av snösmältning förväntas komma tidigare och minska i magnitud medan höst- och vinterflöden väntas öka. Samtidigt förväntas den geografiska fördelningen över översvämningar orsakade av regn att förflytta sig norrut. I dagsläget finns inte någon konkret information kring vilka områden som löper en högre risk att utsättas för översvämningar i framtiden, men sammanfattningsvis väntas 100-års flöden minska norrut och öka söderut i landet. Med avseende på dessa förändringar finns det ett behov av att se över och anpassa sig till den nya geografiska och temporala distributionen samt den ändrade bilden av de översvämningsgenererande processerna.

Extrem nederbörd förväntas ske oftare och bli mer intensiva i landet, oavsett om årsnederbörden väntas öka eller ej i olika regioner. Den geografiska distributionen av extrem nederbörd förväntas vara densamma, att alla kommuner i Sverige kan drabbas av skyfall, även om intensiv korttidsnederbörd och skyfall varit vanligast i sydvästra Sverige. I kombination med urbanisering, förtätning av bebyggelse och otillräckliga dagvattensystem förväntas översvämningar orsakade av skyfall att öka. Det sker kontinuerliga förbättringsåtgärder för att klimatanpassa dagvatten- och avloppssystem i bebyggelser, men kartläggning behövs för att identifiera svaga punkter i skyfallskarteringen där nya åtgärder behövs.

Det är oklart hur stormar kommer att utvecklas i framtiden. Klimatscenarier och klimatmodeller ger överlag inga tydliga svar på hur vindstormar och dess styrka kommer att förändras i framtiden, då dagens modeller inte klarar av att uppskatta hur lokala extrema händelser kommer att utvecklas. Stormskador kan dock komma att öka på grund av andra faktorer, till exempel kopplade till minskad tjälning och högre vattenhalt i marken som kan minska skogars stabilitet.

Förekomsten av skogsbränder förväntas att öka i framtiden både till antal och yta och främst i södra Sverige och i Östersjöregionen. Högre medeltemperaturer förväntas öka risken för sommartorka och brandrisk i främst södra Sverige och minska i norra delen av landet, även om enstaka år kan förväntas vara mycket torra

med hög brandrisk. Brandrisksäsongen som idag sträcker sig från mars till oktober förväntas också förlängas med upp till någon vecka i norr och två veckor i södra Sverige fram till 2050 och upp mot en månad fram mot 2100. Gotland, samt östra Götaland och Norrlandskusten, kommer att fortsättningsvis att vara utpekade som riskområden, då brandrisk förväntas öka i redan utsatta områden.

Klimatförändringarna kommer att påverka förekomst av ras och skred via förändrad stabilitet. Sannolikheten för skred förväntas öka på grund av ökad nederbörd, avrinning och portryck inom områden som redan är skredbenägna, såsom västra och östra Götaland och längs norrlandskusten. Samtidigt väntas vissa delar av landet få oförändrade eller mindre problem med ras och skred på grund av oförändrade vattenflöden i kombination med mer avdunstning och mindre erosion. Klimatförändringarna kan också öka risker för skred under andra perioder än de som har mest frekvens idag, dvs. februari till maj i Norrland och augusti till december i Svea- och Götaland.

Förändringar i havsnivåer inklusive kustöversvämningar i samband med ett varmare klimat kommer inte att vara homogen längs Sveriges kust. Där landhöjningen är som snabbast (Bottenviken) kan det resultera i en sjunkande havsnivå snarare än en stigande. År 2100 förväntas havsnivån ligga under dagens nivå längs norra Östersjökusten medan upp till nästan 70 cm havsnivåhöjning är prognosticerat längst ner i söder. Södra Östersjön pekas generellt ut som ett område som i framtiden förväntas bli mer utsatt för extrema havsvattenstånd. Där bland annat Malmö och Simrishamn pekas ut som områden där dagens 100-års återkomsttid kommer att kortas ner mest fram till år 2050, till en återkomsttid runt 5–10 år oavsett framtidsscenario.

Sammanfattningsvis väntas södra Sverige få en ökad risk för flertalet av de naturolyckor som tas upp i denna förstudie, medan vissa naturolyckor väntas minska i norra delen av landet. Det finns dock en stor variation kring tillgänglig information och data mellan de olika naturolyckorna samt varierande osäkerheter om dess framtida projektioner. För vissa naturolyckor finns det begränsad information om utpekade riskområden vilket gör att en bedömning kring detta blir högst generell.

Mot bakgrund av klimatförändringarna och dess effekter på naturolycksrisker kan det finnas behov av nya skyddsåtgärder eller riskhänsyn. Exempelvis kan riskanalyser (såsom risk- och sårbarhetsanalyser) behöva uppdateras, så att de inte bara baseras på historiska data utan även tar hänsyn till framtida förändrade förhållanden, exempelvis för skredriskkartering längs vattendrag. En översyn behövs också kring befintliga åtgärder. Exempelvis kan vallar som skyddar mot översvämning från vattendrag försvåra avrinning vid extrem nederbörd. Hanteringen av naturolyckor har upplevts som relativt fragmenterat och det finns behov av nationellt stöd och ett förtydligande av roll- och ansvarsfördelning i riskhanteringsprocessen, samt behov av regional eller nationell samverkan. Detta gäller även koordinering av övervakningsdata som också föreslås koordineras till en samordnad databas. Resurser är ytterligare en faktor som tas upp i samband med hantering av naturolyckor, inte bara ekonomiska förutsättningar för olika åtgärder utan även i form av bemanning, exempelvis vid släckningsarbete i anslutning till

bränder. Det finns även önskemål att kommunernas roll inom klimatanpassningsarbetet blir tydligare, exempelvis via lagstiftning.

Denna förstudie ger en generell överblick över naturolyckor i ett klimatanpassat Sverige år 2050–2100. Tillgång till information och data varierar för de olika naturolyckorna, samma gäller osäkerheter kring olika framtidsscenarios och mer kompletterande studier behövs. Informationen som ges här är en ögonblicksbild då nya studier kontinuerligt uppdaterar kunskapsläget. Informationen kring hantering av naturolyckor är utspridd mellan olika aktörer vilket försvårar arbetet med att skapa en bra överblick inom tidsramen för förstudien. Även om en del av klimatanpassningsarbetet redovisas årligen till SMHI, så rekommenderas en större syntesstudie kring hantering av just naturolyckor där bland annat ansvarsroller mellan kommuner och myndigheter lyfts. Den här förstudien fokuserar på enskilda naturolyckor, men slutligen rekommenderas framtidsstudier som även studeras sammansatta, eller så kallade multipla naturolyckor i ett klimatanpassat Sverige.

Referenser

Andréasson J, Bergström S, Carlsson B, Graham LP, Lindström G (2004). Hydrological change – climate change impact simulations for sweden. AMBIO: A Journal of the Human Environment, 33, 228-234.

Andersson L, Bohman A, Van Well L, Jonsson A, Persson G, Farelius J (2015). Underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat. Klimatologi. Norrköping: SMHI.

Andersson-Sköld Y, Bergman R, Nyberg L, Johansson M, Persson E (2012). Effekter av samhällets säkerhetsåtgärder (ess): en kartering av arbetet idag med fokus på översvämningar, ras och skred. Linköping: Statens Geotekniska Institut (SIG), SIG Varia, 632, s. 72.

Andersson-Sköld Y, Bergman R, Johansson M, Persson E, Nyberg L (2013). Landslide risk management - a brief overview and example from Sweden of current situation and climate change. Elsevier, 3, 44-61.

Arheimer B, Lindstrom G (2015). Climate impact on floods: Changes in high flows in Sweden in the past and the future (1911-2100). Hydrology and Earth System Sciences, 19, 771-784.

Arnell NW, Gosling SN (2016). The impacts of climate change on river flood risk at the global scale. Climatic Change, 134, 387-401.

Becker P (2020). Fragmentation, commodification and responsibilisation in the governing of flood risk mitigation in Sweden. Environment and Planning C: Politics and Space, 21, doi.org/10.1177/2399654420940727.

Belusic D, Berg P, Bozhinova D, Bärring L, Döscher R, Eronn A, Kjellström E, Klehmet K, Martins H, Nilsson C, Olsson J, Photiadou C, Segersson D, Strandberg G (2019). Climate extremes for Sweden. In: DÖSCHER, R. (ed.). SMHI.

Blöschl G m.fl. (2017). Changing climate shifts timing of European flood. Science, 357, 588–590.

Church JA, Clark PU et al. (2013). "Sea Level Change". In: Climate Change 2013 - The Physical Sci- ence Basis. Ed. by T.F. Stocker et al. Cambridge and New York: Cambridge University Press, pp. 1137– 1216.

Clear JL, Molinari C, Bradshaw RHW (2014). Holocene fire in Fennoscandia and Denmark. International Journal of Wildland Fire, 23, 781-789.

Drobyshev I, Niklasson M, Linderholm HW (2012). Forest fire activity in sweden: Climatic controls and geographical patterns in 20th century. Agricultural and Forest Meteorology, 154, 174-186.

Eklund A, Axén Mårtensson J, Bergström S, Björck E, Dahné J, Lindström L, Nordborg D, Olsson J, Simonsson L, Sjökvist E (2015). Sveriges framtida klimat: Underlag till dricksvattenutredningen. Klimatologi. SMHI.

Ek K, Goytia S, Pettersson M, Spegel E (2016). Analysing and evaluating flood risk governance in Sweden: Adaptation to climate change? Utrecht: STAR-FLOOD Consortium.

Eriksson H, Bergqvist J, Hazell P, Isacsson G, Lomander A, Black-Samuelsson S (2016). Effekter av klimatförändringar på skogen och behov av anpassning i skogsbruket. Rapport. Skogsstyrelsen.

Fallsvik J, Hågeryd A-C, Lind B, Alexandersson H, Edsgård S, Löfling P, Nordlander H, Thunholm B (2007). Översiktlig bedömning av jordrörelser vid förändrat klimat. Varia. Linköping: SGI.

Feser F, Barcikowska M, Krueger O, Schenk F, Weisse R, Xia L. (2015). Storminess over the North Atlantic and northwestern Europe: A review, Quarterly Journal of the Royal Meteorological Society, 141,350–382.

Flannigan M, Cantin AS, De Groot WJ, Wotton M, Newbery A, Gowman LM (2013). Global wildland fire season severity in the 21st century. Forest Ecology and Management, 294, 54-61.

Grahn T, Nyberg L (2017). Assessment of pluvial flood exposure and vulnerability of residential areas. International Journal of Disaster Risk Reduction, 21, 367-375.

Hedfors J, Rodhe L (2018). Förutsättningar för skred i finkornig jordart. Uppsala: SGU, SGI.

Hernebring C, Mårtensson E (2013). Pluviala översvämningar: Konsekvenser vid skyfall över tätorter: En kunskapsöversikt. DHI.

Hågeryd AC, Viberg L, Lind B (2007). Frekvens av skred i Sverige. Varia. Linköping: SGI.

Hyeronimus M, Kalén O (2020). Sea-level rise projections for Sweden based on the new IPCC special report: The ocean and cryosphere in a changing climate, Ambio, 49, 1587–1600.

Jongman B, Winsemius HC, Aerts JCJH, de Perez EC, van Aalst MK, Kron W, Ward PJ (2015). Declining vulnerability to river floods and the global benefits of adaptation. Proc. Natl. Acad. Sci., U.S.A. 112, E2271–E2280.

Kiilsgaard R, Ezziyani S (2019). Enkätstudie om kommuners uppföljning, dokumentation och kommunikation av markåtgärder, Med avseende på ras, skred, erosion och översvämning. Statens Geotekniska Institut, SGI, Linköping.

Leandersson A, Lillienberg D (2011). Nationell beredskap mot skogsbränder vid eventuellt förändrat klimat. Lund, Lund universitet, report 5371, s. 85.

Lindstrom G, Bergstrom S (2004). Runoff trends in sweden 1807-2002. Hydrological Sciences Journal-Journal Des Sciences Hydrologiques, 49(1), 69-83.

Lundström K, Dehlbom B, Löfroth H, Vesterberg B (2018). Klimatlasters effekter på naturlig mark och geokonstruktioner: Geotekniska aspekter på klimatförändringen. Linköping: SGI.

Matti B, Dahlke HE, Dieppois B, Lawler DM, Lyon SW (2017). Flood seasonality across scandinaviaevidence of a shifting hydrograph? Hydrological Processes, 31, 4354-4370.

MSB (2012). Översvämningar i Sverige 1901–2010, MSB355, s. 74.

MSB (2013a). Skador och effekter av storm - En kunskapsöversikt. MSB534.

MSB (2013b). Pluviala översvämningar: Konsekvenser vid skyfall över tätorter – En kunskapsöversikt, MSB567, s. 70.

MSB (2017). Vägledning för skyfallskartering: tips för genomförande och exempel på användning. MSB1121, s. 68.

MSB (2018). Översyn av områden med betydande översvämningsrisk. MSB1152, s. 84.

MSB (2020a). Händelsescenario skred. MSB1629, s. 16.

MSB (2020b). Naturolyckor – nedladdningstjänst, (https://www.msb.se/sv/verktyg--tjanster/naturolyckor---nedladdningstjanst/; 2020-11-20)

MSB 2021a. Översvämningsportalen, hot- och riskkartor. https://gisapp.msb.se/apps/oversvamningsportal/avancerade-kartor/hot-och-riskkartor.html (2021-02-15).

MSB 2021b. Översvämningsportalen, kustöversvämning. (https://gisapp.msb.se/apps/oversvamningsportal/avancerade-kartor/kustoversvamning.html; 2021-02-15).

Nerheim S m.fl. (2017). Framtida havsnivåer i Sverige. Klimatologi 48. SMHI

Olsson J, Berg P, Eronn A, Simonsson L, Södling J, Wern L, Yang W (2017). Extremregn i nuvarande och framtida klimat: analyser av observationer och framtidsscenarier. Klimatologi, Nr 47, SMHI.

Ou T (2017). Droughts and wildfires in Sweden: Past variation and future projection. MSB1112.

Pinto G, Rousseu F, Niklasson M, Drobyshev I (2020). Effects of human-related and biotic landscape features on the occurrence and size of modern forest fires in Sweden. Agricultural and Forest Meteorology, 291, 10.

Quante M, Franciscus C, eds. (2016). North Sea Region Climate Change Assessment. Regional Climate Studies October. Cham: Springer International Publishing. ISBN: 978-3-319-39743-6. DOI: 10.1007/978-3-319-39745-0.

Rankka K, Rydell B (2005). Erosion och översvämningar: Underlag för handlingsplan för att förutse och förebygga naturolyckor i Sverige vid förändrat klimat. Varia. SGI.

Roudier P, Andersson JCM, Donnelly C, Feyen L, Greuell W, Ludwig F (2016). Projections of future floods and hydrological droughts in europe under a +2 degrees c global warming. Climatic Change, 135(2), 341-355.

Schöld et al. (2017). Vattenståndsdynamik längs Sveriges kust. Oceanografi 123. SMHI

Seneviratne S et al. (2012). Changes in climate extremes and their impacts on the natural physical environment. Ed. by C.B. Field et al. Cambridge and New York: Cambridge University Press, pp. 109– 230.

SGI (2019). Skredrisker i ett förändrat klimat: Prioritering för kartering. SGI Publikation 47. Linköping: SGI.

SGI (2018), Kartunderlag om ras, skred och erosion, SGI Vägledning 1, utgåva 4, Statens geotekniska institut, SGI, Linköping.

SGU (2021a). Sveriges Geologisk Undersökning (SGU), Förutsättningar för skred i finkorning jordart (https://www.sgu.se/produkter/kartor/kartvisaren/jordkartvisare/forutsattningar-for-skred-i-finkornig-jordart/; 2021-02-15).

SGU (2021b). Sverige Geologiska Undersökning (SGU), Riksöversikt över finkorniga jordars skredbenägenhet (https://www.sgu.se/samhallsplanering/risker/skred-och-ras/riksoversikt-over-finkorniga-jordars-skredbenagenhet/; 2021-02-15)

Shahri AA, Spross J, Johansson F, Larsson S (2019). Landslide susceptibility hazard map in southwest sweden using artificial neural network. Catena, 183), 14.

Sjöberg T, Hjerpe K, Lundgren Kownacki K, Andersson L (2020). Kommunernas arbete med klimatanpassning 2019 – Analys av statusrapportering till SMHI. Klimatologi 55, SMHI.

Sjökvist E, Abdoush D, Axén J (2019). Sommaren 2018 - en glimt av framtiden? Klimatologi. SMHI.

Sjökvist E, Björck E, Tengdelius Brunell J, Johnell A, Sahlberg J (2016). Framtida perioder med hög risk för skogsbrand enligt hbv-modellen och rcp-scenarier. MSB997, s. 52.

Sjökvist E, Axén Mårtensson J, Sahlberg J, Andréasson J, Hallberg K (2013). Framtida perioder med hög risk för skogsbrand - analyser av klimatscenarier. MSB535, s. 65.

Sjöström J, Granström A (2020). Skogsbränder och gräsbränder i Sverige - Trender och mönster under senare decennier. MSB1536, s. 103.

Skogssverige (2021). Kända stormar, (https://www.skogssverige.se/skog/stormfallning/kanda-stormar; 2021-02-15).

SMHI (2020). Vind – varför blåser det? (https://www.smhi.se/kunskapsbanken/meteorologi/vind-varfor-blaser-det-1.362; 2021-02-15).

SOU (2012:46), Dammsäkerhet, Tydliga regler och effektiv tillsyn.

Svenskt Vatten (2016). Avledning av dag-, drän- och spillvatten: Funktionskrav, hydraulisk dimensionering och utformning av allmänna avloppssystem, Del I – Policy och funktionskrav för samhällens avvattning. Publikation P110, Bromma, Svenskt Vatten AB (http://vav.griffel.net/filer/P110_del1_web_low_180320.pdf).

Sörensen J, Mobini S (2017). Pluvial, urban flood mechanisms and characteristics – Assessment based on insurance claims. Journal of Hydrology, 555: 51–67.

Sörensen J (2018). Pluviala översvämningar i stort och smått. Vatten, 74, 207–220.

Teutschbein C, Seibert J (2012). Bias correction of regional climate model simulations for hydrological climate-change impact studies: Review and evaluation of different methods. Journal of Hydrology, 456), 12-29.

Vestøl O, Ågren J, Steffen H, Kierulf H, Tarasov L (2019). NKG2016LU: a new land uplift model for Fennoscandia and the Baltic Region, Journal of Geodesy, 93, 1759-1779.

Viberg L, Hågeryd AC, Jonsson H (2001). Skreddatabas - ett förslag: Rapport över utvecklingsarbete. Varia, 512, 28.

Visual water (2021). Dagvatten- och skyfallsplanering i ett klimat under förändring, Centre for Climate Science and Policy Research (CSPR), Linköping University (http://visual.itn.liu.se/vt/#/; 2021-02-15).

Vitousek S m.fl. (2017). "Doubling of coastal flooding frequency within decades due to sea-level rise". In: Scientific Reports 7.1, pp. 1–9.

Wern L (2012). Extrem nederbörd i Sverige under 1–30 dygn, 1900–2011. Meteorologi. SMHI.

Wahl T, Brown S m.fl. (2018). "Coastal Sea Levels, Impacts, and Adaptation". In: Journal of Marine Science and Engineering 6.1, p. 7.

Yang W, Gardelin M, Olsson J, Bosshard T (2015). Multi-variable bias correction: Application of forest fire risk in present and future climate in Sweden. Natural Hazards and Earth System Sciences, 15, 2037–2057.

Öberg M (2018). GIS-verktyg och bearbetning av drönardata för generering av markprofil och överslagsberäkning av markstabilitet för riskminksande åtgärder: Stöd till räddningstjänsten i akuta ras- och skredsituationer. Statens Geotekniska Institut, SIG, Linköping, s. 32.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

I samarbete med:

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
651 81 Karlstad Tel 0771-240 240 **www.msb.se**
Publ.nr MSB1777- maj 2021 ISBN 978-91-7927-152-7

Svenska Kommun Försäkrings AB

Revisionsplan

3 September, 2021

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Confidential

Svenska Kommun Försäkrings AB

Inledning

Den följande revisionsplanen avser Svenska Kommun Försäkrings AB.

I vår revisionsplan har vi utgått från vår initiala bedömning av de mest väsentliga riskerna avseende den finansiella rapporteringen och förvaltningen. Planen baseras dels på en informationsinsamling och dialog med Bolaget, dels på den erfarenhet vi har av verksamheten från tidigare år. Därtill kommer vår samlade erfarenhet och kunskap från verksamheter inom den finansiella sektorn och försäkring specifikt. Vi har utifrån detta utformat vår strategi och vår granskningsansats för att bemöta identifierade risker. Vår strategi och ansats kan komma att anpassas utifrån vår fördjupade förståelse för verksamheten och om så sker kommer detta att rapporteras till styrelsen.

Vår revision utförs grundat på att företagsledningen och de som har ansvar för Bolagets styrning är medvetna om och förstår att de har ansvar;

1. för sådan intern kontroll som bedöms som nödvändig för att upprätta finansiella rapporter som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, samt
2. för förvaltningen av bolagets angelägenheter enligt försäkringsrörelselagen och andra tillämpliga rörelseregelverk.

Vår avrapportering kommer att vara utformad för att inkludera rekommendationer som kan bidra till en förbättrad kontrollmiljö och därmed reducera risken för förluster eller fel. Det är Bolagets ansvar för att åtgärda brister som noteras och att kvaliteten på kontrollmiljön är tillfredsställande.

Stockholm den 3 september 2021

Anna Jansson
Huvudansvarig revisor

Innehållsförteckning

Sid 3 Samman-fattning

Sid 4 Riskmatris

Sid 5-6 Bemötande av risker

Sid 7 Regelefterlevn. och förvaltn.

Sid 8 Bilagor

Begränsningar i distribution

Denna rapport är avsedd endast för information till RU/styrelsen och företagsledningen i Svenska Kommun Försäkrings AB och rapporten avlämnas baserat på att den inte kommer att distribueras till andra parter; att den inte kommer att citeras eller hänvisas till, i sin helhet eller delvis, utan vårt skriftliga godkännande; och att vi inte tar ansvar mot någon tredje part i förhållande till den.

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Svenska Kommun Försäkrings AB

Sammanfattning

Risker / Fokusområden			Förändr jmf med fg år
1	Värdering av försäkringstekniska avsättningar, brutto och netto (inklusive återförsäkrarens andel av FTA)	●	→
2	Värdering av placeringstillgångar	●	→
3	Premier	●	→
4	Försäkringsersättningar	●	→
5	Återförsäkring	●	→

Övergripande områden
Regelefterlevnad och förvaltning

Faktorer som kan ha en betydande effekt på årets revision

Kvarstående fokus på operationella och finansiella risker med beaktande av den pågående covid-19 pandemin.

Key

● Medelhög risk ● Lägre risk

Scope

Väsentlighet
4 000 TSEK

Se bilaga 1

Tröskel för rapportering av fel
200 TSEK

Se bilaga 1

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Preliminär riskbedömning 2021 och fokusområden för revisionen

Risker kopplade till den finansiella rapporteringen som har identifierats utifrån era strategiska prioriteringar och övriga faktorer har utvärderats utifrån riskernas påverkan på de finansiella rapporterna och sammanfattats i en riskmatris.

I matrisen har väsentliga processer och konton utvärderats utifrån dess beroende av interna kontroller eller uppskattningar på x-axeln samt eventuella felaktigheters påverkan på de finansiella rapporterna på y-axeln.

Vår revisionsansats kommer kombinera granskning av interna kontroller och substansgranskning.

För områden med väsentliga bedömningar så som värderingar inom försäkringstekniska avsättningar (FTA) och placeringstillgångar kommer vi utföra en substansbaserad revision.

Varje process och konto har markerats i turkost eller grönt beroende på våra erfarenheter, gällande trender och förändringar i bolaget.

Kommentarer för fokusområden återfinns på sidorna 5-6.

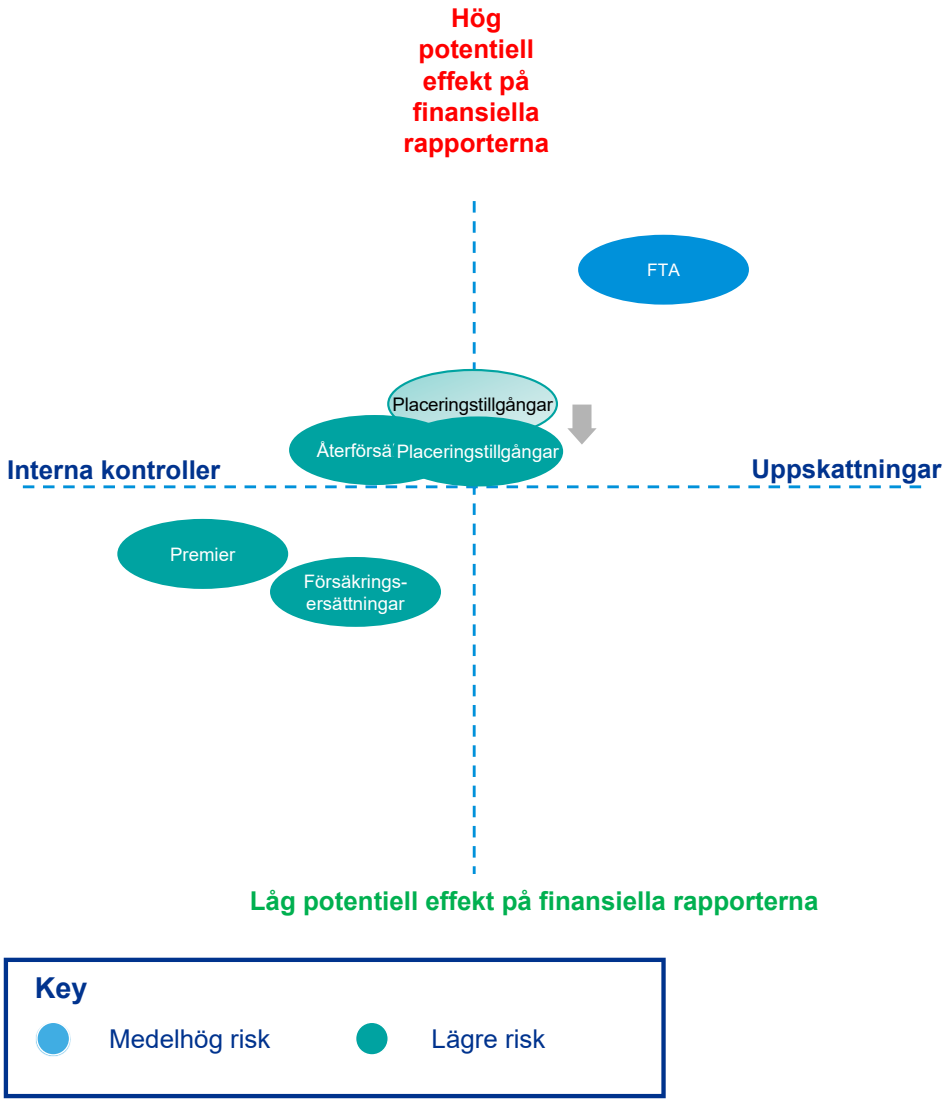

Generella och övergripande områden med påverkan

Det finns områden som har en mer generell och övergripande påverkan på processer och konton. Dessa områden kommer täckas in av vår revision men kan inte separat inkluderas i den mer specifika riskmatrisen.

— Informationsteknologi - Generella IT-kontroller såsom åtkomst och möjlighet att genomföra ändringar i system, vilket innefattar den övergripande styrningen av applikationer och system.

— Regelverk

För riskbedömning och revisionsåtgärder för dessa områden se sidan 7.

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Confidential

Bemötande av risker utifrån preliminär riskbedömning

Nr	Riskområden		Riskbeskrivning	KPMG:s granskningsansats
1	**Värdering av försäkringstekniska avsättningar, brutto och netto (inklusive återförsäkrares andel av FTA)** Särskilt betydelsefullt område		Risk för fel i processer och antaganden som bygger upp FTA.	Aktuariell granskning med fokus på process, organisation, styrande dokument, datakvalitet och antaganden som används vid beräkning av FTA. Granskning av reservnivåer med avseende på värdering. Kontrollberäkningar av IBNR utförs i samband med granskning av årsbokslut för ett antal olika produkter. Översiktligt granska nyckeltal beräknade utifrån Försäkringsrörelselagen (FRL) i 5-års översikten i ÅR samt nyckeltal som relaterar till Solvens 2. Genomgång av redovisning av återförsäkrares andel av FTA skett i enlighet med avtal samt att återförsäkringspolicyn följs.
2	**Värdering av placeringstillgångar**		Risk för felaktig värdering	Substansgranskning av marknadsvärden avseende innehav per årsbokslutsdagen Avstämning av existens mot depåbesked från extern part per bokslutsdagen.
3	**Premier**		Risk för brister i intern kontroll och uppföljning av premier	Genomgång av bolagets processer och nyckelkontroller för att säkerställa fullständigheten, existens och riktigheten i premier: — Genomgång och testning av månadsavstämning — Granskning av avstämning mellan försäkringssystem och huvudbok. — Stickprovsgranskning avseende premieinkomsten mot faktura och betalning — Analytisk granskning av premiereserv och premieintäkt.

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Confidential

Bemötande av risker utifrån preliminär riskbedömning

Nr	Riskområden		Riskbeskrivning	KPMG:s granskningsansats
4	**Försäkringsersättningar**	●	Risk att försäkringsersättningar beräknas, utbetalas och/eller bokförs felaktigt.	Genomgång av skadereglerings processen och uppföljning av utvalda nyckelkontroller för att säkerställa fullständighet, existens och riktighet. Granskning av skadeutbetalningarna med fokus på attest enligt fastställda riktlinjer. Inhämta dokumentation från skadegenomgångar gjorda av externa skadereglerare. Granskning av eventuella storskador och dess rapportering till återförsäkrare. Granskning av avstämning mellan försäkringssystem och huvudbok.
5	**Återförsäkring**	●	Risk för felaktigheter i återförsäkringsprocessen	Genomgång av processen för rapportering av skador till återförsäkrare. Test av process och kontroll kopplade till att genomgång och/eller att teckning sker av återförsäkring avseende försäkringsvärdena. Genomgång av att det externa skyddet är upprättat enligt beslutat återförsäkringsprogram. Stickprov sker av premier för avgiven återförsäkring mot avtal och betalning

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Confidential

Revision - Regelefterlevnad och förvaltning

Väsentligt granskningsområde	Revisionsinriktning
Regelefterlevnad och förvaltning	Efterlevnad av lagar och regler, framförallt Försäkringsrörelselagen och Finansinspektionens föreskrifter, är väsentligt för bolagets fortbestånd. Detta omfattar såväl krav på intern styrning som att kapitalkrav efterlevs. Bolaget har en organisation för intern styrning och kontroll som möjliggör att styrelse och företagsledning att fullgöra sitt ansvar enligt lagar och regelverk. Detta omfattar även kontrollfunktionerna. Kontroll att styrelsen har fastställt arbetsordning respektive instruktion för sitt arbete och att styrelsen har arbetat efter fastställd arbetsordning och instruktioner. Kontroll att styrelsen har fastställt instruktioner för bolagets VD. Kontroll att styrelsen regelbundet har fastställt interna regler för den tillståndspliktiga verksamheten enligt gällande regler och föreskrifter. Uppföljning av att styrelsen har tillsett att det finns funktioner för **internrevision**, **riskkontroll**, **aktuariefunktion** och **regelefterlevnad** samt fastställt instruktioner för dessa. Inklusive bedömning av kontrollfunktionernas kompetens, oberoende, resurser samt omfattning och kvalitet på utfört arbete. Uppföljning av att RU/Styrelsen har tillsett att de erhåller regelbundna rapporter från verksamheten samt kontrollfunktionerna och att eventuella iakttagelser som rapporteras också följs upp inom ramen för Vd, och Styrelsens ansvar.
Bokföringsorders	Granskning av att bokföringsorders uppfyller Bokföringslagens krav. Analys av bokföringsorders där vi går igenom 100% av transaktionerna med fokus på högriskkriterier.
Rutin för att betala skatter och avgifter	Granskning av rutinen för att löpande redovisa och betala skatter, avgifter och moms.
Utlagd verksamhet	Ta del av bolagets utvärderingar och inhämta rapporter avseende utlagd verksamhet.
Driftkostnader	Granskning av bolagets attest- och lönerutin.
Att bolagets redovisning av skatt är rättvisande	Granskning av bolagets skatteberäkning.
Ändamålsenlig årsredovisningsprocess	Granskning av finansiella uppgifter i årsredovisningen Särskild granskning av not avseende ersättningar till ledande befattningshavare samt risknot. Granskning att årsredovisningen följer gällande regelverk

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Confidential

Bilagor

Innehåll Sid

Bilaga 1 Väsentlighet	9
Bilaga 2 Ansvarsområden	10
Bilaga 3 Tidsplan för rapportering	11
Bilaga 4 Team	12

KPMG

Väsentlighet

Väsentlighet

Justerat Eget kapital

TSEK 253 326

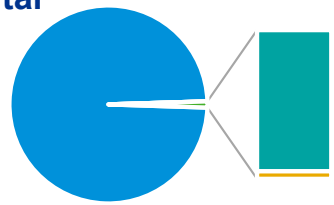

Väsentlighet för de finansiella rapporterna som helhet

TSEK 4 000 (3 321)

Fel som rapporteras till revisionskommittén

TSEK 200 (166)

Våra väsentlighetsnivåer:

Väsentlighetsnivån representerar den nivå där vi bedömer att felaktigheter rimligen kommer att påverka användare av Svenska Kommun Försäkrings AB:s finansiella rapporter.

För att hantera risken för att flera fel sammantaget skulle kunna överstiga vårt beräknade belopp för väsentlighet utformar vi granskningsåtgärder för att upptäcka felaktigheter på en lägre väsentlighetsnivå. Dessutom sänker vi väsentlighetsnivån ytterligare för områden som är av särskilt intresse för användaren med anledning av kvalitativa faktorer såsom ersättning till ledande befattningshavare.

Vår rapportering inkluderar de eventuella fel som identifierats i revisionen, men som bolaget valt att inte korrigera för.

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Confidential

Ansvarsområden

Styrelsens ansvar (och, där tillämpligt, företagsledningen)	Styrelsen är skyldiga att (med hjälp av företagsledningen) upprätta finansiella rapporter i enlighet med tillämpligt regelverk som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Företagsledningen har ansvar för att förse revisorn med tillgång till all information som är relevant för upprättandet av de finansiella rapporterna, ytterligare information som har begärts och obegränsad tillgång till personer inom företaget.
Revisorns ansvar	Utforma och uttala oss om de finansiella rapporter som har upprättats av ledningen under överseende av styrelsen. En revision av de finansiella rapporterna befriar dock inte styrelsen eller företagsledningen från deras ansvar.
Revisorns ansvar – Oegentligheter	Designa och implementera lämpliga åtgärder för att identifiera, bedöma och få tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende riskerna för väsentliga felaktigheter i de finansiella rapporterna på grund av oegentligheter. Agera på lämpligt sätt vid oegentligheter eller misstänkta oegentligheter som identifieras under revisionen.
Revisorns ansvar – Annan information	Erhålla, läsa och överväga om det finns väsentliga skillnader mellan annan information och 1) den formella årsredovisningen och 2) revisorns kunskap som erhållits i granskningen. Agera på lämpligt sätt när väsentliga skillnader tycks existera, eller om annan information verkar vara materiellt felaktig. Rapportera om annan information i revisionsberättelsen.

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Confidential

Bilaga 3: Svenska Kommun Försäkrings AB

Tidplan för rapportering och möten

Rapport	Datum för möte med ledning	Datum för möte med revisionsutskott
Revisionsplan	September 2021	September 2021
RevR 100	Mars 2022	Mars 2022

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Confidential

Team

Revisionsteamet för Svenska Kommun Försäkrings AB består av:

Revisionsansvarig	Anna Jansson*
Granskningsledare	Gustaf Hansson
Assistent	Sanna Ivarsson
Aktuarie	Susanne Jansson

Kontaktperson hos bolaget för avstämning av extrainsatser:

CFO	Rita Galanti

* Nyckelrevisor
FAR EtikU 14 – nyckelrevisor:

a)den eller de lagstadgade revisorer som för ett särskilt revisionsuppdrag har utsetts av ett revisionsföretag till huvudansvarig för att utföra en lagstadgad revision för revisionsföretagets räkning, eller

b)när det gäller koncernrevision, åtminstone den eller de lagstadgade revisorer som har utsetts av ett revisionsföretag till huvudansvarig för att utföra en lagstadgad revision inom koncernen och den eller de lagstadgade revisorer som har utsetts till huvudansvarig för större dotterbolag, eller

c)den eller de lagstadgade revisorer som undertecknar revisionsberättelsen.

Den eller de nyckelrevisorer som är ansvariga för utförandet av en lagstadgad revision ska avsluta sin medverkan i uppdraget att utföra lagstadgad revision av det granskade företaget senast sju år efter datumet för deras utnämning. De får inte åter delta i en lagstadgad revision av det granskade företaget förrän tre år efter det att de avslutade sin medverkan.

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Confidential

kpmg.com/socialmedia

kpmg.com/app

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavor to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

The KPMG name and logo are registered trademarks or trademarks of KPMG International.

VD-rapport per 31 juli 2021

Förslag till beslut

Styrelsen föreslås besluta

att godkänna VD-rapport avseende den 31 juli 2021, **bilaga 1**.

Ärendet

Enligt VD-instruktionen ska VD fortlöpande hålla styrelsen underrättad om förhållanden i bolaget. I ärendet återfinns VD-rapporten vilken är något mer uttömmande rapport än vad som återges i den månadsrapportering som styrelsen får.

Föredragning

VD-rapporten redovisar ett fortsatt begränsad volym skador som anmäls dock har vi en mer omfattande skada inom Others-programmet i Örnsköldsvik samt två snarlika bränder i bostadsfastigheter i Sundsvall samt Piteå. Branden i Köpmanholmen i Örnsköldsviks kommun var på en förskolelokal kopplad till skolan och har nu en höjd reserv om 15,6 mnkr. Reserverna för bränderna i bostadsfastigheterna ligger sammantaget på 28,8 mnkr då skadorna på fastigheterna var mer omfattande än vad den första bedömningen gav vid handen. Det är dock endast självbehållet för Others-skadan som blir vår kostnad dvs vi har tagit upp en fordran på återförsäkrarna för beloppen ovanför självbehållsnivån. För skadorna på bostadsfastigheterna får vi ingen kostnad då årsaggregatet för Real Estate redan är fyllt.

Bedömda skadekostnad redovisas som kostnad på inträffad period medan premieintäkterna periodiseras över året vilket medför att större skador i början av året belastar periodens resultat högt.

Svenska Kommun Försäkrings AB, Drottninggatan 35, 803 11 Gävle
Tfn 026-17 80 60 (vx) *E-post* info@skfab.se
www.skfab.se

Genom den rapport som kommit från statens haverikommission är vår bedömning att takraset inte är en skada som ska hanteras genom egendomsförsäkringen. Skadan inträffade genom att taket var instabilt genom främst underdimensionering och justeringar av stödjande element. Även den kontroll som åligger byggherren var på en allt för allmänt hållen nivå för att de brister som fanns i konstruktion och uppförande skulle kunnat detekterats.

Översvämningen i Gävle centrala delar under augusti månad har drabbat fastigheter som SKFAB försäkrar. Bedömning så här långt är att skadorna kommer att överstiga 10 mnkr avseende Others-programmet medan skador på försäkrade bostadsfastigheter träffar våra återförsäkrare då årsaggregatet för Real Estate-programmet redan är fyllt. Vårt ansvarsprogram har undantag för skador i samband med nederbörd varför skadekostnaden där begränsas till den skaderegleringsservice vi tillhandahåller.

I uppföljning och rapportering av bolagets kapitalplaceringar per den 31 juli framgår att både det riskmått som styrelsen beslutat om och andelen i aktier i portföljen ligger inom de beslutade ramarna. Genom de justeringar och kompletterande placeringar som gjorts minskade aktieandelen. Till del har detta motverkats genom den positiva värdeutveckling som aktierna haft under främst juli månad. Andelen aktier ligger nära den övre gräns som medges varför ytterligare kapital ska placeras från kassa till räntebenet. Det gör att aktieandelen sjunker tillfälligt. För att mer långsiktigt hålla aktieandelen nära normalvärdet måste troligen del av aktiefonderna säljas för att placeras i räntefonder.

Riskmåttet VaR ligger med nuvarande portfölj på 9,2 procent dvs under maxvärdet på 10 procent.

För att trygga verksamheten mot en Corona-smitta arbetar medarbetarna huvudsakligen från sina respektive bostäder. Närvaro på kontoret för att hantera nödvändiga åtgärder som inte kan göras över nätet har varit begränsad till en á två medarbetare åt gången. I och med att snart alla medarbetare är fullvaccinerad kan ökad bemanning på kontoret medges. Ökningen ska dock fortfarande ske genom att arbetsplats bokas.

Merparten av interna och externa möten sker fortsatt genom mötesapplikationen Teams. För närvarande är alla medarbetare friska, den enda frånvara vi har är kopplad till föräldraledighet.

Ekonomiska konsekvenser

Resultatet hitintills under 2021 hamnar på 50 mnkr med 10 mnkr i försäkringsrörelsen och en avkastning på kapitalplaceringarna om 40 mnkr. Försäkringsrörelsen kommer på kort sikt att få ett sämre resultat när skadereserverna för nedbördsskador i Gävle registreras. Genom återförsäkringsskyddet vi har kommer premier dock att möta de ökade skadekostnaderna i takt med att vi lyfter in försäkringspremier i resultatet.

Risken i kapitalförvaltning har ökat något då aktieandelen ökat.

Administrationskostnaderna ligger under budget, huvudsakligen en effekt av att kundteamskonferenser och styrelsemöten genomförs digitalt.

Jan Malmberg	Rita Galanti
VD	Ekonomichef

2021-08-20
Sid 1 (5)

Till Styrelsen för
Svenska Kommun Försäkrings AB

VD-rapport till styrelsemöte 3 september 2021

Innehåll

VD-rapport till styrelsemöte 3 september 2021 1
Resultatrapportering 2
Ekonomiskt resultat per 31 juli 2
Förmånsrättsregister per 2021-07-31 3
Aktuellt i försäkringsverksamheten 3
Skadekostnader 3
Stämning 4
Överprövning 4
Systematiskt skadeförebyggande arbete 4
Organisation och medarbetare 5

Resultatrapportering

Ekonomiskt resultat per 31 juli

Redovisat resultat för året hitintills belastas med tre större bränder. Brand i förskola Örnsköldsviks kommun samt två tak-/vindsbränder i bostadsfastigheter, en i Sundsvalls kommun och en i Piteå kommun. Reserven för förskolebranden är höjd till 15,6 mnkr medan bostadsbränderna har fått justerade reserver till sammantaget 28,8 mnkr. Skaderegleraren i Piteå har höjt reserven då ytterligare fyra lägenheter har skador som framkommit när lägenheterna blivit tömda samt att stommen i fastigheten kan ha påverkats.

I förskolebranden tar bolaget 10 mnkr i självbehåll medan för bostadsbränderna tar bolaget 3 mnkr per skada i självbehåll. Försäkringsrörelsen för de sju första månaderna redovisar ett positivt tekniskt resultat om 10 mnkr då skador som inträffat under perioden inte periodiseras över året utan tas upp med hela reserverat belopp. Premieintäkterna däremot fördelas över året vilket innebär att vi endast har premieintäkter för sju månader av tolv att möta skadekostnader med. Kapitalförvaltningen visar ett plusresultat på 40 mnkr som följd av att aktiekurserna har stigit under året, kraftigt de senaste månaderna. Sammantaget har vi således ett resultat om 50 mnkr. Bolagets periodiserade budget för samma period har ett resultat om 9 mnkr.

Skadekostnader redovisas löpande på redovisningsåret både i form av skador som inträffat under året, inträffade äldre skador som anmäls sent samt förändringar i skadekostnad på äldre öppna skador. From 2021 har vi gjort en förändring i redovisningsprinciper innebärande att skadekostnad för inträffade men ej rapporterade skador, IBNR, fördelas under året. För de första sju månaderna har vi en ”IBNR-kostnad” om 7 mnkr. Denna kostnad uppkom tidigare i samband med bokslut, närmast som en störning av tidigare redovisat resultat.

Den totala skadekostnaden för skador anmälda hitintills under 2021 är 47 mnkr. Ökningen av reserver på bränderna kommer inte att påverka denna siffra då skadekostnad redan tidigare låg över bolagets självbehåll. I siffran 47 mnkr finns ingen kostnad för skadan på Tarfalahallen i Kiruna. Haverikommissionen har nu kommit med sin rapport. Av rapporten drar vi slutsatsen att det inte kan bli en försäkringsskada då byggnaden var behäftad med flera brister i uppförandet som påverkat dess stabilitet negativt och starkt bidragit till kollapsen.

Bolagets administrativa kostnader inkl. RM-arbete ligger nära 4 mnkr under budget vilket huvudsakligen beror på att vi bedriver verksamheten genom digitala kanaler i stället för fysiska möten. Vår driftskostnadsandel är nu 24 procent, vilket är under budgeterat värde på 27 procent.

Förmånsrättsregister per 2021-07-31

Förmånsrättsregistret beräknas för att säkerställa förmånstagarnas rätt till ersättning vid eventuell likvidation. Av förmånsrättsregistret framgår det vilka tillgångar som används för att täcka förmånsrätten, vilken beräknas som de försäkringstekniska avsättningarna (FTA).

FTA i förmånsrättsregistret tas både upp till bokfört värde samt till ett uppskattat värde, ”bästa skattning” enligt Solvens 2. Enligt Solvens 2 ska bästa skattning av FTA baseras på framtida diskonterade kassaflöden. Bolaget har valt att ta upp det högsta beloppet av bokfört värde och bästa skattning som förmånsrätt. För det högsta av dessa värden görs sedan ett tillägg med tio procent som säkerhetsmarginal.

Försäkringstekniska avsättningar beräknat som **bokfört värde** är per den 31 juli 177,2 mnkr. **Bästa skattning** av FTA inklusive riskmarginal är vid samma tidpunkt 195,5 mnkr. Det är således bästa skattning som ska utgöra den förmånsrätt vilken ska täckas av bolagets kapital.

Marknadsvärdet på bolagets finansiella tillgångar, inklusive behållning på bankkonto, är per den 31 juli 549,5 mnkr varav 215,1 mnkr, motsvarande bästa skattning med tillägg av tio procent, används för att täcka förmånsrätten. Bolaget har således täckning för sitt åtagande gentemot förmånstagarna då täckningsgraden är 255 (232) procent.

Aktuellt i försäkringsverksamheten

Skadekostnader

Inträffade skador hitintills under årets sju första månader ger en skadekostnad över vad motsvarande period föregående år redovisade. Till del var kostnaden föregående år positivt påverkad av att vi stängde öppna skador med kvarstående reserver. Vi har för 2021 en större skada inom Others-programmet och två större skador inom Real Estate-programmet. För övriga försäkringsprogram anmäls skador i samma omfattning som under 2020 med undantag för olycksfallsskador som fortsatt visar en stigande trend.

Det nätverk vi varit med att bilda hos våra bostadsfastighetsbolag har alla försäkrade bolag anslutna. Nätverket har genomfört en träff under 2021 med inriktning att sprida goda exempel och på den vägen bidra till att skadefrekvens inom gruppen kan reduceras.

Vi kan för bolagets del fortsatt notera att vi inte har någon skada anmäld där orsaken är bristande ansvar eller bristande/felaktig sjukvårdsinsats som skulle gett en personskada relaterat till Covid-19. Däremot finns det ett fåtal personskador inom patientskadeförsäkringen (ingår som en del i vår ansvarsförsäkring).

Gävle stad träffades av ett omfattande och häftigt regn under natten mellan tisdag och onsdag den 18 till 19 augusti. Stora delar av stadens centrala delar dränkts av vatten. Skadorna har träffat många privata fastighetsägare med vattenfyllda källare. Även de fastigheter som SKFAB försäkrar har drabbats av vattenskador. En översiktlig genomgång av skadeomfattningen har gjorts och skadorna inom Others-programmet hanteras i relation till återförsäkrarna som en skada. Denna skada bedöms bli minst 10 MSEK. Skador hos Gavlegårdarna är skador på bostadsfastigheter och där har årsaggregatet redan fyllts varför de faller på återförsäkrarna. I vår ansvarsförsäkring har vi undantag för nederbörd vilket medför att vi endast bistår VA-bolaget med skaderegleringsservice.

Stämning

Bolaget har under januari månad fått en stämning från en privatperson för långsam och/eller felaktig skadereglering. Stämningen är på ett förhållandevis lågt belopp, ca 18 000 kronor, men vi avser inte att förlikas av principiella skäl. Ärendet har nu gått till tingsrätten för avgörande och det har hållits en muntlig förberedelse. Kärande har fått möjlighet att dra tillbaka sin stämning men har avböjt. Nästa steg innebär att vi ska komma in med yttrande i sakfrågan.

Sakfrågan rör rekrytering där personen i fråga först har träffat överenskommelse med kommunen om att anställning ska upphöra och sedan sökt stort antal tjänster motsvarande den som uppgörelsen avsåg utan att komma i fråga för återanställning. Ärendet är ännu inte avgjort.

Överprövning

Från och med innevarande 2020 sker endast **överprövning** av skadeärenden som berör försäkringstagare eller försäkrad. Det innebär att ansvarsärenden där enskild person skadats endast kommer att **omprövas** av skaderegleringskonsulterna. Med omprövning avses att en annan skadereglerare går igenom ärendet och gör en egen bedömning för den reglering som föreslagits.

Det finns för 2021 ett ärende avseende en ansvarsskada i Kiruna där vi begärt att vår skaderegleringskonsult ska göra en omprövning som sedan ligger till grund för överprövning i vår överprövningsnämnd. Vi har nu fått rapport från skadereglerarens där bedömningen fortsatt är att Kiruna kommun inte har ett ansvar för den skada som anmälts. Grunden för skadereglerarens bedömning är främst den information och dialog som kommunen haft med berörda av de åtgärder kommunen utfört. En svårighet i en eventuell skadeersättning är att den skada som påtalats inte går att verifiera då de objekt som enligt anmälaren skadats är avyttrade.

Systematiskt skadeförebyggande arbete

I det skadeförebyggande arbetet är fokus fortsatt på skola/förskola med främst riskerna för anlagda bränder. Vattenskador är även det ett område som behöver

utvecklas varför den frågan prioriterats i det nätverk som skapats tillsammans med bostadsbolagen.

Med anledning av Coronapandemin sköt vi på planerade besiktningar. Det gäller dels s.k. EML-besiktningar med storskadebedömningar dels besiktningar med skadeförebyggande rekommendationer. För 2021 har nu fastställts en besiktningsplan där samtliga objekt som ska besiktigas finns angivna med uppdelning på vilken typ av besiktning som avses, ny EML-besiktning, uppdatering EML- respektive rekommendationsbesiktning. Besiktningarna har nu inletts och genomförs enligt plan. Merparten av besiktningarna har genomförts.

Organisation och medarbetare

För att minska risken för spridning av Coronaviruset arbetar merparten av medarbetarna fortsatt från sina respektive bostäder. Arbete på kontoret sker för att dels hantera inkommande fysisk post dels få tillgång till skrivare och skannerfunktion. Närvaro på kontoret har begränsats och utgångspunkten är att närvara på kontoret ska endast ske om så är nödvändigt. Alla besök på kontoret ska bokas i bokningsschema som rullar i fjortondagarsintervaller.

Vi följer FHM rekommendationer men ser en minskad risk genom att stor del av den vuxna befolkningen fått minst en dos av vaccin. För våra helvaccinerade medarbetare finns därför möjlighet att i utökad omfattning besöka kontoret.

Arbetet med att skapa en integration mellan försäkringssystemet Insman och bolagets ekonomisystem har nu kommit till ett första genomförande. Det som nu sker med utgångspunkt från registrerade data i Insman är att skadereglerings-kostnader, självriskdebitering samt skadebetalningar registreras automatiskt i ekonomisystemet och går till betalning i vårt ordinarie fakturaflöde. Integrationen är även uppsatt så att det sker en återkoppling till Insman när transaktionerna är helt genomförda. Under sommaren har detta flöde fungerat väl.

SKFAB fyller 20 år

Bolaget startade under 2002 då koncession meddelades. Under 2022 planeras därför ett 20-års jubileum. Inriktningen är att styrelse och medarbetare ska uppmärksamma denna händelse och manifestera den genom studiebesök hos några av våra partner. Avsikten med studiebesöken är att få en kompetenshöjning inom ett antal områden såsom återförsäkring, skadereglering och aktuariella beräkningar.

Svenska Kommun Försäkrings AB

Ekonomisk redovisning

juli 2021

Resultaträkning	**Svenska Kommun Försäkrings AB**
Belopp angivna i TSEK	**2021-07-31**

	Resultat **2021-07-31**	Resultat **2020-07-31**	Budget **2021-12-31**
Premieinkomst	198 586	176 369	199 120
Premier för avgiven återförsäkring	-70 972	-60 768	-70 801
Förändring i premiereserv	-82 408	-73 344	0
Återförsäkrares andel av förändring i premiereserv	29 417	25 209	0
Premieintäkt för egen räkning	**74 624**	**67 466**	**128 319**
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	0	0	
Skaderegleringskostnader	-6 015	-5 960	0
Betalda försäkringsersättningar	-44 135	-40 983	-84 000
Återförsäkrares andel av försäkringsersättningar	8 218	27 099	0
Förändring skadereserv	-26 341	13 699	0
Återförsäkrares andel av skaderegleringskostnader	0	0	0
Återförsäkrares andel av förändring skadereserv	21 644	-407	0
Återföring nedskrivning osäker fordran återförsäkrare	0	0	0
Försäkringsersättningar för egen räkning	**-46 629**	**-6 551**	**-84 000**
Driftskostnader			
Administrativa kostnader	-15 419	-14 714	-27 178
Skadeförebyggande budget	-1 311	-1 335	-7 860
Premieåterbäring	0	0	0
Norsk Naturskadepool	-1 339	0	-2 340
Tekniskt resultat i försäkringsrörelsen	**9 926**	**44 866**	**6 941**
Icke-teknisk redovisning			
Tekniskt resultat i försäkringsrörelsen	**9 926**	**44 866**	**6 941**
Kapitalavkastning, intäkter	16 014	2 084	8 699
Kapitalavkastning, kostnader	-3	-56	0
Orealiserade vinster	24 734	0	0
Orealiserade förluster	0	-12 588	0
Valutakursförändringar	-1 138	-181	0
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen	0	0	0
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	**49 534**	**34 125**	**15 640**
Bokslutsdispositioner			
Förändring av säkerhetsreserv	0	0	0
Förändring av överavskrivningar	0	0	
Resultat före skatt	**49 534**	**34 125**	**15 640**
Skatt på tidigare år	0	0	
Bolagsskatt	0	0	
Periodens resultat	**49 534**	**34 125**	**15 640**
Skadekostnadsprocent	62%	10%	67%
Driftkostnadsprocent	24%	24%	27%

Balansräkning **2021-07-31 Svenska Kommun Försäkrings AB**
Belopp angivna i TSEK

TILLGÅNGAR	2021-07-31	2020-12-31
Immateriella tillgångar		
Balanserade utgifter för programvaror	5 693	4 567
	5 693	**4 567**
Investeringar		
Öhman Global Hållbar	25 484	25 303
Värdeförändring Öhmans	10 230	5 968
SPP Global Plus och Global Solutions	43 575	23 501
Värdeförändring SPP	11 611	3 674
Danske Bank	20 059	0
Värdeförändring Danske Bank	6 914	0
Storebrand NOK-fond	29 301	0
Värdeförändring Storebrand NOK-fond	-909	0
Captor Iris Bond Fond	25 000	0
Värdeförändring Captor Iris Bond Fond	645	0
Svenska Handelsbanken	295 905	254 657
Värdeförändring Svenska Handelsbanken	28 924	22 964
	496 741	**336 068**
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar		
Premiereserv	30 291	874
Ersättningsreserv	141 907	120 262
	172 198	**121 137**
Fordringar		
Fordringar avseende direkt försäkring	162	482
Fordringar avseende återförsäkring	5	114
Övriga fordringar	1 793	7 866
	1 960	**8 461**
Andra tillgångar		
Kassa och bank	77 770	49 623
Depå Handelsbanken	2	3
Skattekonto	86	11 575
Inventarier	2 508	2 861
Avskrivningar, inventarier	-1 274	-1 557
	79 092	**62 504**
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		
Upplupna ränteintäkter	-9	0
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	1 941	2 486
	1 931	**2 486**
SUMMA TILLGANGAR	**757 616**	**535 223**

Balansräkning **2021-07-31 Svenska Kommun Försäkrings AB**
Belopp angivna i TSEK

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

	2021-07-31	2020-12-31
Eget kapital		
Aktiekapital	81 034	28 000
Aktieägartillskott	12 968	0
Fond för utvecklingskostnader	3 794	3 794
Balanserad vinst/förlust	160 202	133 380
Periodens resultat	49 534	26 822
	307 532	**191 996**
Obeskattade reserver		
Säkerhetsreserv	77 173	77 173
Överavskrivningar	69	69
	77 242	**77 242**
Försäkringstekniska avsättningar		
Premiereserv	83 530	1 122
Ersättningsreserv	168 609	149 244
Ersättningsreserv, IBNR	93 599	86 599
Naturskadepool	4 960	3 584
Återbäring och rabatter	0	17 269
Övriga försäkringstekniska avsättningar	0	0
	350 698	**257 818**
Skulder		
Aktuell skatt	-15 880	0
Övriga skulder	34 949	5 771
	19 069	**5 771**
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		
Skulder avseende personal	1 366	840
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	1 538	1 557
	2 904	**2 397**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	**757 616**	**535 223**

Resultaträkning per kommun **2021-07-31** **Svenska Kommun Försäkrings AB**

Belopp angivna i TSEK

	Gävle	S-vall	Kiruna	Uppsala	Piteå	Trollh	Trond	Helsingb	Ö-vik	Umeå	Utfall	Rev budget
	jul-21	jul-21	jul-21	jul-21	jul-21	jul-21	jul-21	jul-21	jul-21	jul-21	jul-21	2021
Premieinkomst	27 798	25 684	11 161	38 350	10 823	15 450	25 911	14 512	9 257	19 641	198 586	199 120
Förändr premiereserv	-11 554	-10 702	-4 396	-15 979	-4 510	-6 393	-10 796	-6 037	-3 857	-8 184	-82 408	
Premieintäkt	*16 244*	*14 982*	*6 765*	*22 371*	*6 313*	*9 057*	*15 115*	*8 474*	*5 400*	*11 457*	*116 179*	199 120
Avgiven återförsäkring	-10 942	-9 368	-3 948	-12 134	-4 209	-6 483	-7 540	-5 885	-3 688	-6 774	-70 972	-70 801
Förändr ÅF:s premiereserv	4 550	3 913	1 451	5 065	1 758	2 707	3 152	2 450	1 540	2 831	29 417	
Premiekostnad återförsäkring	*-6 392*	*-5 455*	*-2 497*	*-7 069*	*-2 451*	*-3 776*	*-4 388*	*-3 435*	*-2 148*	*-3 943*	*-41 555*	-70 801
Premieintäkt Egen Räkning	**9 851**	**9 527**	**4 268**	**15 301**	**3 862**	**5 281**	**10 726**	**5 039**	**3 252**	**7 514**	**74 624**	**128 319**
Betalda skador, regleringskostn	-2 137	-8 123	-504	-17 779	-975	-8 587	-2 766	-942	-833	-7 503	-50 150	-84 000
Förändring skadereserv	-924	-10 653	-633	9 007	-19 880	15 717	-471	-1 417	-16 883	6 794	-19 341	-2 340
Förändring IBNR	-977	-903	-392	-1 348	-380	-562	-911	-510	-325	-690	-7 000	
Återförs andel betalda skador	32	375	608	2 569	125	4 194	66	15	56	177	8 218	0
Förändr Återförsäkr Ersreserv	649	12 740	-436	-576	14 298	-10 493	-112	-24	6 055	-457	21 644	
Förändring Återförsäkr IBNR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Ersättningar Egen Räkning	**-3 357**	**-6 564**	**-1 357**	**-8 128**	**-6 813**	**270**	**-4 195**	**-2 878**	**-11 930**	**-1 679**	**-46 629**	**-86 340**
Premier - skador netto	**6 495**	**2 964**	**2 911**	**7 174**	**-2 951**	**5 551**	**6 532**	**2 161**	**-8 678**	**5 835**	**27 995**	**41 979**
Administrativa kostnader	-1 687	-1 870	-1 161	-3 178	-1 048	-1 247	-1 769	-1 156	-888	-1 413	-15 419	-27 178
Skadeförebyggande	-157	-148	-141	-93	-141	-72	-126	-144	-145	-143	-1 311	-7 860
Förändring Naturskadepool							-1 339				-1 339	0
Kapitalposter	9 717	7 642	1 825	6 335	1 650	2 197	2 336	3 124	2 714	3 205	40 745	8 699
Bokförd valutakursdifferens	-79	-56	-26	-46	-20	-26	-825	-27	0	-33	-1 138	
Resultat före disp & skatt	**14 289**	**8 532**	**3 408**	**10 192**	**-2 509**	**6 403**	**4 809**	**3 957**	**-6 998**	**7 451**	**49 534**	**15 640**
Premieåterbäring	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**	
Förändring säkerhetsreserv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**	0
Förändring överavskrivningar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Skatt på tidigare års resultat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**	
Årets skatt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**	0
Resultat eft disp & skatt	**14 289**	**8 532**	**3 408**	**10 192**	**-2 509**	**6 403**	**4 809**	**3 957**	**-6 998**	**7 451**	**49 534**	**15 640**

Förmånsrättsregister **Per: 2021-07-31**

TSEK

Typ	Försäkringstekniska avsättningar fer	Bokfört värde	Uppskattad bästa skattning inkl riskmarginal
1	Garanterad återbäring och garanterade försäkringsåtaganden	177 182	195 516
2	Villkorad återbäring för försäkringsåtaganden där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken	0	0
	Totalt	**177 182**	**195 516**

Tillgångar	Marknadsvärde	varav andel som används för att täcka FTA typ 1	varav andel som används för att täcka FTA typ 2
Bankinnehav	77 770	30 439	0
Handelsbanken Korträntа Criteria	99 132	38 800	0
SHB övriga fonder	200 673	78 543	0
Enskilda värdepapper	171 911	67 286	0
Ej förfallna premiefordringar	0	0	0
Totalt	**549 486**	**215 068**	0
		0	
Täckningsgrad av FTA	255%	ok	

Av de tillgångar som används för att täcka FTA är 5,17% lokaliserade i Norge, resterande 94,83% är lokaliserade i Sverige.

Förmånsrättsregistret är upprättat i enlighet med 6 kap. försäkringsrörelselagen (2010:2043) och Finansinspektionens föreskrift och allmänna råd FFFS 2015:8.

Registeransvarig:

2021-08-27
Sid 1 (6)

Styrelsen i Svenska Kommun Försäkrings AB

Grunder för premiesättning

Förslag till beslut

Styrelsen föreslås besluta

att vid bestämmande av premie för försäkring ska ingå faktorerna genomsnittlig skadekostnad, kostnad för extern återförsäkring, kostnad för bolagets administration samt kunna göras en reduktion av premien baserad på delägarens andel av bolagets solvenskapital

att premiereduktion endast kan tillämpas på Others-försäkringen

att principerna för beräkning och fördelning av kostnader samt eventuell premiereduktion framgår av föredragning i ärendet

att premieberäkning enligt ovanstående att-satser ska tillämpas på premie from försäkringsåret 2022 samt

att de förändringar av premie som premiebräkning enligt föreslagna principer ger ska göras genom en infasning under upp till tre år.

Ärendet

Grunderna för hur premie beräknas i Svenska Kommun Försäkrings AB, SKFAB, har redovisats och diskuterats vid tidigare styrelsemöte varvid det uppdrogs till VD att återkomma med ett formellt förslag med eventuella förändringar av de principer som tidigare tillämpats.

SVENSKA KOMMUN FÖRSÄKRINGS AB

Svenska Kommun Försäkrings AB, Drottningatan 35, 803 11 Gävle
Tfn 026-17 80 60 (vx) *E-post* info@skfab.se
www.skfab.se

Föredragning

Premie för egendomsförsäkring, vilken är den premie som främst diskuterats, har hitintills bestämts genom att identifiera varje försäkringstagares genomsnittliga skadekostnad inom bolagets självbehåll de senaste fem åren, kostnad för bolagets återförsäkring per program bestämd som bolagets externt erhållna rate (kostnad per tusen kronor försäkrad egendom) samt ett påslag för bolagets administrativa kostnader.

Premiegrunder för ansvarsförsäkring samt olycksfallsförsäkring behöver även de penetreras men här görs först en genomgång av grund för premiesättning av egendomsförsäkring.

De grunder som hitintills använts för premiesättning av egendomsförsäkring behöver en mer utvecklad definition. Därutöver har styrelsen fört in två ytterligare faktorer att överväga. Dels ska prövas om premien ska påverkas av respektive delägares kompetens och förmåga vad avser att bedriva ett uthålligt Risk Managementarbete, där SKFAB bistår med stöd i form av kunskapshöjande åtgärder samt besiktningar. Dels ska prövas om premien ska påverkas av hur stort kapital respektive delägare har som andel av bolagets egna kapital samt säkerhetsreserv.

I samband med ändring av aktiefördelning mellan delägarna har alla delägare utom Gävle kommun tillfört bolaget mer kapital och därmed stärkt sitt ”eget kapital”. Tesen är att delägare med stor andel av bolagets egna kapital, i relation till det solvenskapitalkrav som de ska försvara, tål skador som ianspråktar deras skadereserv och därigenom även kan ha en lägre premie. En lägre årlig premie än en premie som bestäms utifrån en självkostnadskalkyl, vilken nuvarande premie gör, kommer på sikt medföra att skadekostnader måste täckas med skadereserven.

Om vi först studerar de två kompletterande faktorer som ska övervägas om de ska påverka premien kan följande resonemang föras. Ska RM-kompetens påverka premien, vilket den implicit redan gör genom att den påverkar skadekostnaden, måste vi ha en verifierbar bedömning av denna kompetens. I dagsläget finns ingen bedömningsmall med underlag varför det endast skulle bli subjektiva bedömningar. En sådan bedömning ska dock göras i de årsrapporter för 2021 som försäkringstagarna ska lämna till SKFAB. Med dessa rapporter som grund kan en mer objektiv bedömning av RM-förmåga göras och då eventuellt komma att ingå som en del i grunden för hur försäkringspremien sätts.

Den andra faktorn är delägarens nivå på andel av bolagets egna kapital och säkerhetsreserv. Denna andel behöver sedan ställas i relation till den andel av bolagets solvenskapitalkrav som delägaren ska täckas (beräknas som aktieandelen gånger solvenskapitalkravet så som styrelsen fastställt det). En sådan beräkning visar att det för närvarande, före det att 2021-års resultat har beaktats, är sju delägare som har ett kapital som är över deras solvenskapitalandel. För dessa sju är det rimligt att kunna göra en reduktion av en självkostnadsbaserad premie. Förslaget kan formuleras som att för varje 10-procentdel som deras solvenskapital överskrider deras solvenskapitalkrav så reduceras den självkostnadsbaserade premien med en procent. Det innebär tex att Gävle som har ett solvenskapital som är 507 procent av deras solvenskapitalkrav kan få en 40,7-procentig reduktion av sin självkostnadsberäknade premie. Detta är den delägare med högst täckning av solvenskapitalkravet vilket kan bedömas vara en väl kraftig reduktion av deras premie för Others-försäkringen. För att inte få allt för stor inverkan av denna justerande faktor föreslås därför att den högst kan reducera premien med 25 procent. I reda siffror innebär det en reduktion med ca två miljoner för Gävles egendomsförsäkring inom Others-programmet.

För programmet som helhet skulle denna justering medföra att bolaget sänker premien för Others försäkring med nästan 7 MSEK beräknat på solvensposition och solvenskapital per delägare per 2021-01-01. **Se bilaga**.

Då solvenspositionen försvaras av delägande kommuner, ej delägande bolag, föreslås att denna premiejusterande faktor endast ska tillämpas på Others-försäkringen. Denna försäkring är den som är obligatorisk att ha för delägarna.

Utöver vad som redovisats ovan för de två kompletterande faktorer att bedöma behöver nuvarande principer för hur premien bestäms definieras för varje program. Låt oss börja med **egendomsprogrammen**.

Genomsnittlig skadekostnad inom bolagets självbehåll under de senaste fem åren beräknas genom att från redovisningen i Insman hämta inträffade skadors skadekostnad efter självrisk samt att endast ta med den del av skadekostnaden som ligger i självbehållet. Den del av skadekostnaden som träffar återförsäkraren inom EEL tas således inte med. Återförsäkringsskyddet för årsaggregatet används inte vid denna beräkning då det mer sällan tas i anspråk.

Återförsäkringskostnaden bestäms som den återförsäkringsrate bolaget har i sina externa kontrakt multiplicerat med aktuellt TSI-värde för den egendom som ska försäkras.

Bolagets administrationskostnad inklusive RM-arbetet utgörs av budgeterad kostnad för aktuellt försäkringsår. Denna kostnad fördelas i ett första steg per program baserat på innevarande års bruttopremie per program. Därefter fördelas programmens andel av administrationskostnaden som ett påslag på respektive försäkringstagares premie beräknad som summan av skadekostnad och återförsäkringskostnad. Det innebär att om ett program ska bära 20 procent av den administrativa kostnaden ska det göras ett påslag om 25 procent på premien före det att administrativa kostnaden har adderats (Påslag=1/(1-procentandelen) -1, i exemplet påslag=1/ (1–0,20) -1=0,25=25 procent) för att bruttopremien ska få sin andel av administrationskostnaden.

För **ansvarsprogrammet** används samma princip som för egendomsprogrammet med det undantaget att återförsäkringskostnaden, som utgör ett krontal, fördelas i ett första steg mellan kommunkollektivet och bolagskollektivet baserat på skadekostnad de senaste fem åren per kollektiv. I nästa steg fördelas kostnaden inom kommunkollektivet utifrån invånartal medan bolagen har en fördelning baserad på omsättning. Kostnaden för bolagets administration fördelas sedan i enlighet med vad som redovisats för egendomsprogrammen dvs som ett procentuellt påslag på summan av skade- och återförsäkringskostnad.

Programmet för **kollektiv olycksfallsförsäkring** har idag en premie som satts helt utifrån vad den övriga marknaden erbjudit dvs varje kommun har här fått en premie motsvarande vad de haft före det att de tecknat försäkring genom SKFAB. Även denna premie bör dock bestämmas som en summa av skadekostnad, återförsäkringskostnad samt administrationskostnad. Förslaget är därför att göra som för de övriga programmen med följande justeringar. Här gör vi ingen individuell beräkning per försäkrad kommun utan premien sätts som grund lika för alla försäkrade endast differentierad utifrån omfattning av försäkringen i tid, dvs verksamhetstid respektive heltid (24/7). Motivet till att göra som nu föreslås i denna del är främst att risken för skada bedöms lika stor oberoende av i vilken kommun den försäkrade finns. Programmet ska bära sin andel av den administrativa kostnaden en-

ligt tidigare redovisad princip men fördelningen av kostnaden mellan försäkringstagarna ska baseras på antalet heltidsförsäkrade. Vid beräkning av antalet heltidsförsäkrade ska de som endast försäkras under verksamhetstid antas utgöra en tredjedels (0,5x5/7=0,35) heltidsförsäkrad. Premien bestäms således per försäkrad genom att först summera kostnad för skador som en total för programmet, återförsäkringskostnad samt programmets andel av administrationskostnad. Totalkostnaden för programmet fördelas sedan per försäkrat antal individer beräknade enligt ovan som heltidsförsäkrade. Premien för en individ som endast försäkras under verksamhetstid bestäms sedan som en tredjedel av premien för en heltidsförsäkrad. Denna grund för premieberäkning kommer att ge ett avvikande värde mot hur premien idag är fastställd per kommun. En omedelbar övergång till ny premiegrund ger relativt stora förändringar per kommun bestående av både höjda och sänkta premier. För övergång till premie bestämd enligt ovan föreslås därför att justeringen görs stegvis med en infasningstid om tre (3) år. Justeringen mellan ny premie och befintlig premie blir då årligen en 33-procentig justering mellan befintlig premie och ny premie. Det innebär tex att en premie för heltidsförsäkrad som är säg 105 kronor per individ och år som beräknas till 90 kronor kommer att justeras ned med 5 kronor per år. En verksamhetstidspremie på säg 21 kronor som beräknas till 30 kronor kommer att höjas med 3 kronor per år. Dessa värden är endast exempelvärden för att visa principen om infasning dvs de ska inte tas till intäkt för att heltidspremien ska sänkas och verksamhetstidspremien ska höjas.

I den utsträckning beräkningarna av premier för andra program än Kollektiv olycksfall skulle få större förändringar kan även dessa förändringar fasas in under som längst en treårsperiod. Med större förändring avses i detta fall höjning eller sänkning med mer än 15 procent.

Ekonomiska konsekvenser

Förändring enligt de principer som redovisat kommer att ge premier som mer strikt bestäms så att de ska täcka bolagets kostnad för skador beräknade som ett genomsnitt på fem år, kostnad för återförsäkring enligt gällande återförsäkringsavtal samt bolagets administration som den budgeteras för kommande år.

Den premiereduktion som kan komma att göras inom Others-försäkring har beräknats sänka bolagets bruttopremie med nära 7 MSEK baserat på värden

för 2021. Inför 2022 kommer nytt solvenskapitalkrav samt delägarnas andel av bolagets solvenskapital så som det ser ut per augusti månad 2021 att kunna fastställas varvid ny beräkning ska göras.

En sänkning av en kostnadsbaserad premie kan vid ett genomsnittligt skadekostnadsutfall medföra ett underskott för försäkringsrörelsen dvs ett negativt tekniskt resultat. I budget för ett verksamhetsår antas skadeutfallet dock inte vara genomsnittligt utan att årsaggregatet fylls helt för alla försäkringsklasser utom kollektivt olycksfall. Kollektivt olycksfall har aldrig haft genomslag i sitt årsaggregat varför antagandet där varit att programmets skadekostnad endast når 3 MSEK dvs knappt 50 procent av årsaggregatet.

För 2021 var budgeterat tekniskt resultat 7 MSEK vilket indikerar att nuvarande premier ligger över premier som strikt kostnadsberäknas enligt beskrivningen i ärendet. För att hantera skillnaden mellan premier som beräknas strikt självkostnadsbaserat och nuvarande premier föreslås därför samma infasning som gäller för den kollektiva olycksfallspremien. Det innebär att justeringar görs under tre år med en tredjedel per år.

Jan Malmberg	Handläggarens namn
VD	funktion/befattning

Bilaga: Grund för premiejustering

Beräknat på resultat 2020-12-31

Kvotvärdet	SCR, Solvens Capital Requirement
1000	126 833 260

	Respektive parts solvenskapital efter nyemisson	Respektive parts solvenskrav baserad på ny aktiefördelning	Balans=skillnad mellan eget solvenskapital och solvenskrav	Tillskott utöver nyemission	Respektive parts solvenskapital efter nyemisson och tillskott	Täcknings-grad	Möjlig premie-reduktion	Premie för Others 2021	Premie-reduktion i kronor
Gävle	89 424 448	17 655 295	71 769 153	0	**89 424 448**	507%	40,7%	8 887 529	2 221 882
Helsingborg	26 361 690	24 895 844	1 465 845	0	**26 361 690**	106%	0,6%	6 836 481	40 253
Kiruna	6 758 807	4 512 430	2 246 377	0	**6 758 807**	150%	5,0%	4 047 607	201 498
Piteå	10 880 365	8 275 920	2 604 446	0	**10 880 365**	131%	3,1%	5 668 695	178 395
Sundsvall	61 588 804	17 831 378	43 757 425	0	**61 588 804**	345%	24,5%	11 648 554	2 858 504
Trollhättan	5 122 042	11 175 426	- 6 053 384	6 053 384	**11 175 426**	100%	0,0%	6 668 848	-
Trondheim	33 673 702	35 150 941	- 1 477 239	1 477 239	**35 150 941**	100%	0,0%	22 724 623	-
Umeå	17 908 593	23 346 310	- 5 437 717	5 437 717	**23 346 310**	100%	0,0%	12 069 456	-
Uppsala	54 234 407	37 414 200	16 820 207	0	**54 234 407**	145%	4,5%	18 405 036	827 431
Örnsköldsvik	16 230 242	9 992 146	6 238 096	0	**16 230 242**	162%	6,2%	5 327 113	332 572
	322 183 099	190 249 890	131 933 209	12 968 341	**335 151 440**	176%	7,6%		**6 660 534**

Fördelningsnycke Viktning

Äldrenämnden
Rapport

Datum:
2021-08-26

Diarienummer:
ALN-2021-00215

Kommunfullmäktige

Handläggare:
Maris Rasul

Rapportering till kommunfullmäktige av ej verkställda gynnande beslut enligt socialtjänstlagen (SoL) andra kvartalet 2021

Kommuner har jämlikt 16 kap. 6 f–h §§ SoL skyldighet att rapportera beslut om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL som inte verkställts inom tre månader eller där avbrott i verkställigheten överstiger tre månader till Inspektionen för vård och omsorg (IVO), kommunens revisorer och kommunfullmäktige.

Ansvarig nämnd ska varje kvartal till kommunfullmäktige rapportera antalet gynnande sådana beslut enligt SoL som inte verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. I rapporten ska anges vilka typer av bistånd besluten avser och hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut.

Uppgifterna i rapporten ska vara avidentifierade och inte kunna härledas till enskild person.

Det ska dock framgå hur stor del av besluten som gäller kvinnor respektive män.

Föreliggande rapport avser perioden 1 april till och med 30 juni 2021.

Antal beslut som inte verkställts inom tre månader under perioden var 48, varav 19 beslut gällde kvinnor och 29 beslut gällde män.

Anledningen till att besluten inte verkställdes var:

- Att den enskilde har tackat nej (10 ärenden)
- Avsagt sig insatsen (2 ärenden)
- Avbrott i verkställighet (1 ärende där personen flyttat hem från särskilt boende pga oro för covid 19)
- Annat skäl (3 ärenden där personen flyttat till särskilt boende och 14 ärenden där personen uppgivit orsaken oro för covid 19 samt att verksamheterna är delvis öppna på grund av restriktionerna gällande covid 19)
- Avliden (1 ärende)
- 17 ärenden som tidigare rapporterats som ej verkställda har verkställts

Postadress: Uppsala kommun, äldrenämnden, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stationsgatan 12
Telefon: 018-727 00 00 (Kontaktcenter)
E-post: aldrenamnden@uppsala.se
www.uppsala.se

Största enskilda grupp som inte fått sina beslut verkställda i tid är män som väntar på dagverksamhet omvårdnad, där 30 procent väntat mer än tre månader.

Äldrenämnden har i bifogad rapport (bilaga 1) sammanställt alla gynnande beslut som den 30 juni 2021 ej hade verkställts inom tre månader.

Eva Christiernin	Peter Jernberg
Ordförande	Nämndsekreterare

Bilagor

- Bilaga 1 a, Sammanställning av ej verkställda beslut kvartal 2 2021
- Bilaga 1 b, Tid för verkställighet kvartal Q2 2021

Uppsala kommun

Handläggare: MARIS RASUL

Äldrenämnden

Bilaga 1a Sammanställning av ej verkställda beslut kvartal 2 2021

Tabell 1. Antal ej verkställda beslut

Kön	ÅR Q1	ÅR Q2	ÅR Q3	ÅR Q4
Män	35	29		
Kvinnor	38	19		
Summa	**73**	**48**		

Tabell 1. Antalet kvinnor och män vilkas beslut ej verkställts inom tre månader.

Kommentar till tabell 1: Under andra kvartalet 2021 är det 48 personer som fått vänta mer än 90 dagar på att beslut ska verkställas, 29 män och 19 kvinnor.

Tabell 2. Insatskategori ej verkställda beslut

Insats	Antal män	Antal kvinnor	Totalt antal	Andel
Särskilt boende demens SoL	3	2	5	10%
Särskilt boende omvårdnad SoL	0	5	5	10%
Parboende på särskilt boende SoL	1	1	2	4%
Dagverksamhet demens SoL	15	6	21	44%
Dagverksamhet omvårdnad SoL	3	3	6	13%
Växelvård/Kortidsvård	7	2	9	19%
Summa antal ej verkställda	**29**	**19**	**48**	**100%**

Tabell 2. Typ av beslut som ej verkställts inom tre månader.

Kommentar till tabell 2: Av andelen ej verkställda beslut under andra kvartalet 2021 utgörs största delen av dagverksamhet demens med 44 procent. Växelvård utgör 19 procent, dagverksamhet omvårdnad utgör 13 procent, särskilt boende omvårdnad och demens utgör 10 procent var och parboende på särskilt boende utgör 4 procent.

Tabell 3. Andelen ej verkställda beslut av alla giltiga beslut

Insats	Giltiga beslut män	Andel ej verkställda beslut män	Giltiga beslut kvinnor	Andel ej verkställda beslut kvinnor
Särskilt boende demens SoL	249	1,2%	557	0%
Särskilt boende omvårdnad SoL	294	0,0%	498	1%
Parboende på särskilt boende SoL	6	16,7%	13	8%
Dagverksamhet demens SoL	52	28,8%	40	15%
Dagverksamhet omvårdnad SoL	10	30,0%	0	0%
Växelvård/kortidsvård	54	13,0%	11	18%
Summa och andel 2021-06-30	**665**	**4,4%**	**1119**	**1,7%**

Tabell 3. Andel ej verkställda beslut av alla giltiga beslut.

Kommentar till tabell 3: Av samtliga giltiga beslut är det 4,4 procent av alla män som inte fått sina beslut verkställda inom tre månader under andra kvartalet 2021 och 1,7 procent av alla giltiga beslut gällande kvinnor som inte verkställts i tid. Största enskilda grupp som inte fått sina beslut verkställda i tid är män som väntar på dagverksamhet omvårdnad, där 30 procent fått vänta mer än tre månader.

Tabell 4. Uppgiven orsak till att beslut ej verkställts

Insats	Antal ej verkställda	Resursbrist ledig bostad	Resursbrist personal	Den enskilde har tackat nej till erbjudande	Annat skäl
Särskilt boende demens SoL	3			3	
Särskilt boende omvårdnad SoL	3			2	1
Parboende på särskilt boende SoL	1			1	
Dagverksamhet demens SoL	6			2	4
Dagverksamhet omvårdnad SoL	4			2	2
Växelvård/korttidsvård	3				3
Totalt antal ej verkställda beslut 2021-06-30	**20**	**0**	**0**	**10**	**10**
Andel	**100%**	**0%**	**0%**	**50%**	**50%**

Tabell 4. Typ av beslut som ej verkställts inom tre månader. Uppgiven orsak till att beslut ej verkställts inom tre månader enligt Inspektionen för vård och omsorgs definition.

Kommentar till tabell 4: Orsaken till att besluten ej har verkställts inom 90 dagar under andra kvartalet 2021, är i de flesta fall (50%), annat skäl där orsaken till att beslut ej verkstälts beror på oro för covid 19 samt att verksamheterna är delvis öppna på grund av restriktionerna gällande covid 19. Att den enskilde har tackat nej till erbjudande utgör 50 procent där orsaken till att beslut ej verkstälts beror på att den enskilde inte vill flytta just nu eller önskar specifikt boende.

Tabell 5. Beslut som avslutats av annan anledning

Orsak till avslut	Antal män	Antal kvinnor	Totalt antal	Andel
Avliden	0	1	1	10%
Flyttat till särskilt boende	2	1	3	30%
Avsagt sig insatsen	2	0	2	20%
Annat	1	3	4	40%
Summa antal avslut	**5**	**5**	**10**	**100%**

Tabell 5: Antal beslut som avslutats av annan anledning.

Kommentar till tabell 5: 10 ärenden som tidigare rapporterats som ej verkställda har avslutats det andra kvartalet 2021. 3 personer har flyttat till särskilt boende och 1 person har avlidit, 2 personer har avsagt sig insatsen på grund av svårmotiverad. 4 personer har avsagt sig insatsen(annat skäl) på grund av oro för covid 19.

Tabell 6. Verkställda beslut

Insats	Antal män	Antal kvinnor	Totalt antal	Andel	
Särskilt boende demens SoL	1	0	1	6%	
Särskilt boende omvårdnad SoL	0	2	2	12%	
Korttidsboende/växelvård SoL	5	0	5	29%	
Dagverksamhet demens	7	1	8	47%	
Dagverksamhet omvårdnad	1	0	1	6%	
Summa antal verkställda	**14**	**3**	**17**	**100%**	

Tabell 6: Antal beslut som verkställts under kvartal 2 2021 som överstigit tre månader från beslut till verkställighet

Kommentar till tabell 6: 17 ärenden som tidigare rapporterats som ej verkställda har verkställts det andra kvartalet 2021. 8 ärenden gällande dagverksamhet demens (47 procent), 5 ärenden gällande korttidsboende/växelvård (29 procent), 2 ärende gällande särskilt boende omvårdnad, 1 ärende gällande dagverksamhet omvårdnad och 1 ärende gällande särskilt boende demens (6 procent var).

Tabell 7. Avbrott i verkställighet av beslut

Orsak	Antal män	Antal kvinnor	Totalt antal	Andel	
Avbrott		1	1		
Summa antal avbrott	**0**	**1**	**1**	**100%**	

Tabell 7: Antal beslut med avbrott i verkställighet som överstiger tre månader.

Kommentar till tabell 7: Under andra kvartalet 2021 har 1 ärende haft avbrott i verkställighet gällande parboende på särskilt boende som har flyttat hem på grund av oro för covid 19.

Uppsala kommun

Äldrenämnden

Bilaga 1b Tid för verkställighet kvartal Q2 2021

Särskilt boende demens SoL

Kön	Beslutsdatum	Avbrottsdatum	Beslutet ej verkställt den 30 juni 2021	Antal dagar från beslutsdatum	Beslutet är verkställt (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till verkställighetsdatum	Beslutet är avslutat (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till avslutsdatum	Rapporteringsdatum
Kvinna	2020-10-07		x	266					2021-06-30
Man	2020-11-17				2021-05-25	189			2021-06-30
Man	2020-11-18						2021-05-31	194	2021-06-30
Man	2020-12-04		x	208					2021-06-30
Kvinna	2021-02-25		x	125					2021-06-30

Särskilt boende omvårdnad SoL

Kön	Beslutsdatum	Avbrott i verkställighet pga covid 19	Beslutet ej verkställt den 30 juni 2021	Antal dagar från beslutsdatum	Beslutet är verkställt (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till verkställighetsdatum	Beslutet är avslutat (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till avslutsdatum	Rapporteringsdatum
Kvinna	2021-01-21				2021-06-22	152			2021-06-30
Kvinna	2020-10-09				2021-04-06	179			2021-06-30
Kvinna	2021-01-25		x	156					2021-06-30
Kvinna	2021-03-16		x	106					2021-06-30
Kvinna	2021-03-30		x	92					2021-06-30

Växelvård demens SoL

Kön	Beslutsdatum	Avbrott i verkställighet pga covid 19	Beslutet ej verkställt den 30 juni 2021	Antal dagar från beslutsdatum	Beslutet är verkställt (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till verkställighetsdatum	Beslutet är avslutat (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till avslutsdatum	Rapporteringsdatum
Man	2020-06-01				2021-05-11	344			2021-06-30
Man	2020-10-05				2021-04-21	198			2021-06-30
Man	2020-10-20				2021-04-06	168			2021-06-30
Kvinna	2020-11-23		x	219					2021-06-30
Man	2020-11-01		x	241					2021-06-30

Man	2021-02-18				2021-05-26	97			2021-06-30

Växelvård omvårdnad SoL

Kön	Beslutsdatum	Avbrott i verkställighet pga covid 19	Beslutet ej verkställt den 30 juni 2021	Antal dagar från beslutsdatum	Beslutet är verkställt (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till verkställighetsdatum	Beslutet är avslutat (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till avslutsdatum	Rapporteringsdatum
Kvinna	2019-12-04						2021-05-23	536	2021-06-30
Man	2020-09-17				2021-04-20	215			2021-06-30
Man	2021-03-11		x	111					2021-06-30

Dagverksamhet omvårdnad SoL

Kön	Beslutsdatum	Avbrottsdatum	Beslutet ej verkställt den 30 juni 2021	Antal dagar från beslutsdatum	Beslutet är verkställt (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till verkställighetsdatum	Beslutet är avslutat (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till avslutsdatum	Rapporteringsdatum
Kvinna	2020-01-15						2021-06-09	511	2021-06-30
Man	2020-10-26		x	247					2021-06-30
Kvinna	2020-11-05		x	237					2021-06-30
Man	2020-11-01		x	241					2021-06-30
Kvinna	2020-11-16		x	226					2021-06-30
Man	2020-12-15				2021-04-28	134			2021-06-30

Dagverksamhet demens SoL

Kön	Beslutsdatum	Avbrottsdatum	Beslutet ej verkställt den 30 juni 2021	Antal dagar från beslutsdatum	Beslutet är verkställt (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till verkställighetsdatum	Beslutet är avslutat (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till avslutsdatum	Rapporteringsdatum
kvinna	2020-06-09						2021-04-26	321	2021-06-30
man	2020-09-24						2021-05-12	230	2021-06-30
man	2020-09-24						2021-06-30	279	2021-06-30
man	2020-10-08				2021-06-02	237			2021-06-30
kvinna	2020-10-12				2021-04-12	182			2021-06-30
man	2020-10-14		x	259					2021-06-30
man	2020-10-14				2021-05-25	223			2021-06-30
man	2020-10-14				2021-05-27	225			2021-06-30
man	2020-10-23						2021-04-08	167	2021-06-30
man	2020-11-03				2021-06-24	233			2021-06-30
kvinna	2020-11-12						2021-04-17	156	2021-06-30
man	2020-11-16						2021-07-11	237	2021-06-30
man	2020-12-01				2021-04-21	141			2021-06-30
kvinna	2020-12-02		x	210					2021-06-30

man	2020-12-21				2021-04-26	126			2021-06-30
man	2020-01-20		x	527					2021-06-30
man	2020-01-22		x	525					2021-06-30
kvinna	2021-02-09						2021-06-22	133	2021-06-30
man	2021-03-09		x	113					2021-06-30
kvinna	2021-03-18		x	104					2021-06-30
man	2021-03-31				2021-07-19	110			2021-06-30

Parboende på särskilt boende SoL

Kön	Beslutsdatum	Avbrott i verkställighet pga covid 19	Beslutet ej verkställt den 30 juni 2021	Antal dagar från beslutsdatum	Beslutet är verkställt (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till verkställighetsdatum	Beslutet är avslutat (datum)	Antal dagar från beslutsdatum till avslutsdatum	Rapporteringsdatum
Man	2019-02-06		x	875					2021-06-30
Kvinna	2019-10-18	2020-04-30		426					2021-06-30

Omsorgsnämnden
Rapport

Datum:
2021-09-28

Diarienummer:
OSN-2021-00233

Handläggare:
Camilla Viberg

Kommunfullmäktige

Rapport av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) 30 juni 2021

Kommuner är enligt 16 kap 6 f- h §§ SoL och 28 f- h §§ LSS skyldiga att rapportera beslut om bistånd (enligt 4 kap 1 § SoL) och insatser (enligt 9 § LSS) som inte har verkställts inom tre månader till Inspektionen för vård och omsorg (IVO), kommunens revisorer och kommunfullmäktige. Det gäller både beslut som inte verkställts inom tre månader och avbrott i verkställigheten i längre än tre månader.

Den ansvariga nämnden ska varje kvartal rapportera till kommunfullmäktige antalet gynnande beslut enligt SoL och insatser enligt LSS som inte verkställts inom tre månader från dagen för beslut, eller där avbrott i verkställigheten varit längre än tre månader. I rapporten ska det stå vilka typer av bistånd som besluten gäller och hur lång tid som gått sedan varje beslut togs.

Uppgifterna i rapporten ska vara avidentifierade och ska inte kunna spåras till en enskild person. Det ska framgå hur många (eller hur stor andel) av besluten som gäller kvinnor respektive män.

Den bifogade rapporten gäller för perioden 1 april till och med 30 juni 2021.

Totalt är det under den perioden 135 beslut som inte har verkställts inom 3 månader. Fördelat på kön är det 57 kvinnor och 78 män.

Fördelningen inom respektive lagrum är 119 LSS-beslut och 16 SoL-beslut.

Sammanlagt var det 130 personer som hade ej verkställda beslut den 30 juni 2021. Att det är färre personer än beslut beror på att fem personer har två ej verkställda beslut.

Postadress: Uppsala kommun, omsorgsnämnden, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stationsgatan 12
Telefon: 018-727 00 00 (Kontaktcenter)
E-post: omsorgsnamnden@uppsala.se
www.uppsala.se

De främsta anledningarna till att besluten inte har verkställts är

- Annan orsak (inklusive på grund av covid-19): 81 beslut
- Resursbrist boende: 15 beslut
- Resursbrist personal: 16 beslut
- Den enskilde tackat nej till erbjudande om verkställighet: 23 beslut

45 beslut där personer har väntat längre än tre månader har verkställts under kvartal 2. Nio av dessa avser bostad med särskild service LSS. Den största andelen, 19 beslut, avser daglig verksamhet, där personer återgått till verkställighet efter avbrott, eller valt att få sitt beslut verkställt. Inom avlösarservice, ledsagning, kontaktperson och stödfamilj SoL och LSS har 14 beslut verkställts.

14 beslut har avslutats utan verkställighet under kvartal 2. Orsaker till att besluten avslutats utan verkställighet är att personer återtagit sin ansökan utifrån att de inte anser sig ha behov av insatsen, att personer blivit beviljade andra insatser, att personer flyttat till andra kommuner, samt att personer avlidit.

Omsorgsnämnden har sammanställt alla beslut som inte har verkställts inom tre månader 30 juni i bifogad rapport (**bilaga 1a** och **1b**)

Omsorgsnämnden

Angelique Prinz Blix
Ordförande

Peter Jernberg
Sekreterare

Bilaga 1a Sammanställning av ej verkställda SoL-och LSS-beslut kvartal 2, 2021

Tabell 1. Totalt antal ej verkställda SoL-och LSS-beslut

Kön	Q3, 2020	Q4, 2020	Q1, 2021	Q2, 2021
Män/pojkar, SoL-beslut	11	12	11	7
Kvinnor/flickor, SoL-beslut	19	8	7	9
Totalt SoL	**30**	**20**	**18**	**16**
Män/pojkar, LSS-beslut	144	87	88	71
Kvinnor/flickor, LSS-beslut	74	43	47	48
Totalt LSS	**218**	**130**	**135**	**119**
Summa, samtliga	**248**	**150**	**153**	**135**

Kommentar till tabell 1: Siffrorna avser beslut där det gått mer än tre månader sedan beslutsdatum eller avbrottsdatum, och som därmed rapporteras till IVO. Av de 135 LSS-besluten som rapporterats in beror 51 på COVID-19. Av de 16 SoL-besluten som rapporterats in beror 3 på COVID-19. Detta avser beslut som fattats eller där avbrott skett under perioden 1 januari-31 mars eller tidigare. Fördelningen är 58% män/pojkar och 42% kvinnor/flickor.

Tabell 2. Totalt antal verkställda SoL-och LSS-beslut

Kön	Q3, 2020	Q4, 2020	Q1, 2021	Q 2, 2021
Män/pojkar, SoL-beslut	1	5	4	5
Kvinnor/flickor, SoL-beslut	1	5	4	1
Totalt, SoL	**2**	**10**	**8**	**6**
Män/pojkar, LSS-beslut	44	64	27	32
Kvinnor/flickor, LSS-beslut	45	31	15	7
Totalt, LSS	**89**	**95**	**42**	**39**
Summa, samtliga	**91**	**105**	**50**	**45**

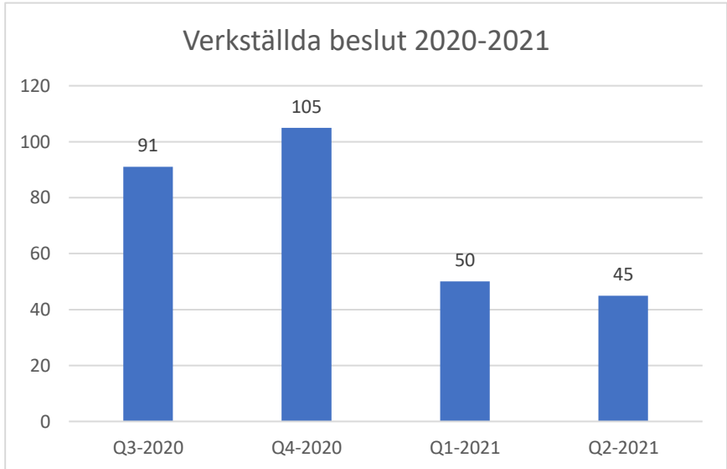

Kommentar till tabell 2: Sifforna avser verkställda beslut, för dem som väntat längre än 3 månader på verkställighet. Antalet verkställda beslut enligt LSS avser till övervägande delen personer som haft avbrott gällande daglig verksamhet på grund av COVID-19, men som återgått till insatsen under kvartal 2. Av de verkställda LSS-besluten avser 82% män och 18% kvinnor.

Tabell 3. Beviljade SoL-beslut som ej verkställts inom tre månader, 30 juni 2021 (Q2)

				Orsak till ej verkställda beslut			
SoL-insatser	**Antal män**	**Antal kvinnor**	**Total**	**Brist, ledig bostad**	**Brist, personal**	**Den enskilde har tackat nej**	**Annat skäl**
Annan särskilt anpassad bostad, SoL	1		1			1	
Avlösarservice, SoL	1	3	4				4
Kontaktperson, SoL	3	2	5		1		4
Korttidsboende kontaktfamilj, SoL	1		1		1		
Korttidsboende, SoL		1	1			1	
Ledsagning, SoL		1	1				1
Särskilt boende socialpsykiatri, SoL	1	2	3	2		1	
Summa	**7**	**9**	**16**	**2**	**2**	**3**	**9**

Tabell 4. Beviljade LSS-beslut som ej verkställts inom tre månader, 30 juni 2021 (Q2)

				Orsak till ej verkställda beslut			
LSS-insatser	**Antal män**	**Antal kvinnor**	**Total**	**Brist, ledig bostad**	**Brist, personal**	**Den enskilde har tackat nej**	**Annat skäl**
Avlösarservice, LSS	7	2	9			1	8
Bostad med särskild service, LSS (vuxna)	16	12	28	13		14	1
Bostad med särskild service, LSS (barn)		1	1	1			
Daglig verksamhet, LSS	28	24	52			1	51
Kontaktperson, LSS	6	5	11		6	1	4
Korttidstillsyn, LSS	1		1				1
Korttidsvistelse korttidshem, LSS	1	1	2				2
Korttidsvistelse stödfamilj, LSS	8	1	9		7	1	1
Ledsagarservice, LSS	4	2	6		1	2	3
Summa	**71**	**48**	**119**	**14**	**14**	**20**	**71**

Kommentar tabell 3 och 4: "Annat skäl" utgör den allra största orsaken till att beslut inte har verkställts i tid. Detta är nästan uteslutande relaterat till COVID-19, eftersom de enskilda väljer att inte ta emot insatsen så länge pandemin pågår. I "Annat skäl" ingår också att det inte gått att nå den enskilde för att kunna verkställa besluten, eller att den enskilde inte kommer till inbokade möten. "Brist, personal" uppges som orsak till ej verkställda beslut inom kontaktperson, stödfamilj och ledsagarservice. Detta innebär oftast att nämnden inte lyckas rekrytera personer som vill åta sig uppdragen. De enskildas behov och önskemål ställer ofta mycket höga krav på uppdragstagarna, vilket kan göra det mycket svårt att verkställa besluten trots omfattande rekryteringsförsök. "Brist, ledig bostad" innebär att det saknas ledig bostad som motsvarar brukarnas behov.

Bilaga 1b Tid för verkställighet kvartal 2 2021

Sammanställning väntetid per insats

Annan särskilt anpassad bostad SoL

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2021-02-10		Den enskilde tackat nej			4,7

Avlösarservice SoL

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Kvinna	2020-10-01		Annat skäl			9,1
Man	2020-10-19		Annat skäl			8,5
Man	2020-12-14		Resursbrist personal	2021-06-01		5,6
Kvinna	2021-02-26		Annat skäl			4,1
Kvinna	2021-03-30		Annat skäl			3,1

Avlösarservice LSS

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man		2019-08-31	Annat skäl			22,3
Man		2020-01-27	Annat skäl		2021-05-20	16,0
Man	2020-05-15		Annat skäl			13,7
Man		2020-06-01	Annat skäl			13,1
Man	2020-07-02		Annat skäl	2021-06-14		11,6
Kvinna	2020-10-28		Annat skäl			8,2
Man	2020-11-03		Annat skäl			8,0
Man	2020-10-21		Resursbrist personal	2021-04-01		5,4
Man	2021-02-25		Annat skäl			4,2
Man	2021-03-01		Annat skäl			4,0
Man	2021-03-04		Annat skäl			3,9
Kvinna	2021-03-09		Den enskilde tackat nej			3,8

Bostad med särskild service LSS barn och ungdom

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Kvinna	2020-12-15		Resursbrist boende			6,6

Bostad med särskild service LSS vuxna

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2014-11-27		Den enskilde tackat nej			80,2
Kvinna	2015-10-21		Den enskilde tackat nej			69,3
Man	2016-05-16		Den enskilde tackat nej	2021-06-28		62,3
Kvinna	2016-08-23		Den enskilde tackat nej			59,1
Kvinna	2017-10-25		Resursbrist boende		2021-06-25	44,6
Kvinna	2018-02-01		Den enskilde tackat nej			41,5
Man	2018-07-13		Den enskilde tackat nej			36,1
Kvinna	2018-06-20		Den enskilde tackat nej		2021-06-07	36,1
Man	2018-08-20		Resursbrist boende		2021-06-02	33,9
Man	2018-10-25		Resursbrist boende			32,6
Man	2018-11-01		Den enskilde tackat nej			32,4
Man	2018-12-12		Den enskilde tackat nej			31,0
Man	2019-02-14		Resursbrist boende	2021-04-15		26,4
Man	2019-04-15		Den enskilde tackat nej			26,9
Man	2019-05-21		Resursbrist boende	2021-06-04		24,8
Kvinna	2020-01-27		Resursbrist boende			17,3
Kvinna	2020-02-11		Resursbrist boende			16,8
Man	2020-01-19		Resursbrist boende		2021-05-25	16,4
Kvinna	2020-03-03		Den enskilde tackat nej			16,1
Man	2020-03-16		Resursbrist boende		2021-06-18	15,3
Man	2020-05-12		Resursbrist boende			13,8
Kvinna	2020-05-19		Resursbrist boende			13,6
Man		2020-05-29	Resursbrist boende			13,2
Man	2020-06-10		Den enskilde tackat nej			12,8
Man	2020-03-12		Resursbrist boende	2021-04-01		12,8
Man	2020-04-07		Resursbrist boende	2021-04-01		12,0
Kvinna	2020-04-21		Den enskilde tackat nej	2021-04-15		12,0
Man	2020-07-17		Resursbrist boende			11,6
Man	2020-07-20		Resursbrist boende			11,5
Kvinna	2020-08-19		Resursbrist boende		2021-06-28	10,4

Bostad med särskild service LSS vuxna, fortsättning

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Kvinna	2020-09-04		Den enskilde tackat nej			10,0
Kvinna	2020-09-11		Den enskilde tackat nej			9,7
Man	2020-09-17		Den enskilde tackat nej			9,5
Kvinna	2020-06-23		Resursbrist boende	2021-04-01		9,4
Man	2020-11-02		Annat skäl			8,0
Kvinna	2020-11-06		Resursbrist boende			7,9
Kvinna	2020-11-24		Resursbrist boende			7,3
Kvinna	2020-12-12		Resursbrist boende			6,7
Man	2020-12-23		Resursbrist boende			6,3
Kvinna	2020-11-18		Resursbrist boende	2021-04-16		5,0
Man	2021-02-18		Resursbrist boende			4,4
Man	2021-02-22		Den enskilde tackat nej			4,3
Man	2021-02-15		Annat skäl	2021-06-01		3,5

Daglig verksamhet LSS

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Kvinna	2019-12-27		Annat skäl			18,4
Kvinna		2020-01-01	Annat skäl			18,2
Man		2020-01-01	Annat skäl			18,2
Man		2020-01-09	Annat skäl			17,9
Man		2020-02-11	Annat skäl			16,8
Kvinna		2020-02-17	Annat skäl			16,6
Man		2020-02-28	Annat skäl			16,3
Kvinna		2020-03-09	Annat skäl			15,9
Kvinna		2020-03-11	Annat skäl			15,9
Kvinna		2020-03-11	Annat skäl			15,9
Kvinna		2020-03-11	Annat skäl			15,9
Man		2020-03-11	Annat skäl			15,9
Man		2020-03-11	Annat skäl			15,9
Man		2020-03-12	Annat skäl			15,8
Man		2020-03-12	Annat skäl			15,8
Kvinna		2020-03-13	Annat skäl			15,8
Kvinna		2020-03-13	Annat skäl			15,8
Man		2020-03-13	Annat skäl			15,8
Man		2020-03-16	Annat skäl			15,7

Daglig verksamhet LSS, fortsättning

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt

Man		2020-03-16	Annat skäl			15,7
Man		2020-03-17	Annat skäl			15,7
Man		2020-03-17	Annat skäl			15,7
Man		2020-03-18	Annat skäl			15,6
Man		2020-03-20	Annat skäl			15,6
Kvinna		2020-03-23	Annat skäl			15,5
Kvinna		2020-04-01	Annat skäl			15,2
Man		2020-04-01	Annat skäl			15,2
Man		2020-03-11	Annat skäl	2021-06-08		15,1
Kvinna		2020-03-16	Annat skäl		2021-06-03	14,8
Man		2020-01-16	Annat skäl	2021-04-01		14,7
Man		2020-03-19	Annat skäl	2021-05-31		14,6
Man		2020-03-16	Annat skäl	2021-05-24		14,5
Kvinna	2020-04-29		Annat skäl			14,2
Man		2020-05-18	Annat skäl			13,6
Kvinna		2020-03-18	Annat skäl	2021-04-29		13,6
Kvinna		2020-05-25	Annat skäl			13,4
Man		2020-06-01	Annat skäl			13,1
Man		2020-03-20	Annat skäl		2021-04-16	13,1
Man	2020-05-29		Annat skäl	2021-04-14		10,7
Man		2020-03-16	Annat skäl	2021-01-28		10,6
Man		2020-09-01	Annat skäl			10,1
Man		2020-04-21	Annat skäl	2021-01-27		9,4
Kvinna		2020-09-30	Den enskilde tackat nej			9,1
Kvinna		2020-10-01	Annat skäl			9,1
Man		2020-10-01	Annat skäl			9,1
Kvinna		2020-10-08	Annat skäl			8,8
Kvinna		2020-10-12	Annat skäl			8,7
Man		2020-10-07	Annat skäl	2021-06-17		8,4
Man		2020-10-12	Annat skäl	2021-06-14		8,2
Kvinna		2020-11-01	Annat skäl			8,0
Man		2020-11-02	Annat skäl			8,0
Man		2020-10-13	Annat skäl	2021-05-31		7,7

Daglig verksamhet LSS, fortsättning

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man		2020-11-13	Annat skäl			7,6
Man		2020-11-17	Annat skäl			7,5

Man		2020-10-22	Annat skäl	2021-06-03		7,5
Man		2020-10-21	Annat skäl	2021-06-01		7,4
Man		2020-11-20	Annat skäl			7,4
Kvinna		2020-11-23	Annat skäl			7,3
Kvinna		2020-11-16	Annat skäl	2021-06-01		6,6
Man		2020-11-30	Annat skäl	2021-05-31		6,1
Man		2021-01-02	Annat skäl			6,0
Man		2020-11-09	Annat skäl	2021-04-29		5,7
Man	2020-10-14		Annat skäl	2021-04-01		5,6
Man	2021-01-25		Annat skäl			5,2
Kvinna	2021-02-16		Annat skäl			4,5
Man		2021-02-09	Annat skäl	2021-06-22		4,4
Kvinna		2021-02-23	Annat skäl			4,2
Kvinna		2021-03-15	Annat skäl			3,6
Man		2021-03-16	Annat skäl			3,5
Kvinna		2021-03-19	Annat skäl			3,4
Man		2021-02-18	Annat skäl	2021-06-01		3,4
Man		2021-03-24	Annat skäl			3,3
Kvinna		2021-03-25	Annat skäl			3,2

Kontaktperson LSS

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man		2018-12-01	Resursbrist personal			31,4
Man		2019-07-19	Annat skäl			23,7
Man	2020-03-09		Annat skäl			15,9
Kvinna	2020-11-03		Den enskilde tackat nej			8,0
Kvinna	2020-12-03		Annat skäl			7,0
Kvinna	2020-11-16		Resursbrist personal	2021-05-01		5,5
Man	2020-10-28		Resursbrist personal	2021-04-12		5,5
Man	2021-02-05		Resursbrist personal			4,8
Man	2020-12-09		Annat skäl	2021-05-01		4,8
Man	2021-01-12		Resursbrist personal	2021-06-01		4,7

Kontaktperson LSS, fortsättning

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2021-02-18		Resursbrist personal			4,4
Kvinna	2021-02-23		Resursbrist personal			4,2
Kvinna	2021-03-11		Resursbrist personal			3,7
Man	2021-03-24		Resursbrist personal			3,3

Kvinna	2021-03-25		Annat skäl			3,2

Kontaktperson SoL

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Kvinna	2020-10-26		Annat skäl			8,2
Man	2020-11-02		Annat skäl			8,0
Man	2020-11-05		Annat skäl		2021-06-14	7,4
Kvinna	2020-11-30		Annat skäl	2021-05-01		5,1
Man	2021-01-29		Annat skäl			5,1
Man	2020-12-14		Resursbrist personal	2021-04-06		3,8
Man	2021-03-11		Resursbrist personal			3,7
Kvinna	2021-03-31		Annat skäl			3,0

Korttidstillsyn LSS

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2020-08-05		Annat skäl		2021-04-28	8,9
Man	2020-12-30		Annat skäl			6,1

Korttidsvistelse LSS

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2019-10-28		Resursbrist personal			20,4
Kvinna	2019-11-15		Annat skäl			19,8
Man	2019-12-19		Resursbrist personal			18,6
Man	2020-02-06		Resursbrist personal	2021-04-06		14,2
Man	2020-05-26		Resursbrist personal	2021-06-29		13,3
Man	2020-08-06		Resursbrist personal			10,9
Man	2020-09-15		Resursbrist personal			9,6
Kvinna	2020-10-07		Den enskilde tackat nej	2021-06-16		8,4

Korttidsvistelse LSS, fortsättning

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2020-10-26		Annat skäl			8,2
Man	2020-10-22		Resursbrist boende	2021-06-02		7,4
Man	2020-11-24		Den enskilde tackat nej			7,3
Man	2020-11-24		Resursbrist personal			7,3
Man	2020-10-28		Resursbrist boende	2021-06-01		7,2

Kvinna	2021-02-01		Annat skäl			5,0
Man	2021-02-01		Resursbrist personal			5,0
Man	2021-03-04		Resursbrist personal			3,9

Korttidsboende SoL

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2020-01-20		Resursbrist personal			17,6
Kvinna	2021-02-10		Den enskilde tackat nej			4,7
Kvinna	2020-12-23		Annat skäl		2021-04-09	3,6

Ledsagning SoL

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Kvinna	2020-04-29		Annat skäl			14,2
Man	2020-06-26		Annat skäl		2021-06-07	11,5
Man	2020-09-03		Resursbrist personal	2021-03-22		6,7
Man	2020-12-17		Annat skäl	2021-06-01		5,5
Man	2020-12-07		Resursbrist personal	2021-04-23		4,6

Ledsagarservice LSS

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2019-01-03		Den enskilde tackat nej			30,3
Man		2020-03-15	Annat skäl	2021-04-01		15,7
Man	2020-09-29		Annat skäl			9,1
Kvinna	2021-03-09		Den enskilde tackat nej			3,8
Kvinna	2021-03-15		Annat skäl			3,6
Man	2021-03-19		Resursbrist personal			3,4

Bostad med särskild service och träningsboende SoL

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Kvinna	2019-04-10		Resursbrist boende			27,1
Kvinna	2019-11-20		Den enskilde tackat nej			19,6
Man	2020-03-02		Resursbrist boende		2021-06-18	15,8

Man	2021-02-05		Annat skäl			4,8

Sammanställning utifrån längst väntetid

Beslut som varit ej verkställda 24 månader eller längre

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Typ av insats LSS/SoL	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2014-11-27		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			80,2
Kvinna	2015-10-21		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			69,3
Man	2016-05-16		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej	2021-06-28		62,3
Kvinna	2016-08-23		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			59,1
Kvinna	2017-10-25		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende		2021-06-25	44,6
Kvinna	2018-02-01		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			41,5
Man	2018-07-13		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			36,1
Kvinna	2018-06-20		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej		2021-06-07	36,1
Man	2018-08-20		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende		2021-06-02	33,9
Man	2018-10-25		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			32,6
Man	2018-11-01		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			32,4
Man		2018-12-01	Kontaktperson LSS	Resursbrist personal			31,4
Man	2018-12-12		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			31,0
Man	2019-01-03		Ledsagarservice LSS	Den enskilde tackat nej			30,3
Kvinna	2019-04-10		Särskilt boende socialpsykiatri SoL	Resursbrist boende			27,1
Man	2019-04-15		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			26,9
Man	2019-02-14		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende	2021-04-15		26,4
Man	2019-05-21		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende	2021-06-04		24,8

Beslut som varit ej verkställda 23,9 till 12 månader

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Typ av insats LSS/SoL	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man		2019-07-19	Kontaktperson LSS	Annat skäl			23,7
Man		2019-08-31	Avlösarservice LSS	Annat skäl			22,3
Man	2019-10-28		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Resursbrist personal			20,4
Kvinna	2019-11-15		Korttidsvistelse LSS	Annat skäl			19,8

Kvinna	2019-11-20		Särskilt boende socialpsykiatri SoL	Den enskilde tackat nej			19,6
Man	2019-12-19		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Resursbrist personal			18,6
Kvinna	2019-12-27		Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			18,4
Kvinna		2020-01-01	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			18,2
Man		2020-01-01	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			18,2
Man		2020-01-09	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			17,9
Man	2020-01-20		Korttidsboende stödfamilj SoL	Resursbrist personal			17,6
Kvinna	2020-01-27		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			17,3
Kvinna	2020-02-11		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			16,8
Man		2020-02-11	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			16,8
Kvinna		2020-02-17	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			16,6
Man	2020-01-19		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende		2021-05-25	16,4
Man		2020-02-28	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			16,3
Kvinna	2020-03-03		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			16,1
Man		2020-01-27	Avlösarservice LSS	Annat skäl		2021-05-20	16,0
Kvinna		2020-03-09	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,9
Man	2020-03-09		Kontaktperson LSS	Annat skäl			15,9
Kvinna		2020-03-11	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,9
Kvinna		2020-03-11	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,9
Kvinna		2020-03-11	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,9
Man		2020-03-11	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,9
Man		2020-03-11	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,9
Man		2020-03-12	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,8
Man		2020-03-12	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,8
Kvinna		2020-03-13	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,8
Kvinna		2020-03-13	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,8
Man		2020-03-13	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,8
Man	2020-03-02		Särskilt boende socialpsykiatri SoL	Resursbrist boende		2021-06-18	15,8
Man		2020-03-15	Ledsagarservice LSS	Annat skäl	2021-04-01		15,7

Beslut som varit ej verkställda 23,9 till 12 månader, fortsättning

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Typ av insats LSS/SoL	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man		2020-03-16	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,7
Man		2020-03-16	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,7
Man		2020-03-17	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,7
Man		2020-03-17	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,7
Man		2020-03-18	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,6
Man		2020-03-20	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,6
Kvinna		2020-03-23	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,5
Man	2020-03-16		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende		2021-06-18	15,3

Kvinna		2020-04-01	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,2
Man		2020-04-01	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			15,2
Man		2020-03-11	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-06-08		15,1
Kvinna		2020-03-16	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl		2021-06-03	14,8
Man		2020-01-16	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-04-01		14,7
Man		2020-03-19	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-05-31		14,6
Man		2020-03-16	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-05-24		14,5
Kvinna	2020-04-29		Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			14,2
Kvinna	2020-04-29		Ledsagning SoL	Annat skäl			14,2
Man	2020-02-06		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Resursbrist personal	2021-04-06		14,2
Man	2020-05-12		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			13,8
Man	2020-05-15		Avlösarservice LSS	Annat skäl			13,7
Man		2020-05-18	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			13,6
Kvinna	2020-05-19		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			13,6
Kvinna		2020-03-18	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-04-29		13,6
Kvinna		2020-05-25	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			13,4
Man	2020-05-26		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Resursbrist personal	2021-06-29		13,3
Man		2020-05-29	Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			13,2
Man		2020-06-01	Avlösarservice LSS	Annat skäl			13,1
Man		2020-06-01	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			13,1
Man		2020-03-20	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl		2021-04-16	13,1
Man	2020-06-10		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			12,8
Man	2020-03-12		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende	2021-04-01		12,8
Kvinna	2020-04-21		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej	2021-04-15		12,0
Man	2020-04-07		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende	2021-04-01		12,0

Beslut som varit ej verkställda 11,9 till 6 månader

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Typ av insats LSS/SoL	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2020-07-17		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			11,6
Man	2020-07-02		Avlösarservice LSS	Annat skäl	2021-06-14		11,6
Man	2020-06-26		Ledsagning SoL	Annat skäl		2021-06-07	11,5
Man	2020-07-20		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			11,5
Man	2020-08-06		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Resursbrist personal			10,9
Man	2020-05-29		Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-04-14		10,7
Man		2020-03-16	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-01-28		10,6
Kvinna	2020-08-19		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende		2021-06-28	10,4
Man		2020-09-01	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			10,1

Kvinna	2020-09-04		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			10,0
Kvinna	2020-09-11		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			9,7
Man	2020-09-15		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Resursbrist personal			9,6
Man	2020-09-17		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			9,5
Kvinna	2020-06-23		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende	2021-04-01		9,4
Man		2020-04-21	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-01-27		9,4
Man	2020-09-29		Ledsagarservice LSS	Annat skäl			9,1
Kvinna		2020-09-30	Daglig verksamhet LSS	Den enskilde tackat nej			9,1
Kvinna	2020-10-01		Avlösarservice SoL	Annat skäl			9,1
Kvinna		2020-10-01	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			9,1
Man		2020-10-01	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			9,1
Man	2020-08-05		Korttidstillsyn LSS	Annat skäl		2021-04-28	8,9
Kvinna		2020-10-08	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			8,8
Kvinna		2020-10-12	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			8,7
Man	2020-10-19		Avlösarservice SoL	Annat skäl			8,5
Man		2020-10-07	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-06-17		8,4
Kvinna	2020-10-07		Korttidsvistelse LSS	Den enskilde tackat nej	2021-06-16		8,4
Kvinna	2020-10-26		Kontaktperson SoL	Annat skäl			8,2
Man	2020-10-26		Korttidsvistelse LSS	Annat skäl			8,2
Kvinna	2020-10-28		Avlösarservice LSS	Annat skäl			8,2
Man		2020-10-12	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-06-14		8,2
Kvinna		2020-11-01	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			8,0
Man	2020-11-02		Bostad med särskild service LSS	Annat skäl			8,0
Man		2020-11-02	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			8,0
Man	2020-11-02		Kontaktperson SoL	Annat skäl			8,0

Beslut som varit ej verkställda 11,9 till 6 månader, fortsättning

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Typ av insats LSS/SoL	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man	2020-11-03		Avlösarservice LSS	Annat skäl			8,0
Kvinna	2020-11-03		Kontaktperson LSS	Den enskilde tackat nej			8,0
Kvinna	2020-11-06		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			7,9
Man		2020-10-13	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-05-31		7,7
Man		2020-11-13	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			7,6
Man		2020-11-17	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			7,5
Man		2020-10-22	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-06-03		7,5
Man		2020-10-21	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-06-01		7,4
Man	2020-10-22		Korttidsvistelse LSS	Resursbrist boende	2021-06-02		7,4
Man		2020-11-20	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			7,4
Man	2020-11-05		Kontaktperson SoL	Annat skäl		2021-06-14	7,4

Kvinna		2020-11-23	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			7,3
Kvinna	2020-11-24		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			7,3
Man	2020-11-24		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Den enskilde tackat nej			7,3
Man	2020-11-24		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Resursbrist personal			7,3
Man	2020-10-28		Korttidsvistelse LSS	Resursbrist boende	2021-06-01		7,2
Kvinna	2020-12-03		Kontaktperson LSS	Annat skäl			7,0
Kvinna	2020-12-12		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			6,7
Man	2020-09-03		Ledsagning SoL	Resursbrist personal	2021-03-22		6,7
Kvinna	2020-12-15		Bostad med särskild service barn LSS	Resursbrist boende			6,6
Kvinna		2020-11-16	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-06-01		6,6
Man	2020-12-23		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			6,3
Man		2020-11-30	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-05-31		6,1
Man	2020-12-30		Korttidstillsyn LSS	Annat skäl			6,1
Man		2021-01-02	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			6,0

Beslut som varit ej verkställda kortare tid än 6 månader

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Typ av insats LSS/SoL	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Man		2020-11-09	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-04-29		5,7
Man	2020-12-14		Avlösarservice SoL	Resursbrist personal	2021-06-01		5,6
Man	2020-10-14		Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-04-01		5,6
Kvinna	2020-11-16		Kontaktperson LSS	Resursbrist personal	2021-05-01		5,5
Man	2020-10-28		Kontaktperson LSS	Resursbrist personal	2021-04-12		5,5
Man	2020-12-17		Ledsagning SoL	Annat skäl	2021-06-01		5,5
Man	2020-10-21		Avlösarservice LSS	Resursbrist personal	2021-04-01		5,4
Man	2021-01-25		Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			5,2
Kvinna	2020-11-30		Kontaktperson SoL	Annat skäl	2021-05-01		5,1
Man	2021-01-29		Kontaktperson SoL	Annat skäl			5,1
Kvinna	2020-11-18		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende	2021-04-16		5,0
Kvinna	2021-02-01		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Annat skäl			5,0
Man	2021-02-01		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Resursbrist personal			5,0

Man	2021-02-05		Kontaktperson LSS	Resursbrist personal			4,8
Man	2021-02-05		Särskilt boende socialpsykiatri SoL	Annat skäl			4,8
Man	2020-12-09		Kontaktperson LSS	Annat skäl	2021-05-01		4,8
Man	2021-02-10		Annan särskilt anpassad bostad SoL	Den enskilde tackat nej			4,7
Man	2021-01-12		Kontaktperson LSS	Resursbrist personal	2021-06-01		4,7
Kvinna	2021-02-10		Korttidsboende socialpsykiatri SoL	Den enskilde tackat nej			4,7
Man	2020-12-07		Ledsagning SoL	Resursbrist personal	2021-04-23		4,6
Kvinna	2021-02-16		Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			4,5
Man		2021-02-09	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-06-22		4,4
Man	2021-02-18		Bostad med särskild service LSS	Resursbrist boende			4,4
Man	2021-02-18		Kontaktperson LSS	Resursbrist personal			4,4
Man	2021-02-22		Bostad med särskild service LSS	Den enskilde tackat nej			4,3
Kvinna		2021-02-23	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			4,2
Kvinna	2021-02-23		Kontaktperson LSS	Resursbrist personal			4,2
Man	2021-02-25		Avlösarservice LSS	Annat skäl			4,2
Kvinna	2021-02-26		Avlösarservice SoL	Annat skäl			4,1
Man	2021-03-01		Avlösarservice LSS	Annat skäl			4,0
Man	2021-03-04		Avlösarservice LSS	Annat skäl			3,9
Man	2021-03-04		Korttidsvistelse LSS stödfamilj	Resursbrist personal			3,9
Kvinna	2021-03-09		Avlösarservice LSS	Den enskilde tackat nej			3,8
Man	2020-12-14		Kontaktperson SoL	Resursbrist personal	2021-04-06		3,8

Beslut som varit ej verkställda kortare tid än 6 månader, fortsättning

Kön	Beslutsdatum	Datum för avbrott	Typ av insats LSS/SoL	Orsak till ej verkställt	Verkställighet	Avslut utan verkställighet	Månader ej verkställt
Kvinna	2021-03-09		Ledsagarservice LSS	Den enskilde tackat nej			3,8
Kvinna	2021-03-11		Kontaktperson LSS	Resursbrist personal			3,7
Man	2021-03-11		Kontaktperson SoL	Resursbrist personal			3,7
Kvinna		2021-03-15	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			3,6
Kvinna	2020-12-23		Korttidsboende socialpsykiatri SoL	Annat skäl		2021-04-09	3,6
Kvinna	2021-03-15		Ledsagarservice LSS	Annat skäl			3,6
Man	2021-02-15		Bostad med särskild service LSS	Annat skäl	2021-06-01		3,5
Man		2021-03-16	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			3,5
Kvinna		2021-03-19	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			3,4
Man		2021-02-18	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl	2021-06-01		3,4
Man	2021-03-19		Ledsagarservice LSS	Resursbrist personal			3,4
Man		2021-03-24	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			3,3
Man	2021-03-24		Kontaktperson LSS	Resursbrist personal			3,3
Kvinna		2021-03-25	Daglig verksamhet LSS	Annat skäl			3,2
Kvinna	2021-03-25		Kontaktperson LSS	Annat skäl			3,2
Kvinna	2021-03-30		Avlösarservice SoL	Annat skäl			3,1

Kvinna	2021-03-31		Kontaktperson SoL	Annat skäl			3,0

Datum:
2021-09-29

Diarienummer:
SCN-2021-00261

Handläggare:
Elisabeth Karlsson

Rapportering av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen per 30 juni 2021

Kommuner har jämlikt 16 kap 6 f- h §§ SoL skyldighet att rapportera beslut om bistånd enligt 4 kap 1 § SoL som inte verkställts inom tre månader eller där avbrott i verkställigheten överstiger tre månader till Inspektionen för vård och omsorg (IVO), kommunens revisorer och kommunfullmäktige.

Ansvarig nämnd ska varje kvartal till kommunfullmäktige rapportera antalet gynnande sådana beslut enligt SoL som inte verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. I rapporten ska anges vilka typer av bistånd besluten avser och hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut.

Uppgifterna i rapporten ska vara avidentifierade och inte kunna härledas till enskild person. Det ska dock framgå hur stor del av besluten som gäller kvinnor respektive män. Föreliggande rapport avser perioden 1 april 2021 till och med 30 juni 2021.

Ej verkställda beslut inom socialnämndens ansvarsområde består framförallt av beslut om bostad till vuxen och beslut om öppenvård i olika former och uppdragstagare så som kontaktfamilj. Skälen till att besluten inte verkställs är i första hand resursbrist. Bristen på små och billiga lägenheter gör att verkställigheten av beslut om bostad till vuxen dröjer och svårigheten att rekrytera uppdragstagare som kan vara kontaktperson eller ta emot barn i sitt hem gör att verkställighet av beslut om kontaktfamilj och kontaktperson dröjer. Dröjsmål i verkställighet i ärenden rörande öppenvård rör individuella förhållanden i de enskilda ärendena.

Socialnämnden

Asal Gohari
Ordförande

Lotta von Wowern
Sekreterare

Postadress: Uppsala kommun, socialnämnden, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stationsgatan 12
Telefon: 018-727 00 00 (Kontaktcenter)
E-post: socialnamnden@uppsala.se
www.uppsala.se

Datum:
2021-08-30

Diarienummer:
SCN-2021-00261
Bilaga 3

Handläggare:
Elisabeth Karlsson

Tid som beslutet ej varit verkställt

Beslutsdatum	Insats	Skäl	Månader ej verkställt	Verkställighets datum	Avslut utan verkställighet	Kön
20-09-16	Öppenvård/Se ut		4,9	21-02-11		Pojke/man
20-06-15	Öppenvård/perrongen		6,7	21-01-01		Pojke/man
20-05-29	Kontaktfamilj	Resursbrist	15,0			Pojke/man
20-03-23	Öppenvård/trappan		11,7	21-03-10		Pojke/man
20-09-18	Öppenvård/familjebehandling	Resursbrist	11,3			Pojke/man
20-09-18	Öppenvård/familjebehandling	Resursbrist	11,3			Pojke/man
20-08-04	Kontaktfamilj	Resursbrist	12,8			Pojke/man
20-12-03	Kontaktfamilj	Resursbrist	8,8			Flicka/kvinna
20-08-06	Kontaktfamilj	Resursbrist	12,7			Pojke/man
20-08-06	Kontaktfamilj	Resursbrist	12,7			Pojke/man
20-07-02	Kontaktfamilj	Resursbrist	13,9			Pojke/man
20-09-13	Öppenvård/hemterapeut	Resursbrist	11,5			Flicka/kvinna
20-04-03	Bostad vuxen	Resursbrist	15,1			Pojke/man
20-09-29	Bostad vuxen	Resursbrist	9,1	21-06-03		Flicka/kvinna
20-10-19	Bostad vuxen	Resursbrist	7,6		21-04-23	Flicka/kvinna
20-11-24	Bostad vuxen	Resursbrist	6,3	21-06-04		Pojke/man
21-01-25	Bostad vuxen	Resursbrist	5,2			Pojke/man
21-02-05	Bostad vuxen	Resursbrist	4,8			Pojke/man
21-03-19	Bostad vuxen	Resursbrist	3,4			Pojke/man
21-03-24	Bostad vuxen	Resursbrist	3,3			Flicka/kvinna
21-03-30	Bostad vuxen	Resursbrist	3,1			Flicka/kvinna

Postadress: Uppsala kommun, socialförvaltningen, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stationsgatan 12
Telefon: 018-727 00 00 (Kontaktcenter)
E-post: socialforvaltningen@uppsala.se
www.uppsala.se

Datum:
2021-08-30

Diarienummer:
SCN-2021-00261
Bilaga 2

Handläggare:
Elisabeth Karlsson

Sammanställning rapporterade beslut andra kvartalet 2021

Kön	Kvartal 3-20	Kvartal 4-20	Kvartal 1-21	Kvartal 2-21
Män	5	8	13	15
Kvinnor	9	4	5	6
Summa	14	12	18	21

Typ av beslut som rapporterats

	Barn	Vuxen	summa
Öppenvård	6		6
Kontaktfamilj	6		6
Bostad, vuxen		9	9
Summa	12	9	21

Antal utifrån kön

	Barn	Vuxen	Summa
Flicka/kvinna	2	4	6
Pojke/man	10	5	15
Summa	12	9	21

Postadress: Uppsala kommun, socialförvaltningen, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stationsgatan 12
Telefon: 018-727 00 00 (Kontaktcenter)
E-post: socialforvaltningen@uppsala.se
www.uppsala.se